

UNIVERZITA PARDUBICE
FAKULTA FILOZOFICKÁ
ÚSTAV HISTORICKÝCH VĚD

Dr. Ferdinand Kahánek jako politický novinář

Diplomová práce

AUTOR PRÁCE: Bc. Jan Kopal
VEDOUCÍ PRÁCE: doc. PhDr. Václav Veber

2011

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: 2010/2011

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Jan KOPAL**
Osobní číslo: **H09642**
Studijní program: **N7105 Historické vědy**
Studijní obor: **Kulturní dějiny**
Název tématu: **Dr. Ferdinand Kahánek jako politický novinář**
Zadávající katedra: **Ústav historických věd**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

F. Kahánek byl čs. novinářem, který se pohyboval na pravém spektru čs. veřejného prvo-republikového života. Úkolem bude začlenit Kahánka do společenského a novinářského světa, přiblížit jeho postoje hlavně ve 30. letech a v období druhé světové války. Základem zpracování musí být analýza jeho textů, event. archivních dokumentů vztahujících se k jeho politické aktivitě. Předpokládané kapitoly práce: I. Úvod II. Mladá léta a protirakouský odboj III. Novinářská kariéra a její výstupy IV. Benešova prezidentská volba a další publikace V. Exilová činnost VI. Závěr

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

BROKLOVÁ, E., TOMESŠ, J., PEHR, M.: Agrárníci, národní demokraté a lidovci ve druhém poločase první Československé republiky, Masarykův ústav a Archiv AV ČR, Praha 2008 DRULÁK, P. ET AL.: Jak zkoumat politiku. Kvalitativní metodologie v politologii a mezinárodních vztazích, Portál, Praha 2008 KÁRNÍK, Z.: České země v éře První republiky I-III, Libri, Praha 2003 KLÁTIL, F.: Republika nad stranami, Melantrich, Praha 1992 KLÍMEK, A.: Boj o Hrad I. Hrad a Pětka /1918-1926/, Panevropa, Praha 1996 KLÍMEK, A.: Boj o Hrad II. Kdo po Masarykovi? /1926-1935/, Panevropa, Praha 1998 KLÍMEK, A.: Velké dějiny zemí Koruny české, svazek XIII. 1918-1929, Paseka, Litomyšl 2000 KLÍMEK, A.: Velké dějiny zemí Koruny české, svazek XIV. 1929-1938, Paseka, Litomyšl 2002 KLÍMEK, A.: Vítejte v první republice, Havran, Praha 2003 MALÍŘ, J., MAREK, P. A KOLEKTIV: Politické strany. Vývoj politických stran a hnutí v českých zemích a Československu 1861-2004, I. díl: období 1861-1938, Doplněk, Brno 2005 NAKONEČNÝ, M.: Český fašismus, Nakladatelství Vodnář, Praha 2006 NAKONEČNÝ, M.: Vlajka. K historii a ideologii českého nacionalismu, Chvojko nakladatelství, Praha 2001 RATAJ, J.: O autoritativní národní stát. Ideologické proměny české politiky v druhé republice 1938-39, Karolinum, Praha 1997

Vedoucí diplomové práce: **doc. PhDr. Václav Veber**
Ústav historických věd

Datum zadání diplomové práce: **30. dubna 2010**

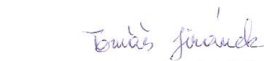
Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2011**

prof. PhDr. Petr Vorel, CSc.

děkan

L.S.

doc. PhDr. Tomáš Jiránek, Ph.D.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2010

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracoval samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využil, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byl jsem seznámen s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 30. června 2011

Bc. Jan Kopal

Práce obsahuje: znaků (včetně mezer) 284 102

Motto:

*„K lidem od novin nepatří jen novináři, zpravodajové, reportéři, patří k nim také armáda technického personálu, počínajíc sazečem a končíc na jedné straně strojmistrem, nebo i kamelotem trpělivě očekávajícím svého abonenta. Typickým znakem pro sdělávání novin je anonymita na nich pracujících osob. Rychlý čtenář dlouho nezná novinářů, bývá překvapen, když ho pozná osobně, dochází až ke komickým situacím, když se s ním seznamuje a koriguje své představy. Anonymita novinářské práce je u všech zaměstnanců **spolupráce**, zájem celku nikde není tak vyjádřen jako v budování tisku. Do duše a těla novin nevnikne průměrný čtenář. Vnímá těžko i člověk, který stojí velmi blízko.“*

Šéfredaktor JUDr. Ferdinand Kahánek: Jak se dělá Polední list

Kahánek Ferdinand

SOUHRN

Předkládaná diplomová práce se zaměřuje na osobu Ferdinanda Kahánka (1896 až 1940), žurnalisty a politika, a tištěná média, která se pojí s jeho novinářskou činností. Práce nepostrádá vhléd do novinářské práce v I. polovině 20. století, jejího vývoje, podmínek, organizace a právního rámce. Tato práce se také pokouší o obsahovou analýzu některých vybraných novin a časopisů. Všímá si vazeb mezi jednotlivými novináři a mapuje jejich kariérní vývoj, který je často provázen fluktuací mezi novinovými tituly.

KLÍČOVÁ SLOVA

Žurnalistika – novinářská tvorba – české dějiny 20. století – novinářská profese – česká společnost – I. a II. odboj – první republika – média I. republiky – tištěná média I. republiky – politické strany ČSR – prezidentská volba – Ferdinand Kahánek

SUMMARY

This diploma thesis is focused on the person of Ferdinand Kahánek, the journalist and a politician, and also on a printed media connected with his journalist work. The thesis includes the insight into a journalist work in the first half of 20th century, its development, conditions, organisations and legal frame. Also, this work is trying to analyse some particular newspapers and magazines. It notices the linkage among journalists and maps its career development, which is very often complemented by fluctuation among newspaper titles

KEYWORDS

Journalism – journalism work – Czech History – 20th century – the journalistic profession – Czech society – I. and II. Resistance – First Republic – the journalistic organizations – print media of the First Republic – Czechoslovak political party – presidential election – Ferdinand Kahánek

Na tomto místě bych rád poděkoval především vedoucímu své práce doc. PhDr. Václavu Veberovi za jeho cenné rady a připomínky. Nelze opomenout ani můj dík náležití Mgr. Jozefu Šerkovi z Archivu města Ostravy a PhDr. Jakubu Doležalovi z Archivu Kanceláře prezidenta republiky, kteří mi byli nápomocni a se vstřícností a ochotou mi pomohli s vyhledáváním archivních materiálů.

Za cenné rady, doplnění a konzultace děkuji také PhDr. Josefu Tomešovi, PhDr. Luboru Václavů a doc. PhDr. Jiřímu Pernesovi.

Čestné prohlášení	3
Obsah.....	7
Úvod.....	9
I. Teoretická část	12
Novinářská profese v éře I. republiky.....	12
Tisková legislativa a právní rámec vydávání tisku	16
Novinářské organizace	18
Československá tisková kancelář (ČTK).....	20
Československý rozhlas - Radiojournal.....	20
Následný vývoj a směřování mediální scény.....	21
II. K životním a politickým konsekvencím	25
Mladá léta.....	25
Život a poprava redaktora Josefa Kotka	27
Jiří Stříbrný za války a odvážná řeč o Thalerhofu	34
Převrat 1918 a mladý revolucionář na scéně	37
Studium práv	38
K politickému profilu	39
V zemi hákovitého kříže.....	44
Ve vedení Syndikátu československých novinářů.....	46
Prezidentská volba E. Beneše	47
Vztah k Polsku a polská zahraniční politika.....	54
Polská zahraniční odbojová akce.....	66
Smrt v Rumunsku	72
Druhý život.....	73
III. Pestrobarevný svět novin a časopisů.....	77
3.1. Parlament	77
3.2. České slovo.....	80
3.3. Týdeník Fronta	83
3.4.1. Polední list a tiskový koncern Tempo	89
3.4.2. Další šéfredaktoři Poledního listu.....	93
3.4.3. Stříbrného tiskové impérium očima jeho odpůrců.....	97
3.5. Šejdrem.....	99
3.6. Národní liga	101

3.7.1. Venkov.....	102
3.7.2. Národní listy ve službách Venkova	107
3.7.3. S Krychtálkem za zády	109
3.7.4. Venkov a novoroční anketa roku 1938.....	110
3.7.5. Další šéfredaktoři Venkova	114
Závěr.....	118
Resumé	120
Seznam obrazových příloh v textu.....	121
Výběrová bibliografie Kahánkových článků	125
Seznam použitých pramenů a literatury	131
Přílohy	137

ÚVOD

Éra I. republiky představuje vrcholné období hypertrofované mediální a politické sféry vlivu. Všudypřítomná moc a dosah politických stran našly účinný nástroj své expanze také na poli české žurnalistiky. Už při letném pohledu se nám nabízí pestrá paleta rozličných deníků, týdeníků, měsíčníků a občasníků. Vedou se četné diskuse a polemiky. Tento mediální kvas dává možnost vyniknout řadě osobností, z nichž však většina stačila upadnout v zapomnění.

Novináři nebyli jen Ferdinand Peroutka a Karel Čapek, ale též Viktor Dyk, Lev Borský, Karel Horký a v neposlední řadě i Ferdinand Kahánek. Novinářskému povolání se věnovala nejen řada politiků, ale i básníků, spisovatelů a vojáků.

K osobě Ferdinanda Kahánka jsem se dostal díky zájmu o Jiřího Stříbrného a jeho tiskový koncern Tempo. Stříbrného životní osudy popsal a v poutavé studii přiblížil historik Jiří Vykoupil, ale i on při realizaci své práce narážel na podobné problémy jako já. Také on vidí svůj zájem jako nekončící, kdy stále není vyloučeno, že se časem mohou objevit nové a zásadní informace, které v době zpracování tématu nebyly známé a dostupné. Podobně k tématu Stříbrného tisku vznikla na tehdejší Fakultě žurnalistiky UK první diplomová práce už v roce 1986.¹

Záměrem této práce je přiblížit život a dílo novináře, na jehož pozadí by se odrážely rozsáhlé společenské změny a myšlenkové posuny, kterými celá společnost procházela. Práce se snaží vyprávět příběh člověka, jenž byl dobovými změnami ovlivněn a který sám prostřednictvím tisku smýšlení čtenářů určitým způsobem ovlivňoval. Věřím, že diplomová práce čtenáře obohatí o další pohled na část dějin české žurnalistiky, a možná i dějin českých, totiž neklidné první poloviny XX. století.

Po Ferdinandu Kahánkovi nezůstala souvislá pozůstalost. V českých archivech neexistuje jeden obsáhlý fond s jeho jménem: řada materiálů a dokumentů je rozptýlena v různých archivech a institucích, a to nejen v České republice, ale i v zahraničí, zejména v Polsku a ve Velké Británii. Nebylo v mých silách všechny najít a důkladně projít, a to i přesto, že jsem pracoval převážně heuristickými metodami. Nechal jsem se inspirovat také fondy souvisejícími s osobou Jiřího Stříbrného, protože Ferdinand Kahánek po určitou etapu svého života kopíroval jeho životní dráhu a byl jeho blízkým spolupracovníkem a důvěrníkem.

---

¹ CHODIL, J. *Tiskový koncern Tempo a jeho listy*. Diplomová práce. Praha: UK FŽ, 1986.

Navštívil jsem řadu archivů a různé, často zlomkovité a útržkovité zmínky jsem nacházel ve více či méně spřízněných tématech a v souvislosti s často nečekanými osobnostmi.

Samostatné monografie se osobnost Ferdinanda Kahánka zatím nedočkala, ale v menší či větší míře jsou zmínky o něm zastoupeny v řadě prací českých historiků, např. Vladimíra Fice, Antonína Klimka, Zdeňka Kárníka, Tomáše Pasáka, Jana Kuklíka, Jana Němečka, Jana Rataje a řady dalších.

Jako slovníkové heslo je možné Ferdinanda Kahánka nalézt celkem ve 4 publikacích. Poprvé roku 1927 (sic!) v rozsáhlé publikaci nazvané *Album representantů všech oborů veřejného života československého*². Následně ve *Slovníku pseudonymů v české a slovenské literatuře*³ (1973), *Českém biografickém slovníku XX. století*⁴ (1999) a naposledy ve *Slovníku odpovědných redaktorů a šéfredaktorů legálního českého tisku v letech 1939 až 1945*⁵ (2007). První a poslední publikaci od sebe dělí 80 let. Tyto knihy představovaly pro mou práci významné pomůcky, které mi sloužily jako nosné kostry pro konstrukci diplomové práce.

U archivních pramenů jsem čerpal zejména z fondů Archivu Kanceláře prezidenta republiky, Archivu Národního muzea v Praze, Archivu Ministerstva zahraničních věcí ČR a Národního archivu. Naopak žádné materiály, týkající se Ferdinanda Kahánka, se nepodařilo nalézt v Archivu Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR, a to na rozdíl od tajemníků jiných stran (židovské a fašistické).

Metodicky jsem kombinoval heuristické metody s obsahovou analýzou vybraných titulů zkoumaných periodik a vybraných tisků. Měl jsem s výjimkou jedné drobné brožurky⁶ („*Pohlavní otázka a trestní právo*“, 1926) k dispozici i veškeré knihy a brožurky, vydané Ferdinandem Kahánkem, které jsem pro potřeby této práce analyzoval a hojně z nich čerpal.

Pátral jsem i po pamětnících a přímých příbuzných aktérů. Navázal jsem kontakt se synovcem poslance Jiřího Stříbrného Karlem Stříbrným (*18. 2. 1919), dcerou senátora Jindřicha Trnobranského Alexandrou Hainovou, rozenou Trnobranskou, exilovým historikem Stanislavem Bertonem-Brzobohatým⁷ (* 2. března 1924 Brno), Jiřím Dürichem, pravnukem

---

² SEKANINA, F. *Album representantů všech oborů veřejného života československého*. Praha: 1927

³ VOPRAVIL, J. *Slovník pseudonymů v české a slovenské literatuře*. Praha: 1973. ISBN 978-80-7277-369-5.

⁴ TOMEŠ, J. *Český biografický slovník XX. století*. Praha: 1999. ISBN 80-7185-245-7.

⁵ BLODIGOVÁ, A., CEBE, J., JIRÁK, J., KÖPPOVÁ, B., KRYŠPÍNOVÁ, J., ŠÁDOVÁ, E. *Slovník odpovědných redaktorů a šéfredaktorů legálního českého denního tisku v letech 1939 až 1945*. Praha: 2007. ISBN 978-80-86732-96-1.

⁶ Národní knihovna v Praze sice uvedenou publikaci disponuje, ale jen v nepřístupném konzervačním fondu.

⁷ Maturoval v roce 1943 v Brně. Počátkem října 1947 odjel do Velké Británie a v březnu 1948 ve stejné zemi požádal žádost o politický azyl. Roku 1957 si oficiálně nechal změnit příjmení na Berton. V roce 1964 se s rodinou přestěhoval do australského Sydney. Dnes žije v australském Coolum Beach.

poslance Josefa Düricha, a posledním exilovým předsedou Republikánské strany Václavem Jiřím Vostřezem⁸ (*26. 9. 1922).

V souvislosti s přípravou své diplomové práce jsem se v neposlední řadě také seznámil a na osobní schůzce v jeho domácnosti sešel také s naším předním literárním historikem – Jaroslavem Medem.

*****

---

⁸ Narodil se v Záhornici ve východních Čechách, odešel v roce 1949 do exilu do Kanady a od té doby bydlí v Hamiltonu, Ontario.

I. Teoretická část

Novinářská profese v éře I. republiky

Lidé stáli o novinky přicházející ze světa, který leží za hranicí jejich bezprostřední smyslové zkušenosti, od pradávna. Skutečný předstupeň žurnalistiky však můžeme najít až ve středověku. Ve střední Evropě byli předchůdci dnešních žurnalistů potulní pěvci, kteří vyprávěli o tom, co se dělo na trzích, tržištích a šlechtických dvorech, stejně jako poslové a městští úředníci. Zčásti byli předchůdci novinářů také knihtiskaři, poštmistři, obchodníci, diplomaté a další lidé, kteří měli přímý přístup k informacím. Prvními píšícími novináři byli písaři vládnoucích panovníků, sídelních měst, městských států a velkých obchodních domů.

Historikové žurnalistiky nejčastěji uvádějí: první případ doložených a tiskem multiplikovaných zpravodajských relací s týdenní periodicitou pochází z Antverp. Psal se tehdy rok 1605 a tyto relace nesly název „Nieuwe Tijdinghe“ majitele Abrahama Verhoena. Podobné tiskoviny z přelomu XVI. a XVII. století nacházíme ve více zemích západní Evropy: v Basileji (1610), ve Vídni (1615), ve Frankfurtu nad Mohanem (1615), v Berlíně (1617), v Londýně (1622), v Paříži (1631), ve Florencii (1736), v Římě (1640), v Turíně (1645), ve Stockholmu (1645), v Madridu (1661) a v Krakově (1661). První noviny, vycházející v různých zemích, byly obvykle málo uspořádanými soubory nejzajímavějších, ale podle mínění vydavatelů hlavně užitečných a žádaných zpráv ze života tehdejší společnosti, zvláště zaměřené na informace z oblasti výroby a obchodu, později stále více z politiky.⁹

Pod pojmem žurnalistika rozumíme svébytný typ institucionalizované veřejné komunikace, založený na systematickém vyhledávání, zpracování a distribuování sdělení, která informují o významných, důležitých nebo alespoň zajímavých událostech, či sdělení, jež analyzují, vysvětlují či doplňují informace o takových událostech, popřípadě sdělení, která nabízejí nějaký názor na svět kolem nás, poučení o významných jevech tohoto světa, nebo alespoň přinášejí a nabízejí rozptýlení a zábavu.

Zvláštností žurnalistiky je její historická podmíněnost. Stala se významným sociálním a politickým prvkem. V procesu modernizace se stala institucí svobody projevu. Současně je její podoba přímo závislá na technologickém vývoji komunikačních možností člověka. Existuje pouto mezi rozvojem veřejnosti a veřejné komunikace. To dokládá, že tento fenomén je spojený s modernizačním procesem a s ustavováním moderních společností a jejich politického života. Tento proces doprovází boj o svobodu nebo naopak kontrolu informovanosti veřejnosti, o možnost politického i ekonomického využívání médií a o využití

---

⁹ HUDEC, V. *Úvod do teorie žurnalistiky*. Praha, 1982. s. 9-12

vzdělávacího (osvětového) potenciálu médií. Vzhledem k tomu, jaké postavení má žurnalistika ve společnosti i v mediální produkci, je tento boj často zápasem za postavení žurnalistiky a žurnalistů, jejich svobodu či odpovědnost.

Skutečnost, že je žurnalistika přímo závislá na technologických možnostech komunikace, vede k tomu, že se jedná o aktivitu mimořádně citlivou na technické inovace, jež se jim rychle přizpůsobují. Složitý a fascinující vývoj žurnalistiky – od novinářského „pravěku“, v němž vydávání novin bylo vedlejší činností tiskaře či poštmistra, přes postupnou dělbu práce v redakcích, zavádění rychlolisu a rotaček, fotografie a filmu až k současnému stavu – je cesta lemovaná neustálým zaváděním nových technologií. Jejich podstatným posláním je (dnes jako v 19. století) urychlit výrobu sdělení, zvětšit počet těch, k nimž se sdělení dostane, a zkrátit či zcela eliminovat dobu, po kterou musí na sdělení čekat.

Novinářské povolání se jako samostatné zaměstnání ustavilo v průběhu 19. století a novinář jako takový bývá definován jako jedinec, který je vybaven profesionální dovedností k tomu, aby dokázal z neustávajícího toku informací vybírat zprávy, rozeznat jejich důležitost a dokázat vřadit to důležité do řádného kontextu; z něho pak vysoudit, jaký má informace dosah a důsledky pro život ve společnosti. Novinář umí vyložit informaci a její kontext jasně, zřetelně a pochopitelně. Měl by být schopen odolávat vnějším tlakům a řídit se mravním imperativem svého jednání.¹⁰

Tištěná média maximalizovala v době I. republiky svou kvantitativní expanzi a souběžně se všestranně zkvalitňovala. Příznivě je ovlivňovala demokratická politika ustavené republiky, otevřená a uvolněná duchovní atmosféra, solidní ekonomický potenciál země, sociální vzestup nižších středních vrstev a kulturní i intelektuální rozmach, projevující se ve vědě a v umění. Tištěná média absorbovala vlivy ze Západu a po svém se s nimi vyrovnávala.

Periodický tisk se dostal na vrchol svého vývoje ve 20. století. Od 20. let 20. století mu vyvstala konkurence v podobě rozhlasového a filmového zpravodajství. Přes tuto konkurenci měl tisk ještě rozhodující mediální vliv na společnost. Během první republiky se vytvářel průmysl tištěných médií, který souvisel s komercionalizací tisku. Tiskové podniky byly organizační a ekonomickou páteří rozvětvené struktury novin a časopisů.

Přes zřejmou tendenci vyhýbat se zvláště nebezpečné politické tematice projevovaly se v žurnalistice od jejích raných počátků velmi často snahy o podněcování patriotického cítění a stále nezakrytější stranění zájmům vzrůstající se mladé buržoazie. Teprve tehdy, když

---

¹⁰ JIRÁK, J.: *Jak se dělají novináři aneb k pojetí studia žurnalistiky*. In: FORET, M., LAPČÍK, M., ORSÁG, P. (eds.). *Média dnes. Reflexe mediality, médií a mediálních obsahů*. Olomouc, 2008. ISBN 978-80-244-2023-3. s. 330-331

již feudální poměry byly pro pokročilejší kapitalistickou výrobu příliš těsné, zaútočila buržoazie i ve sféře politiky a snažila se vydobýt i v této oblasti moc pro sebe. S tímto procesem se současně prohlubuje univerzálnost novin, obohacená nejen o tematiku politiky, ale i o otázky kultury, morálky a filozofie.¹¹

Spolu s moderním českým národem se v 19. století v habsburském mocnářství zrodila moderní žurnalistika. V procesu národní emancipace sehrála velmi důležitou úlohu také česká tištěná média. V letech 1848-49 dochází ke zrušení předběžné cenzury¹². Noviny dostaly značnou volnost. Vzniká první českých deník – *Národní noviny* Karla Havlíčka Borovského. Deník a jeho tvůrce pevně stojí na demokratických pozicích. Obdobné pozice sdílí *Pražský večerní list*, *Noviny Lípy slovanské* a *Moravské noviny*, řízené Františkem Matoušem Klácelem.¹³

Český denní tisk již od svého počátku měl charakteristickou zvláštnost, která jej odlišovala od tisku v jiných kapitalistických zemích. Nebyl to ovšem rozdíl zásadní, protože buržoazní tisk sloužil vládnoucí třídě jako celku a současně jednotlivým buržoazním skupinám zvláště, a to podle toho, která z těchto skupin, jež byly představovány politickými stranami, ten který list nebo časopis vydávala a udržovala. Svou úlohu měly přitom i osobní zájmy: probíhal boj o to, které osoby se „vyšvihnou“ nebo budou vyzdviženy do funkcí představitelů těchto skupin. Odlišné u nás bylo to, že většina tisku byla přímo v rukou politických stran, což v západních kapitalistických zemích nebylo běžné. Nebylo třeba znát zákulisí vydavatelství, ale už samo záhlaví novin hlásalo, které politické strany jsou listem a „hlásnou troubou“. Toto vysloveně politické stranictví většiny denního tisku v období první republiky ve srovnání s poměry za Rakouska ještě zesílilo.¹⁴

V letech 1918-1938 působily v Československu také další hromadné sdělovací prostředky. Veřejné mínění však v rozhodující míře formoval stále ještě tisk, který byl nadále nejvýznamnější ideologickou institucí.

Struktura tisku se utvářela již za Rakousko-Uherska v těsné návaznosti na postupně vznikající politické strany. Proces tvorby započal ve druhé polovině 19. století a v zásadě byl dotvořen na konci 19. století. Nový československý stát ji v podstatě a bez valných změn

---

¹¹ KONČELÍK, J., VEČEŘA, P., ORSÁG, P.. *Dějiny českých médií 20. století*. Praha, 2010. ISBN 978-80-7367-698-8. s. 32

¹² Taková cenzura, která je prováděna před vydáním periodika.

¹³ KONČELÍK, J., VEČEŘA, P., ORSÁG, P.. *Dějiny českých médií 20. století*. Praha, 2010. ISBN 978-80-7367-698-8. s. 17

¹⁴ DOLEJŠÍ, V. *Noviny a novináři. Z poznámek a vzpomínek*. Praha, 1963. s. 10-11

převzal nejen v Čechách a na Moravě, ale také na Slovensku a na Podkarpatské Rusi. Svůj tisk měly také národnostní menšiny usazené v příhraničních oblastech.¹⁵

Na rozdíl od jiných evropských zemí většina titulů patřila politickým stranám, nikoliv podnikatelům. Noviny tedy jasně hájily politické zájmy. Vzhledem k tomu, že politické strany postrádaly právní subjektivitu, vlastníky a vydavateli novin bývaly různé akciové společnosti, zapsané v obchodním rejstříku, v jejichž čele stál většinou nějaký významný politik. Mimo politické strany stály „*Lidové noviny*“, „*Národní politika*“ a „*Národní osvobození*“. Neznamená to, že by byly prosty politických bojů, ale nebyly orgány konkrétních politických stran. Zahraniční politiku ČSR tlumočila „*Prager Presse*“.

V roce 1920 v Československu vycházelo 2259 listů, z toho 1521 bylo „československých“ a 738 jinojazyčných. Za dalších pět let se počet titulů ještě zvýšil. Na počátku roku 1925 bylo v ČSR okolo 2800 periodických publikací všeho druhu. Za tímto údajem se skrývá 55 českých, 7 slovenských, 35 německých a 8 maďarských deníků. Počet politických týdeníků se pohybuje okolo 670 (z toho 400 bylo vydáváno v češtině, 70 ve slovenštině, 128 v němčině, 43 v maďarštině a 27 v ostatních jazycích). Zbývající publikace mají nepolitický charakter (umělecký, sportovní, speciální). V roce 1930 vycházely v ČSR už 3933 tituly: z toho 115 deníků, 88 obdeníků a 423 týdeníky; z celkového počtu mělo 914 listů politické zaměření. Jen v Praze např. roku 1926 vycházelo přes 1400 a roku 1929 přes 1800 titulů novin a časopisů.

Zatímco počty titulů, vycházejících v letech 1918-38, jsou dobře zmapované a máme o nich dost relevantních informací, o nákladech novin a časopisů jsou jen sporadické, neúplné a hlavně nepřesné informace. Oficiální statistika v roce 1925 registrovala jediný list s nákladem vyšším než 100 000 výtisků. Většina ze zhruba 600 titulů kategorie politických listů měla průměrný náklad nižší než 20 000 a z nich opět polovina nižší než 2 000 výtisků.¹⁶

Existuje snaha buržoazie o vybudování velkých tiskových koncernů. Patrný je zde vliv dvou největších bank – Živnobanky a Anglo-Pragobanky. Národní socialisté ovládají Melantrich, který vydával deníky „*České slovo*“, „*Večerní České slovo*“, „*Azet*“, „*Telegraf*“ a lokální deníky v Plzni, Ostravě, Brně, Olomouci a také 3 deníky na Slovensku. Dále desítky časopisů, většinou týdeníků, např. „*Pražský ilustrovaný zpravodaj*“, „*Hvězda*“, „*Ahoj na neděli*“, „*Rozruch*“¹⁷ a jiné. Agrární strana vlastnila Novinu, do jejíž sféry náležely deníky

¹⁵ BERÁNKOVÁ, M., KŘIVÁNKOVÁ, A., RUTTKAY, F. *Dějiny československé žurnalistiky III. díl. Český a slovenský tisk v letech 1918-1944*. Praha, 1988. s. 53

¹⁶ BERÁNKOVÁ, M., KŘIVÁNKOVÁ, A., RUTTKAY, F. *Dějiny československé žurnalistiky III. díl. Český a slovenský tisk v letech 1918-1944*. Praha, 1988. s. 58-59

¹⁷ Jednalo se o brakový časopis se senzačními lacinými romány.

„Venkov“, „Večer“ a pro venkov určený „Lidový deník“. Na Slovensku vycházely deníky „Slovenský deník“ a „Slovenská politika“. Velký akciový kapitál představovaly Pražské akciové tiskárny, které vydávaly „Národní listy“ s jejich již značně omšelým image a večerník „Národ“. Klerikální Spolek pro vydávání katolického tisku stál za „Lidovými listy“, „Pražským večerníkem“, „Dnem“ (vydáváním v Brně) a „Našincem“ (Olomouc). Do jejich nakladatelství náležel také „Rodokaps“. Tempo, patřící politiku Jiřímu Stříbrnému, tisklo „Polední list“, „Expres“, „Večerní list“, „Pondělní list“ a satirický týdeník „Šejdrem“. Populární byl týdeník „Večery pod lampou“ (à la Harlequin).

Čechie s podporou agrárníků stála za deníky „Národní střed“, „Nový večerník“ a „Československý deník“ (Olomouc). Zdánlivě nezávislý, ale ve skutečnosti ve službách agrárníků byl Globus, který vydával listy „Moravské noviny“ a „Moravská orlice“. Rodině patřil ženský týdeník „List paní a dívek“. V mutacích pak jako „Pražanka“, „Moravanka“ a „Slovenka“, dále německé týdeníky „Frauenfreude“ a „Madchenglück“.

Hlavní tiskové koncerny vytvořily společnou Organizaci vydavatelů novin a časopisů, která dumpingovými cenami svých periodik i prostřednictvím inzerce dokázala ničit konkurenci každého buržoazního vydavatelství, jež se jí postavilo do cesty.

V rámci konkurenčního boje se noviny prodávaly i za dumpingovou cenu 20 haléřů, což se dělo zejména u večerníků. Z důvodů snahy o získání inzerce se nadhodnocovaly údaje o nákladech. Noviny byly značně pestré, obsahově bohaté a obsahovaly řadu rubrik (domácí, zahraniční, ekonomika, kultura, sport, sociální otázky, soudničky, reportáže...). Rozvíjí se specializace novinářů. Jazyk bývá srozumitelný a střízlivý, vyjma bulvárního tisku. Existovala povinnost otiskovat projevy prezidenta republiky a členů vlády.

Tisková legislativa a právní rámec vydávání tisku

Československo převzalo legislativu zaniklého Rakousko-Uherska. Po roce 1867 se zde vyvíjely dva právní systémy: rakouský (předlitavský) v západních částech monarchie a uherský (zalitavský) v Uhrách. Právo v českých zemích proto vycházelo z rakouského, právo na Slovensku z uherského.

Na mediální poměry mělo vliv šestnáct základních legislativních norem. K nejdůležitějším z nich patřily: oba trestní zákony a trestní řády (včetně jejich novelizací), dále rakouský tiskový zákon (1862), rakouský trestní řád pro řízení ve věcech tiskových (1863) a uherský tiskový zákon (1914). Během let 1918-38 vzniklo dalších 34 právních

norem, které měly vliv na oblast médií. Žádný československý tiskový zákon však v průběhu první republiky vytvořen nebyl.¹⁸

Vznik Československa v roce 1918 s sebou přinesl zásadní změnu ideového a legislativního rámce fungování českých médií. Československá ústava, přijatá 29. února 1920 (zákon č. 121/1920 Sb. z. a n.), slovy proklamovala svobodu tisku: „Svoboda tisku, jakož i právo klidně a beze zbraně se shromažďovati a tvořiti spolky jsou zabezpečeny. Jest proto v zásadě nedovoleno podrobovati tisk předběžné cenzuře.“ Ale už zákon o mimořádných opatřeních ze 14. dubna 1920 (zákon č. 300 Sb. z. a n.) stanovil výjimky ze zásady pro dobu války nebo nepokojů. V paragrafu 10 se k tiskovým svobodám pravilo: „*Vydávání a rozšiřování časopisů může býti omezeno, podrobena zvláštním podmínkám a v krajní nutnosti zastaveno... Časopisům periodickým může býti uložena povinnost předkládati povinné výtisky ve lhůtě nejvýše dvou hodin před vydáním...*“ Paragraf 13 počítá při porušení nařízení zákona i s možností uložení pokuty do výše 10 000 Kč nebo vězením do jednoho měsíce nebo obojím.

Novináři s daným stavem nebyli spokojeni a domáhali se skrze své organizace vydání nového tiskového zákona. Ve sněmovně se objevilo několik podobných iniciativ, které se ale nesetkaly s větším ohlasem. Za celou dobu existence I. republiky nový tiskový zákon vydán nebyl. Přežívala částečně znovelizovaná úprava z časů habsburské monarchie.

Tisková novela ze dne 30. května 1924 zaváděla možnost, danou každé fyzické či právnické osobě, totiž žádat otištění tiskové opravy. Tím se však redakce nezbavovala trestní odpovědnost za předchozí článek. Tento tiskový zákon byl kritizován jako „náhubkový zákon“. Zákon byl namířen proti odpovědným redaktorům, jimž za „zanedbání povinné péče o obsah tisku“ hrozilo vězení do 6 měsíců a pokuta do výše 10 000 Kč jako odškodné tomu, komu bylo ublíženo na cti. Potrestaný redaktor pak nesměl po dobu 2 let vykonávat funkci odpovědného redaktora. Tento legislativní komplex poskytoval dostatečný prostor pro regulaci tisku.

Na základě platných zákonů se v Československu prováděly cenzurní zásahy spočívající v zabavení, konfiskaci. Cenzurovaná vydání byla konfiskována, po konfiskaci bylo možno vytisknout vydání nové. V tom zpravidla zůstalo na místě potlačeného článku bílé místo s poznámkou, že text byl oficiálně zakázán. Nejčastěji konfiskovanými listy byl tisk patřící komunistům, fašistům, německých nacionalům a klerikálům. Konfiskovalo se to, co bylo dle zákona na ochranu republiky považováno za „nedovolené zpravodajství“ a „za

---

¹⁸ KONČELÍK, J., VEČEŘA, P., ORSÁG, P. *Dějiny českých médií 20. století*. Praha, 2010. ISBN 978-80-7367-698-8. s. 32-33

šíření nepravdivých zpráv“. Přísnější než v Praze byla cenzura v Ostravě a ještě přísnější na Slovensku. Velký vliv na ni měla libovůle státního aparátu.

Významných změn dostala struktura tisku. Jednou z nejzřetelnějších inovací bylo konstituování médií veřejné služby, která měla mimo jiné i národně reprezentativní funkci – 28. října 1918 vznikla Československá tisková kancelář (ČTK) a 18. května 1923 bylo zahájeno pravidelné rozhlasové vysílání pro veřejnost provozovanou společností Radiojournal, předchůdkyní českého rozhlasu.

V prvních letech republiky byl tisk pod silným politickým tlakem, který byl uplatňován z větší části skrze vlastnické vazby (neformálně) a z menší části potom institucionálně. Na kontrolu médií mělo výrazný vliv tiskové oddělení české vlády (tzv. tisková dozorcí služba). Stát uplatňoval dohled výrazněji na tisk komunistický, jinojazyčný¹⁹ a bulvární, neboť tyto tiskoviny se vymykaly (nepodřizovaly) neoficiálnímu řízení formou dohod politických stran.²⁰

Novinářské organizace

V Československé republice působilo v letech 1918-1938 zhruba 1300 novinářů. Roku 1928 zde pracovalo 1240 žurnalistů, z toho 700 československých, 440 německých, 80 maďarských; zbytek tvořili novináři ostatních národností.

Novináři se sdružovali v několika profesních organizacích. Vznik řady z nich spadá do období před I. světovou válkou. Jejich charakter byl podpůrný, protože materiální zabezpečení i společenské postavení v době aktivní činnosti a zejména po jejím ukončení bylo více než ubohé. V době republiky byla novinářská skupina uvnitř silně diferencovaná, a to nejen politicky, ale i podle dalších kritérií. Odlišovali se novináři-spisovatelé, existovala skupina novinářů-prominentů, ale většina z nich pracovala v nejistých podmínkách. Řada novinářů byla nezaměstnaná.

Nejstarší novinářskou organizací, která vznikla v roce 1877 z iniciativy redaktorů Národních listů (aktivním členem a dlouhodobým místopředsedou byl Jan Neruda), byl Spolek českých žurnalistů. V době založení měl pouze 44 řádné členy z pěti politických deníků a šesti dalších českých listů, dále 55 členů zakládajících a 182 členy přispívající, kteří společně vytvořili základní fond. Spolek zřizoval pro své členy penzijní a vdovský fond,

---

¹⁹ V období I. republiky vycházelo na území Čech a Moravy mnoho periodik vydávaných v jiném než v českém jazyce. Největší zastoupení měly deníky a časopisy vydávané německy.

²⁰ KONČELÍK, J: *Řízení a kontrola českého tisku v Protektorátu Čechy a Morava*. In: FORET, M., LAPČÍK, M., ORSÁG, P. (eds.). *Média dnes. Reflexe mediality, médií a mediálních obsahů*. Olomouc, 2008. ISBN 978-80-244-2023-3. s. 296-297

poskytoval různé jednorázové podpory v nemoci, invaliditě, nouzi a později i v nezaměstnanosti. Spolek působil i po vzniku republiky; v roce 1928 měl už jen 73 řádné členy.

Podle stanov Spolku se členy mohli stát pouze novináři pracující nejméně 5 let v politických denících, kteří nepřesáhli věk 40 let. Někteří redaktoři z týdeníků, čtrnáctideníků a dalších časopisů založili roku 1902 Jednotu českých novinářů. Měl shodné poslání jako výše zmíněný Spolek. V roce 1906 při Jednotě vznikl podpůrný Havlíčkův fond, který pořádal rovněž různé dobročinné a prosebné akce. Členská základna se rekrutovala většinou z mimopražských novinářů a žurnalistů, kteří měli kromě novinářství ještě jiný příjem. V roce 1929 měla Jednota 90 řádných a 20 mimořádných členů.

Kromě uvedených novinářských organizací vznikly v Československu ještě další: podle národnostních, politických i stavovských hledisek. Mnozí novináři byli členy více organizací, takže jejich počty nelze prostě sčítat.

Před první světovou válkou dochází k velkému růstu tisku, přesto jsou redaktoři do profesních organizací přijímáni jen v omezené míře. Důvodem byla obava o přerozdělování finančních fondů, kterou si staří členové nárokovali pro sebe. Z iniciativy mladých novinářů v dubnu 1911 vzniká Syndikát pražských deníkářů, který se v průběhu dalších let stal nejdůležitější novinářskou organizací v Československu. Nejprve se na společném jednání se slovenským přípravným výborem v Luhačovicích vytvořil v roce 1919 jednotný Syndikát československého denního tisku. Ve svých počátcích měl cca 400 převážně českých členů, neboť v tomto období bylo na Slovensku jen 20 redaktorů z povolání.

V květnu 1926 byl na ustavující valné hromadě přeměněn na Syndikát československých novinářů, který se stal profesionální i odborovou organizací českých a slovenských novinářů. V čele Syndikátu po dlouhá léta stál národně socialistický senátor a redaktor Českého slova Jiří Pichl, prvním náměstkem byl slovenský novinář Dušan Porubský.

Syndikát měl řadu odboček a působil např. v Praze, Brně, Bratislavě, Ostravě, Olomouci, Košicích, Pardubicích, Mladé Boleslavi, Plzni a Žilině. V roce 1937 počet jeho členů dosáhl čísla 879. Do Syndikátu vstupovali také komunističtí novináři.

Od roku 1927 vydával Syndikát časopis „*Věstník československých novinářů*“, který se od roku 1935 přejmenoval na „*Tisk, noviny a novináři*“. V roce 1936 se sloučil s „*Časopisem svobodné školy politických nauk*“ v nový list „*Tisk a politika*“. V letech 1928 až 1931 vycházel Duch novin, časopis pro studium novin a péči o novářství. Pro přípravu na budoucí novinářské povolání byla roku 1928 zřízena Svobodná škola politických nauk. Ve dvoletém studiu se na ní přednášela věda a novinářství a výzkum veřejného mínění.

Posluchači školy dělali rozborů novin a novinových projevů, či psali literární recenze. Škola si budovala novinářskou knihnicí a edici původních i přeložených novinovědných publikací.²¹

Československá tisková kancelář (ČTK)

Dne 28. října 1918 vzniká Československá tisková kancelář. Již 14. listopadu 1918 přebírá pražskou pobočku Korrespondenz-Bureau (KORBYRO). Zpočátku se věnuje jen domácímu zpravodajství, pak přebírá zpravodajství ze zahraničí – z Vídně; zbavovalo jej rakouského výkladu a předávalo tisku. Během roku 1919 uzavírá ČTK smluvně spolupráci s obdobnými zahraničními agenturami WOLF, REUTER, ROSTA/TASS a dalšími.

V roce 1924 dochází k založení AGENCES ALLIEES a v Bernu sdružení Spojené evropské agentury. ČTK uzavírá společnou dohodu o výměně informací, což jí zajišťuje spojení s dalšími 25 agenturami. ČTK vysílá své zpravodaje do všech důležitých center Evropy, zejména do míst důležitých pro československou zahraniční politiku – do Paříže, Londýna a Curychu.

Sídlem ČTK se od roku 1930 stala nově postavená budova v nynější Opletalově ulici v Praze. Poměrně složité bylo vnitřní členění ČTK na českou a německou redakci, redakce pro odbočky, rozhlasové zprávy, sport, fotoreportáž. ČTK vydávala „*Sněmovní korespondence*“ a provozovala komerční zpravodajství – „*Pragoradio*“, které se staralo o běžné hospodářské a soukromé zprávy. Dále obstarávala burzovní zprávy, přijímala radiotelegrafické zprávy a měla vlastní inzertní oddělení.

Odbočky ČTK byly v Brně, Ostravě, Plzni, Košicích, Užhorodě a v dalších městech. Vlastní rozsáhlý archiv ČTK byl založen v polovině 30. let a funguje dodnes. Postupem let se ČTK profesionalizovala a rozšiřovala (sloučila se se Slovenskou tiskovou kancelář, která vznikla v lednu 1919 v Žilině). Zatímco roku 1927 zaměstnávala jen 27 novinářů, roku 1938 to bylo už 47 novinářů. Po technické stránce ČTK používala telefony, telegrafy, radiové vysílání a od roku 1937 i dálnopis. Do zahraničí vysílala bezdrátově.

Československý rozhlas - Radiojournal

Začátky pravidelného rozhlasového vysílání bývají spojovány s datem 18. května 1923, kdy ve 20:15 hod. bylo zahájeno pravidelné rozhlasové vysílání v ČSR²². Od září 1923 se vydávají rozhlasové koncese. Vyvíjel se počet vlastněných přijímačů – na začátku 47

²¹ IOBERÁNKOVÁ, M., KŘIVÁNKOVÁ, A., RUTTKAY, F. *Dějiny československé žurnalistiky III. díl. Český a slovenský tisk v letech 1918-1944*. Praha, 1988. s. 80-82

²² Kolektiv autorů. *Dějiny českých médií v letech. Rozhlas. Televize. Mediální právo*. Praha, 2003. ISBN 80-246-0632-1. s.

přijímačů, v roce 1925 12.978, v roce 1929 250.000, v roce 1937 rovný milión a 30. 9. 1938 celkem 1.128.055 koncesí.

Do roku 1926 byla taková praxe, že ČTK třikrát denně zatelefonovala zprávy do Radiojournalu, kde je předčítal hlasatel. Později vzniká studio přímo v ČTK. Stát usiluje o monopol nad tímto médiem a prostřednictvím ministerstva pošt a telegrafů (se silnou pozicí agrárníků) vlastní 51 % akcií Radiojournalu.

Vysílání Radiojournalu trvá v počátcích jen jednu hodinu večer, od ledna 1924 denně 2 hodiny a koncem roku 1924 již 6 hodin. Vysílání začínalo z bytu na Vinohradech. Vlastní budovu rozhlas získal v roce 1933; jednalo se o budovu na Vinohradské třídě. Rozšiřuje se vysílání i z dalších měst – Brna, Bratislavy, Košic a Ostravy. Každá stanice mohla přispívat do celostátního vysílání. Přenos rozhlasu se šíří také po drátě prostřednictvím telefonu, dochází k zesílení signálu. Vysílá se také pro Čechy a Slováky v zahraničí.

Programová skladba počítá s hudbou, zpravodajstvím ČTK, ale také s přenosy z Národního divadla. Referuje se o sportovních akcích i sokolských sletech. Mimořádnou rozhlasovou postavou je sportovní redaktor Josef Laufer. Vznikají odborné rozhlasové – zemědělský (1926), dělnický (1926) odborný rozhlas pro průmysl, obchod a živnosti (1927) atd.

V důsledku krize na přelomu 20. a 30. let se vede diskuse o zaměření rozhlasu: volá se po příklonu k současným problémům a více se zapojují krajská studia. Nejvýznamnější z nich je Brno. Hovoří se o brněnské publicistice a brněnské škole.

Složitá situace konce 30. let vede k tomu, že rozhlas zapojil do svých pracovních úkolů také propagaci státní myšlenky a nacistické hrozbě čelí prostřednictvím kladně působící zahraniční propagandy. Rozhlas hájí linii Hradu prostřednictvím Z. Nejedlého, V. Nezvala, F. X. Šaldy, V. Vančury, J. Honzla a E. F. Buriana. Je jasně pro zachování republiky.²³

Následný vývoj a směřování mediální scény

Zásadnější regulaci tisku odstartovala Mnichovská krize. Dne 26. září 1938 byla zřízena Ústřední cenzurní komise, která dosavadní praxi následné cenzury rozšířila o cenzuru předběžnou. Úspěch německé říšské politiky při jednání v Mnichově a následné odstoupení československého pohraničí Říši způsobily otřes československé politické scény a rozsáhlé změny, které se dotkly i mediální politiky okleštěného Česko-Slovenska.

---

²³ BEDNAŘÍK, P., JIRÁK, J., KÖPPLOVÁ. *Dějiny českých médií. O počátku do současnosti*. Praha, 2011. ISBN 978-80-247-3028-8. s. 177-182

Redukce společenského a politického života po Mnichovu měla svůj odraz v zániku části titulů, který byl přirozeným vyústěním rušení politických stran (resp. vzniku pouhých dvou nových stran – Strany národní jednoty a Národní strany práce) na dosavadní praxi stranicky vázaných politických listů. Provozní rámec cenzury přesně formulovaly pokyny a charakterizovaly např. cenzurní zásahy omezující protiněmecky laděné texty. Mimořádná opatření, umožňující tuto cenzurní praxi, měla původně platit do konce roku 1938, zůstala však v platnosti až do vzniku Protektorátu.

Zánik tzv. Druhé republiky a vznik Protektorátu Čechy a Morava s sebou přirozeně nesly i významnou změnu státní správy. Na jedné straně Němci usilovali o uchování funkčnosti státní správy a nezasahovali příliš do správních struktur Druhé republiky a ponechali ve smyslu politické autonomie ve funkcích její úředníky. Na straně druhé dostal Protektorát jako součást říše i říšskou správu, řízenou z nově vytvořeného Úřadu říšského protektora.

Systém správy médií se konstituoval relativně rychle a přirozeně a okupační moc kontrolu nad médii převzala bez zásadnějších problémů. Již v Berlíně bylo Emilem Háchou a Františkem Chvalkovským slíbeno, že „ve veřejných projevech, v tisku, divadle, rozhlase bude zachována plná zdrženlivost“. Touto směrnicí byl ovlivněn tisk bezprostředně po okupaci. V prvních týdnech patřilo řízení tisku do kompetence Konrada Henleina, prozatímního šéfa civilní správy při protektorátním velitelství wehrmachtu. Pod Henleinův úřad spadala také prozatímní pražská služebna Říšského tiskového úřadu, která měla vykonávat konkrétní dohled nad tiskem; v následujícím období se systém řízení a kontroly médií usadil na základech druhorepublikové praxe. Český tisk byl v rámci správy podřízen Tiskovému odboru Předsednictva ministerské rady (TO PMR).

Prvním vedoucím (titulárně šéfredaktorem) TO PMR byl Zdeněk Schmoranz, který se v jeho rámci pokusil sestavit odbojovou informační skupinu²⁴. Schmoranz byl již v srpnu 1939 zatčen a ve funkci jej nahradil Arnošt Bureš. Po něm úřad řídil až do května 1941 František Hofman. Byl také zatčen a na jeho místo přišel Ctibor Melč, který zde setrval až do konce války. Cenzuru médií realizovali a tiskové pokyny předávali úředníci Ústředí tiskové a dozorčí služby, dosazení přímo do redakcí a napojení na okresní nebo policejní úřady.

Český tisk byl řízen za pomoci směrnic nebo prostřednictvím tiskových pokynů. Legislativně zanikla svoboda slova až v květnu 1941. Vládním nařízením č. 175/1941 Sb. o úpravě poměrů v českém tisku ze dne 7. 5. 1941, které zmocnilo PMR zastavovat periodika, či

---

²⁴ Podrobněji BAREŠ, A., PASÁK, T. *Odbojová organizace Zdeňka Schmoranze*, Historie a vojenství, Praha 1968. S. 1003-1031.

stanovovat termíny pro jejich vydávání, jejich rozsah nebo náklad. Též zakládání a vydávání periodik, jakož i ustavení šéfredaktora, vedoucího, či odpovědného redaktora bylo nadále možné pouze s dovolením PMR.

Podobně jako v ostatních oblastech i v případě médií platilo, že tisk, vydávaný německými institucemi a korporacemi, podléhal jiným pravidlům než tisk, vydávaný českými subjekty. Česká protektorátní společnost posilovala národní vědomí důrazem na kulturní (národní) témata přizpůsobená mimořádným podmínkám. Český tisk zastával ve společnosti problematickou roli. Na jedné straně představoval tribunu aktivistického, proříšského až kolaborantského názorového proudu. Na druhé straně byl významnou protektorátní institucí, nesměl ale obcházet, či dokonce popírat náhled úředníků Úřadu říšského protektora.

Novinář legálního protektorátního tisku žil pod stálým tlakem prostředí i čtenářů. Byl zakořeněn v jiném systému, než pro jaký psal. To se odráželo v rozporuplném postoji české veřejnosti. Ilustrací tohoto vztahu byl úspěšný bojkot tisku, organizovaný londýnským odbojem v září 1941. Patrný byl také vliv poslechu zahraničního rozhlasového vysílání.

V období německé okupace proti sobě stály dvě skupiny novinářů, působících v legálních médiích: proříšsky orientovaní aktivističtí novináři a kolaboranti a proti nim většina nerozhodných nebo opatrně nesouhlasících novinářů, snažících se hlavně přežít a přizpůsobovat se poměrům v redakcích. Postavení novináře se v průběhu času dále problematizovalo a řada novinářů odešla do jiného zaměstnání.

Poválečná obnova Československa přinesla očistu společnosti (včetně médií) od kolaborantů a zrádců. Byla deklarována její přeměna na sociálně spravedlivý systém, který výrazně ovlivnil sovětský ideál a vzor. Klíčovým dokumentem obnovy se stal Košický vládní program z dubna 1945, který v oblasti médií zaručoval svobodu slova a uvolnil prostor pro tzv. očistu novinářského stavu. Došlo k zásadní změně ve struktuře tisku. Byla nově definována role médií ve společnosti. Tisk měl sloužit ideovému programu politických stran a organizací Národní fronty. Vydávání tisku se nemělo řídit ziskem, ale mělo sloužit zájmům celé společnosti.

Nově zřízené ministerstvo informací vydalo 18. května 1945 vyhlášku, na jejímž základě bylo zastaveno vydávání veškerých periodik s výjimkou deníků stran Národní fronty. Povolení k vydávání tisku mohly od ministerstva dostat kromě státem uznaných politických stran, státních úřadů a veřejnoprávních institucí jenom korporace celonárodního významu – masové a zájmové organizace, které prokázaly na vydávání veřejný zájem. Zanikl tisk nepovolených politických stran, tisk bulvární, tisk německé národnostní menšiny na našem území i další tituly. Některým listům, fungujícím za Protektorátu, bylo další pokračování

povoleno, ale musely změnit název. S původním názvem byly obnoveny některé tituly, které nemohly za Protektorátu vůbec vycházet. Po květnu 1945 se navíc objevily také zcela nové tituly.

Byla obnovena platnost zákonů a nařízení z doby před rokem 1938, ale vlivem zásadní změny politické a společenské reality se již neuplatnil předválečný systém řízení médií. Vše bylo realizováno jinými nástroji: jedním z nejdůležitějších bylo rozdělování papíru, které spadalo do kompetence tiskového odboru ministerstva informací. O obrovských pravomocech svědčí i počet nepovolených tiskovin: do listopadu 1946 zamítlo z 1760 návrhů na vydávání časopisů plných 995. Také celkový počet vydávaných periodik se ve srovnání s předchozím obdobím výrazně snížil. Zatímco na území Protektorátu Čechy a Morava v roce 1940 vycházelo celkem 55 deníků, v roce 1946 bylo v českých zemích již pouze 28 deníků. Regionálních týdeníků bylo v roce 1944 celkem 144, ale k roku 1946 pouze 87. Bylo určeno, že v jedné oblasti nemají vycházet dva časopisy stejného zaměření. Uvedený stav vedl k velké redukci také u zájmového a odborného tisku, kde ve srovnání s rokem 1940 klesl celkový počet titulů o dvě třetiny.

Legislativně je třeba zmínit rozsáhlý zákon o postavení redaktorů a Svazech novinářů a vyhlášku o zřízení Sboru pro věci periodického tisku při ministerstvu informací. Sbor řešil otázky zásadní povahy, týkající se rozvoje periodického tisku a ostatního tisku ve vnitřních záležitostech vydavatelské a hospodářské povahy.²⁵

*****

---

²⁵ KONČELÍK, J: *Řízení a kontrola českého tisku v Protektorátu Čechy a Morava*. In: FORET, M., LAPČÍK, M., ORSÁG, P. (eds.). *Média dnes. Reflexe mediality, médií a mediálních obsahů*. Olomouc, 2008. ISBN 978-80-244-2023-3. s. 297-309

II. K životním a politickým konsekvencím

Mladá léta

Ferdinand Kahánek se narodil v úterý 13. října 1896 a jeho rodným místem se staly Vítkovice (dnes součást Ostravy). Jeho otcem byl zámečník Alois Kahánek, syn Františka a Alžběty Kahánkové (rozené Jarošové). Rodina pocházela z Příboru. Matka se jmenovala Maria a byla dcerou Jachima a Ernestiny²⁶ Glückstenových, příslušných v polském Nydlniki.

Malý Ferdinand přišel na svět více než rok po svatbě, která se konala 21. září 1895 v polském Krakově. Při křtu dostal od faráře Josefa Kučaje jméno Ferdinand Alois. Kmotrem mu byl František Svoboda z Vítkovic. Rodičům bylo v té době 26 a 20 let²⁷. U povolání otce v pozdějších letech nalézáme záznam: obchodník či správce Potravinářského spolku ve Vítkovicích. Patřil též k vlastníkům 10 akcií společnosti „Tempo“²⁸.

O mladých letech a počátcích gymnaziálních studií není dochováno příliš zpráv a informací. Je jisté, že po absolvování Českého státního gymnázia v Moravské Ostravě se zapisuje na práva na Univerzitě Karlově v Praze. Do I. semestru nastupuje na podzim roku 1915 a zapisuje si následující přednášky: dějiny a systém římského práva, právní prameny římské, všeobecné právo i státověda, jako úvod v studium práva, právní dějiny německé a praktickou filozofii.

Do poklidu studentských let ale vstupuje Světová válka. K tomuto období se Ferdinand Kahánek krátce vrací také v úvodu své knihy *Beneš contra Beck*: „V červenci 1914 to vřelo. Na ostravských ulicích objevili se Češi a Poláci. Po prvé spolu. Po prvé v dvacátém století. Rozum i srdce jim tak kázaly. Začlo to v Opavě, v Kylešovicích, kde zkrvavili českého poslance. Přeskočilo do ostravských ulic a zažehnulo se na Těšínsku. Po prvé jsme šli spolu. Národní rada česká v Opavě a zástupci Poláků z Těšínska uzavřeli společnou dohodu: proti těm, kteří žili z našich sporů. Proti Němcům, proti závodům, proti hospodářské síle i proti „Šlonzakovcům“, kteří byli vším, jenom ne Němci a pomáhali jim proti nám oběma. V tom jsme byli všichni jednotni. I socialisté, kteří nebyli v Národní radě. Týden před válkou, 21. července 1914, psal jsem Českému slovu: „Poláci jsou solidární s Čechy. Ve Slezsku dojde podle všeho k žádoucímu postupu obou slovanských kmenů.“ Zemřelý soc[iálně] dem[okratický] poslanec Prokeš

²⁶ Rodným příjmením bylo Unterweisen(ová) – patrně se jednalo o onu často připomínanou „židovskou babičku“.

²⁷ Alois Kahánek se narodil 19. 6. 1870 a Maria (Glückstein) Kahánková 16. 2. 1876.

²⁸ TOMÁŠEK, L. *Ze zákulisí bulvárního tisku*. Praha, 1930. s. 10

energicky na schodišti turnérského sálu hájil čest polských voličů, kteří po desíti houfně byli voděni a jimž byly rozdávány před volební urnou volební listiny, znějící na jméno ing. Junga²⁹, kdysi německého národního dělníka, „hausneráka“, jak jsme říkali, podle hospody, kde měli místnost a dnes? Profesora politické školy v Německu, emigranta a říšskoněmeckého poslance. Poláci mají volit Němce, poněvadž Němci dali Polákům kulturu! Tyto polské plakáty jsme strhávali, ať Češi nebo Poláci. Tak jsme vyrůstali, malá hrstka studentů, která v předvečer vypuknutí války byla na Ostravsku. Snili jsme o společných bojích a společném vítězství.

Přišla válka, která nás odcizila. Oba jsme bojovali za svobodu, každý jinak, jak nás historie postavila. Jásotu, který byl na krakovských ulicích, když ustupovala ruská vojska, jsem nerozuměl a stísněně prchal, když z náborového domu odvádění polští legionáři na kozáckém kopí ukazovali oblek ruského vojáka. Záviděl jsme jim při tom jejich samostatné legie. Jejich červenobílý prapor. Cit zápasil s rozumem. Srdce se skutečností.

V den ruského průlomu u Přemyšlu bylo nás několik odvedeno. Radost z rakouské porážky. Radost, která zatlačila skutečnost, že máme narukovat. V ten den jsme se setkali se třemi polskými studentkami-emigrantkami v našem středisku, v Českém domě. Byly uplakané. Proč plakaly? Poněvadž jim končil sen o polském osvobození. Ujišťovali jsme je, že bude samostatné Československo i Polsko. A na památku chovám fotografii s věnováním: „Utopistovi – polské emigrantky.“ Slíbili jsme si, že se uvidíme po válce, až budeme všichni ve svobodném státě. (...)

Za války si s různými lidmi Osud různě hrál. Přednášel jsem na škole polských vojenských invalidů o obchodních vědách. Měl jsem 14 žáků. Během týdne posluchačstvo vzrostlo na 60 mužů. Bylo to v roce 1917. Přednášel jsem o Londzienovi, Daszynském a jiných, o polské svobodě, v rakouské invalidní škole! Náhlý vzrůst invalidů budil nedůvěru. Byl jsem přesazen.

(...) Krátce po mém přeložení přišel ke mně a vyzval mne k přednášce v akademickém spolku „Znicz“ v Krakově. Byl jsem i jako voják předsedou Sdružení ostravských akademiků. Přednáška měla být 29. června 1917. Téma bylo: „Rozdělení Těšínska mezi Čechy a Poláky.“ Nedošlo k ní. V den přednášky byl jsem v nemocnici a během několika týdnů pak již v Bílsku jako invalida.

---

²⁹ Rudolf Jung (16 dubna 1882 - 11. prosince 1945) - agitátor, poslanec a funkcionář DAP za Rakousko-Uherska, DNSAP v Československu a posléze i německé NSDAP v německé Třetí říši. Po válce spáchal sebevraždu v Praze na Pankráci krátce předtím, než začal soud proti němu.

Na baráku F, kde jsme leželi, z 18 vojáků během šesti týdnů zemřelo dvanáct. Čekali jsme jeden za druhým, kdy přijde řada na nás. Nebyla to veselá nálada. Jednoho dne s přítelem E. – Polákem – leželi jsme za ohradou nemocničních baráků. Leželi a snili. Kolem nás tekla Visla. Měli jsme jen jedno přání. Dožít se toho, až tato řeka bude na hranici mezi svobodnou Polskou a Čechami. (...)

Na jaře 1918 jsem zaměstnán v redakci „Ostravského deníku“. (...) Hlavy nám hořely, dělali jsme revoluční práci. (...)

Přišel převrat a prožili jsme na Těšínsku i Ostravsku horké dny. V kraji bylo několik tisíc maďarských vojáků. Velení bylo v rukou Němců. S několika desítkami polských vojáků a českých důstojníků bylo odzbrojeno rakouské vojsko. Na některých místech polští důstojníci převzali ukázněné a dobrovolné velení české správy. Tak na příklad ve vítkovických železárnách. Tak jsme vstoupili do svobodného života. Poláci i my. (...)

Autor považoval za nutno vzpomenouti těchto několika episod, ryze osobních, které charakterisují jeho vztah k Polsku, k rodnému kraji a obyvatelstvu v něm žijícímu. Žil své mládí v tomto kraji a měl štěstí, že se díval na věci jinak, než druzí. Často to trpce odnášel, byl osamocen, ale zůstal spokojen.“³⁰

Život a poprava redaktora Josefa Kotka

Česká společnost byla za Světové války výrazně protiněmecky naladěna. Češi byli vůči státu a jeho moci opozičnější než Němci. Projevovalo se to např. v nárůstu obžalob pro rozmanité trestné činy počínaje velezradou, urážkou Majestátu, členů císařského domu, rušení veřejného klidu, vyzvědačství, povstání, vzpoury, veřejného násilí, ukrývání a napomáhání dezertérům, svádění k odmítání vojenské služby a napomáhání k vojenským zločinům, podněcování proti národnosti a náboženství, zločin proti válečné moci státu, svádění nebo napomáhání k odmítnutí vyplněné přísahané vojenské povinnosti, vyzrazení vojenského tajemství,

³⁰ CHMELÍK, A. *Odboj. Revoluční činnost dělníků za války*. Praha, 1927. s. 10

porušení zákona o trhavinách... Řada těchto provinění končila osvobozujícími rozsudky. Existoval však rozdíl v přístupu mezi vnitrozemskými a přífrontovými oblastmi s vojenskou správou a stanným právem, kde kolikrát šlo o holý život.³¹

Událostí za Světové války, která nejvíce formovala mladého Ferdinanda Kahánka, byla bezesporu poprava redaktora Josefa Kotka. Ten byl v pořadí druhým popraveným. Předcházela mu příčina Slavomíra Kratochvíla, který byl popraven už dne 23. listopadu 1914 na dvoře c. k. vojenského soudu v Moravské Ostravě. Slavomír Kratochvíl byl agilní sokolský pracovník a soukromý úředník z Přerova. Náležel rovněž k národním socialistům. Hned po vypuknutí války rozšiřoval báseň, kterou sám napsal a nazval ji: „Jsme Rakušany, císař nás volá!“ Šířil i domnělý ruský manifest. Byl udán starostou obce Pelkovice na Hané – Aloisem Křepelkou. Kratochvíl byl zatčen, odvezen ke krakovskému vojenskému soudu v Moravské Ostravě, dne 23. listopadu 1914 souzen a 2 hodiny po rozsudku popraven. Byl první českou politickou obětí, která splácela svůj odpor k Rakousku smrtí. Bylo málo

Obrázek č. 3

těch, kteří věděli o popraveném více, nežli na plakátech veřejnosti oznámila vojenská správa. Poprava Kratochvíla a brzy i Kotka byly signálem nejhorší perzekuce.³²

Josef Kotek se narodil dne 17. června 1883 v Plzni. Jeho otec bydlel ve Škvrňanech u Plzně a byl dělníkem ve Škodových závodech. Mladý Kotek docházel do svého čtrnáctého roku do školy, navštěvoval celkem pět tříd obecných a dvě třídy měšťanské, později, během svého učení ve Škodových závodech také navštěvoval průmyslovou školu pokračovací v Plzni. Do učení na soustružníka vstoupil 28. července 1897 a vyučen byl 28. července 1900.

³¹ ŠEDIVÝ, I. *Češi, české země a velká válka 1914-1918*. Praha, 2001. ISBN 80-7106-274-X. s. 196-201

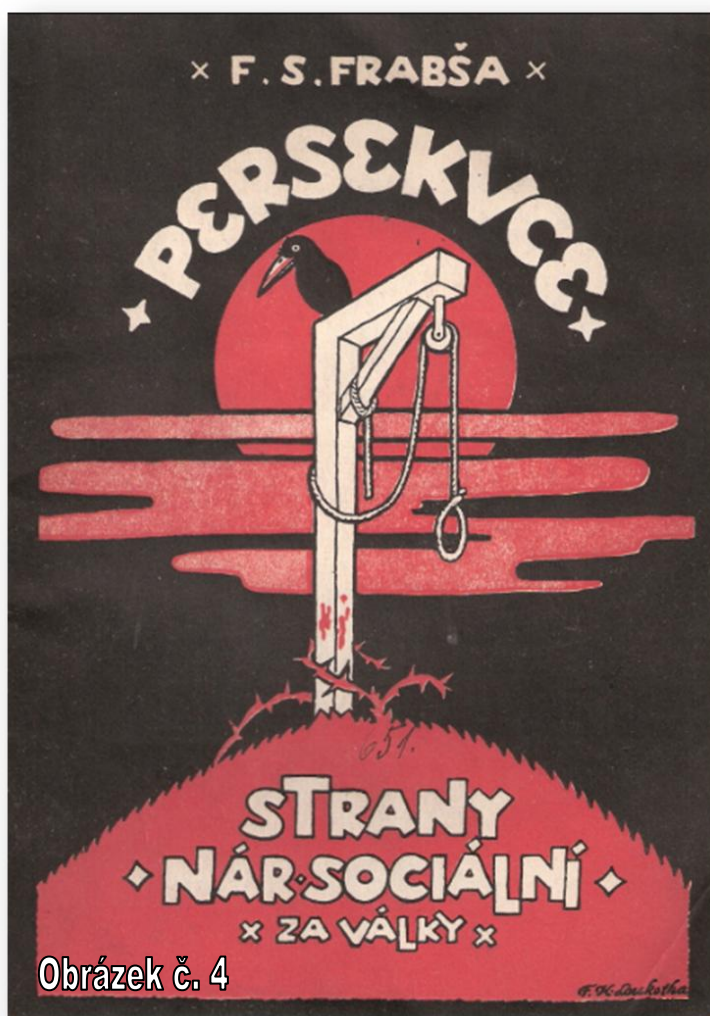
³² KAHÁNEK, F. *Život a poprava Josefa Kotka*. Praha, 1922. s. 5-6

Ve vysvědčení o učené době se praví, že se učil řádně. Závod vyslovuje nejlepší spokojenost s jeho chováním, tudíž může jej co nejlépe doporučit.

Josef Kotek následně dostává pracovní knížku, která mu byla vydána obcí Škvrňany dne 1. srpna 1900. Krátce pracuje v Praze a vydává se na „vandru“: putuje přes Hlubokou, Netolice, Vodňany, mladou Boleslav až zpět do Plzně. Od října 1901 do dubna 1904 je zaměstnán v plzeňské Škodovce, pak jde opět po „vandru“: prošel severní Čechy a Českomoravskou vysočinu, vstoupil pak v červnu 1904 do práce k firmě Knotek a spol. v Jičíně. Zde se seznamuje s Marií Průšovou, která se později stává jeho manželkou. V Jičíně pobývá až do května 1905. Od května do října 1905 je opětovně v Plzni, ale ne již ve Škodovce. V letech 1906 až 1910 prochází Náchodem, Novým Městem nad Metují a Mladou Boleslaví. Nakonec se dne 22. září 1910 dostává do Prostějova, do Kovařické továrny, a zůstává zde v pracovním poměru až do 15. května 1912.

Dnem 16. května 1912 opouští na žádost národně sociálně organizovaného dělnictva váhavě dílnu a stává se politickým tajemníkem v Prostějově. Současně působí jako odborový tajemník kovopracovníků pro Moravu a Slezsko, tajemník krejčích v kraji a všeodborový tajemník. V roce 1913 se dále stává redaktorem krajského týdeníku „Pokrok“, jehož redakce byla přenesena z Přerova do Prostějova. Stává se zemským tajemníkem cestářů a redaktorem jejich měsíčníku „Okresní cestář“.

Politicky činný je ale už od učenéckých let v Plzni. V Praze se stal členem národně socialistické mládeže. Odborově a politicky činným je v Náchodě. Do Prostějova přichází již jako politicky „vybroušený“ a plně orientovaný. Působí jako dílenský důvěrník. Jeho

Obrázek č. 4

činnosti v prvním období vévodí více ráz odborový. Politicky vynikala jeho činnost rok před smrtí a tehdy se plně věnuje redaktorské práci.³³

Jednalo se o vzor houževnatého, pracovitého, ničeho se nelekajícího, nekompromisního vůdce národně sociálního hnutí v Prostějově. Jeho zásluhou se stal národně sociální Prostějov jedním z nejradikálněji smýšlejících českých měst. Redaktor Kotek, ač nebyl již jinochem, každým svým činem ukazoval svěžest mládí, jemuž také rozuměl a měl pro ně plné pochopení. Mladí také měli upřímně rádi redaktora Kotka. Kupili se kolem něho a

Obrázek č. 5

stávali se jeho oddanými žáky a spolupracovníky, což byl zřejmě i Kahánkův případ.

Český rebel se vzdornou, nepoddajnou a sebevědomou hlavou, nenávidějící z hloubi duše prokleté Rakousko a k nenávisti proti němu bouřící na schůzích, člověk horoucně cítící nacionální i sociální útisk českého člověka: to byl redaktor Kotek. Byl typickým představitelem národně sociálního radikalismu. Odsouzením tohoto bouřliváka chtěli hodně citelně zasáhnout a zastrašit všechn zdravý proud národně sociální myšlenky, válkou sice navenek oslabený, ale tím mocněji

strhávající a zaplavující všechna nitra a propukávající brzo vzdorem na rakousko-uherských frontách a odbojem v legiích. Redaktor Kotek byl odsouzen k smrti přesto, že pro přečin, kvůli němuž jej zatkli a soudili, byl vyměřen nanejvýše trest několikaletého žaláře.

Stalo se to ve Smrčicích, kde mluvil redaktor Kotek na schůzi konzumního spolku. Byla to jeho poslední řeč. Pro svá slova na této schůzi pronesená byl redaktor Kotek udán jistým Minátem. Nevíme, zda jednal z vlastní vůle, či byl-li tento udavač naveden jinými.³⁴

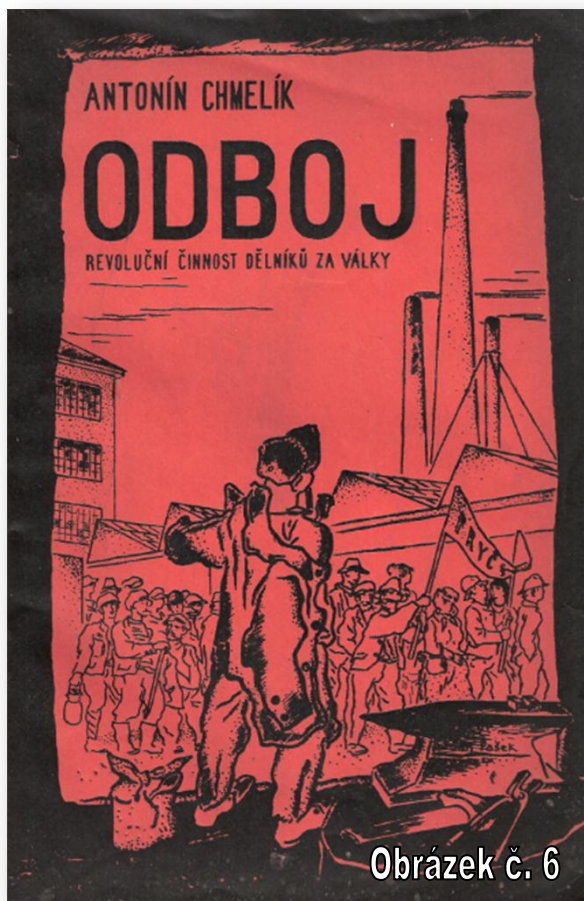
Hlavním proviněním Josef Kotka bylo, že za přítomnosti 14 členů mezi jiným prohlásil: „Válka zavinila tento úpadek, naši poslanci nemohou ke svému právu, poněvadž jest nadvláda německá! Poslanec Klofáč byl v Praze zatčen a byl odsouzen k smrti, dosud však prý žije. Pánové! Věřím, že tato válka nám něco přinese. Jak víme, Rakousko prohrává, my jsme jednoho smýšlení, tak Vám to mohu říci a my voláme: Pane Bože, jen houš! Pánové, nevím, jak se to rozdělí, myslím však, že Morava, Čechy a Slezsko bude vsunuto jako klín mezi

³³ KAHÁNEK, F. *Život a poprava Josefa Kotka*. Praha, 1922. s. 5-6

³⁴ FRABŠA, F. S. *Persekuce strany nár. sociální za války*. Praha, 1921. s. 13

*Rakousko a Německo a to nám potom něco ponese. Jak víte, Německo vynakládá miliony marek na poněmčení Polska, a kdyby Rakousko zvítězilo, budeme také poněmčeni!*³⁵

Tak smýšlel a mluvil kovácký redaktor Josef Kotek bezprostředně po vypuknutí války, tak smýšlely a mluvily desetitisíce českých lidí. Kotek byl denuncován, lživě na něho svědčeno a odpraven.

Dne 16. prosince je udán, 17. prosince v Prostějově zatčen, 19. prosince je odeslán do Moravské Ostravy, kde je s ním sepsán protokol a oznámeno mu, že 23. prosince 1914 bude postaven před náhlý soud. Soudnímu řízení předsedal plukovník Dr. Dürzfeld. Samotný Kotek neohroženě před soudem přiznal, že jako tajemník národně sociální strany a redaktor jejího časopisu „Pokrok“ je přesvědčením i smýšlením socialista. Svůj názor na Rakousko nezapíral! Předvídal vznik samostatného českého státu. Byl uznán všemi hlasy stanného soudu vinným a dle paragrafu 444 vojenského trestního řádu odsouzen k smrti provazem.³⁶

Dne 23. prosince roku 1914 v 18:45 hod., v předvečer Štědrého dne, zazněly rány z pušek a na soudním nádvoří vojenské věznice v Moravské Ostravě byl popraven redaktor Josef Kotek z Prostějova. Bolem zničené a zoufající jeho ženě, která stála před soudní budovou, oznámil polní kurát stroze, že její manžel měl lehkou smrt. Zjištěno jest, že si nedal zavázati očí, že prohodil k vojínům: „*Tak tedy střítejte.*“³⁷ Suché novinářské oznámení o jeho popravě a později úřední vyhlášky bylo vše, co se český člověk tehdy dozvěděl. Obsah její byl tento:

Vyhláška.

Redaktor Josef Kotek z Prostějova byl rozsudkem soudu vojenského velitelství krakovského v Moravské Ostravě ze dne 23. prosince 1914 pro zločin rušení veřejného

³⁵ CHMELÍK, A. *Odboj. Revoluční činnost dělníků za války*. Praha, 1927. s. 11-12

³⁶ CHMELÍK, A. *Odboj. Revoluční činnost dělníků za války*. Praha, 1927. s. 12

³⁷ KAHÁNEK, F. *Život a poprava Josefa Kotka*. Praha, 1922. s. 28

pořádku dle § 65. a) tr. z. spáchaný tím, že měl v obci Smržicích v okresu prostějovském dne 6. prosince 1914 před shromážděnými členy rozpuštěného potravního spolku státu nepřátelskou řeč, již popuditi hleděl k opovrhování a nenávisti proti jednotnému státnímu svazku císařství, dle **stanného práva odsouzen k trestu smrti provazem.**

Vojenský velitel trest smrti provazem proměnil cestou milosti v trest smrti zastřelením. Tento rozsudek byl téhož dne dvě hodiny po vynesení ve dvoře soudní budovy vykonán. Což se tímto uvádí ve všeobecnou známost.

V Prostějově, dne 31. prosince 1914.

L. S.

C. k. okresní hejtman:

*Dr. Wierer m. p.*³⁸

Teprve uvolnění tisku odhalilo zjevný zločin, jenž tu byl spáchán vojenskou justicí s krvavým generálem Matuschkou v čele.³⁹

Ferdinand Kahánek v letáku věnovaném Josefu Kotkovi píše: „*Význam Kotkovy popravky není jen místní, Kotek nebyl člověkem průměrným a popravou jeho mělo býti působeno na větší celek. Již charakter jeho osoby a celá jeho činnost mluví o významu a účelu popravky. Kotek byl jedním z mála již na počátku války pevně věřících ve vítězství spravedlnosti, nadšený burcovatel a bojovník pro rovnost politickou i hospodářskou, pro socialismus, nenávidějící jakoukoliv reakci. Nikdy neustupoval od svého přesvědčení, šel vždy útočně vpřed, nezastavil se před autoritou, nenáviděl z celé duše prohnilé rakušáctví, polovičatost, jeho list byl ostrý, nikoho nešetřící, jeho řeč bývala vášnivá, prudká, jeho vystupování sebevědomé a hrdé.*

Jeho mravenčí píle a nezlomná energie, jeho pevná víra ve vítězství ideí národních a socialistických nutila ho do práce, do noci pracuje, v létě jako v zimě jezdí na schůze, mluví, agituje, organizuje, píše, nezná únavy, nezná námahy, všechna snaha jeho směřuje k vybudování cílevědomého, pevného českého socialismu. Nenáviděn zpátečnictvím, vycházel tento chudý, obětavý pracovník vítězně z boje, aby budoval na novém díle; než tu odehrála se jeho tragédie.

Ten nenáviděný, protirakouský Prostějov musel býti potrestán, musel býti zasažen tak, aby tu ránu cítil co nejvíce, a Kotek, představitel nejčistšího radikálního, nekompromisního proudu zde, stal se obětí. Hned na Boží hod započaly tu prohlídky u funkcionářů strany národně sociální, politický klub strany a klub mládeže rozpuštěn, jednotlivci taháni k soudům,

³⁸ KAHÁNEK, F. *Život a poprava Josefa Kotka*. Praha, 1922. s. 29

³⁹ FRABŠA, F. S. *Persekuce strany nár. sociální za války*. Praha, 1921. s. 14

na policii, později rozpuštěny i organizace odborové a jiné, jmění zabaveno, národně sociální dům obsazen vojskem, redakce zapečetěna. Smutno a dusno nastalo tu, jednotlivci se vyhýbali těm místům, nebylo odvahy tam vstoupiti. Prostějov a hlavně strana nenáviděná rakouským militarismem, národně sociální, byly důkladně zasaženy, tak jako Kratochvílem před tím Přerov.

Teprve sjezd české strany socialistické (národně sociální) a před tím bratr V. J. Klofáč první vzpomněli významu Kotkova, desetitisíce českého lidu pak na den Všech svatých v manifestačním průvodě táhly vzdáti hold mučedníkům, pohřbeným na ostravském hřbitově; mezi osmi popravenými jsou tři: Kratochvíl, Kotek a Matušek, kteří byli pro delikty povahy politické, dalších pět jsou vojáci, z nichž pouze jeden byl, jsa vrahem, oběšen, ostatní zastřeleni. Prvním, jenž byl zastřelen, V. Kratochvíl, jenž má i první číslo hrobu, právě za měsíc po něm pohřben na Štědrý večer ar. J. Kotek; hrob nese číslo páté. Pohřbívání bývali hned po dodání rakve, bez účasti jakýchkoliv kruhů, hroby musely býti srovnány se zemí, tak aby nebylo možno poznali místo.

Postava J. Kotka stává se dnes symbolickým znakem české nepoddajnosti, ona vystupuje nyní při dosažení samostatnosti tím zřejměji, vždyť z krve jeho rodil se výkřik, výkřik slyšený až v cizině, výkřik, jehož i Masaryk se dovolával ke své činnosti, tak jako jest faktem, že ar. Kotek zůstane vždy českému dělnictvu, českému socialismu vzorem bojovníka pro vítězství lepšího příští. “⁴⁰

Se světem se Josef Kotek rozloučil posledním dopisem věnovaným své drahé choti. Stálo v něm:

„Milované Mařce!

V poslední hodině života psáno ve vojenském vězení v Moravské Ostravě. Jsem odevzdán a usmířen s celým světem. Prosím svoji Mařenku, aby na mne myslela a byla sobě jista, že nikdy v životě jsem nikoho více, jak ji nemiloval. Čas spěchá. Život lidský je větrem. Loučím se světem v 31. roce svého věku. **Nebylo lze jinam**, jdu tam, odkud není návratu. S bohem, milá Mařko, maminko a všichni známí. Vás všech do poslední chvíle vzpomínající.

Josef Kotek. “⁴¹

Za bratry Kratochvílem a Kotkem následovalo pak několik obětí z řad dělnických pracovníků. Vojenské kruhy oblíbily si zejména posílat nespolehlivé nebo „podezřelé“ dělníky přímo na frontu.

⁴⁰ FRABŠA, F. S. *Persekuce strany nár. sociální za války*. Praha, 1921. s. 14-16

⁴¹ KAHÁNEK, F. *Život a poprava Josefa Kotka*. Praha, 1922. s. 27

Exhumace a znovupohřbení tělesných pozůstatků redaktora Josefa Kotka bylo provedeno slavnostním způsobem 17. srpna roku 1919. Kahánkova brožurka „*Život a poprava Josefa Kotka*“ spatřila světlo světa v roce 1922, čemuž předcházela také obnova řízení za republiky, který popraveného Josefa Kotka rozsudkem brněnského soudu ze dne 13. dubna 1920 osvobodil. A příznačné je to, že vzniku republiky se bez úhony dočkal udavač a organizovaný člen agrární „Domoviny“ Jan Minát, který se nestyděl v průvodu uvítat prezidenta Masaryka při jeho návštěvě v Prostějově. Za křivou výpověď vyšetřován nebyl...

Jak poznamenává historik Jiří Šedivý, v letech války neexistoval univerzální typ udavače. „Velezrádné“ výroky hlásili obecní strážníci, starostové, učni, učitelé, spolustolovníci v hospodě a dokonce vzájemně i manželé. Řada oznámení úřadům byla anonymních. Někteří okresní hejtmani anonymní udání házeli do koše, ale takový přístup byl spíše minoritní.⁴²

Jiří Stříbrný za války a odvážná řeč o Thalerhofu

Jiří Stříbrný náležel k nejradikálnějšímu křídlu ve straně národně sociální. Poměrně mlád vstupuje na říšskou radu, avšak jeho vzestup před válkou nejlépe charakterizují dva případy: boj proti vojenským předlohám v rakouském parlamentu, proti prodloužení vojenské povinnosti do padesáti let, v níž správně vytušil přípravu na nadcházející válku a působením na stranu národně sociální, aby po uprázdněném mandátu Dr. Švihy kandidovala samostatně. Vítězství na Vysokomýtsku bylo v první řadě vítězstvím Stříbrného, který proti vůli kolegů organizoval samostatný postup strany.

Na počátku války je Jiří Stříbrný vyřazen z politického života. Je odveden a přidělen k pracovní koloně až do svolání říšské rady. Jeho chování v armádě je důstojné radikálního poslance. Neměl tedy v armádě na různých ustláno.

Svou historickou úlohu sehraje od května roku 1917. Jeho působením je národně sociální strana zbavena austrofilského vedení a volí na jeho návrh uvězněného Klofáče

Obrázek č. 7

⁴² ŠEDIVÝ, I. *Češi, české země a velká válka 1914-1918*. Praha, 2001. ISBN 80-7106-274-X. s. 202

předsedou poslaneckého klubu na říšské radě. Stříbrný strhuje stranu do nesmiřitelného radikalismu a v poslaneckém Českém svazu hájí politiku nejkrajnějšího křídla, dožadujícího se plné samostatnosti českých zemí, a pléduje pro spojení se Slovenskem.

Stříbrný se svými čtyřmi druhy není podepsán pod deklaraci poslanců ze dne 30. května 1917, protože tato deklarace počítá ještě s Habsburky a Stříbrný byl již dále. Pronáší první řeč, řeč thalershorskou, na říšské radě. Řeč se stala propagační řečí doma i za hranicemi. Její velikost spočívá v tom, že při ní poprvé rakouští Slované svorně souhlasili s kritikou rakouských internačních táborů.⁴³

V nejslavnější parlamentní řeči poslance Jiřího Stříbrného, pronesené na říšské radě dne 14. června 1917, zaznělo následující:

„VÁLKA! Jak strašné slovo a přeci jen dosud plně nepochopeno. Všecky ty zápasy dřívějších staletí svými rozměry, svou krutostí a bestialitou byly pouhými hříčkami proti tomuto tříletému vraždění národů, o jehož hrůze a zločinnosti nedovedeme si ještě dnes učiniti představu. (...)

Nechci zde registrovati veškerou tu hrůzu persekucí českého a slovanských národů, hlavně v počátcích války. Učinil jsem tak jen kuse ve své interpelaci ze 30. května 1917, z níž se dovídá sněmovna, jaké hrozné zločiny byly spáchány na nevinných obětech, kde sta a sta lidí internovaných v Thalerhofu bylo nejbestiálnějším způsobem vražděno. (...)

Pouta otroctví trhají se v celé Evropě a žádná moc na světě tu elementární sílu nezastaví. (...)

Proti této zvířecí bestialitě 20. století jeví se nám, pánové, šílené řádění císaře Nerona jako příkaz největší humanity. (...)

*Já z těch úkladných vražd a mučednických smrtí vzpomínám úmyslně lépe sociálně situovaných, ač nesmí se však někdo domnívati, že osud ubohých sedláků a dělníků byl slastnější. Do rána bych mohl pokračovati v líčení všech těch ukrutností a řádění zvířecích bestii. Chci však ještě vylíčiti způsob života v Thalerhofu, v tomto **slovanském pekle**.*

Počet internovaných kolísal, až dostoupil nejvyšší cifry 5000 osob, mužů, žen a dívek. Jedinou snahou dozorcích orgánů bylo zprovoditi se světa tyto nešťastné a nevinné oběti, proti nimž úřady nemohly sehnati žádný usvědčující materiál.

Úkol kata vykonával zde jmenovaný hejtman a později plukovník Stadler, a katových pacholků – fanatismem rozdrážděné dozorcí orgány. Neminulo dne, aby několik obětí nebylo posláno na onen svět. (...)

---

⁴³ CHMELÍK, A. *Odboj. Revoluční činnost dělníků za války*. Praha, 1927. s. 155

A bylo to vášnivé řádění... šilenců, jež znovu propukalo proti všem Slovanům. A již nic není s to zastaviti vítězný pochod světové demokracie, spěchající osvoboditi veškeré národy Evropy a poskytnouti jim volného sebeurčení, nezávislého od množství bodáků. Stojíce zde odhodláni, třebaže okamžitě bezmocni a nechť čeká nás ještě zkouška jakákoliv, voláme s tím Palackým, kterého jsem vzpomínal v úvodu: ČESKÝ NÁROD BYL PŘED RAKOUSKEM A BUDE I PO NĚM!“⁴⁴

V roce 1934, když se Stříbrný vracel ke svému projevu o Thalerhofu, objasnil své tehdejší pohnutky následovně: „*Snad by Vás zajímaly pohnutky té řeči. Po třech letech vrátil jsem se z vojny do parlamentu. Styděl jsem se za malou statečnost poslanců. Neměl jsem vliv ani moc donutiti je k nějakému kolektivnímu projevu. Musil jsem vykřiknouti sám. Chtěl jsem, aby ten hlas šel světem, věděl jsem, co riskuji. Ale snesená fakta byla tak zdrcující, že mne předseda sněmovny dr. Sylvestr ani jedenkrát nenapomenul. Nechal mne domluvit a ve sněmovním protokolu otiskli celou řeč doslovně.*

Pochopitelně, byla po ní shánka. V tisíci exemplářů – přeložená do češtiny – se rozšiřovala, někde dokonce tajně i tiskla a kolportovala. (...) Mluvil jsem tehdy jako národní socialista – jako straník a pochopitelně snažil jsem se upozorniti i na zásluhy strany, jejímž jsem byl členem, v boji za samostatnost. Vyzněla-li tato část řeči ve chvále trochu hýřivě, nutno uvážiti, že zachraňoval jsme posici socialistů v protirakouské politice, kde jsem se neměl skoro o co opřít.

Ale i jako straník musil jsem vzpomenouti dra Karla Kramáře a dra Aloise Rašína.“⁴⁵

Významná byla také Stříbrného řeč o poměrech na pražské policii a pak projev o dohodě se Lvem Borským, který tento projev odnesl s sebou za hranice. Stříbrný řeč pronesl tak, aby Borský mohl projev za hranicemi šířit. V červnu 1918 se Stříbrný již naplno hlásil k legiím a oceňoval na říšské radě téměř půl roku před ukončením války význam odboje.

Na jaře roku 1917, po svém návratu z vojenské povinnosti, Stříbrný vyhledává předáky dělnických organizací a navazuje s nimi styky. Dává se plně k dispozici Dělnické radě. Není snad jediné akce, kterou dělničtí důvěrníci podnikli, aby do ní nebyl zasvěcen poslanec Stříbrný. Naopak: on sám se stává iniciátorem řady projevů, důvěrníkům rozděljuje úkoly, informuje je, vodí dělnické deputace na úřady v Praze i ve Vídni. Stříbrný iniciuje hnutí proti poslanci Šmeralovi, který též stylizoval známý projev, adresovaný národnímu výboru a poslaneckému svazu českých poslanců na radě říšské.

⁴⁴ STŘÍBRNÝ, J. *Thalerhof. Řeč poslance Jiřího Stříbrného*. Praha, 1934. s. 13-47

⁴⁵ STŘÍBRNÝ, J. *Thalerhof. Řeč poslance Jiřího Stříbrného*. Praha, 1934. s. 4

Stříbrný na všech sborech důvěrníků vyvolává zdravý radikalismus a vybízí dělníky k odboji a nespokojenosti se vším, co souviselo se starým, zpuchřelým mocnářstvím. Generální stávka pražského dělnictva, pořádaná 18. ledna 1918, je Stříbrného dílem. Ve stejný den pronáší u místodržitele Coudenhoveho projev, vyznívající pro rozchod Čechů s Rakouskem a Habsburky, když před ním poslanec Antonín Němec projevuje loajalitu císaři a jeho říši.

Jiří Stříbrný úzce spolupracoval s dělníky na domácím odboji za války. Varoval a bojoval proti velikému nebezpečí oportunistu sociální demokracie, a proto jej houževnatě potíral. Když přišla chvíle rozhodného okamžiku sjednocení proletariátu, pracoval na tom, aby národ ve chvíli bourání Rakouska byl jednotný.

Nepochybně vrcholným životním činem, jak to dosvědčují i jeho dosud nevydané paměti, byl 28. říjen 1918 a státní převrat. Jiří Stříbrný byl jedním z pěti členů revolučního Národního výboru. Tato pětice do dějin vstoupila coby „Muži 28. října“. Je to právě Stříbrný, kdo 30. října 1918 rozhoduje situaci na vojenském velitelství bez ohledu na odpor se postavivšího generála Kestranka. Je to on, kdo dosazuje doktora Karla Mattuše za staničního velitele Velké Prahy.

V souvislosti se členstvím a činností Jiřího Stříbrného v Socialistické radě se nedoceňuje jedna věc: Stříbrný chtěl vědomě získat sociální demokracii pro národní radikalismus. Za tu cenu obětoval popularitu u národně sociální strany. Učinil tak pro sjednocení národa v historickém okamžiku státního převratu. Proto šel do Socialistické rady se Šmeralem, proto s ním provedl 15. říjen. Šlo o to, kterak kompromitovat Šmerala před Rakouskem a zavázat ho k domácí revoluci. Byl to Stříbrný, kdo tuto myšlenku sledoval i krátce po převratu. Proto byl proti zatlačení Šmerala do politické neaktivity. Byl i pro eventuální Šmeralův vstup do řad národně sociální strany.

I tato skutečnost náleží k doplnění revolučního profilu Jiřího Stříbrného.⁴⁶

Převrat 1918 a mladý revolucionář na scéně

Psal se 28. říjen 1918. V továrnách Moravské Ostravy se pracovalo naplno a ulicemi procházely vojenské hlídky. Život běžel ještě ve svých vyjetých válečných kolejích.

Také v Ostravě se moci ujímají politické strany a jejich představitelé, kteří společně koncipují první vyhlášky a nařízení. Tato prohlášení narychlo tisknou a na druhý den předkládají veřejnosti. První vyhláška obsahovala následující text:

---

⁴⁶ CHMELÍK, A. *Odboj. Revoluční činnost dělníků za války*. Praha, 1927. s. 156

Československému lidu na Ostravsku!

Národní výbor v Praze prohlásil včera samostatnost československého státu. České Ostravsko uvítalo tuto zprávu s největší radostí. Národní výbor přikazuje vám, abyste zachovali největší klid. Zůstaňte na svých místech v dílnách, v dolech, v obchodech i kancelářích dotud, dokud nedostanete jiného příkazu. Jsme pány doma – chovejme se důstojně! Zachovejme naprostý klid! Nedejme se strhnout k ukvapeným projevům! Ať žije Československá republika!

V Moravské Ostravě 28. října 1918.

Za národní výbor v Moravské Ostravě Jan Prokeš, bývalý rakouský poslanec.

Vyhláška se dostala k lidem vlastně již druhý den ráno. To se již psal 29. říjen 1918 a v ostravských ulicích zaválaly prapory a vlajky v českých barvách. Jen starostové v Moravské Ostravě, Přívoze a Vítkovicích je odmítli vyvěsit na radnicích.

Z velké většiny se Němci a Židé smířili s novým režimem, případně pasivně sledovali běh událostí.

Studium práv

V čase po převratu se Ferdinand Kahánek vrací ke studiu práv. Letní semestr roku 1919 je jeho v pořadí již VIII. Zapsanými a posléze i absolvovanými předměty jsou: soudní řízení sporné, o samosprávě, právo ústavní – část zvláštní, úvod ve studium politické ekonomie, věda finanční, z dějin socialismu a právo tiskové a jeho reforma. Mnohé předměty svědčí nejen o orientaci a zájmech mladého adepta právní vědy, ale i o jeho budoucím směřování i kariérní dráze. K jeho učitelům na právnické fakultě náleželi: Jiří Hoetzel⁴⁷, Cyril Horáček⁴⁸, Jan Krčmář⁴⁹, či Jan Kapras⁵⁰. V době svých studií obývá dům v Praze na Žižkově, Libušina ulice čp. 62.

O přesném průběhu závěru jeho studií na Univerzitě Karlově se dozvídáme z „*Protokolu o přísných k dosažení hodnosti doktora práv na c. k. Karlo-Ferdinandské universitě české.*“⁵¹ Závěrečná zkouška se skládala ze tří částí: rigorosa I. z práva římského, církevního a německého, rigorosa II. z rakouského práva občanského, obchodního i

---

⁴⁷ Jiří Hoetzel (10. září 1874 Stanětice – 21. července 1961 Praha) byl přední český ústavní právník první poloviny 20. století, autor základního návrhu (osnovy) ve své době vysoce ceněné československé Ústavy.

⁴⁸ Cyril Horáček – předseda bankovního výboru při ministerstvu financí (ekvivalent dnešní ČNB) během funkčního období 10. 7. 1919-9. 10. 1919.

⁴⁹ Jan Krčmář (27. července 1877 – 31. května 1950) byl přední český „civilista“. Byl profesorem PF UK a v letech 1934–5 ministrem školství.

⁵⁰ Prof. JUDr. Jan Kapras (17. ledna 1880 Brno – 13. května 1947 Nový Bydžov) byl český historik, právník a politik.

⁵¹ Zřejmě se jednalo o starý tiskopis nereflektující současný stav věcí.

směnečného, trestního a řízení soudního a rigorosa III. ze státního práva všeobecného a rakouského, z práva mezinárodního a z národního hospodářství. I. rigorosum bylo konáno 13. července 1922 a třemi hlasy z pěti examinátorů byl shledán nedostatečným; bylo tedy nutno jej zopakovat dne 14. prosince, kdy 4 hlasy z pěti byl shledán dostatečným. II. rigorosum s výsledkem dostatečný bylo vykonáno 19. dubna 1921 (počtem 3 z 5 hlasů) a III. rigorosum shodně s výsledkem dostatečný proběhlo 8. května 1922 (počtem 4 z 5 hlasů). Slavnostně promován byl dne 18. prosince 1922.⁵²

K politickému profilu - od národních socialistů k zárodkům Národního sjednocení

Česká strana národně sociální se jako politická strana počala utvářet na jaře roku 1897 ve specifických poměrech tehdejšího politického života a představovala již od svého vzniku výrazně české hnutí.⁵³

Sám Ferdinand Kahánek na svá mladá studentská léta a politické začátky zavzpomínal ve sborníku z roku 1921, vydaném pod názvem „*Dvacet let československých socialistů ve Slezsku*“, v článku nazvaném „*Včera, dnes a zítra. (Několik poznámek k ostravskému hnutí.)*“, kde píše: „*Jak bylo včera? Pamatuji si dobře na onen okamžik, kdy jako student přijev z Prostějova, kde poznal jsme stranu národně sociální a zúčastnil se v jejich řadách práce, potkal jsem na ostravské ulici dva své kolegy gymnasisty, kol. Süßmayera a kolegu Zdražila. Oba se ke mně hlásili a prvou jich otázkou bylo, jsem-li to ten, který píše z Prostějova do “Mladých Proudů”. Přisvědčil jsem a tak jsem zvěděl, že si oba kupují u Mareše (bývalé knihkupectví v Moravské Ostravě) “České Slovo”, které tam docházelo v pěti exemplářích. Nuže, tak byli mi na Ostravsku vzácní národní socialisté z roku 1913. Byly tu organizace v Přívoze a v Brušperku, mládež v těchto letech vůbec ne. Snažil jsem se o ni v prázdniny – marně. Jel jsem však spokojen zpět, vždyť se hlásili k nám dva studenti sami od sebe. (...)*

Za války bylo mrtvo, přerušené jen zastřelením bra red. Kotka. Tehdy se široké vrstvy lidové na Ostravsku dozvěděly z úřední vyhlášky o popravě, že stává také národně sociální strana. Soc. dem. „Duch Času“ nenapsal, že byl zastřelen redaktor nár. sociálního listu, nýbrž pouze – kovopracovník. Než smrt Kotkova měla za následek mou a kol. Krejčího, dnes v čas. „Tribuna“, aktivní spolupráci na dle jména staročeském listu denníku „Ostravské Listy“. Denník, jenž byl nejoblíbenějším listem v kraji pro své neskrývané a otevřené národní

⁵² Archiv Univerzity Karlovy, rigorosa X., č. 5401-6200

⁵³ KOCIAN, J. *Československá strana národně socialistická v letech 1945-1948*. Praha, 2002. ISBN 80-7239-138-0. s. 13

psaní a na jehož tendenci měli vliv dva nár. socialisté. Vědomě jsme uveřejnili oslavný článek 2. května 1915 na oslavu dělnického máje nár. sociálního a soc. demokratického pod názvem „Ve svátky dělnictva“, abychom za několik dnů na to byli na měsíc zastaveni.

Probuzené dělnické hnutí v roce 1917 nás jednotlivce vehnalo do spolupráce s ostatními socialisty. Byla to nejkrásnější doba socialistické solidarity, doba, která bohužel velmi rychle zmizela a my zklamaní spojením sociální demokracie s centralisty, odkázáni byli jsme sami na sebe. Na Ostravsku promeškali jsme více než jinde nejprůhodnější dobu své organizace. Holá skutečnost se nám ukázala o převratu a my hledající zastoupení, museli jsme organisovati stranu. Tajemník Národního výboru br. Červenka svolal prvou ustavující schůzi do hotelu „Brioni“, organizace se ustavila vbrzku na to konána v prosinci 1918 prvá konference, na niž my mladí přišli již se třemi organisacemi mládeže. Hnutí rostlo, nadšení bylo zejména na venkově, kam velmi pronikla na sklonku války vydávaná „Česká Demokracie“. Odtud počíná i tragika našeho hnutí v kraji. My rostli neorganisovaně, náhle, bez podkladu, neměli jsme možnosti, ani aparátu, ani lidí schopných a volných, abychom zachytili rostoucí hnutí. Tak vznikl i list, často náhodně redigovaný a málo bylo platno i sestavení samého sekretariátu, přetíženého vším možným a tím v zárodcích ohroženého neprogramovostí a nepohotovostí. Budovali jsme hnutí nové strany za nejtěžších myslitelných podmínek. Šílený antisocialistický terror soc. demokracie na jedné straně proti nám, jevíci se vyhazováním našich bratří z dílen a šachet, netečnost a reakcionářství intelligence ostravské na druhé straně byly příliš silnými odpůrci našimi. Přes to úspěchy strany byly čestné. Projevy Klofáčovy, Vrbenského, Stříbrného, Frankeho byly manifestační, úspěch, i volební, srovnáním s postavením národní demokracie velmi čestný. Než nedostatky, jimiž jsme od počátku trpěli, neprogramovost v postupu způsobena i dlouho nerozřešenými poměry na Těšínsku, pokud se jeví i v přítomném hnutí. Tedy náš ostravský dnešek jest zdravým, má své

Obrázek č. 8

kořeny, poněvadž má i jiné podmínky existence v samostatném státě.

A zítřek? Napsal jsem kdysi do úvodního čísla „Velké Ostravy“, že na Ostravsku můžeme s počátku tvořiti jen krystalisačně socialistickou stranu dělnické inteligence, abychom z této vchovali si funkcionáře a agitátory. Otázka nezněla, zda stavěti malou sektu či získati ihned massy; otázka zněla od malé, ale uvědomělé a cílevědomé strany k massám. Tento stav dosud trvá a musí býti chápán jen jako přechodný. Dnešní základna, stavěná na odborovém podkladě, je lepší minulé, jest také zodpovědnější. Přeji, třeba nejsem

dnes v plném styku s krajem, hnutí onomu nutnou reálnost a programovost a ostrost, speciálně zdejšího vzájemného boji proti nám, dá nám nejen za pravdu, ale i získá sympatie těch, kdož otráveni jsou v pravé či levé soc. demokracii nebo konečně v rašínovském křídle zdejší národní demokracie.“

V čele české protihradní fronty zůstávala Stříbrného liga, přejmenovaná na Národní ligu. Ačkoliv její podhoubí, český nacionalismus, za krize rovněž sílil, byla stále na periferii politického dění. Nemálo k tomu přispělo, že Karel Pergler⁵⁴, zbavený v únoru 1931 poslaneckého mandátu, se vrátil zjara do USA.

Mezi Stříbrným a Gajdou⁵⁵ pak došlo k roztržce už o rok dříve, po níž generál, zbavený sněmovnou mandátu již v listopadu 1930, což nejvyšší správní soud potvrdil 12. prosince 1931, obnovil samostatnost Národní obce fašistické⁵⁶. Jiří Stříbrný, politicky nejohroženější z bývalých „tří mušketýrů“ Ligy proti vázaným kandidátním listinám“, věřil, že jeho čas teprve přijde. Jeho postoje se radikalizovaly. Vůči prezidentovi cítil nenávisť až k smrti. Věřil, že Masaryka přežije. Neskrývá ale obavy, že po Masarykovi přijde na hrad Beneš. Jeho pád z vnitropolitických příčin považuje za vyloučený. Dle představ Stříbrného by ho mohl srazit pouze zahraniční „kiks“. Stříbrnému a jeho nynějšímu intimu Ferdinandu Kahánkovi se zhatily naděje získat na svou stranu Antonína Švehlu. Ten poslal z léčení na Riviéře srdečný blahopřejný telegram Masarykovi k narozeninám. Do ciziny pak odjel, aniž se, jak původně slíbil, osobně rozloučil se Stříbrným.⁵⁷

O politickém profilu Národní ligy si lze nejlépe udělat představu z politické deklarace prostě nazvané „*Kdo jest a co chce Národní liga?*“:

---

⁵⁴ Karel Pergler (* 6. 3. 1882 Liblín, okr. Rokycany, + 14. 8. 1954, Washington) – právník, politik a diplomat. Vystudoval práva na chicagské univerzitě a provozoval vlastní advokátní kancelář ve státě Iowa. Za I. světové války čelny organizátor československého zahraničního odboje v USA. V roce 1918 byl úřadujícím místopředsedou Odbočky Národní rady československé v USA. Byl prvním diplomatickým zástupcem v USA. Poté působil jako diplomat v Japonsku, ale pro své rozpory s E. Benešem byl odvolán. 1929 zvolen poslancem za Ligu proti vázaným kandidátkám, ale volební soud odmítl ověřit jeho mandát. A v roce 1932 jej zrušil. Pergler se vrátil do USA, kde působil jako profesor politických a hospodářských nauk. Autor řady politologických a právnických spisů.

⁵⁵ Radola Gajda, vl. jménem Rudolf Geidl (* 14. 2. 1892 Kotor, + 15. 4. 1948 Praha) – československý generál a český fašistický politik. V Rusku vstoupil za I. světové války do legií a účastnil se bitvy u Zborova. Působil ve vysokých vojenských funkcích, zastával např. funkci zástupce náčelníka hlavního štábu, po dva měsíce roku 1926 dokonce jako jeho náčelník. Gajda bývá charakterizován jako rozporuplná osobnost, anebo přímo jako ctižádostivý dobrodruh. Začátkem května 1947 odsouzen ke 2 letům vězení.

⁵⁶ Národní obec fašistická (NOF) – česká politická strana v období 1. československé republiky. Vznikla v roce 1925 sjednocením různých skupin českých fašistů (Českoslovenští fašisté, Červenobílí, Národní hnutí apod.). Ideologickým vzorem byl především italský fašismus s jeho teorií korporativního státu (korporatismus) a státu silné ruky. Vůdcem strany byl R. Gajda. Zpočátku silně nacionalistická strana s protiněmeckým zaměřením stála zcela na okraji politického života. V roce 1939 rozpuštěna. Někteří z jejich představitelů kolabovali během protektorátu s okupanty. Tiskovým orgánem strany byla „*Stráž říše*“.

⁵⁷ KLÍMEK, A. *Boj o Hrad /2./, Kdo po Masarykovi? /1926-1935/*. Praha, 1996. ISBN 80-85846-06-3. s. 273

*„Liga proti vázaným kandidátním listinám vznikla před posledními volbami do Národního shromáždění jako sdružení malých stran, skupin i jednotlivců, usilujících **ústavní cestou** o změnu našeho volebního řádu. Ač bez organizací, podařilo se jí po prvé v našem státě ve dvou volebních okresech získati volební číslo a zvolila 3 poslance a jednoho senátora do našeho parlamentu.*

Její úspěch hned napoprvé byl by daleko pronikavější, kdyby se jí podařilo překonati nedůvěru v možnost získání parlamentního zastoupení (...)

***Hlavní požadavkem Ligy je zajistiti voličstvu demokratické úpravy svobodného výběru jich poslanců.** Učiniti konec panství sekretariátů politických stran, sblížit poslance s voličstvem, a proto usilovati o odstranění vázaných kandidátních listin. (...)*

Národní liga neznamená nové tříštění a novou politickou atomisaci veřejného života. Naopak znamená koncentraci. Nejsme politickou stranou v dnešním slova smyslu. Naším úkolem je pracovati proti dosavadnímu nesnášenlivému politickému církevnímu stranictví, které povyšováno bývá i nad zájmy státu.

Liga je národním hnutím malého československého občana.** Bude ve všem hájiti zájmy státu a tím i jeho branné moci. Vychází z historické pravdy, že tento stát vytvořili a také si vybojovali Čechové a Slováci, tedy že **naše republika může býti jedině státem národním a nikoli českoněmeckým.

V slovanské vzájemnosti budeme vždycky hledati zajištění naší existence.

Zvýšením hospodářského blahobytu a důchodů našeho lidu chceme podepřítí zájem největšího počtu obyvatelstva o osud našeho státu. (...)

*V boji velkokapitálu a bankokracie proti svým zaměstnancům a jednotlivým stavům budeme vždy státi na straně sociálně slabších, neopouštějíce meze skutečných možností. To znamená, že **chceme se vždy ujímati spravedlivých požadavků našeho dělníka, úředníka, živnostníka a zemědělce.***

Budeme usilovati o radikální změnu naší zahraniční politiky, která už jednou musí se vzdáti rozloze státu a jeho významu neodpovídající honbě za prestižní politikou a nahraditi to navazováním obchodních styků, uskutečňováním výhodných obchodních smluv, které by nám přinesly zaměstnanost a větší skývu chleba. (...)

Národní liga nestaví si úmyslně žádné programové cíle daleké a mlhavé budoucnosti. (...)

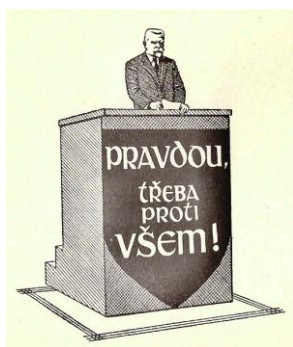
Vyjmenováním několika aktuálních otázek není náš program vyčerpán.

*Sdružili jsme se v Národní ligu, abychom umožnili nespokojeným stoupencům různých politických stran spolupráci **bez odiosního svlékání politického kabátu.** Společným úsilím*

chceme pracovati k ozdravení veřejného života, odstranění vedlejší vlády a zavedení pravé demokracie, zbavené legend a bohů.“⁵⁸

Politické hnutí Vlajka, jinak v kladném vztahu k Národní lize, coby nacionálně opozičnímu hnutí, ústy jednoho ze svých předáků, Ing. Jindřicha Streibla, cítilo potřebu se negativně vymezit vůči dr. Ferdinandu Kahánkovi: „*Politické hnutí Vlajka (...) vedlo dvě léta vytrvalý boj proti tomuto cizímu tělesu v národní oposici, až před několika měsíci se podařili Kahánka dostat z národní oposice ven. Nemohlo snést, aby člověk, původu neárijského, člověk, který před tím, když byl ve službách strany nár. socialistické, vydal brožuru, oslavující zákon na ochranu republiky, aby tento stál v popředí čsl. nacionalismu – neboť jevílo se jí to jako úžasný paradox. A nyní Večer, vedený Kahánkem, píše, že československé studentsvo, jež je z 90 % opoziční, volá slávu vládě! Jsme přesvědčeni, že studenti jemu a agrární straně, která toto trpí, toho nezapomenou!*“⁵⁹

I. sjezd Národní ligy se uskutečnil na počátku listopadu 1930. Je zde mimo jiné zvolen župní výbor, kde předsedou byl zvolen Jindřich Trnobranský a místopředsedy dr. Kahánek, Chmelík a dr. Červenka. V rámci běžné činnosti Národní ligy se role řečníka často ujímá také Ferdinand Kahánek. Na III. sjezdu Národní ligy v roce 1932 konaném na Sřeleckém ostrově v Praze přednesl Kahánek programový proje na téma hospodářský nacionalismus. Na sjezdu byla vzpomenuata památka Aloise Rašina, Milana Rastislava Štefánika, Viktora Dyka a Aloise Jiráska. Pozdravný telegram byl odeslán také spisovateli Karlu Horkému a představitelům Československé národní demokracie.

Obrázek č. 9

Zatímco národní demokraté věnovali hlavní pozornost formulování obecných zásad politiky tvořícího se Národního sjednocení, ligisté se od samého počátku soustřeďovali na jeho organizační výstavbu. Stříbrný odmítal pouhé volební souručenství a důsledně prosazoval myšlenku úplného sloučení všech tří složek.

Ligisté doporučovali zrušení ztrátového večerního vydání Národních listů i Národa a získanými finančními prostředky posílit prosperující noviny vydávané Stříbrného podniky Tempo. Stejný osud měl postihnout i široce rozvětvený, ale zcela nerentabilní národně demokratický krajinský tisk, jenž měl být nahrazen mutacemi vydání bulvárního tisku Stříbrného. Prostřednictvím tisku se tedy Stříbrný chystal formovat a postupně ovládnout Národní sjednocení.

⁵⁸ *Národní liga, zvláštní vydání. Tři proti všem.* s. 65-66

⁵⁹ DOMIN, VRZALÍK, MAREŠ, STREIBL, VRZALÍK. *Pravda o boji za naši universitu.* Praha, 1934. s. 40-41

Zdá se, že hlavní stranické heslo „NIC NEŽ NÁROD!“ opět pochází z tvůrčí dílny dr. Ferdinanda Kahánka. Svědčí o tom alespoň jeho článek shodně nazvaný „*Nic než národ*“ a otištěný 17. prosince 1933 v „*Nedělním listě*“. Článek v záhlaví obsahuje i logo, které se v budoucnu stane znakovým Národního sjednocení. To, že se Ferdinand Kahánek sám členem Národního sjednocení nestal a jeho politické kroky se ubíraly jiným směrem, je už jiný příběh...

V zemi hákovitého kříže

Německá společnost na konci dvacátých a na počátku třicátých let se vyznačovala odporem k liberalismu, nostalgií po vilémovském Německu a obecnou krizí demokracie. Toto vše bylo příčinou popularity nacistického hnutí. Umocňovala to také antisemitská (často primitivní) hesla. Antisemitismus byl tradičním vývěsním štítem všech ultrakonzervativních, nacionalistických a populistických hnutí. Vzdělaní publicisté té doby měli pocit, že nejdrsnějším podobám Hitlerova antisemitismu stejně nemůže nikdo věřit. Navíc, že v praxi se vztah NSDAP k Židům neliší od již známého a poznaného. Strana s antisemitismem pracovala jako se součástí rozsáhlé kampaně apelující na nejnižší lidské pudy. Je otázkou, jaké čítal procentuální zisky voličských hlasů.

Většinou jako základní důvod podpory Hitlerova hnutí bývají uváděny sociální a hospodářské reakce na dobové problémy. Často na to poukazovali zejména levicoví publicisté. Více se psalo o politických schopnostech Hitlerova hnutí, zejména o propracované propagandě a o totální neschopnosti jeho (zejména demokratických) protivníků. Proti Hitlerovi nikdo nevedl opravdový a vážně míněný boj. Popularita nacionálněsocialistické strany vyvěrala také z touhy Němců po jakémsi vykoupení a rozšíření iracionálních politických názorů, které vznikaly v důsledku zmatku a prohry válečného Německa ve Světové válce. Očekával se příchod Mesiáše a existenční nejistota ovládala masy.⁶⁰

V průběhu prvního roku vlády Adolfa Hitlera vznikala série reportáží Ferdinanda Kahánka, mapující situaci nastupujícího režimu. Řada statí, otištěných v „*Poledním*“ a „*Nedělním listu*“, byla shrnuta a doplněna do výsledné podoby knihy „*Mečem a kladivem. Ze země hákovitého kříže*“, která byla vydána roku 1934 nakladatelstvím Pokorný a spol. jako zvláštní samostatná příloha týdeníku „*Fronta*“ spisovatele Karla Horkého.

⁶⁰ SPURNÝ, M. *Bijeme na poplach! Německá publicistika proti nacistickému nebezpečí 1930-1933*. Praha, 2009. ISBN 978-80-7106-463-3. s. 96-98

Kniha ve svém celku zachycuje spád německé revoluce. Nepodává ucelený obraz Německa ani hnutí, které v něm má moc i vládu. Základem je prostá novinářská reportáž. Zachycuje, neposuzuje, kreslí, ale nepopisuje. První rok byl ve znamení vnitřního ucelení strany a trvalého zabezpečení moci. Hitler je podle Kahánka nástupce Bismarka, který německou říši politicky i národně sjednotil a dovršil tak Bismarkovo dílo. Hitlera dává jako příklad nacionalismu. Nedůvěra k němu nás nutí k obraně. Hitler nás donutí znát naše vojsko a dopomůže k lepšímu soužití se Slováky. Hitlerova aktivita doma i venku probudí národ Čechů a Slováků. Stát československý byl stvořen, aby zůstal trvalou hrází kultury proti barbarství. Musí mít dost síly, být viděn a spoléhat především na sebe.

Nejedná se o strohé a nezáživné líčení poměrů. Vážnější situace jsou doplněny nadhledem a vtipem. Například je zde zaznamenána i dobová anekdota: „*Hitler s Hindenburgem jsou v Neudeku. Hindenburgovi spadne kapesník, Hitler ho zvedne, obrací se k Hindenburgovi, zda by dovolil, aby ho použil... Ten mu odpovídá: „Prosím vás, nechte mně ho, je to už jediná věc, do které mohu strkati nos.“*⁶¹

Kahánek otevřeně ke stavu německé revoluce hlásá, že „cesty její dosud nejsou jasné, ač v lednu končí rok od nastoupení Hitlera v čelo německé říše“. Vidí, že „Hitler houževnatě pracuje, aby zdolal vnitřního nepřítele, jímž je krize i v jeho zemi, ale i jeho úspěch je závislý od světového řešení“.

Zatímco na svržení politického systému Výmarské republiky potřeboval Hitler relativně málo času, daleko více mu zabralo přeměnění vztahu nacistů a starých elit, jejichž nesprávně odhadnutá podpora ho přivedla k moci a které byly naprosto základní pro efektivní využití této moci. Hitler musel hrát současně na mnoho stran. Musel si udržovat veřejné mínění svým veřejným vystupováním, protože jeho charisma elektrizovalo davy. Různé protikladné tlaky a Hitlerův osobitý vůdcovský styl vedly ke zdvojení úřadů a státních i stranických funkcí a smazání hranic vedení a zodpovědnosti. Věci, na kterých Hitlerovi záleželo, vždy prosazoval bezohledně a s náležitou brutalitou. Během tohoto procesu musel uklidňovat nacistické aktivisty, kteří byli frustrováni stagnováním revoluce. Zároveň Hitler

⁶¹ KAHÁNEK, F. *Mečem a kladivem. Ze země hákovitého kříže*. Praha, 1932. s. 52

nemohl pozbyt přízeň ekonomických a vojenských elit, které byly pro realizaci jeho plánů životně důležité.⁶²

Ve vedení Syndikátu československých novinářů

Ferdinand Kahánek poprvé literárně vystoupil v únoru 1915 v „*Ostravských listech*“. Po válce působil po boku Otakara Skýpaly v brněnské „*Socialistické budoucnosti*“, a to jako parlamentní zpravodaj v Praze, načež vstoupil do redakce „*Českého slova*“.⁶³ A z této doby pochází první neúspěšná žádost o přijetí do novinářské organizace. Psal se rok 1921. Jednalo se tehdy o Syndikát denního tisku československého. Ale již v soupisce členů ke dni 15. 12. 1922 je zde uveden pod matrikovým číslem 56.

Syndikátem československých novinářů za dobu I. republiky prošlo celkem 1555 evidovaných členů. Ferdinand Kahánek měl matrikové číslo 485. Číslo 1 náleželo syndikovi Jiřímu Pichlovi. Mezi členy syndikátu lze nalézt různá zajímavá jména, počínaje Viktorem Dykem, přes Karla Čapka a Ferdinanda Peroutku až po Julia Fučíka a Jana Švermu. Nechybí zde ani Jiří Stříbrný a Ing. František Schwarz.⁶⁴

Ve vedení Syndikátu československých novinářů působí v letech 1935 až 1938. Nejaktivnější je první období jeho činnosti, vztahující se k roku 1936, kdy není jediného zasedání, na kterém by Dr. Kahánek scházel. Od roku 1937 se u jeho jména v drtivé většině objevuje poznámka „omluven“. Valná hromada Syndikátu československých novinářů v tomto období volila 20 členů a 20 náhradníků ústředního výboru. Činnosti syndikátu se účastnila většina pražských deníků. Ve výboru byli zastoupeni např. zástupci „*Českého slova*“, „*Poledního listu*“, „*Halo novin*“, „*Rudého práva*“, „*Venkova*“, „*Národního osvobození*“, „*Lidových listů*“, „*Prager Presse*“, „*Sněmovní korespondence*“, ale i III. sekce ministerstva zahraničních věcí. Valné hromady rozesílaly řadu blahopřejných telegramů, kdy jedním z adresátů byl prezident republiky a zastupitelské úřady spřátelených zemí (např. vyslanectví Království Jugoslávie v Praze).

V programu jednání vedení syndikátu kromě stálíc v podobě probírání nových přihlášek a zpráv z odboček, nalézáme také reference o postupu k vytvoření novinářské komory a přípravy na jednotlivé valné hromady. Programy a pozvánky na jednání většinou připravovali a signovali syndik Jiří Pichl spolu s tajemníkem Dr. Jiřím Benešem. V roli

⁶² FULBROOK, M. *Dějiny moderního Německa*. Praha, 2010. ISBN 978-80-247-3104-9. s. 73

⁶³ SEKANINA, F. *Album reprezentantů veřejného života československého*. Praha, 1927. s. 994

⁶⁴ NA, fond Archiv Syndikátu novinářů, karton 20

náměstka syndika Pichla řídil občas Dr. Kahánek jednání vedení syndikátu a podepisoval žurnalistické legitimace členů syndikátu.⁶⁵

Prezidentská volba E. Beneše

Po přijetí zmocňovacího zákona v roce 1933 se z řad opozice (hlavně komunistické a českých integrálních nacionalistů) ozývaly hlasy, že se jedná o další krok k diktatuře Hradu. Komunisté hlásali, že Masaryk se postavil do čela vlastně fašistické diktatury, podpírané též „sociálfašisty“. A jeden z vůdců Národní ligy, František Schwarz, rozvíjel teorii, že Hrad upevňuje svou diktaturu, protože Masaryk už nebude kandidovat na prezidenta a chce zajistit volbu Beneše, po které by nastala „změna režimu“. Žurnalista Ferdinand Kahánek na schůzi Národní ligy prohlásil: „Prezidentem bude... Švehla, jelikož kandidaturu dra Beneše nebudou podporovat ani sociální demokraté, ježto se bojí, že by zavedl diktaturu.“⁶⁶ Kahánek tehdy netušil, že Švehlovi zbývá už jen pár měsíců života.

Obrázek č. 12

Stříbrného a Schwarzovy prognózy se ale naplnily. Edvard Beneš byl skutečně zvolen prezidentem dne 18. prosince 1935. Velkou roli v událostech, spojených s tímto aktem, hrál i Ferdinand Kahánek a také je později věrně zaznamenal v knize „*Zákulisí prezidentské volby Dr. Beneše*“⁶⁷, jež byla vydána v lednu 1939 a kterou Kahánek věnoval zesnulému senátorovi Josefu Vranému coby „*neohroženému bojovníku pera a příteli jakých je málo, na paměť společných zápasů*“.

Dle Dr. Josefa Černého rozhodnutí agrárníků kandidovat na úřad prezidenta republiky vzešlo od stranických předáků Viktora Stoupala a senátora Josefa Vraného, kteří měli po dobu nemoci a zejména po smrti předsedy Antonína Švehly rozhodující vliv. U Josefa Vraného to nebyl jeho osobní vztah k Edvardu Benešovi, ale i hluboké přesvědčení, že není vhodný pro úřad prvního občana ve státě. Kahánek na toto téma argumentoval následovně:

„Postavit proti Masarykovi do čela státu kteroukoliv osobnost vyžaduje její posouzení, zda dosahuje stejné váhy a autority. V čele státu může být jedině osobnost, která ve stranických našich poměrech, při anarchickém založení některých skupin i vrstev, dovede

⁶⁵ NA, fond Archiv Syndikátu novinářů, karton 55/3

⁶⁶ KLÍMEK, A. *Boj o Hrad /2./, Kdo po Masarykovi? /1926-1935/*. Praha, 1996. ISBN 80-85846-06-3. s. 357

⁶⁷ KAHÁNEK, F. *Zákulisí prezidentské volby Dr. Beneše*. Praha, 1939.

spojovat, soustřeďovat, a zejména neosobně posuzovat politické poměry ve státě. Dr. Beneš byl veden výhradně svým osobním úsudkem. Velmi mnoho sporů, krizí a těžkostí vnitropolitických bylo vyvoláno tímto jeho postupem v minulosti.“⁶⁸

Ferdinand Kahánek si byl při psaní své knihy vědom toho, že dané téma je stále politicky ožehavé, a proto v úvodu své knihy píše:

„Jsem si vědom, že jde o aktuální politické historie, v jejímž posuzování tkví vždy nebezpečí subjektivity. Rád bych býval odosobnil celou tuto politickou kapitolu a činil jsem tak, pokud je to možné. Kniha není sčítáním, není vedena mstivostí, nenávisť, ničím takovým také nechce být. Poslouží-li pravdě a umožní-li osvětlit celé zákulisí z prosince 1935, vykoná své poslání.“⁶⁹

Postoj agrárníků prošel jistým vývojem a peripetiemi. Formou deníkových záznamů je ve své knize zachytil i Kahánek.

29. listopadu: *„V agrárních politických kruzích je částečná deprese. Je zásada, že strana nemůže být poražena. Hrozí even. menšinová vláda. (...) Cizí tisk hlásí hotové věci. Píše o agrárních intrikách. Všichni čekají zásadní rozhodnutí. I v jiných skupinách se projevuje nejistota. Dr. Kramář demonstrativně ohlašuje svou kandidaturu. Bude-li dána volnost hlasování, bude asi u ludovců skupina Dr. Tisa volit Dr. Beneše. Z republikánů asi 20 hlasů by se mohlo vyslovit pro Kramáře. Hodža by snad byl pro volnost hlasování. Večer jsme mluvil s Vraným. Právil mi: „Jsem zdrcen. Není odvahy. Je však třeba mlčet a nešířit paniku.*“⁷⁰

1. prosince: *„Beran, Vraný a Černý se sešli na Wilsonově nádraží. Mluvil jsem s nimi před poradou. Zdá se, že nastává obrat. (...) Brzy však bylo pozorovat, že odpor proti Benešově kandidatuře v agrární straně roste.*“⁷¹

2. prosince: *„V užším předsednictvu republikánské strany vystoupil senátor Vraný proti Benešově kandidatuře. Věc překvapila. Šel otevřeně a tvrdě. Bylo vidět, že jsou značné rozpory mezi zprávami na veřejnosti a smýšlením předsednictva. Usneseno proto nechodit na širší fórum.*“⁷²

Svým útočným postojem ovlivnil Vraný další členy předsednictva, aby postavili kandidáta proti Benešovi. Operoval přitom rozkladem, který pro něj připravil Kahánek a

---

⁶⁸ KAHÁNEK, F. *Zákulisí presidentské volby Dr. Beneše*. Praha, 1939. s. 30

⁶⁹ KAHÁNEK, F. *Zákulisí presidentské volby Dr. Beneše*. Praha, 1939. s. 11

⁷⁰ KAHÁNEK, F. *Zákulisí presidentské volby Dr. Beneše*. Praha, 1939. s. 29

⁷¹ KAHÁNEK, F. *Zákulisí presidentské volby Dr. Beneše*. Praha, 1939. s. 29-30

⁷² KAHÁNEK, F. *Zákulisí presidentské volby Dr. Beneše*. Praha, 1939. s. 31

jehož základní body, opakované opak v kampani pravice, zněly: Beneš je kandidát socialistů (jejichž vliv jeho volbou hrozivě stoupne) a muž národně vlašný.⁷³

3. prosince: „*Otázka kandidatury Benešovy nečekaně a vědomě odpůrci Benešovými uvedena na přetřes. Vraný téměř mlčel. Překvapilo, kdo všechno byl proti Benešovi. Ostře mluvili Donát, Halík, Zadina. Užší komitét pověřen jednáním. Udržal a Slávik doporučují nechodit s věcí předčasně na veřejnost. Beran referuje o své návštěvě u presidenta. (...) Masaryk má přání, aby boj o presidentskou volbu netrval dlouho.*“⁷⁴

8. prosince: „*Beneš se postavil proti dvěma kandidátům. Lze očekávat obrat ze strany socialistů.*“

10. prosince: „*Socialisté odmítají dvě koaliční kandidatury. Trvají výhradně na kandidatuře Dr. Beneše. (...) Stejně na podporu henleinovců spoléhal Dr. Kramář, který se původně na návrh ligistů rozhodl kandidovat proti Benešovi.*“⁷⁵

Hodža, kteří přislíbil podporu Benešovi, se ocitl v tísnivé situaci. Odehrál se zápas o jednotu strany, který proběhl na schůzi předsednictva dne 12. prosince. Hodža riskoval, že se rozejde se svou politickou základnou v českých zemích a bude závislý na milosti Beneše, a to přesto, že jej v minulosti po dlouhá léta kritizoval. Agrární strana si na druhé straně byla vědoma ztráty agrárního Slovenska.

Uvnitř agrární strany vznikl duální postoj: vedení deklarovalo podporu Němcově kandidatuře a tisk tuto informaci zveřejnil 16. prosince. Nikoliv však Hodžou ovlivňovaný „*Slovenský denník*“, který nerespektoval nařízení šéfa agrárního tisku Vraného a zprávu neotiskl. Význačný agrární činitel Ján Ursíny v téže době na schůzi prohlašoval, že slovenští poslanci budou volit Beneše.

Vyhlášením Němcovy kandidatury vznikl v Benešově táboře nepopsatelný poplach. Vystala reálná možnost, že Němec bude zvolen za vydatné podpory občanského bloku. Benešovi se podařilo získat podporu komunistů za příslib udělení amnestie pro Klementa Gottwalda a jeho druhy.⁷⁶ Dříve byli komunisty Masaryk i Beneš vláčeni jejich tiskem coby lokajové imperialistů. Nyní byl Němec fašista a loutka v rukou svých protektorů. A stejnou kletbu obdržel i Beran.

---

⁷³ KLIMEK, A. *Boj o Hrad /2./, Kdo po Masarykovi? /1926-1935/*. Praha, 1996. ISBN 80-85846-06-3. s. 431

⁷⁴ KAHÁNEK, F. *Zákulisí presidentské volby Dr. Beneše*. Praha, 1939. s. 31

⁷⁵ KAHÁNEK, F. *Zákulisí presidentské volby Dr. Beneše*. Praha, 1939. s. 34-35

⁷⁶ Gottwald a spol. se nalézali v Rusku, kam uprchli před stíháním podle zákona na ochranu republiky za své projevy při poslední Masarykově volbě.

Rozhodujícím se ukázal postoj celého katolického tábora, který plédoval za Beneše. Slovenští ľudáci, jejichž předseda ujišťoval, že nebudou volit socialistu⁷⁷, se připojila k Benešovu volebnímu táboru. V galerii politických osobností je nápadný osudu Dr. Jozefa Tisa, který s pomocí Jana Jiřího Rickla získal vedení ľudové strany na stranu Benešovu. Když byl Tiso po druhé světové válce odsouzen k trestu smrti pro spolupráci s nacisty při zrodu samostatného Slovenského státu, Dr. Beneš mu odmítl udělit amnestii.

O rozhodujícím postoji lidovců, který se odehrál na bázi souboje Šrámek versus Stašek, napsal historik Martin C. Putna: „*Měli by sílu – pokud by se k nim připojili lidovci. Šrámek však stojí za Benešem a za demokracií v jejím dosavadním pojetí. Za Staškem sice stojí česká zemská organizace, Mladá generace, Lidové listy i arcibiskup Kašpar. Za Šrámkem však stojí celá Morava. Ještě jednou tak v dějinách rozvázná síla moravského katolicismu zvítězila nad českým radikalismem: Tehdy, roku 1935, Šrámek ve vnitrostranickém souboji přemůže Staška, Morava přemůže Čechy. Beran rezignuje na celý plán, Beneš je zvolen, lidová i agrární strana zůstávají státotvornými a československá demokracie se na cestu stavovských experimentů nevydává.*“⁷⁸

Žádná strana se neucházela o přízeň německých poslanců z Henleinovy strany. Nejednali s nimi agráři, ani nikoho jednáním nepověřili. Zdrženlivý byl i Beneš, když k němu přišli henleinovci sjednat výhody za to, že jej budou volit. Na Benešovu stranu tím byli také získáni maďarští křesťanští sociálové. Profesor Němec svou kandidaturu odvolal. Zprávu o jeho demisi pro Československou tiskovou kancelář stylizoval Ferdinand Kahánek.

„*Venkov*“ o demisi prof. Dr. Němce v den prezidentské volby napsal: „*Prof. Dr. B. Němec, předseda Národní rady čs., vyzván politickými stranami ke kandidatuře na presidenta republiky, stanovil podmínku, že setrvává na ní, když bude kandidátem většiny čl. politických stran. Nerozhodné chování jedné politické strany přimělo prof. Dr. B. Němce, že požádal zbývající politické strany, aby upustily od jeho kandidatury a neoslabovaly jednoty národní a státní. Jednání mezi politickými stranami protáhlo se dlouho do noci. Některé parlamentní kluby rozhodnou o svém politickém postupu teprve bezprostředně před dnešní volbou. Slovenská strana ľudová (Hlinkova) svolává své kluby teprve na 9. hodinu. Podle našich informací není vyloučeno, že v posledním okamžiku před volbou dojde k dohodě v rámci koalice. O této možnosti bude jednat společný parlamentní klub strany živnostenské. Obě skupiny od počátku jednání zdůrazňovaly nutnost státní a národní volby, že presidenstká*

⁷⁷ „*Jen když to není žádný marxista, žádný socialista. „Sdělte do Prahy, že souhlasím.“ Taková byla Hlinova odpověď.*“ - KAHÁNEK, F. *Zákulisi prezidentské volby Dr. Beneše.* Praha, 1939. s. 33-34

⁷⁸ KAHÁNEK, F. *Zákulisi prezidentské volby Dr. Beneše.* Praha, 1939. s. 34-35

volba nemá být posuzována stranicky. Při politickém rozložení sil je výsledek voleb určen rozhodnutím stran. Úkolem republikánské strany jako strany středu je vyrovnaní politických sil. Proto nemůže republikánská strana považovati presidenstkou volbu za vhodnou příležitost pro politické koncese. Napsali jsme hned v prvních dnech volby, že koalice je odpovědná za provedení voleb, i když presidentská volba není záležitostí koalice, ale státu. To je základní stanovisko, jemuž se musí podříditi každá státotvorná složka. Většina neprojevuje se negací, ale pozitivní spoluprací. Po volbách nastává nová odpovědnost a práce. Republikánská strana může jen takto posuzovati situaci a podle ní rozhodovati.

K většině nestačí počet, ale program a vůle spolupracovati. Není možno vážně jednati s těmi, kdož nepochopili výši situace a domnívají se, že presidentská volba je vhodná k agitačnímu stupňování stranických požadavků mezi dvěma, téměř stejně silnými skupinami.

*Nutno zdůrazniti, že **postup univ. Prof. Dr. Němce po celou dobu byl vzorný a bezvadný a krajně čestný.***

Vyvodil jako politický gentleman důsledky, jakmile zjistil situaci. Prof. Dr. Němec nemohl přistoupit na žádný požadavek, který by ohrožoval celistvost národní a státní.“

Toto vydání „Venkova“ vyšlo ten den jako první a zvláštním vydáním. Bylo prodáno 50.000 kusů. Agráři jím vtiskli ulici ráz voleb.⁷⁹

Agráři se rozhodli podporovat Benešovu kandidaturu. Všichni senátoři a poslanci volili Dr. Beneše. Nikdo nehlasoval proti, nikdo se nezdržel hlasování.

Benešův pravicový prezidentský protikandidát, profesor Bohumil Němec, na svou až opovážlivou kandidaturu na prezidentský úřad po letech zavzpomínal⁸⁰ následujícím způsobem: „Když mi byla nabídnuta roku 1935 kandidatura na prezidenta republiky, přijal jsem ji s podmínkou, že české a slovenské hlasy stačí k mému zvolení. Dohodnou-li se české a slovenské strany na společném kandidátu nebo objeví-li se, že české a slovenské hlasy, které by pro mne byly odevzdány, by nestačily, že se okamžitě kandidatury vzdám, což jsem také udělal.“⁸¹ Profesor Němec se více k problematice prezidentských voleb roku 1935 nezmiňuje a ve svých pamětech jméno Ferdinanda Kahánka nepadne ani jedinkrát...

Bohumil Němec patřil k předním duchům našeho národa ve 20. století. Proslul ve vědecké obci svým objevem mechanismů vnímání zemské tíže rostlinami. Jeho zásluhy o českou vědu jsou neopominutelné: vysokoškolský profesor, reprezentant naší vědy (nejen

⁷⁹ PUTNA, M. C. *Česká katolická literatura 1918-1945*. Praha, 2010. ISBN 978-80-7215-391-6. s. 198-199

⁸⁰ Svě vzpomínky koncipoval Bohumil Němec v době, která exaktním a precizně formulovaným pamětem nepřála. Komunistický tlak, který byl právě v padesátých letech nejdůležitější, vedl ho zřejmě k tomu, že ožehavá politická místa posouval do pozadí, věnoval se spíše svým cestám, setkáním se zahraničními kolegy a komentování vývoje věd.

⁸¹ NĚMEC, B. *Vzpomínky*. Praha, 2002. ISBN 80-86404-04-8. s. 589

biologie) v mezinárodním měřítku, pečlivý správce vědeckých institucí, vášnivý obhájce svobody výzkumu i výuky, bojovník proti iracionalismu všech podob a vyznání. Bohumil Němec byl spojnicí mezi liberální občanskou politikou 19. století a modernější, sice již více nacionalisticky zaměřenou, ale přesto stále ještě liberální a přitom sociálně citící orientací prvorepublikové praxe, reprezentované především Národní demokracií, stranou uctívaného Kramáře a krajana Rašína.

Bohumil Němec coby osobnost nevšedního významu a vyhraněná individualita byl ve své vlasti ignorován a přehlížen, a to zvláště po prezidentské volbě v roce 1935.

Sám Bohumil Němec ke své životní kariéře skomně poznamenává: *„Nikdy jsem nebažil po tzv. slávě. Byl jsem zvolen bez svého přičinění do Akademií a vědeckých společností doma i za hranicemi, kde jsem byl členem Akademií v Záhřebě, Krakově, Stockholmu, Uppsale, Paříži, botanických a fyziologických společností v Německu, Paříži, Anglii, Spojených státech atd. Vystupoval jsem všude jako Čech, vynutil si však háček na e ve svém jménu a nikde nezměnil svého křestního jména.*

Přišel do Prahy na univerzitu, ihned jsem se účastnil práce v pokrokovém hnutí, kam jsem byl uveden Fr. Soukupem a Fr. Tomáškem. Když procesem proti tzv. Omladině bylo toto hnutí ochromeno, rozhodl jsem se sjončit studia a pracovat vědecky. Stal jsem se asistentem botanického ústavu a setrval ve svazku univerzity 44 roku, ve svazku bratislavské Slovenské univerzity 4 roky. Do politické strany jsem vstoupil teprve r. 1907 při reorganizaci strany svobodomyšlné a s ní do státoprávní demokracie a po převratu r. 1918 do strany národně demokratické. Od r. 1934 však jsem byl mimo politické strany.“

Ferdinand Kahánek dává Benešovu volby do souvislosti s celým následným politickým vývojem, když na dané téma píše: „Prosincové události v r. 1935 byly, podle mého názoru, přelomem v politice Česko-Slovenské republiky. Takto jsme se na ně dívali a takto jsme je odhadovali se senátorem Vraným před presidentskou volbou a, bohužel, takovými se ukázaly poměrně velmi brzy po presidentské volbě. Snad připomínají tyto události a spis o nich dnes již jako věci minulé, neaktuální a historické. Není tomu tak. Bez poznání všeho, co předcházelo presidentské volbě r. 1935, těžko lze rozumět nezúčastněnému událostem, které následovala až do podzimu 1938.“

Celými dějinami I. republiky se jako červená nit vede spor o nástupnictví po T. G. Masarykovi, který je difinitivně dobojován až v závěru roku 1935. Do té doby byl častým námětem sporů a bojů mezi Hradem a jeho odpůrci.

Vlastní prezidentská volba se odehrála ve středu 18. prosince 1935 za špatného a nevlídného počasí. Na společnou schůzi zákonodárných sborů se k volbě prezidenta do Vladislavského sálu na Pražském hradě včas dostavilo 292 poslanců (ze 300) a 144 senátorů

(ze 150), další čtyři volitelé přibyli v průběhu schůze ještě před volebním aktem. Mezi chybějícími byl i Karel Kramář. Jednání zahájil krátce po půl jedenácté předseda poslanecké sněmovny Jan Malypetr. V 11.20 hod. oznámil plénu následující resultat: ze 440 platných hlasů obdržel Edvard Beneš 340 hlasů, Bohumil Němec 24 hlasů (hlasy Národního sjednocení získal přesto, že svou kandidaturu odvolal) a 76 lístků zůstalo bílých (hlasy henleinovců).⁸²

Dobový tisk byl během prezidentské kampaně plně ve službách vzájemných útoků. Úroveň byla nedůstojná této

historické události. Zejména osobnost Němcova byla nedůstojným způsobem snižována, nazývaná loutkou v rukou republikánské strany. Stejně tak jeho odborná i politická kvalifikace pro úřad nebyla brána v potaz, ale přímo odmítána. Negativní posuzování profesora Němce se tak dostalo i do historického hodnocení osobnosti. Podobné ódium ulpělo i na všech aktérech a strůjcích tzv. prosincového bloku včetně Rudolfa Berana a Ferdinanda Kahánka.

Otázkou zůstává, zda rozhodnutí republikánské strany vystoupit proti Benešovi bylo moudré a taktické. Ale je nezpochybnitelné, že z logiky demokratických řádů o svobodě výběru proti výběru na to měli právo. Spoléhat na slovenské ľudáky se ukázalo velkým rizikem, neboť jejich vrtkavost a stále větší autonomistické požadavky byly známy.

Den po prezidentské volbě, 19. prosince 1935, „*Venkov*“ konstatoval volbu Dr. Beneše prezidentem. Upozornil také na Masarykova slova, že jeho nástupce má dělati dobrou zahraniční politiku a starati se o spravedlnost ke všem občanům, ať jsou jakékoliv národnosti. „*Venkov*“ vzpomněl, že při prezidentské volbě vystupoval stín osobní tragédie Antonína

⁸² KLÍMEK, A. *Boj o Hrad /2./, Kdo po Masarykovi? /1926-1935/*. Praha, 1996. ISBN 80-85846-06-3. s. 476

Švehly, který byl nesporným nástupcem Masarykovým. Jeho odchod otevřel cestu jiným. Privil pak o Dr. Benešovi, že šel soustavně a trvale za svým cílem, že koalice zůstane zachována a upozorňoval, že je potřebí řešit naléhavě otázky hospodářské a správní a že otázky zahraničně politické nepřestaly být vážnými. V závěru list pravil: „*Byly mezi námi a Dr. Benešem v minulosti odchýlné názory a někdy i rozpory. Včerejšek je uzavřel. Každý občan má k němu stejně blízko. Minulost je minulostí politických bojů. Dnešek a budoucnost patří státu. President republiky není presidentem stran nebo osob, nýbrž presidentem nás všech.*“⁸³

Epilogem prezidentské volby jsou pak slova historika Antonína Klimka, který napsal, že „*ani jedna ze stran, které v prosinci 1935 stavěly proti volbě Benešem prezidentem – byť ji nakonec i podpořila – nebyla po druhé světové válce v Československu povolena*“.⁸⁴

Vztah k Polsku a polská zahraniční politika

Evergreenem v novinářské tvorbě Ferdinanda Kahánka představuje otázka poměru Československa k Polsku. Souhrnně se tato problematika objevuje v knize „*Beneš contra Beck: reportáže a dokumenty*“, která byla vydána na počátku roku 1939.

Obrázek č. 14

Formování zahraniční politiky Polska souviselo s konfliktnějším stanovováním hranic, se vztahy Německa, sovětského Ruska, Litvy a Československa, což nikterak nepomohlo vytvoření dobrých sousedských vztahů. Naopak vznikla atmosféra oboustranné zdrženlivosti a nedůvěry. Prubířským kamenem ve vztahu k Československu se stal spor o Těšínské Slezsko.

Ještě roku 1932 nemělo Polsko vztahy uspořádané na přátelské úrovni téměř s žádným ze svých sousedů. Výjimkou bylo Rumunsko a Lotyšsko, které měly s Polskem krátkou hranici. Konfliktní způsob, jakým polská vláda získala svoje hranice, se vysvětloval ideologickými stanovisky polských kruhů. Jedním z neveřejných kritérií, které Poláci použili při formování zahraniční politiky v období 1918 až 1939, byla snaha obnovit polské státní hranice z roku 1772. V představách polských

⁸³ Venkov, 19. prosince 1938

⁸⁴ KLIMEK, A. *Boj o Hrad /2./, Kdo po Masarykovi? /1926-1935/*. Praha, 1996. ISBN 80-85846-06-3. s. 476

vládních kruhů mělo rozšíření hranic napomoci tomu, aby se Polsku vrátila jeho někdejší velikost a získalo status velmoci.⁸⁵

J. Pilsudski otevřeně hovořil o přání některých polských kruhů připojit k Polsku Východní Halič a stanovit společnou hranici s Rumunskem, aby tak získalo přístup k Černému moři. V listopadu 1919 J. Pilsudski britskému vyslanci ve Varšavě sdělil, že jeho základní linií ve vztahu k Rusku je „bít bolševiky“. Pravda ještě dodala, že je možná i dohoda s Ruskem, pokud se obě strany domluví.

S vědomím toho, že základem budoucí moci se může stát společná hranice s Maďarskem, se polské vládní kruhy snažily vyvést Slovensko z vlivu Prahy. Během činnosti Pařížské mírové konference polská vláda podporovala činnost slovenských autonomistů Andreje Hlinky a Františka Jehličky. V letech 1919 až 1920 se objevil plán tzv. „mezimoří“, který předpokládal vznik konfederace států, jejíž součástí by byly kromě Polska také pobaltské státy a Ukrajina. Jeho iniciátorem byl J. Pilsudski. Vnitřní faktor, který utvářel polskou zahraniční politiku, tedy na rozdíl od československé, neměl ekonomický, ale ideologický charakter.

Dalo se předpokládat, že dvoustranné vztahy mezi Polskem a Československem se nebudou snadno utvářet – bylo mezi nimi příliš mnoho rozporů. Nicméně je třeba si uvědomit, že podle vnitřních a vnějších faktorů, ovlivňujících jejich politiku, tu byla ještě jedna významná okolnost, která je mohla, jak se zdálo, spojit: hrozba německého revanšismu. Život však ukázal, že německá hrozba Polsko a Československo nesjednotila, nýbrž naopak vytvořila mezi nimi nepřekonatelnou bariéru. Proč vedle „hluboké propasti mezi dvěma národy“, o které hovořil v roce 1920 I. Paderewski, vznikla ještě nepřekonatelná bariéra? Čím byla zapříčiněna, kdo ji způsobil, jak dlouho přetrvávala? Pokusil se ji někdo překonat? Na tyto otázky lze odpovědět pouze na základě seriózního výzkumu nejrůznějších dokumentů.⁸⁶

---

⁸⁵ MOROZOV, S. V. *Polsko a Československo v evropských vztazích 1933-1939*. Praha, 2009. ISBN 978-80-7360-842-2. s. 13

⁸⁶ MOROZOV, S. V. *Polsko a Československo v evropských vztazích 1933-1939*. Praha, 2009. ISBN 978-80-7360-842-2. s. 14

Polsko-československé vztahy se v letech 1933-1939 vyvíjely pod vlivem celé řady faktorů, mezi nimiž sehrála nejdůležitější roli zeměpisná poloha Polska a Československa

v blízkosti geopolitické hranice Západ-Východ. Příslušnost obou západoslovanských států k versaillesko-locarnskému systému, objektivně namířenému proti sovětskému Rusku, podmínila poměrně komplikovaný charakter těchto vztahů a značnou závislost na politice evropských mocností. Okolnosti velké evropské politiky byly dány vyostřením rozporů mezi zeměmi versaillesko-locarnského bloku, které měly být vyřešeny na úkor SSSR.

Polsko a Československo si různě představovaly své místo v systému mezinárodních vztahů, budoucnost viděly rozdílně a těmto

představám podřizovaly svou zahraniční politiku. Základ československé zahraniční politiky tvořily ekonomické zájmy a boj o vnější trhy, především o trh rakouský. Zahraniční politika Polska byla vedena v zásadě ideologickými motivy. Převažovala snaha o získání pozice velmoci, což podle názoru jeho vládních kruhů mělo zaručit jeho bezpečnost. Okolnosti, které se v té době ve velké evropské politice objevily, vyvolaly odlišné reakce ze strany varšavského a pražského politického vedení.

Jedním z prvních důkazů hlubokých změn ve velké evropské politice se stal projekt Paktu čtyř, který byl v podstatě orientován na revizi východních německých hranic nevojenskou cestou, na úkor území Polska a Československa. Již tři měsíce předtím, než západní mocnosti přistoupily na rovnost ve zbrojení s Německem, se polské vedení rozhodlo politicky se sblížit s Berlínem. Po zveřejnění projektu Direktoría čtyř se rozhodlo mu čelit a dosáhnout sblížení s Německem za každou cenu, tedy i za cenu hrozby preventivní války proti němu, protože polské ozbrojené síly tehdy co do počtu trojnásobně převyšovaly německou armádu.

Přístup československé diplomacie a Malé dohody k projektu Paktu čtyř ukázal, že mu Praha nehodlá vážně čelit. Černínský palác při budování svých dalších plánů vycházel z velmi blízkých a důvěrných vztahů s Paříží. Hrad počítal s tím, že se mu podaří dosáhnout zvláštní dohody s Quai d'Orsay a současně uzavřít „věčný mír“ s Varšavou, což by v konečném důsledku vedlo k tomu, že by Varšava a Berlín stály proti sobě v boji jeden na jednoho a nedošlo by k revizi československých hranic.

Varšava dala ihned jednoznačně a ostře najevo, že tato zahraničněpolitická iniciativa západních mocností je pro ni nepřijatelná. Polský diplomatický úřad poté, co se ujistil o souhlasném stanovisku československého MZV, začal s pomocí všemožných manévrů a zastrašováním Berlína možnou protiněmeckou spoluprací s Moskvou protlačovat ve sbližení se Sovětským svazem a dosáhl souhlasu s podpisem deklarace o nepoužití síly ve vzájemných vztazích. Specifika jejího sestavení ukazovala na to, že se jednalo o skrytou útočnou alianci, o níž svědčí údaje o uzavření dodatkové tajné smlouvy mezi Hitlerem a Pilsudským 25. února 1934.

Polské vládní kruhy hodnotily toto politické sbližení s Německem v kontextu společných plánů teritoriální expanze, namířené proti Sovětskému svazu, která měla být provedena v roce 1935 společně s japonskými militaristy. Jako neoficiální hlasatel těchto plánů vystupoval exministr zahraničních věcí kníže E. Sapieha a jedním z nejvýznamnějších oficiálních osob, které je uvedly do života, byl předseda komise Senátu pro zahraniční záležitosti kníže J. Radziwill.

Polské vedení po podpisu deklarace o nepoužití síly s Německem – už mělo v ruce smlouvu o nenapadení se Sovětským svazem – začalo hovořit o „novém kurzu“ v zahraniční politice, provádění politiky „stejně vzdáleností“ nebo rovnováhy mezi Moskvou a Berlínem. Tuto politiku chápalo jako nutný prostředek pro získání vytoužené velmocenské pozice.

Protože ve vztazích mezi Varšavou a Prahou byla zásadní, i když ne exponovaná, otázka příslušnosti Těšínského Slezska, začaly polské vládní kruhy spojovat možnost odtržení tohoto území s rozvíjením své spolupráce s Německem. To vážně ovlivnilo novou koncepci vytváření vztahů s Československem, kterou historiografie nazvala „novým kurzem“ ministra Becka. Základem této koncepce byla taktika „umělého distancování se“ od Prahy, jednostranného „ochlazení“ vztahů a vyčkávání příhodné chvíle pro vznesení revizionistických požadavků. Hlavními nástroji její realizace se stala protičeská kampaň v polském tisku, rozpoutaná dva týdny před podepsáním deklarace 26. ledna 1934, využívající propagandistické činnosti polského konzulátu v Moravské Ostravě s cílem zvýšit protičeské aktivity těšínských Poláků.

V plné míře se „nový kurz“ vůči Československu začal projevovat během dalšího polsko-německého sblížení v roce 1934 v souvislosti s jejich společným bojem proti Východnímu paktu, který prosazovala Moskva a Paříž. Tehdy se ukázalo, že Varšava nejen vystupuje, i když zaobaleně, společně s Berlínem proti vytvoření systému kolektivní bezpečnosti, a staví se tak na odpor proti politice svých spojenců Francie a Československa, ale že se také pokouší izolovat Prahu od jejího spojence v Malé dohodě – Rumunska. Kromě pohlavárů sanačního režimu, jejichž vědomí a způsob jednání se formovaly pod vlivem polské povstalecké tradice XIX. století, spojila své síly také diplomacie a II. oddělení Hlavního štábu WP, které na konci roku 1934 vytvořilo ilegální hnutí na území československé části Těšínského Slezska.

Československé politické vedení bylo skutečně znepokojeno vojenskými přípravami Německa a Polska, zvláště patrnými od podzimu 1934 do jara 1935, kdy mnozí politici a diplomaté hovořili o tom, že válka se blíží. Praha byla nucena odvolat z Varšavy vyslance Václava Girsu a ještě úžeji koordinovat svou zahraniční politiku s Paříží. ČSR a Francie pod tíhou stále nových důkazů o agresivních záměrech hitlerovců, pilsudčíků a japonských militaristů, uznaly za nezbytné podniknout rozhodné kroky a rozhodly se pro politické sblížení s Moskvou.

Podepsání sovětsko-francouzské a sovětsko-československé smlouvy o vzájemné pomoci v květnu 1935 pohřbilo společné polsko-německo-japonské plány zaútočit na SSSR v roce 1935 a vedlo k přeskupení sil v Evropě. Berlín, který v červnu 1935 podepsal námořní dohodu s Anglií a neustále zvyšoval zbrojení, postupně přestal vidět ve Varšavě partnera pro své „východní plány“. Praha podepsala s Moskvou leteckou konvenci a začala se cítit mnohem jistější vůči válečným nadějím pilsudčíků. To vedlo k velkému ochlazení vzájemných vztahů. Na podzim 1935 byl z Prahy odvolán polský vyslanec Waclaw Grzybowski.

Po smrti maršála Piłsudského v květnu 1935 (12. 5. ve Varšavě)⁸⁷ došlo v polském politickém vedení ke značným změnám. Začal tzv. rozklad sanace: místo jednotného centra politické moci, v jehož roli vystupoval sám diktátor, samostatně rozhodující o zahraničněpolitických, vnitropolitických a vojenských otázkách, došlo k jejímu rozdělení na různé části. Zahraniční politika se stala doménou J. Becka, značná část armádních kruhů spojila svůj osud s postavou E. Rydz-Smiglyho, kterému se podařilo umístit své lidi na klíčových postech ve státě. Ale politici, kteří zůstali u kormidla řízení státu, byli nesrovnatelní

---

⁸⁷ ŘEZŇÍK, M. *Dějiny Polska v datech*. Praha, 2010. ISBN 978-80-7277-408-1. s. 367

s osobou Piłsudského a nedisponovali v dostatečné míře kvalitami velkých evropských činitelů. Navíc zahraniční politiku závislou na Německu až do jara 1938. Politici v sanačním táboře, kteří s tím nesouhlasili, se pokusili distancovat se od hitlerovců sblížením s Francií. Této iniciativy se ujal Rydz-Smáhly.

Zhroucení společných polsko-německo-japonských plánů zaútočit na SSSR v roce 1935 začala Varšava tíhnout k myšlence vytvoření „neutrálního bloku“, jehož strategickým základem by bylo vytvoření společné polsko-maďarské hranice. Společně s Maďarskem do něj měli být zapojeni spojenci Československa v Malé dohodě: Rumunsko a Jugoslávie. Z toho důvodu museli pilsudčáci izolovat Prahu od Bukurešti a Bělehradu v rámci Malé dohody a dosáhnout jejich vystoupení z tohoto bloku a sblížení s Budapeští.

Tyto snahy objektivně odpovídaly zájmům Berlína, který také usiloval o oslabení Československa. Vedení Třetí říše provádělo politiku, namířenou na získání Rumunska a Jugoslávie pro bližší ekonomickou spolupráci. Současně bylo na podzim 1935 naplánováno politické sblížení Německa s Itálií, která zahájila válku s Habeší. To se rychle rozvíjelo po podepsání dohody Hoare-Laval v prosinci 1935.

Italsko-habešský konflikt napomohl oslabení italského vlivu ve střední Evropě a v souvislosti s tím se Polsko a Československo pokoušely vyplnit uvolněnou „niku“ a posílit své pozice. Nový šéf Černínského paláce, agrárník M. Hodža, spojoval tuto možnost s realizací plánu na vytvoření ekonomického bloku, nicméně prezident Beneš a aparát pražského MZV se postavili ostře proti. Wierzbová⁸⁸ se pokoušela posílit své postavení v regionu snahou o dohodu s Mussolinim, ale ten byl dotčený, protože pilsudčáci prodali zbraně Addis Abebě, a postavil se proti těmto plánům.

V březnu 1936 se ukázalo, že nástupcem Itálie ve střední Evropě se stane Německo, které provedlo remilitarizaci Porýní a oznámilo, že odstupuje od locarnských dohod. Tento krok napomohl dalšímu posílení německých pozic v Evropě a zmenšení role Francie. Současně vedl k zintenzivnění společných polsko-německých snah izolovat Prahu jak od jejich spojenců v Malé dohodě, tak na mezinárodní scéně.

Po remilitarizaci Porýní se změnilo politické stanovisko určité části československé společnosti, která žádala zlepšení polsko-československých vztahů. Již následující den po krocích Německa se na stránkách československých sdělovacích prostředků objevila myšlenka, že oběma státům hrozí nebezpečí ze strany Německa. Týdeník agrární strany „Pokrok“ v čísle, které vyšlo 8. března 1936, v analýze československé zahraniční politiky,

---

⁸⁸ *Na této ulici sídlilo polské ministerstvo zahraničí.*

vznesl požadavek změnit kritéria vztahů k Polsku a žádal, aby s Polskem vláda navázala přátelské vztahy. V podobném duchu se vyjádřil také známý československý publicista Ferdinand Kahánek, když napsal, že je nutné pracovat na společné politice ve vztahu k Německu: „*Nejen voják, ale kterýkoli člověk při pohledu na mapu vidí, že je nutné vytvořit polsko-československý blok. Jedná se o 50 miliónů obyvatel a dokonalé armádě se skvělým lidským potenciálem v Polsku a vysoce technicky vyspělé československé armádě a československém obranném průmyslu.*“⁸⁹

F. Kahánek tvrdil, že společný polsko-československý potenciál převyšuje vojenskou sílu Francie a může se pro Německo stát reálnou hrozbou, s níž musí počítat. Jako příklad, že není jediným zastáncem tohoto hlediska, uvádí Kahánek názor senátora J. Vraného, který tvrdil, že „*rovnováhy s Berlínem lze dosáhnout pouze v případě spolupráce s Polskem*“. Právě v tom Vraný viděl hlavní směr pro československou politiku, bez ohledu na některé, podle jeho názoru negativní následky, které se mohly objevit v důsledku sblížení dvou států.

Jako by vyslyšel výzvu agrárníků a názor progresivního publicisty Kahánka, podepsal polský prezident Ignáce Mościcki 9. března 1936 po ratifikaci Sejmem II. dodatkový protokol z 5. září 1935 k polsko-československé obchodní konvenci z 10. února 1934. Vyslanec Slávik,

kteřý v této souvislosti poskytl 10. března 1936 interview „*Kurieru Warszawskému*“, se vyslovil pro zlepšení atmosféry ve stávajících polsko-československých vztazích a pro rozšíření ekonomické a kulturní spolupráce. I když měl Slávik za sebou nepříliš velkou diplomatickou zkušenost, chápal význam symbolických podmínek v politice. Skutečnost, že polský prezident podepsal polsko-československý dokument hned po remilitarizaci Rýnské oblasti mohla mít symbolický význam: Varšava dala najevo, že je ochotná podepsat oficiální dokument s ČSR až po agresivním kroku Berlína, který oslabil mezinárodní postavení Prahy. Podepsání protokolu bylo možné chápat jako náznak pilsudčíků, že i kdyby spolupráce s československou stranou byla možná, může souviset pouze s protičeskoslovenskými kroky Německa. Pravděpodobně tímto lze vysvětlit opatrnost Slávika, když se vyslovil „pro zlepšení atmosféry“ ve dvoustranných vztazích.⁹⁰

⁸⁹ KAHÁNEK, F. *Beneš contra Beck. Reportáže a dokumenty*. Praha, 1939. s. 193

⁹⁰ MOROZOV, S. V. *Polsko a Československo v evropských vztazích 1933-1939*. Praha, 2009. ISBN 978-80-7360-842-2. s. 151

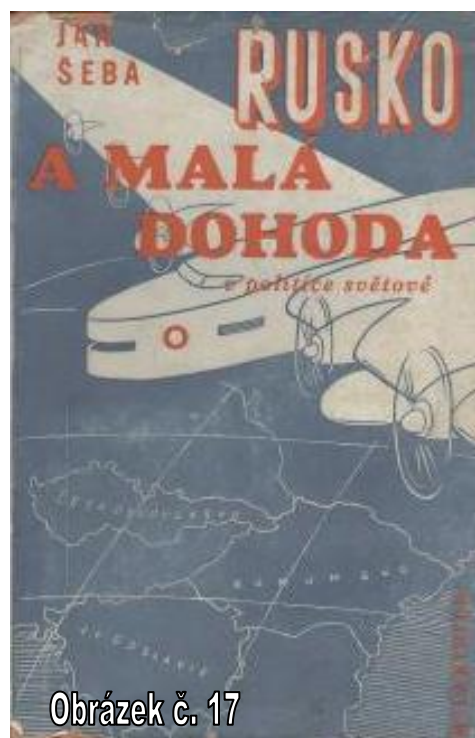
Pokusy Beneše přeorientovat Malou dohodu na Německo blokovala Varšava a Berlín prostřednictvím Bukurešti a Bělehradu. Současně však Berlín nebyl nakloněn tomu vidět ve Varšavě rovného partnera, což se jasně projevilo během jednání týkajících „Západního paktu“, kde se Wierzbová snažila být na úrovni západních mocností, ale Berlín byl kvůli formální zámince proti tomu.

Politika namířená na izolaci Prahy se začala stále rychleji realizovat od podzimu 1936 po demisi rumunského ministra zahraničí Tituleska. Po podepsání rakousko-německé dohody 11. července 1936 a vyhýbavém postoji Francie ve vztahu k Malé dohodě načrtl rumunský král Karol Benešovi perspektivu možného sblížení Malé dohody s Německem. Beneš s vědomím toho, že jeho zemi hrozí úplná izolace, přistoupil na jednání s hitlerovskými emisary, i když si byl vědom neperspektivnosti této orientace. Od konce 1936 začal urychlovat strategickou spolupráci s Moskvou a sázel na výstavbu bukovinské železnice. Neposlední roli při tomto rozhodnutí hrálo vytvoření Osy Berlín-Řím a vytvoření Paktu proti Kominterně na podzim 1936.

K polské tématice se váží také okolnosti posledního setkání Ferdinanda Kahánka s Karlem Kramářem v roce 1936: „Po návratu z Polska v r. 1936 navštívil jsem mezi jinými politiky také nemocného dr. Karla Kramáře v jeho vile Na Baště. Nezapomenu nikdy tohoto okamžiku. Seděl v křesle, jeho tvář byla pobledlá a unavená, oko zůstalo neobyčejně živé. Věděl, že jsem se vrátil z Polska a dal se informovat o mých poznáních.

O svých poznatcích napsal jsem obšírné memorandum na 19 stranách. Věnoval jsem pozornost i vnitřním poměrům Polska, poněvadž někteří u nás očekávali od jejich změn také změnu polského poměru k ČSR. Dr. Karel Kramář pozorně vyslechl můj výklad. Odevzdal jsem mu pak memorandum, stejně jako jsem to učinil několika politickým osobnostem.

V odpovědi rozvinul dr. Kramář své vzpomínky na jednání s Poláky na mírové konferenci, na jednání s Dmowskim a svůj starý názor, že Polsko mělo se dohodnouti s Ruskem a mělo si zachovati hospodářskou sféru hluboko do Ruska ke Smolensku, jak tomu bylo před válkou. Dr. Kramář byl pesimistický, pokud šlo o možnost spolupráce s Polskem v dohledné době. Jeho úsudek vyvrcholil v názoru, že jen kdyby nám Polsko dalo záruku, že

uzavře s námi vojenskou smlouvu, **bylo by možno ji zaměnit za smlouvu se Sověty**, která tehdy podle jeho názoru bude nám činiti dlouho potíže. Byl to můj poslední dlouhý rozhovor s dr. Kramářem před jeho smrtí.“⁹¹

Během roku 1937 Varšava nadále podnikala kroky orientované na Rumunsko, přičemž se pokoušela zabránit sovětsko-rumunsko-československému sblížení. Nicméně na jaře 1937 se objevily zprávy o podepsání rumunsko-sovětské smlouvy, potvrzené diplomatickými a žurnalistickými kruhy. Rumunsko mohlo podniknout tento krok výměnou za slib SSSR, že stáhne „besarabskou otázku“. Další výroky rumunského ministra zahraničí Comnena tento krok nepřímo potvrdily. Nicméně polské vedení nadále sázelo na spojenectví s Bukureští, protože jí přisoudilo významnou úlohu při vytvoření „neutrálního bloku“.

Mollové období československo-polských vztahů nastoupilo také v souvislosti s oficiální reakcí Varšavy na vydání knihy „*Rusko a Malá dohoda ve světové politice*“⁹²,

Obrázek č. 18

jejímž autorem byl československý vyslanec v Bukurešti Jan Šeba. Kniha byla analýzou a historií vztahů mezi Malou dohodou a Sovětským svazem. Některé její úryvky, zejména ty, věnované úvahám o nutnosti vytvoření společné hranice mezi Sovětským svazem a Československem, a také o vlivu její nepřítomnosti na obranyschopnost země, vzbudily rozhořčení pilsudčků. Část polských politiků v nich viděla náznak, že Československo připouští možnost vytvoření společného hraničního území se SSSR na úkor polského území.

V Polsku to vyvolalo obrovský skandál.

Po překroucení jednotlivých pasáží v překladu Šebovy knihy, zvláště myšlenky, že by se kdysi realizoval návrh polských hranic podle Curzona, mohlo by Československo určitě počítat se sovětskou pomocí, zahájila propagandistická mašinérie pilsudčků proti Československu a jeho spojení se SSSR skutečný boj, Krofta s Papéem o Šebově knize hovořil. Polský vyslanec byl nucen souhlasit, že obsah jeho vyjádření byl v Polsku zfalšován s cílem rozpoutat protičeskoslovenskou hysterii. To však na stanovisko Wierzbové nemělo žádný vliv. Oficiální osoby, včetně Becka, se všemožně snažily dokázat, že Šebova kniha svědčí o tom, jak nebezpečným nepřítelem Polska je Československo. V konečném důsledku byl Šeba v březnu 1937 odvolán z postu vyslance v Rumunsku. Skandál okolo knihy československého diplomata rozvířili pilsudčící záměrně, aby si upevnili odstup a nepřipustili

⁹¹ KAHÁNEK, F. *Beneš contra Beck. Reportáže a dokumenty*. Praha, 1939. s. 131-132

⁹² Kniha vyšla již koncem roku 1936 s předmluvou ministra zahraničí Krofty. – ŠEBA, J. *Rusko a Malá dohoda v politice světové*. Praha, 1936.

vzájemné sblížení, které by mohlo nepřímo ovlivnit přípravu a splnění plánů k vytvoření "neutrálního bloku".⁹³

Německé vedení se během roku 1936 až v první polovině roku 1937 pokoušelo přimět Varšavu k účasti na Paktu proti Kominterně. Pilsudčící se však obávali, že vstupem do Paktu proti Kominterně by se stali závislími na Hitlerovi a nedokázali by obhájit svoje zájmy v Gdaňsku. Navíc by SSSR určitě vypověděl pakt o nenapadení, který s Polskem uzavřel v roce 1932, a učinil by jej tak zcela závislým na vedení Německa, jež by jej využilo jako kord namířený na Moskvu.

Dne 11. listopadu 1937 vystoupil K. Krofta se zprávou o mezinárodní situaci v zahraničně politické komisi poslanecké sněmovny a senátu. Srovnal aktuální situaci se situací v květnu téhož roku a dospěl k závěru, že se zhoršily v celém světě, včetně Československa. Pokud jde o československo-polské vztahy kontakty, konstatoval následující: „*O našich vztazích s Polskem nemohu říci nic nového. Nedá se říci, že by se zlepšily.*“ Jako jeden z prvních začal toto téma rozvíjet J. Stříbrný: „*Bratrský vztah mezi Československem a Polskem je nutný. Společné zasedání představitelů Francie, Polska a Československa by bylo nejlepší demonstrací zachování míru, kterou by nemohli nechat bez povšimnutí ani pánové v Berlíně. Je třeba nalézt cestu ke sblížení s Polskem.*“⁹⁴

Když vedení Wierzbové zaznamenalo, že ve vnitřní politice ČSR zaujal postupně přední místo problém postavení německé národnostní menšiny a západní mocnosti se snaží dát mu mezinárodní věhlas, začalo usilovat o to, aby stejně hlasitě zazněla otázka polské menšiny v Těšínském Slezsku.

Po setkání ministra Halifaxe s Hitlerem v Berchtesgadenu, který de facto dal Německu svolení obsadit Rakousko, Československo a Gdaňsk, vzrostl anglo-francouzský tlak na Prahu v sudetské otázce koncem roku 1937. J. Beck přednesl začátkem roku 1938 koncepci nejvyšších výhod pro polskou menšinu v Těšínském Slezsku a Wierzbová společně s II. oddělením Hlavního štábu WP začala pracovat na vzniku polského ilegálního hnutí.

Anšlus Rakouska napomohl tomu, že se polsko-německá součinnost ve vztahu k ČSR zintenzivnila a opět dostala nový směr – obvinění Prahy z napomáhání mezinárodnímu komunistickému hnutí. Když koncem května 1938 vrcholila německo-československá krize, Varšava pochopila, že řešení těšínského problému se blíží.

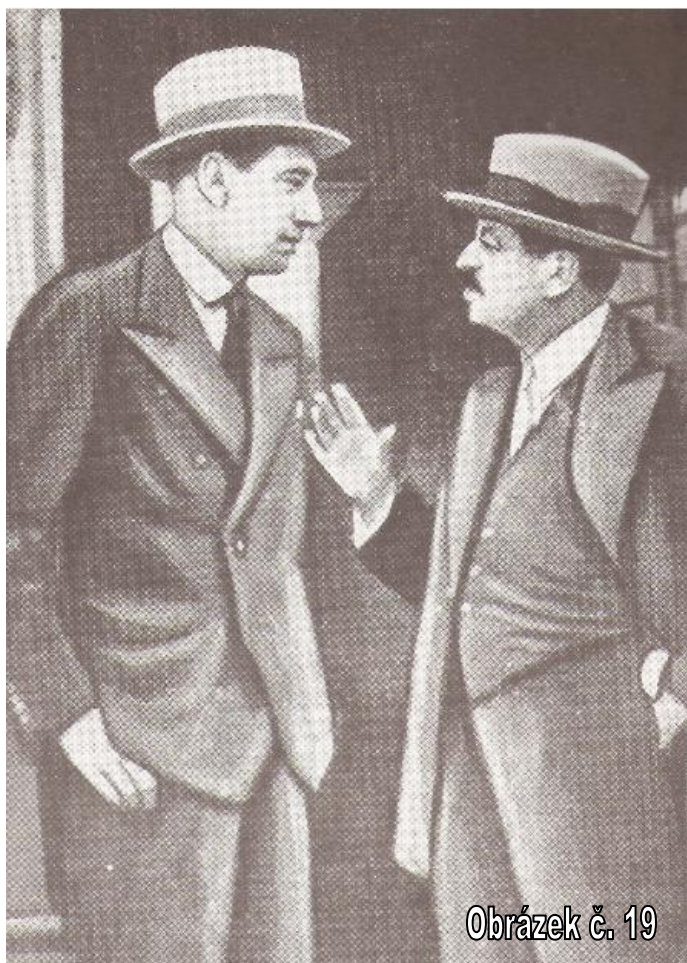
---

⁹³ MOROZOV, S. V. *Polsko a Československo v evropských vztazích 1933-1939*. Praha, 2009. ISBN 978-80-7360-842-2. s. 182

⁹⁴ MOROZOV, S. V. *Polsko a Československo v evropských vztazích 1933-1939*. Praha, 2009. ISBN 978-80-7360-842-2. s. 192

Beck, který se zjevně rozhodl, že orientace na Československo je pro Německo dostatečným důvodem pro veřejné prohlášení, dne 21. března 1938 také poskytl interview

Priceovi. Prohlásil v něm, že „250 000 Poláků, žijících pod českou nadvládou, žije kompaktně v těšínské oblasti, a proto má stejný důvod pro získání autonomie, o jakou usilují sudetští Němci“. Počet, který uvedl v interview, překvapil i německé pozorovatel, kteří si neodpustili poznámku, že do této chvíle polská strana uváděla 100 až 150 000 osob. Hodžovi blízký agrární „Venkov“ v polemice na toto téma snížil počet z 250 000 na 90 000.⁹⁵

V září 1938 západní mocnosti skutečně přistoupily k řešení „československé otázky“. Pro beckovskou diplomacii se stalo nepříjemným překvapením, že jeho představitelé nebyli pozváni na

konferenci do Mnichova. Nicméně sanační režim nehodlal ponechat řešení těšínské otázky na libovůli velmocí a dal československému vedení ultimátum, soustředil na hranicích operativní skupinu Slezsko a pokusil se vyvolat polské „povstání“ na československém území s pomocí teroristických skupin, které tam posílal. Za těchto podmínek přijala Praha ultimátum a Těšínské Slezsko přešlo pod vládu Polska. Beck se tím však nespokojil a dosáhl podepsání smlouvy v Zakopaném, podle které získalo Polsko také Spiš a Oravu.

Poté, co se Polsko a Maďarsko v říjnu 1938 ujistily, že Německo nepodpoří plán vytvoření společné polsko-maďarské hranice, nespokojeny s rozhodnutím první vídeňské arbitráže začaly společně připravovat okupaci Zakarpatské Ukrajiny, aby tak dosáhly posledního polského strategického cíle. Ale německé vedení, které si nepřálo, aby Polsko

⁹⁵ MOROZOV, S. V. *Polsko a Československo v evropských vztazích 1933-1939*. Praha, 2009. ISBN 978-80-7360-842-2. s. 199

posilovalo své postavení, a které mělo zájem na vstupu Maďarska do Paktu proti Kominterně, torpédovalo všechny tyto pokusy.

Po listopadové německo-maďarské krizi 1938 zahájilo polské vedení realizaci „plánu plukovníka Kowalewského“, v rámci něhož zrychlovalo politické s Rumunskem. Pilsudčáci se rozhodli připojit vlastními silami část Zakarpatské Ukrajiny s významným strategickým úsekem železnice se stanicí Jasiňa a připravit tam „povstání“, které mělo být zahájeno ve chvíli, kdy německá a maďarská vojska vstoupí do Česko-Slovenska. Těmto plánům nebylo souzeno se uskutečnit, protože Maďarsko nedovolilo Varšavě ani Bukurešti ovládnout tuto významnou část Zakarpatska.

Rozpad Česko-Slovenska v březnu 1939 nesplnil naděje ministra Becka. I když společná polsko-maďarská hranice byla vytvořena, nepodařilo se vytvořit „neutrální blok“. Naopak nacistické Německo ukázalo Polsku svou pravou tvář, když vypovědělo deklaraci z 26. ledna 1934, která byla základním kamenem polské zahraniční politiky v předchozích

Obrázek č. 20

letech. Tzv. politika „stejně vzdálenosti“ Hitlerovi ve skutečnosti značně usnadnila přípravu na válku a pomohla mu zničit Československo, evropskou baštu mírumilovných sil. V září 1939 přicházela druhá světová válka,

během níž se polští a českoslovenští politici ocitli v emigraci.

Vzdálení od svého lidu se snažili podle možností navázat konstruktivní spolupráci (personálně se o to snažili E. Beneš a H. Ripka na české straně a generál W. Sikorski a E. Raczyński na polské straně). Dne 11. listopadu 1940 bylo v Londýně uveřejněno společné prohlášení polské a československé emigrační vlády, ve kterém obě strany potvrdily, že se rozhodly po ukončení této války vstoupit jako nezávislé suverénní státy do užšího politického a ekonomického postavení, které by se mohlo stát základem nového řádu ve střední Evropě a zárukou stability těchto států.

Po ukončení druhé světové války byly ze sudetské oblasti vystěhovány 3 milióny Němců, ze západních území navrácených Polsku byli vyhnáni všichni. Polsko poprvé za 630 let získalo zpět Gdaňsk a mělo tak plnohodnotný přístup k Baltskému moři. Ve střední Evropě byl vytvořen nový řád, který byl však zcela jiný než ten, jaký si představovaly emigrantské vlády Polska a Československa. Uplynul ještě nějaký čas a tento řád padl pod nápor nových vichřic. Polsko, Česká republika a Slovensko jsou, zdá se, samostatnými státy, ale jejich geopolitická poloha se nezměnila: nadále se nacházejí v blízkosti velké hranice Východ-Západ, na její západní straně.⁹⁶

Polská zahraniční odbojová akce

Československý odboj v Polsku se lišil podstatně od obdobných akcí v jiných zemích, poněvadž jeho základní předpoklady byly zcela jiné než v ostatních zemích. Organizoval se v zemi, která nebyla dřívějším spojencem Československa, ani mu nebyla tradičně přátelská, nebo alespoň k němu neutrální, ale naopak: prošla obdobím netajeného nepřátelství k nám, provedla okupaci našeho území a měla ještě v počátcích našeho odboje přátelskou smlouvu s Německem, proti němuž byla naše akce namířena. Polsko kromě toho uznalo existenci samostatného slovenského státu, navázalo s ním diplomatické styky a usilovalo, aby tyto styky byly co nepřátelštější. Každá akce, mající ráz československý, narážela tedy nejen na poměr Polska k Německu, ale také na jeho poměr ke Slovensku. Československé zastupitelské úřady v likvidaci byly nakonec na německý nátlak úředně zavřeny.

Po několik let byla v polském tisku a v polské veřejnosti vedena prudká kampaň proti Československu. Ta označila za svůj cíl zničení Československa a připoutání Slovenska k Polsku, respektive získání společné hranice polsko-maďarské. Obsazení československého státního území rázem tuto kampaň zastavilo. Trvalo ovšem dosti dlouho, než byla označena za pochybnou v kruzích, které ji podporovaly nebo prováděly. Po německém vpádu do našich zemí byla většinou považována jen za zbytečnou, protože cíle bylo již dosaženo, třebaže prospěch z toho mělo Německo, a ne Polsko. Nevýhody, plynoucí z nového stavu, se zdály být kompenzovány získáním Těšínska a vznikem Svobodného státu slovenského, jehož ustavení bylo přijímáno tiskem po tak dlouhou dobu příznivě, dokud byla naděje, že zahraniční politika nového státu bude orientována přátelsky k Polsku. Sympatie ke Slovensku opadaly kvapem, jakmile se ukázalo, že orientace Slovenska nebude propolská, ale proněmecká. Velmi brzy se objevily v polském tisku prudké útoky na Slovensko.

---

⁹⁶ MOROZOV, S. V. *Polsko a Československo v evropských vztazích 1933-1939*. Praha, 2009. ISBN 978-80-7360-842-2. s. 266-271

V prvním období bylo možno pozorovat v polském tisku (pokud nešlo o listy, které po celou protičeskou kampaň zastávaly stanoviska rozumu a přátelství k nám) směs rozpačitých sympatií, soucitu a povýšenosti, s níž se bylo možno setkat také v polské veřejnosti. Jen v řadách opozice a v politicky i vojensky lépe informovaných kruzích se vyskytovalo vážnější oceňování situace, ale obecně i zde bylo patrné podceňování německé vojenské síly a přeceňování jak výzbroje, tak i výcviku polské armády a rozsahu i rychlosti pomoci západních mocností.

Přátelská smlouva s Německem byla veřejným míněním – a to i jeho vládně orientovanou částí – přijímána s velikou skepsí. Válka německo-polská se považovala za něco, co přijde docela samozřejmě (i vojenské kruhy odhadovaly počátek války na 1940), ale ne hned. Československé zastupitelské úřady byly trpěny s tím, že nesmějí na sebe upoutat pozornost německých zastupitelských úřadů a zejména ne vyvolat nějaké stížnosti z jejich strany. Na německý zákrok byly pak formálně zrušeny. Pozdější obrat v polském tisku a veřejnosti, který byl výsledem naší tiskové akce a zhoršování mezinárodní situace, byl polskou vládou stejně podporován. Vůči Německu byly tiskové projevy vysvětlovány svobodou tisku, do níž vláda nehodlá zasahovat.

Autoritativní režim v Polsku byl příčinou, že polské kruhy, nakloněné naší věci, nemohly organizovat nějaké lidové hnutí ve prospěch naší akce. Každá podpora, kterou nám poskytly kruhy nám příznivé, zcela závisela na povolení nebo alespoň na tolerování ze strany polské vlády. Československý živel v Polsku žil za podmínek docela jiných než naši krajané v ostatních státech a jeho postavení nelze srovnávat s poměry našich krajanů v Americe, v Anglii, ve Francii nebo ve státech neutrálních.

Polskem prošlo také několik novinářů, kteří však většinou usilovali o emigraci do Británie. Z politických novinářů známějšího jména však v Polsku zůstali toliko dva: Dr. Ferdinand Kahánek, který sem přišel jako dopisovatel „*Venkova*“ a pověřenec Rudolfa Berana, tehdy ministerského předsedy, a Rudolf Kopecký, vyslaný do Polska skupinou „*Národních listů*“ a Nezávislé jednoty československých legionářů. Oba se věnovali práci propagační, při čemž Dr. Kahánek dával přednost práci s polským ministerstvem zahraničí a Kopecký s československou vojenskou skupinou.

Působnost Dr. Ferdinanda Kahánka patří do celkového rámce československé akce v Polsku, ačkoliv skoro ustavičně postupoval samostatně a nezávisle a jen v některých fázích více nebo méně spolupracoval se všeobecným hnutím, jehož páteří byla československá vojenská skupina v Krakově a její pozdější pokračování a vyvrcholení československá legie.

Dr. Ferdinand Kahánek odjel do Polska ještě před německým vpádem do českých zemí jako dopisovatel „*Venkova*“. Toto služební určení bylo však zřejmě jen formalitou, protože „*Venkov*“ jeho články neotiskoval a Dr. Kahánek se omezil na podávání souhrnných referátů o politické situaci v Polsku a vývoji mezinárodní situace, jež posílal některým vůdčím činitelům Národní jednoty a později Národního souručenství. Řada z těchto referátů byla adresována ministerskému předsedovi Rudolfu Beranovi. Lze z toho dovodit, že Dr. Kahánek byl pověřen Rudolfem Beranem, aby ho zastupoval za hranicemi a také jej informoval obšírněji než ostatní politické činitele. Dr. Kahánek se také v hovorech nikdy netajil tím, že mluví a jedná jménem Rudolfa Berana.

V Polsku začal Ferdinand Kahánek organizovat český rozhlas v Katovicích a po příchodu slovenských vojáků do Polska bylo zahájeno i vysílání slovenské, později organizované na širší bázi z Varšavy redaktorem J. Prídavkem. Bylo i mnoho důvěrných cest, které spojovaly domov s našimi pracovníky a vojáky v Polsku.⁹⁷

Povolení k českým relacím z Katovic získal redaktor Dr. Ferdinand Kahánek, který

Obrázek č. 21

byl usazen ve Varšavě a pracoval nezávisle na všech československých akcích úředních a neúředních v těsném styku s polským ministerstvem věcí zahraničních. Navázal a obnovil styky s polskými politickými činiteli a tiskem. Byl tou dobou jediným československým novinářem, který byl akreditován u sdružení zahraničního tisku a polského ministerstva zahraničí. Po této stránce měl postavení mnohem výhodnější než kterýkoliv jiný československý novinář.

Kahánek přicházel do Polska s velkými nadějemi, ale zde již neměl pro Poláky takový význam, jako když byl šéfredaktorem vládního listu v Praze. Měl úzké styky s polskou zpravodajskou službou. Dostával od polského vedení finanční prostředky, což bylo samo o sobě pozoruhodným faktem. Polská vláda rozhodně neplýtvala prostředky pro tyto účely, pokud nesloužily k podpoře jejich cílů.⁹⁸

Dr. Kahánek se dohodl s redaktorem Kopeckým na spolupráci. Poplatek za hlasatelství byl odváděn pokladně konzulátu. Práce byla velmi komplikovaná, protože hlavní redakce byla

⁹⁷ LOCHER, K. „*Naše akce*“. Londýn, 1942. s. 15

⁹⁸ NĚMEČEK, J. *Od spojení k roztržce*. Praha, 2003. ISBN 80-200-1145-5. s. 14-15

ve Varšavě. Český text, dodaný z Krakova, bylo potřeba přeložit do polštiny, odevzdat krakovské filiálce PAT, odkud byl telefonován do Varšavy, zde upraven, doplněn zprávami, na nichž měla zájem polská úřední propaganda, cenzurován, odtelefonován pak do Krakova, kde celá relace musela být znovu přeložena do češtiny. Později se poslední překlad pořizoval již v Katovicích. Situaci komplikovalo to, že se konzulát nechtěl spokojit ochotou obou redaktorů se s ním dohovořovat, ale snažil se dostat vysílání do vlastní správy. Polské rádio však mělo úmluvu s Dr. Kahánkem, který nechtěl pochopitelně vydat z ruky tuto důležitou pozici, tím spíše, že vzájemný poměr mezi ním a československými zastupitelskými orgány byl nedobrý, a to ne zcela vinou Kahánkovou. Z ohledu na mezinárodní situaci Radio Polské také nechtělo brát oficiálně na vědomí existenci československých zastupitelských úřadů a dokonce snad s nimi spolupracovat. Poněvadž se zastupitelské úřady dívaly nevraživě na veškerou spolupráci s Dr. Kahánkem, zůstalo nakonec vysílání úplně v rukou Dr. Kahánka, který si vybral za spolupracovníky Jiřího Bertla a Jožku Prídavka a našel jako hlasatele jednoho polského profesora, dobře znalého češtiny. Československé zastupitelské úřady tak přišly docela o vliv na vysílání.

S československým vyslanectvím ve Varšavě žil Kahánek v poměru velmi chladném. Na vyslanectví měli k němu nedůvěru, Kahánek naopak vyslanectví vyčítal, že jej nepřibralo k propagační práci, ač jeho konexe v polském tisku a u polských úřadů byly mimořádné, rozhodně větší než celého vyslanectví. Opětovně se uskutečnily pokusy urovnat tento rozpor, ale nakonec nastalo vždy nové rozladění. Dr. Vladimír Henzl⁹⁹, který byl krajně nepřátelský vůči Dr. Kahánkovi, snažil se ho v jednom období získat pro sebe a líčil mu konzula Znojemského jako neschopného.

Československý odboj v Polsku neměl tedy osobnost, jež by byla uznána všemi za nespornou autoritu schopnou vést, která by mohla zabránit tříštění jednotlivých akcí, škodlivému zásahu osobních ctižádostí a jež by byla schopna svést jednotlivé akce v jednotné řečiště dříve, než si to vynutily události.

Středisek zahraničních osvobozovacích akcí bylo několik – tři nebo spíše čtyři (započteme-li do nich výbor vyslanec Jana Masaryka, který se utvořil v Londýně). Nikomu se z domova nepřekáželo v činnosti. Úkol byl tak veliký, že byl vítán každý, kdo chtěl a kdo mohl pracovat, každý, kdo ukázal vůli a odvahu postavit se proti Němcům. V tom byli doma zajedno. Bývalí protivníci z různých politických stran se sešli a pracovali společně. Sblížilo je utrpení. Pracovali různými způsoby a taktikami, jak kázala potřeba.

---

⁹⁹ Jednalo se o samozvaného vicekonzula.

Dne 25. května 1939 přijel do Polska armádní generál Lev Prchala a vrhl se do organizování odboje proti Němcům. Jeho cílem byly legie Čechů a Slováků. Akci počali již připravovat naši krajané v Polsku v čele s předsedou Ing. Waldmüllerem a poslancem Ing. Františkem Schwarzem, který přibyl do Polska dne 7. května 1939. Příchod armádního generála Prchaly dopomohl akci rozhodujícím způsobem k úspěchu, neboť svými osobními styky s vynikajícími polskými činiteli získal oficiální uznání legií Čechů a Slováků. A nejen to. Generál Prchala přivedl do Polska přímo ze školní lavice svého jediného syna¹⁰⁰.

Po 1. září 1939 byly legie Čechů a Slováků úředně uznány prezidentem Polské republiky, jenž jmenoval zároveň generála Lva Prchalu jejich vrchním velitelem. Nejvyšší velitel polské armády vydal vzápětí rozkaz, kterým se legie zařazují jako samostatná jednotka po boku a v organizaci polských vojsk. Jen prudký spád válečných událostí způsobil, že se tato dobrovolnická jednotka nemohla větší měrou zúčastnit bojů.¹⁰¹

Poláci se neúspěšně snažili o vytvoření alternativního vedení proti Benešovu. Bránil tomu i fakt, že veškeré domácí odbojové organizace (pochopitelně s výjimkou Komunistické strany Československa) byly přes jisté výhrady probenešovsky zaměřené a nedalo se očekávat, že se k podobné akci propůjčí. Bylo jedinou možností obrátit se na představitele agrární strany, která vyslala své zástupce, to se však nerealizovalo, i když jisté náznaky zde byly (míse Wierbiańského v Praze, pokusy využít Kahánkových kontaktů).¹⁰²

Trochu jinak politickou a odbojovou činnost Ferdinanda Kahánka v Polsku viděl tehdejší plukovník Ludvík Svoboda. V knize „*Cestami života I*“ o tom píše:

„Polští politikové vycházeli z názorového souznění, které pro své koncepce nacházeli u některých představitelů českých (Beran), ale i slovenských pravicových kruhů (Sidor), jejichž exponenti působili toho času v Polsku, jako jmenovaný generál Prchala, žurnalista Kahánek a

¹⁰⁰ V září 1939 byl spolu s většinou legie zajat sovětskou armádou. Prošel sovětským, později i maďarskými kriminály. Po dobrodružných cestách se dostal až ke spojenecké armádě na Středním východě. Jako voják byl vyznamenán za chrabrost u Tobruku.

¹⁰¹ LOCHER, K. „*Naše akce*“. Londýn, 1942. s. 16-17

¹⁰² NĚMEČEK, J. *Od spojenečství k roztržce*. Praha, 2003. ISBN 80-200-1145-5 s. 24

další. Vládní polská místa sice tehdy trpěla existenci benešovských zastupitelských úřadů, neměla však sebemenší zájem na tom, aby Benešova linie v československém emigračním táboře převládala, a postrkovala proto dopředu své figurky. To se prokázalo během příprav k českým a slovenským rozhlasovým relacím. O programu rozhodovalo polské ministerstvo zahraničí, jehož příkazy ochotně plnili redaktori Kahánek, Prídavek, Bertl a R. Kopecký. Zprávy se přísně cenzurovaly a upravovaly podle směrnic polské propagandy, konkrétně například tak, aby neodporovaly slovenskému separatismu. (...)

O Kahánkovi jsme již mluvili. Ten byl v Polsku zabydlen před okupací republiky. Oficiálně měl funkci dopisovatele Venkova, ale více než novinářské práci se věnoval politickým intrikám. Řekli jsme již, že ho do Polska osobně vyslal dřívější předseda vlády Rudolf Beran. Z toho důvodu měl daleko výhodnější možnosti a styky než kdokoliv jiný z oficiálních čs. činitelů. R. Kopecký ve své brožurě „Československý odboj v Polsku v roce 1939“ dosvědčuje, že dr. Kahánek se v rozhovorech také nikdy netajil tím, že mluví a jedná jménem Rudolfa Berana. Rezolutně odmítl jakoukoliv spolupráci jak s velvyslanectvím ve Varšavě, tak i čs. konzulátem v Krakově. Omezil se na spolupráci s vyloženě polofašistickými živly, jako byl bývalý funkcionář Národního sjednocení dr. J. Bertl a slovenský luďák J. Prídavok. Když bylo ve Varšavě zřízeno slovenské vyslanectví, Kahánek byl v úzkých a přátelských stycích s luďáckými představiteli slovenského fašistického státu. Všechny pokusy získat Kahánka pro společnou odbojovou akci ztroskotaly.

V (...) Hejretově zprávě se o něm píše: „Dr. Kahánek pokračuje tam, kde přestal ve vlasti. Snaží se stůj co stůj uplatnit ... Ve Varšavě začal dr. Kahánek hned svou rozvratnou práci. Pracuje proti vyslanectví, jeho poměr k některým polským místům je poměr placeného agenta ... Denuncuje naše lidi, útočí všude na vyslanectví a na vedoucí osoby zahraničního odboje. Marně vykládám Polákům, že dr. Kahánek je člověk politicky nejistý, dnes bez vlivu, charakterově méněcenný.“

Když vypukla válka, podepsal formálně přihlášku do čs. jednotky, ale jen proto, aby neměl při ústupu obtíže s polskými úřady. Dostal se do Baranowiců a do Hluboczku, ale ještě před společným odchodem jednotky odjel do Rumunska. R. Kopeckému sdělil, že nemá v úmyslu pokračovat v cestě do Francie a že zůstane v Rumunsku. Později, zřejmě na přání své ženy, která byla maďarského původu, odjel do Maďarska a tam brzy zemřel.“¹⁰³

Na Kahánka byl v Polsku činěn nepochybný nátlak, aby se podřídil Benešovu vedení, respektive v Polsku Benešem řízenému československému velvyslanectví. Za nátlakem stáli

---

¹⁰³ SVOBODA, L. *Cestami života I.* Praha, 1971. s. 282-301

českoslovenští důstojníci, stejně jako v případě Prchalý a Schwarze. Dle svědectví Bertla a Schwarze Kahánkovi dokonce hrozili i zastřelením. Při jednom rozhovoru se Slávikem dostal lehčí záchvat mrtvice, jehož následkem ochrnul na pravou stranu a již se nikdy nezotavil.

Smrt v Rumunsku

Plk. Heliodor Píka používal v letech 1939/1940 paní Kahánkovou jako kurýrku z Rumunska do Čech, ale nakonec se k manželům Kahánkovým moc pěkně nezachoval.¹⁰⁴ V souvislosti se špionáží jmenuje paní Kahánkovou též Hejretova zpráva.¹⁰⁵

I v Rumunsku dr. F. Kahánek spolu s dr. J. Bertlem vedl odbojovou skupinu, která měla spojení s Itálií stejně jako s Paříží a Londýnem. Díky intenzivní činnosti konfidenta J. diviše však byla jejich činnost monitorována zpravodajskou sítí SD, který postupně obsadil svými lidmi jejich kurýrní spojení s domovem. SD se dostal i k Bertlově nevěstě Volmanové, od níž byly získány dvě zprávy pro Itálii. Ve stejné době se ke Kahánkovi propracoval i vídeňský Abwehr.¹⁰⁶

Už Kahánkovo působení v Polsku bylo ve znamení těžké choroby, kdy v důsledku nemoci byl vyřazen z jakékoliv aktivní práce a uvažovalo se o jeho převozu do sanatoria. Dosvědčuje to Kahánkův blízký spolupracovník a národně demokratický činovník dr. Jiří Bertl.¹⁰⁷

Na poslední etapu Kahánkova života ve svých pamětech vzpomíná také národně demokratický novinář Rudolf Kopecký: „S dr. Kahánkem jsem byl dlouho na štíru, ale smířili jsme se krátce po Mnichovu, když jsme se oba setkali u Machara, který vykonal na nás oba nátlak, abychom si podali ruce a usmířili se. Pak jsme se potkali v Polsku, spolupracovali na českém vysílání z Katovic, při vypuknutí války vydali společný (...) českých a slovenských novinářů pro Polsko a nakonec jsem se s ním setkal v Bukurešti po pádu Polska. Ve Francii jsem se dozvěděl, že byl v Bukurešti raněn mrtvicí a že tam zemřel.“¹⁰⁸

Kahánek v Rumunsku vskutku těžce onemocněl. Po 10 týdnech sanatoria byl převezen do sanatoria pro nervově choré. Stav byl vážný a beznadějný, jak hlásil v květnu 1940 do

---

¹⁰⁴ Dle svědectví Stanislava Bertona-Brzobohatého poskytnutého autorovi.

¹⁰⁵ KUKLÍK, J., NĚMEČEK, J. *Proti Benešovi! Česká a slovenská protibenešovská opozice v Londýně 1939-1945* Praha, 2004. ISBN 80-246-0777-8. s. 50

¹⁰⁶ KURAL, V. *Vlastenci proti okupaci. Ústřední vedení odboje domácího 1940-1943*. Praha, 1997. ISBN 80-7184-397-0. s. 184

¹⁰⁷ KUKLÍK, J., NĚMEČEK, J. *Proti Benešovi! Česká a slovenská protibenešovská opozice v Londýně 1939-1945* Praha, 2004. ISBN 80-246-0777-8. s. 50

¹⁰⁸ KOPECKÝ, R. „*Vzpomínky starého novináře VI.*“ s. 97

Londýna plk. Heliodor Píka.¹⁰⁹ Zanedlouho Kahánek v Rumunsku umírá. Přesné datum jeho skonu není známo. Jisté je, že náklady na jeho léčení a za pobyt v sanatoriu zaplatil posléze Rudolf Beran, coby představitel Noviny, která Kahánka do zahraničí vyslala. Daná skutečnost Beranovi po válce před Národním soudem jistě také přitížila a byla mu přičtena k jeho hříchům, ostatně jako celá Kahánkova zahraniční činnost.

Druhý život

V období tzv. Třetí republiky (1945-48), někdy též zvaném období lidové demokracie,

Obrázek č. 23

jméno Ferdinanda Kahánka zcela nezapadlo. Objevuje se a skloňuje se zejména v procesech před Národním soudem s prvorepublikovými politiky Jiřím Stříbrným a Rudolfem Beranem. Deník „Práce“ kupříkladu dne 8. 1. 1947 přinesl reportáž ze soudního líčení se Stříbrným pod titulem: „Mistr šmokovství našel své žáky. Stříbrného noviny – škola zrádcovství. Četba stříbrňáckého tisku vyplnila čtvrtý den líčení“.

Ve Svobodných novinách ze dne 4. 1. 1947 v článku „Proces s J. Stříbrným zahájen“ a části nadepsané „Výstavba fašistické ligy“ se objevuje i Kahánkovo jméno: „Žaloba dále popisuje volební boj strany obviněného v květnu 1938 v obecních volbách v Praze. Hlavním prostředkem boje byla tehdy propaganda rasismu. Od této doby pracoval obviněný soustavně a záměrně k šíření fašismu a nacismu. Mocnou zbraní byl mu jeho tiskový koncern, utvořený jako akciová společnost „Tempo“. Byly to listy „Polední list“, „Večerní list“, „Nedělní list“, „Expres“ a později „Šejdrem“ a „Večery pod lampou“. Politickou linií těchto časopisů určoval obviněný sám jednak svými příkazy, jednak svými pravidelnými články. Od roku 1927 byl šéfredaktorem tohoto listu dr. Kahánek po inž. Schwarzovi, jenž opustil Stříbrného pro ráz jeho tisku. Dr. Kahánek, jenž měl blízké vztahy k tajemníku SdP dr. Sebekowskému, dojížděl do Polska, Maďarska i Německa a přivážel propagační nacistický materiál.“

Je paradoxem, že sám Stříbrný v knize „Okolo Mnichova“ tvrdě na adresu proněmeckých kolaborantů napsal: „Nemůžeme odpouštětí těm, kteří ve své ochetě pro

¹⁰⁹ KUKLÍK, J., NĚMEČEK, J. *Proti Benešovi! Česká a slovenská protibenešovská opozice v Londýně 1939-1945* Praha, 2004. ISBN 80-246-0777-8. s. 51

spolupráci s Němci ve všem jim pomáhali, na odpovědných místech zmrzačili národ a naši mládež nabádali k aktivismu nebo dokonce denuncovali toho, kdo byl pasivní.“¹¹⁰

Dle svědectví redaktora Vojtěcha Roznera byl šéfem Stříbrného tisku nejdříve Ing. Schwarz, potom Dr. Kahánek a nakonec šéfredaktor Ausobský. Pokud jde o politické instrukce, dával je Kahánek, později Werner a občas také Stříbrný. Bohuš Ausobský dle své výpovědi do tisku Stříbrného vstoupil dne 1. července 1927 a zastával funkci redakčního tajemníka, než se v roce 1934 stal šéfredaktorem. Ale skutečné rozhodovací pravomoci si Stříbrný ponechal sám. V listech bylo na prvním místě zpravodajství a linii politickou určovalo vydavatelstvo. Tato byla krajně nacionální se silnou sociální tendencí. Nejvíce tiskových sporů vedly Stříbrného listy s Němci, neboť byly ve svém psaní ostré a k Němcům nesmiřitelné. Poměr k SdP byl krajně záporný. Dle Ausobského v redakcích nebyl pěstován antisemitismus. Vše určovala nálada lidu. Redaktorům bylo nechávána téměř úplná volnost. Poměr k představitelům státu určoval vydavatel a šlo o poměr velmi kritický. Stříbrný nesnášel znehodnocování významu 28. října. Považoval za svou povinnost hájit význam tohoto dne do všech důsledků. Nestavěl se proti zahraničnímu odboji, ale žádal, aby byl také spravedlivě hodnocen odboj domácí.

Časopisy nebyly majetkem strany. Společnost Tempo patřila Stříbrnému. Ten nechodil do redakce pravidelně, a když už tu a tam přišel, zdržel se poměrně krátkou dobu. Avšak devadesát procent politických článků napsal sám¹¹¹. Poměr Stříbrného k Židům byl dobrý, měl mezi nimi řadu dobrých osobních přátel a hrával s nimi v kavárnách karty. Nesnášel je však hospodářsky a obviňoval je z germanizace českých měst. Reportáže byly vždy aktuality, které čtenářstvo žádalo.¹¹²

Stříbrný popřel u soudu tvrzení obžaloby, což zdůvodnil okolností, že nemohl mít vliv na události, jak se později vyvinuly. Vždycky byl československým nacionalistou a nikdo nemůže prokázat, že by nějakým svým projevem obhajoval německou vládu na území Protektorátu. Bylo mu vytýkáno¹¹³, že ho usvědčují lidé z jeho vlastního tábora, kteří se stali největšími aktivisty, ale není jeho vinou, že oni se stali kolaboranty, neboť je přijímal do svých služeb jako horlivé vlastence. Nechoval-li se jako politik dokonale statečně, pak se

¹¹⁰ KOPECKÝ, R. „Vzpomínky starého novináře VI.“. s. 97

¹¹¹ Jiří Stříbrný své články podepisoval sám svým jménem, monogramem, případně šifroval čtverečkem.

¹¹² *Proces Jiřím Stříbrným*, Svobodné noviny, 10. 1. 1947

¹¹³ Posměšně se říkalo, že Stříbrný byl kdysi borec v protibenešovské politice, který se stal nejtrapnější postavou v nejtrpčích chvílkách národa.

choval alespoň důstojně. Odepřel vstoupit do Ligy proti bolševismu, odepřel vstoupit do Spolku pro spolupráci s Němci, protože se to přičilo jeho vlasteneckému stanovisku. Od okamžiku, kdy spatřil, že se za hranicemi tvoří naše nová vláda, přestal jakkoli veřejně působit a uchýlil se do ústraní, aby nerušil její zásahy.

Jiří Stříbrný nebyl u soudu žádným nováčkem. Po procesu jihlavském i pražském cítil

Obrázek č. 25

se tu jako doma. Občas oponuje soudu, když je mu vytýkáno, že jeho proslovy nemají pro soud význam, že „veřejnost to ale zajímá“¹¹⁴. Stále jako na veřejné schůzi myslí na mínění ulice. Občas se mu podaří i nějaká „perlička“. Proces, který by měl mít největší význam pro něho samého, zajímá ho spíše jako proces, který má působit na veřejnost. Na lidi jemu stále oddané. Nikdy ani ve zlém snu Stříbrný neočekával, že se na sklonku svého života dočká obžaloby z vlastizrady a udavačství. Svou obhajobu před Národním soudem uzavřel Jiří Stříbrný slovy: „...nechci žít s Kainovým znamením zrádce, ale mám vědomí, že po celou válku jsem se choval důstojně a z českých politiků na tomto území, nejstatečněji.“¹¹⁵

Je otázkou, jak by asi vypadal další život Ferdinanda Kahánka, kdyby se ve zdraví dočkal osvobození republiky a navrátil se zpět do vlasti. Jistě by želel neuskutečnění projektu československo-polské (kon)federace¹¹⁶.

Mohl by se snadno dočkat osudu svého spolupracovníka a poslance Ing. Františka Schwarze, který za dosud nevyjasněných okolností umírá roku 1947 ve vyšetřovací vazbě. Také Schwarz po válce vypovídal jako svědek v procesu se Stříbrným. Ve velmi plynulé výpovědi vyprávěl, že již v roce 1927 nesouhlasil s vedením Stříbrného listů, neboť zájmy

¹¹⁴ SUK, I. Jiří Stříbrný – vládce, Svobodné slovo, 11. 1. 1947

¹¹⁵ Stříbrný: „Byl jsem dobrým vlastencem!“ Trest doživotního žaláře Jiřímu Stříbrnému, Nové slovo, 19. 1. 1947

¹¹⁶ K tématu československo-polské konfederace např. NĚMEČEK, Jan. *Od spojení k roztržce*. Praha, 2003. ISBN 80-200-1145-5.

obchodní převládaly nad zájmy politickými. Proto odešel z redakce a až v roce 1931 se vrátil, avšak do předsednictva Ligy, a znovu byl nespokojen s vedením listů, neboť v pravém slova smyslu nebyly orgánem Ligy, nýbrž vydavatelstva. Hovořil i o Dr. Kahánkovi. Stříbrný¹¹⁷ prý Kahánka podezíral, že je zastáncem fašismu, ale v tomto okamžiku začal Kahánka podporovat Schwarz, který držel Kahánkovu linii. Právil o něm, že nebyl fašistou a ani jím být nemohl, poněvadž byl židovského původu. Celá jeho činnost v „*Poledním listu*“ byla příprava k jeho přechodu do agrárních služeb. O vnitřních poměrech v listech čerpal spíše od Kuta, Wenera a ostatních, s nimiž se stýkal. Schwarz také vyličil dopodrobna plány agrární strany na ovládnutí republiky.¹¹⁸

Ačkoliv byla životní peripetie zcela odlišná od jeho někdejších redakčních druhů Karla Wenera a Vladimíra Krychtálka, bývá po válce řazen po jejich bok coby „fašistický redaktor.“ Takto hovoří např. náměstek národního prokurátora JUDr. Richter v procesu s Jiřím Stříbrným. Dle mého názoru je takové tvrzení přinejmenším nepřesné a zavádějící.

---

¹¹⁷ Stříbrný sám před soudem doznal, že „*byl vždycky odpůrcem fašismu*“.

¹¹⁸ *Výslech hlavních svědků. Proces s Jiřím Stříbrným*, Svobodné noviny, 14. 1: 1947

III. Pestrobarevný svět novin a časopisů

3.1. Parlament

V době, kdy Ferdinand Kahánek působil jako tajemník poslaneckého klubu strany národně socialistické, se odehrává spolupráce s revue věnovanou státním a politickým otázkám a nazvanou prostě: „*Parlament*“. Časopis byl zamýšlen a realizován jako měsíčník. Redakce se nacházela přímo v budově poslanecké sněmovny (dnešní Rudolfinum) a administrace v pražské Lucerně. Spolupráce se váže k prvním dvěma ročníkům v letech 1921 až 1923.

Časopis „*Parlament*“ uvedl na scénu tehdejší předseda poslanecké sněmovny František Tomášek článkem nazvaným „*Několik slov úvodem*“, kde píše: „*Slyším už slova: ‚Zase nová revue a dokonce jediné instituce parlamentní? Není to snad zbytečno?‘ Odpovídám hned: ‚Není.‘ Ba, více: vítám s opravdovou radostí nový sborník, poněvadž si vytyčuje úkol a věnuje se otázce s hlediska samostatného státního života mladé naší republiky nad jiné důležitější.*

Obrázek č. 26

Parlament jest ve státě na demokracii vybudovaném centrální osou života státního a jedním ze základních pilířů, na nichž samostatnost jeho spočívá. Jsme si toho u nás příliš málo vědomi. A parlament v myšlení, ve vážnosti, v hodnocení se strany nejširších vrstev stále ještě zaujímá místo odpovídající vlastnímu jeho významu.

Řekne se: parlament má vážnost, jaké si dobude a jakou si zaslouží. To je pravda, jejíž váhu bych nechtěl ani dost málo oslabit. Ale my žijeme v začátcích samostatného státního života, kdy je všechno ve stavu nehotovém, teprve se tvoří a kdy nelze čekat, až si parlament sám vybojuje práci místo, jež mu náleží. I parlament sám ukazuje – což přirozenějšího? – svoje mládí. A přece právě v začátcích státu je potřebí dvojnásob pevného pilíře, pevné osy.

(...)

Již z toho, co řečeno, je patrné, že nová revue vytýčila si úkol nad míru důležitý. A při tom nesnadný. Znamená: plovat proti proudu. Znamená: bořit žitý způsob politického myšlení u nás. Znamená: vyhánět rakouskou minulost z duše většiny národa – setkáváme se se stopami jejími na každém kroku, dokonce i tam, kde byste se toho nejméně nadáli. Vezměme na příklad mučednictví, v němž jsme si tak libovali za Rakouska. To, co tehdy bylo konečně pochopitelné – neříkám správné – ve zbrojnici prostředků politické dialektiky, s tím se sejdete dnes ještě dokonce u stran, jež tvrdí o sobě, že jsou nejrevolučnější. Nebo pohleďte na náš denní tisk. Rozdílu podstatného ve psaní naproti dobám předválečným neshledáte.

A z toho rakouského konservatismu plyne i stanovisko k parlamentu. Odmítali jsme ho z větší části ve Vídni, neukazujeme mu přívětivější tvář, když je teď v Praze. Co bylo však pochopitelné naproti parlamentu cizího státu, je přímo nepochopitelné naproti parlamentu vlastnímu. Ovšem! Tak se dělala ustavičně oposice, případně vystupňovaná v obstrukci, má teď být najednou jinak? A oposice, věčné ne, dávání za sebe myslit druhým, passivní úloha nebrání zodpovědnosti, to vše bylo tak pohodlné. A teď se mají čeští politikové vpravovat do jiné úlohy, vyžadující od nich mnohem více, v přední řadě myslit sami a samostatně vládnout, sami dělat konstruktivní politiku! Což divu, že se pořádě setkáváte s recidivami z rakouské minulosti? Ale jedno je jisto: passivní a negativní, ať vědomě či nevědomě, ke státu netečné stanovisko se musí překonat. Udržení a zabezpečení státní samostatnosti toho kategoricky vyžaduje.

(...)

Nestrpí-li prostě moderní doba diletantismu na řádném poli, mohla by jej snést na nejdůležitějším místě, kde se rozhoduje o samých osudech národa a státu?

Novou revue čeká tedy mnoho práce. Přispěje-li činností svojí vedenou, jak zdůrazňuji, nestraničnými vědeckými zřeteli k hlubšímu pojmání politických úkolů v životě státním a jmenovitě k správnějšímu hodnocení parlamentu samého, pak si dobude opravdové zásluhy. A k takové práci zaslouží si plné podpory všech lidí dobré vůle a k takové práci přeji jí plného zdaru.¹¹⁹

Revue „*Parlament*“ řídil redakční kruh ve složení: prof. Dr. Bohumil Baxa, prof. Dr. Břetislav Foustka, red. Dr. A. Jarolímek, Dr. Jaroslav Krejčí a redaktor Hanuš Sýkora. K hlavním spolupracovníkům náleželi: Dr. In. Arn. Bláha, Vojtěch Čížek, Dr. Josef Fořt, Dr. Alfred Fuchs, Ant. Hons, Dr. E. Chalupný, Dr. Karel Kačer, Dr. Břetislav Kalandra, Dr. Otakar Klapka, Dr. Jaromír Klika, Antonín Klimt, Dr. Miroslav Koutský, Jaromír Malý, Dr. Robert Maršan, Dr. Jan Reichmann a Dr. J. Werstadt.

V I. ročníku „*Parlament*“ otiskuje dve recenze Kahánkových knih z pera Dr. Alfreda Fuchse – „*Židovská otázka*“ a „*Život a poprava Josefa Kotka*“.

Fuchs o Kahánkově „*Židovské otázce*“ soudí, že je to „publikace, které bylo již dávno potřebí. Bylo jí potřeba jako objektivní, beznárodné informace o židovském problému a o židovských stranách a směrech: o směru asimilačním, sionistickém, o národní statistice Židů atd. atd. Židovská otázka jest jedním z nejsložitějších problémů sociologických a psychologických a málokdy jest řešena sine ira et studio. Skoro vždy jest řešena tendenčně.

---

¹¹⁹ *Parlament*, ročník I. č. 1. s. 1-2

Proto má Kahánkova brožurka tak veliký význam, že se nestaví na žádnou stranu, nýbrž hledí objektivně vyšetřiti alespoň materiální předpoklady řešení. Nenajde se v Kahánkově knize ani dějinně filosofické perspektivy, ani snahy zařadit Židy sociologicky, ani snahy vyšetřiti, v čem spočívá židovská psyché. Ale najdete v ní data, statistiku, popisnou svědomitost a autencitu pramenů. A toho bylo právě potřebí již jako soli. Neboť pro samou filosofii dějin se v židovském problému zapomínalo na fakta. Z toho důvodu je třeba si Kahánkovy brožurky vážít. Kahánek nechce židovskou otázku ve své brožurce rozřešit, jako to dělají tak mnozí autoři. (...)

Jsem toho názoru, že Kahánkova brožurka je vzorným obrazem, jak se takovéto informativní brožurky psát mají. Škoda, že autor neměl ještě k dispozici výsledky posledního sčítání, takže jeho práce po jejich publikaci zastará. Přimlouval bych se vřele do té doby za nové vydání.¹²⁰

Podobně vřelého přijetí se dočkala i další kniha Ferdinanda Kahánka „Život a poprava Josefa Kotka“, které Dr. Alfred Fuchs prorokoval: „Přál bych si, aby Kahánkovu knížku a sbírku dokumentů o Kotkovi četlo hodně lidí, ač nejsem právě ctitelem memoárové a dokumentační literatury poválečné. Kotek jest typem politického pracovníka, který by měl být ukázán všem, kdož se domnívají, že politika jest jen cestou ke kariéře. (...) Kahánkova knížka neobsahuje ani jediného bombastického slovíčka, jen fakta a akta defilují před vámi – a přece plasticky vidíte jednoho z anonymních velkých lidí, kteří připravili převrat spíše než ti, kdož se hlasitě hlásili do služeb nového státu (...) Životopis Kotkův by se měl stát součástí politického vyučování a občanské nauky, tak je příkladný. (...) Pro památku takových Kotků člověk přestává zoufat nad politickým životem, jenž se někdy zdá tak marným shonem. Politika není sice zaměstnání pro lyrické básníky, ale jest zaměstnání pro pevné charaktery. Bude-li provozováno tak, jak ji provozoval Kotek, jen pro ideu, pak stane se daleko platnější složkou národního života, než je dnes. (...)”¹²¹

---

¹²⁰ *Parlament, ročník I. č. 7. s. 302-303*

¹²¹ *Parlament, ročník I. č. 10. s. 408*

Ve II. ročníku „Parlamentu“ nalézáme Kahánkův článek „Ke vzniku zákona o župách

Obrázek č. 27

a okresích“, ve kterém se jeho autor zamýšlí nad administrativním členěním republiky. Odvolává se na názory prof. Dr. Hoetzla, obsažené v úvodu knihy „Ústava Republiky československé“. Vidí, že zákon župní byl zpracován spěšně a tím i nedokonale. Je v něm patrný vliv politických kompromisů, za kterých vznikla. Vidí nutnost správní reformy, pro kterou mluví dva základní důvody: státní a národně politické. Snahou zákona bylo dosažení a docílení národního zabezpečení národa československého. Na konci svého pojednání souzní s názorem prof. Františka Weyera:

„Reformě nelze též rozumně vytýkat, že by organizaci veřejné správy u srovnání s dosavadním stavem byla zcentralisovala. Pravý opak je pravdou. Neboť o centralisaci nebo decentralisaci nerozhoduje v první řadě větší nebo menší územní rozsah správních úřadů středních instancí, nýbrž patrně normy upravující kompetenci ústředních úřadů. Té se však reforma vůbec nedotkla.“¹²²

3.2. České slovo

České slovo náleželo k tradičním listům strany národně socialistické. Založeno bylo v březnu roku 1907 a bylo udržováno za cenu velkých obětí svých stoupenců. Jiné denní listy jsou rozšířenější a krom toho jsou udržovány, dotovány zámožnými jedinci a korporacemi – strana sama má ve svých řadách lidi obětavé, leč chudé. Redakce listu sídlila na pražském Václavském náměstí. Za jeho předchůdce můžeme považovat listy: Český dělník, Dělnické listy a Českou demokracii. Rozmach tisku strany je bezpříkladný a nemá obdoby v české politické historii.¹²³

V rámci své silné pozice ve straně národně socialistické si Jiří Stříbrný dosazuje do stranického tisku své lidi – svého důvěrníka Ing. Františka Schwarze a do ranního Českého slova jako hlavního politického redaktora Dr. Ferdinanda Kahánka. V obou případech se jedná o osoby vzešlé z řad národně socialistické mládeže a studentstva – se zásluhami a s minulostí předurčenou k slibné kariéře.

¹²² *Parlament, ročník II. č. 8-10. s. 404*

¹²³ KLÁTIL, F.: *Republika nad stranami. O vzniku a vývoji Československé strany národně socialistické (1897-1948)*. Praha, 1992. ISBN 80-7023-117-3. s. 221

Není to náhoda, ale součást dobře uváženého plánu. V druhé půli roku 1924 se ve „Večerním Českém slově“ objevují podivné úvahy a podivné denní glosy. Zatímco oficiální stranický list „České slovo“, obdobně jako listy jiných politických stran, může působit jen v omezeném rozsahu, ve sféře stranických vrstev a mezi politicky vyhraněnými a interesovanými, tak „Večerní České slovo“ tehdy již nemusí mluvit o desetitisících, ale statisících čtenářů. List si svůj úspěch a popularitu získává podle vzoru večerního tisku pařížského, kterému se krátce říká: tisk bulvární. Konkurence se snaží jeho styl bezúspěšně napodobovat.

Na jeho stránkách se začínají objevovat polemicky zaměřené články proti T. G. Masarykovi, byť vedené na filozofické platformě, ale se zjevou zlehčující tendencí. Vede se diskuse o tom, kdo určuje stranický program: zda Klofáč, či redaktoři Schwarz a Kahánek. Vyvolává to dokonce nevídanou vnitropolitickou polemiku s listem národně socialistické mládeže „Mladými proudy“ a jmenovitě redaktorem Bohuslavem Šantrůčkem. Otevřeně se tak strana dostává na pokraj stranické krize, která vygraduje na mimořádném sjezdu v Brně, konaném ve dnech 18. – 19. září 1926.¹²⁴

Nevyjasněný zůstává Benešův názor na ústavní oktroj, jak to zaznamenává ve své knize „Boj o Hrad“ historik Antonín Klimek:

„Dne 3. března 1926 odjel ministr Beneš do Ženevy. Ve dnech 11. a 20. března publikoval v čs. socialistickém Českém slově první dva rozruch budící články o nutnosti oktroje ústavy Ferdinand Kahánek, talentovaný novinář, ale politický chameleon, který se záhy z redaktora socialistického tisku změnil v zavilého nepřítele Hradu. V den, kdy vyšel druhý buřičský Kahánkův článek, se Beneš vrátil ze Švýcarska. Kahánek později vypovídal, že právě 20. března mu předal redaktor Kopecký příkaz: Piš tak dál, Beneš to chce! Beneš – ve shodě s Kopeckým – naopak tvrdil: Nesmysl, vždyť jsem se vrátil až 20. března! Kahánek replikoval: Ano, dříve mi nemohl Kopecký Benešův vzkaz předat. Tvrzení proti tvrzení.“¹²⁵

V souladu se Stříbrného stranickou linií píše Dr. Ferdinand Kahánek i svůj úvodník „Českého slova“ ze dne 14. března 1926, který je předzvěstí chystané bouře. V článku nazvaném „Od volebního řádu až k diktatuře“ stojí: „Rozhádané poměry, jichž jsme svědky ve všech politických stranách, mají všechny známé zastaralé choroby. Pracujeme podle starých předválečných forem a snad i se starými předválečnými pracovníky. Není odvahy

---

¹²⁴ KLÁTIL, F.: *Republika nad stranami. O vzniku a vývoji Československé strany národně socialistické (1897-1948)*. Praha, 1992. ISBN 80-7023-117-3. s. 166-167

¹²⁵ KLIMEK, A. *Boj o Hrad /2./, Kdo po Masarykovi? /1926-1935/*. Praha, 1996. ISBN 80-85846-06-3. s. 27

k řádnému energickému léčení: Bud' najdeme odvahy ke změně volebního řádu tak, aby voličova odpovědnost byla zřetelnější a majoritě zabezpečena pracovní schopnost, nebo ponecháme vzrůstat nespokojenost, vedoucí až k diktatuře. Kompromitovaný parlamentarismus je cesta k diktatuře.“

Zajímavé je, že Jiří Stříbrný, tlumočící své názory skrze socialistického předáka Veverku Hradu tak, se od tří mužů pokládaných za jeho oddané stoupence distancuje. Šlo o vládního radu Šimka a redaktory Kahánka a Schwarze. Kahánek, který byl ve straně daleko vlivnější než vládní rada Šimek, se ocitl ve sporu s kabinetem, protože nedostal jistou slíbenou funkci. Schwarz, v této době mimo jiné redaktor časopisu „Nová Evropa“, pokládaného za orgán Stříbrného, vedl ostrou kampaň proti úřednické vládě. Útočil hlavně na ministra financí K. Engliše, jehož obviňoval z toho, že populisticky povoluje věci, které v předchozí Švehlově vládě vetoval (zvyšování žoldu vojákům, snížení daně z cukru).¹²⁶

Dne 19. června napsal agrární „Večer“, že vedení národně socialistické strany opět nabírá nový kurz. Stoupenci Beneše ve straně, který „dovede již ve vylučování choditi“, jak prokázala vyhozením desítek svých předáků, se hodlají zbavit Stříbrného a jeho přívrženců. Padlo jim do rukou „České slovo“, které toho dne přináší Klofáčův úvodník s neslýchanou chválou Beneše. Ten se prý vrací do vlasti vítán všemi vrstvami... Beneš urychluje svůj návrat do vlasti, aby „se dal straně k dispozici“.

Boj o stranický tisk, zejména o „České slovo“, sice ještě trval, avšak Benešovi a Klofáčovi přívrženci byli ve zřetelné ofenzivě. Redaktoři, známí jako stoupenci Jiřího Stříbrného (resp. Schwarzovi), byli odstraňováni nebo převáděni na méně důležitá místa. Nejvýznamnější mezi nimi, Ferdinand Kahánek, byl už fakticky na odchodu a psal pod cizími jmény do agrárního „Venkova“.¹²⁷

Ve straně se rozhoří spor Klofáč – Stříbrný. A první obětí boje je Dr. Kahánek: musí opustit „České slovo“. Prý proto, aby byl před sjezdem alespoň ve vlastním tisku pořádek. Je tak ukočena nadějná novinářská kariéra Dr. Ferdinanda Kahánka na stránkách národně socialistického tisku, nikoli však jeho novinářská kariéra jako taková!

Brněnský sjezd nakonec většinově přijal návrh, požadující vyloučení poslance Jiřího Stříbrného, ministerského rady Emila Šimka a redaktora Ing. Františka Schwarze. Na jejich straně stojí všechen tisk občanských stran. Cenné služby mu poskytuje „Lech“ Dr. Karlíka a také v neposlední řadě i „Venkov“, který se nakrátko stane útočištěm Ferdinanda Kahánka.

¹²⁶ KLIMEK, A. *Boj o Hrad /2./, Kdo po Masarykovi? /1926-1935/*. Praha, 1996. ISBN 80-85846-06-3. s. 27

¹²⁷ KLIMEK, A. *Boj o Hrad /2./, Kdo po Masarykovi? /1926-1935/*. Praha, 1996. ISBN 80-85846-06-3. s. 48

Secese Stříbrného křídla strany přináší změny i v oblasti stranického tisku. Z koncernu Melantrich musí odejít také Ing. František Schwarz, šéfredaktor „*Večerního Českého slova*“, již tehdy nejlivnějšího a nejrozšířenějšího českého listu. Politické části se od té doby ujímají Rudolf Kepka a Luděk Stránský. Šéfredaktorem ranního „*Českého slova*“ po nějakou dobu zůstává moravský pokrokový učitel a novinář Otakar Skýpala, který původně působil jako vedoucí redaktor denního tisku strany v Brně a vedl její list „*Socialistická budoucnost*“. Skýpala není plně pružný pro požadavky moderní doby, smýšlením je spíše konzervativec; nesouhlasil také s postupem vůči Stříbrnému a jeho druhům. Spěšně vydává jen několik čísel politického týdeníku, aby nakonec z novinářského života zmizel. Od roku 1930 je šéfredaktorem „*Českého slova*“ K. Klíma, který sem přechází z „*Lidových novin*“.

Na Kahánkova pokračovatele v „*Českém slově*“ vzpomíná novinář František Klátil: „*Večerní České slovo se mění, díky vášnivému pili svého šéfredaktora Ludka Stránského v list skutečně lidový, zajímavý a bojovný. Stránský tak mnoho má rád své noviny, že v redakci i spává a z budovy si někdy dlouho neodběhne ani na kávu, ani k holiči, ani domů k ženě, která mu přinášíva večeri.*“¹²⁸.

V roce 1937 „*Večerní České slovo*“ vychází v nákladu 580 000 výtisků denně, ale v měsících před Mnichovem již 800 000 exemplářů, náklad to jedinečný a nedostižný.

Přitom „*Večerní České slovo*“ je jen jedním z orgánů tiskového kolosu. Akciová společnost Melantrich tiskne oficiální list strany, ranní „*České slovo*“, v ustáleném nákladu 30 000 výtisků, k němu se druzí politický týdeník „*Sobota*“, soustředující ve svém příspěvatelském štábu významné stranické postavy. Od roku 1930 vychází ranní populární list „*Azet*“, odpoledne pražský večerník „*Telegraf*“. V nákladu zase vysoce předstihujícím běžný průměr vychází týdeník „*Pražský ilustrovaný zpravodaj*“, ženský ilustrovaný týdeník „*Pražanka*“, později „*Hvězda*“, mající půlmilionovou cirkulaci, luxusní moderní revue „*Eva*“, sportovní týdeník „*Ahoj na neděli*“, zábavní magazín „*Pramen*“. Melantrich, kromě vedlejší tiskárny na Smíchově v Husově ulici, postupně staví tiskárny v Brně, v Moravské Ostravě a v Žilině – tisk je tím decentralizován do výhodných komunikací a kromě obvyklých krajových mutací tím spíše může být orientován na zájmy a zpravodajství regionální.

Za Protektorátu v rámci přemísťování několika šéfredaktorů z popudu německé okupační správy se šéfredaktorem „*Večerního Českého slova*“ stal od 1. 5. 1943 Karel Werner, který na tuto pozici přešel z redakce „*Poledního listu*“. Setrval zde až do roku 1945.

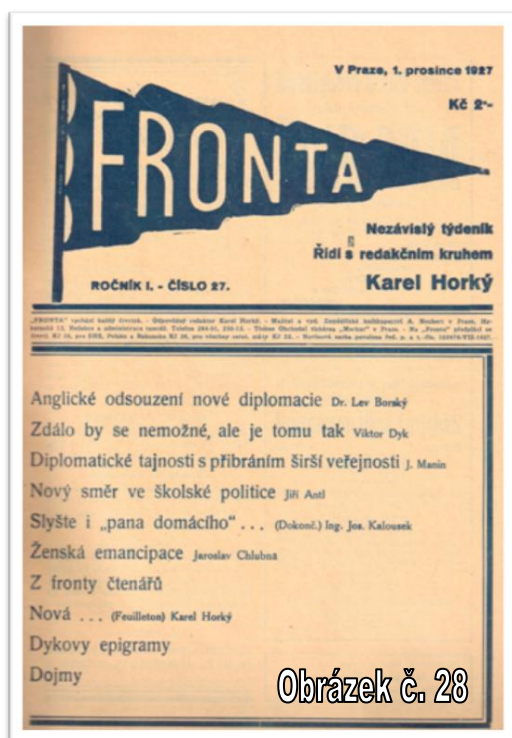
---

¹²⁸ KLÁTIL, F.: *Republika nad stranami. O vzniku a vývoji Československé strany národně socialistické (1897-1948)*. Praha, 1992. ISBN 80-7023-117-3. s. 221

3.3. Týdeník Fronta

Začátek vydávání týdeníku „*Fronta*“ spadá do doby vypjaté vnitropolitické atmosféry těsně před třetími prezidentskými volbami. Na spolupráci se v lednu 1927 dohodl spisovatel Karel Horský¹²⁹ s básníkem, politikem a novinářem Viktorerm Dykem¹³⁰. Senátor za agrární stranu a vůdčí osobnost agrárního tisku Josef Vraný¹³¹ si vzal na starost finanční stránku projektu. Vraný také zajistil tisk u vydavatele Adolfa Neuberta¹³².

Ferdinand Kahánek se objevuje o zrodu toho týdeníku a spolu s Dr. Lvem Borským

sdílí programově jeho „Vůdčí myšlenku“, že „důvod, který vedl k založení této revue, i program, jímž bude hlásat, učit a kázat národu československému, lze shrnout v jedno heslo, jeho jméno je „**státnost**“. (...) Tato vůdčí myšlenka měla své opodstatnění tehdy, osvědčila se a vedla k zamýšlenému účinku. Národ poddaných naučil se nenávidět a touha po pomstě a osvobození se mu vssála do krve tak, že v den vypuknutí světové války byl připraven citově, i když nebyl připraven politicky. Všemi zbraněmi poddaných, pasivní opozicí, úskokem připravoval člověk československý pro sebe okamžik, kdy bude moci odhodit tyto zbraně a přejít na druhou stranu a

vstupem do zahraničního vojska a do zahraniční akce bude moci přijmout hodnoty vyšší, ideál vyšší, kdy ve službě vyšší vůdčí myšlenky, idey vlastního státu, bude moci přeměnit se sám z poddanského citění, smýšlení a jednání v citění a myšlení státní."

Spolupráce s týdeníkem *Fronta* se u Ferdinanda Kahánka omezuje pouze na 4 čísla prvního ročníku (čísla 1, 2, 4 a 5). Články nesly názvy „*Osm statečných a jeden zbabělý*“, „*Profily odumřelých*“, „*Profily odumřelých. Jaroslav Stránský*“ a „*Případ dvou generálů*“.

¹²⁹ Karel Horský (* 25. 4. 1879 - † 2. 3. 1965) - prozaik, básník, dramatik a především novinář a publicista.

¹³⁰ Viktor Dyk (1877-1931) – básník, publicista a politik. Po převratu nejprve poslanec, od roku 1925 senátor za Československou národní demokracii. Představitel jejího protihradního křídla a českého integrálního nacionalismu.

¹³¹ Josef Vraný (1874-1937) – agrární politik a novinář. Od roku 1906 byl redaktorem deníku *Venkov*, v letech 1922-1937 jeho šéfredaktorem.

¹³² Adolf Neubert (1911-1949) – vydavatel, člen národně demokratické strany.

Článek „*Profily odumřelých*“ se věnuje osudu a roli Mužů 28. října¹³³ v politickém životě. Kahánek dochází k závěru, že 4 z nich byli postupně z politiky vypuzeni a jejich vliv oslaben. Sází na toho poslední z nich – Antonína Švehlu. Pojednání uzavírá následující slovy:

„*Rašín mrtvev, Soukup odstraněn, Šrobár umlčen a Stříbrný? Zůstává Antonín Švehla. Pravda, nejvýznamnější muž. Ale proti čtyřem byla zorganizována mafie. A podařilo se jí*

Obrázek č. 29

v devíti letech je odstraniti. Věřili jsme v sílu a moc všech čtyř. Podceňovali jsme práci krtků. Nevěříme, že je možno pro budoucnost umělým způsobem umlčeti činnost mužů 28. října. Věříme i Antonínu Švehlovi. Věříme tak, jako jsme věřili čtyřem před ním. Snad bude mít možnost, aby mu neodvislý soudce prokázal, že i on náleží mezi pět mužů 28. října, proti nimž po devět let pracovala mafie, na které se usnesl rozcházející se sjezd realistické strany.“¹³⁴

Navazující článek, shodně označený „*Profily odumřelých*“ s podtitulem „*Jaroslav Stránský*“, je věnován profilu právě tohoto politika a novináře¹³⁵, který byl po celou dobu I. republiky velkým rivalem a odpůrcem Jiřího Stříbrného, s nímž se na parlamentní půdě pravidelně utkával. Kahánek Stránskému vytýká, že ač byl pro politiku předurčen a vybaven materiálně (podobně jako Dr. Karel Kramář), politicky nedorosl a odumřel. Má jej za muže pro „*nejhrubší služby svých protektorů*“, „*outsidera*“ a „*macchiavelistu nejsprostšího typu*“.¹³⁶

V případě generála Radoly Gajdy¹³⁷ přichází Kahánek se srovnáním s případem polského generála Rozwadowského¹³⁸ v článku „*Případ dvou generálů*“. Kahánek se zde

¹³³ Muži 28. října je skupina pěti československých politiků – Alois Rašín, Antonín Švehla, František Soukup, Jiří Stříbrný, Vavro Šrobár – kteří 28. října 1918 v Praze jménem Národního výboru vyhlásili samostatný československý stát a vydali „první zákon“ o jeho zřízení.

¹³⁴ *Fronta*. Ročník I, číslo 1. s. 10

¹³⁵ JUDr. Jaroslav Stránský (15. ledna 1884, Brno - 13. srpna 1973, Londýn, Velká Británie) byl významný český prvorepublikový a poválečný politik, novinář a právník. Syn zakladatele Lidových novin Adolfa Stránského. Spoluzakládal Československou národní demokracii a byl za ní poslancem Revolučního národního shromáždění (1918-1920) a Národního shromáždění republiky Československé (od 1920). 1921 ze strany vystoupil a složil poslanecký mandát. V roce 1925 založil Národní stranu práce, která se však po volebním neúspěchu sloučila s Československou stranou národně socialistickou. poslanec národního shromáždění za národní socialisty (1929-1939). Vlastnil brněnskou tiskárnu Polygrafia a v roce 1928 převzal nakladatelství Fr. Borový. Od roku 1934 učitel na Masarykově univerzitě v Brně.

¹³⁶ *Fronta*. Ročník I, číslo 2. s. 25-26

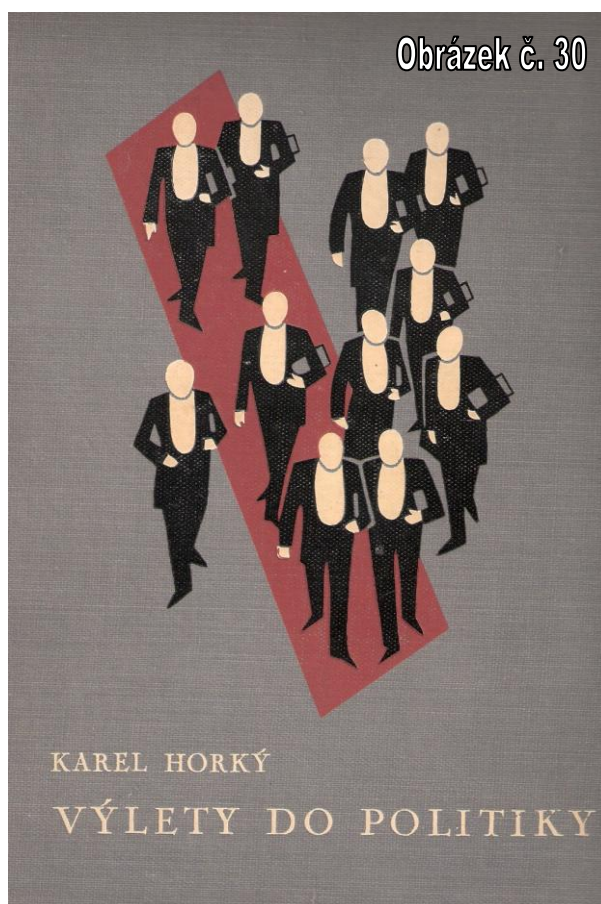
¹³⁷ Generál Radola Gajda, rodným jménem Rudolf Geidl (14. února 1892 Kotor – 15. dubna 1948 Praha) - jeden z velitelů československých legií v Rusku, bojoval na straně ruských bělogvardějců, 1918–1919 zastával významný post v armádě admirála Kolčaka. Vystudoval Vysokou válečnou školu, mezi lety 1922 až 1924 velel divizi v Košicích, 1. prosince 1924 se stal členem hlavního štábu čs. armády a 20. března 1926 jeho náčelníkem.

Gajdy evidentně zastává a poukazuje na řadu nesrovnalostí: „Před zákonem jsou si všichni rovni. Gen. Gajda chtěl prý podniknout vojenský puč, docíliti snad oktroje volebního řádu. Obdobné obvinění vyneseno bylo proti min. Benešovi. Dokonce je vynesl právník, na veřejném shromáždění, ba co více, došlo i k udání u státního návladnictví. Ani v jednom, ani v druhém případě nedošlo k vyšetřování, ba ani k vyhledávání viny. Min. Beneš zůstal ministrem a gen. Gajda stíhán pro pět let známé jakési dokumenty. (...)“

Nehájím Gajdu, neodsuzuji ho. Neznám jeho viny ani nevinu. Nevím o něm ničeho, než co je známo o jeho bojích na Sibiři a jeho práci v armádě. V životě jsem s ním mluvil třikrát do vypuknutí t. zv. aféry. Víím jen, že není jediného legionáře, který by nemluvil o jeho statečnosti. Víím, že v Košicích mi i socialističtí činitelé s uznáním mluvili o jeho organizační činnosti. (...) A co Gajdův případ? ... Je viděti, že i československá demokracie mohla by se od polské něčemu naučiti.“¹³⁹

V posledním článku ve „Frontě“, nazvaném „Osm statečných a jeden zbabělý“, se Kahánek věnuje historické reminiscenci na deklaraci „Českého Svazu“ na říšské radě ze dne 30. května, která byla 8 poslanci odmítnuta z toho důvodu, že nesouhlasili s přiznáním se k Rakousku a k dynastii. Těmi statečnými byli poslanci: Kalina, Prunar, Baxa, Kosečný, Lisý, Prášek, Slaviček a Stříbrný. A jako protiklad k nim staví postoj Dr. Šmerala: „Deklaraci nepodepsal také Dr. Šmeral. (...) Dr. Šmeral ujal se slova také v rozpravě o prohlášeních. Jediný z českých řečníků započal svou řeč –

německy, nenašel teplého slova pro samostatnost národa, vystoupil s požadavkem míru, aniž určil jeho cenu. Byl mu národní odboj příliš cizí a hazardní.“¹⁴⁰

V roce 1926 byl degradován a propuštěn z armády. Poté se stal vůdcem Národní obce fašistické, organizované po vzoru italského fašismu, v jejímž čele zůstal až do integrace do Strany národní jednoty.

¹³⁸ Generál Tadeusz Rozwadowski, bývalý obránce Lvova, uvězněný Pilsudským, když se při Pilsudského puči postavil proti němu na rozkaz tehdejší zákonné vlády a prezidenta.

¹³⁹ *Fronta*. Ročník I, číslo 4. s. 56-57

¹⁴⁰ *Fronta*. Ročník I, číslo 5. s. 70-71

Důvod další absence článků Ferdinanda Kahánka na stránkách Fronty se dá vydedukovat poměrně snadno. Je zřejmé, že spolupráce Kahánka a Horkého tím neskončila, ale pokračovala v opačném gardu. Karel Horký pravidelně přispíval do „*Poledního listu*“ (zvláště jeho nedělního čísla vydávaného pod titulem „*Nedělní list*“). Kahánek byl vytížen publikační činností pro „*Polední list*“ a další listy tiskového koncernu Tempo, že mu již nezbyval čas na psaní samostatných článků pro „*Frontu*“.

Vliv a význam „*Fronty*“ ve svých pamětech rekapituluje novinář Rudolf Kopecký: „*Někdy ku konci dvacátých let začal v Praze pod redakcí Karla Horkého vycházet polorevuální týdeník „Fronta“. Jako mnoho jiných a těžko zapomenutelných listů zanikl i on po německé okupaci Československa a nemohl býti obnoven za pokošického a ovšem pak ani za poúnorového režimu. O tom, že tento list kdysi vycházel a byl hodně čten, se dnes nemluví, ani doma, ani v exilu, pokud ovšem není připomínka na jeho existenci určována snahou zahrnout hanbou list i jeho redaktora, který měl dost pevnou páteř, aby se i za čistě komunistického režimu občas statečně ozval v „Lidové demokracii“ proti nejhoršímu komunistickému tmářství.*

List vycházel péčí jednoho ze dvou pražských nakladatelství, patřících do sféry republikánské strany. Dnes si nemohu již vzpomenout, bylo-li to nakladatelství Neubertovo, či Českomoravských tiskových podniků. V žádném případě však „Fronta“ nebyla a ani se nepokusila být listem vázaným na republikánskou stranu. Byla nezávislá po všech směrech a to jí bylo ku cti. Nepochybně bylo jejím posláním stát se protiváhou „Přítomnosti“, jež se stala pomalu oficiálním orgánem skupiny, které jsme říkali „Hrad“. „Fronta“ se také skutečně stala nejdůležitějším nositelem myšlení nezávislého na tom, co „Přítomnost“ ve službách svých patronů se za součinnosti bezpočtu jiných tiskových orgánů „Hradu“ snažila naočkovat našemu veřejnému životu. Bylo by však naprostým omylem soudit, že „Fronta“, řízená jedním z našich nejpřednějších spisovatelů a také jedním z našich nejschopnějších novinářů, představovala nějaké zvilé reakcionářství, jež jí bylo připisováno jejími hanobiteli za dob její existence a také jí patrně přisoudí i dnešní neinformovaní nebo zlovolní pisatelé vzpomínek na to, co bylo. Rozhodně nebyla ani reakční, ač toto slovo má díky soustavné manipulování v naší politické terminologii zvuk mnohem hanlivější, než je správné. (...)

Fronta také skutečně nebyla hlasatelem nějakého zatuchlého zpátečnictví, i když se nemohla nadchnout pro to, co bylo označováno za pokrok, charakterisovaný především pošetile přehnaným kultem T. G. Masaryka a Edvarda Beneše. Byla prostě jedním z mála našich kvalitních orgánů samostatného a nezávislého zásadního myšlení, jenž nemusel, protože nebyl vázán na žádnou z našich politických stran, dělat kompromisy tam, kde byly

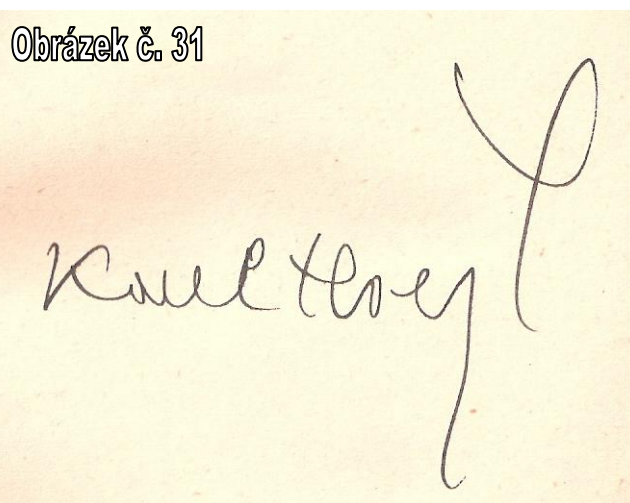
zbytečné a škodlivé. Pošetilý a škodlivý kult Masaryka a Beneše, jenž neměl nic společného s poctivým uznáním zásluh, jichž si ten či onen získal, prosákl pomalu do všech tiskových orgánů s větším rozšířením a nutil i ty, kteří nepodlehli modloslužbě, k opatrnosti ve vyjadřování se a k odkládání diskuse na doby pozdější.

Odpor proti tomuto přehnanému osobnímu kultu se nesporně projevil na mnoha místech a někdy hodně důrazně, ale právě proto, že bylo v naší veřejnosti tolik opatrnické nestatečnosti, bývala kritika zaměřována obvykle jednak na jednotlivé projevy, a ne na základy tohoto kultu a ještě častěji ovšem na přehnanosti obdivných chvalo zpěvů a na vymáhání umění neomylnosti. (...) Nepotřebovali jsme osobních útoků – i když si hradní skupina a její tiskoví trabanti v tomto směru újmy neukládali – do kritického zhodnocení toho, co bylo a co je. Bylo málo listů, jež byly odhodlány tak činit. Zásluhou dnes již dávno zaniklé „Fronty“ je, že tak činila alespoň ona. (...)

Horký mi odplatil tím, že nežádán vložil se do mého sporu s Karlem Čapkem a pochroumal při tom náležitě tuto modlu hradního kultu. Za to jsem mu vděčen, ač to neovlivňuje můj úsudek o jeho týdeníku samém.

„Fronta“ se nikdy nedomohla takového rozšíření a vlivu jako „Přítomnost“. (...) Byl to nejlepší a nejčestnější náš polorevuální týdeník, ale mohl být bohatší počtem spolupracovníků. Zajisté, že měl doznat, že jsem celou dobu jejího vycházení, ač k přispívání vyznán, napsal pro ni jen jeden nebo dva články. Omluvou budiž, že jsem byl přetížen prací a musil zásobit více listů, než jsem stačil.

Obrázek č. 31

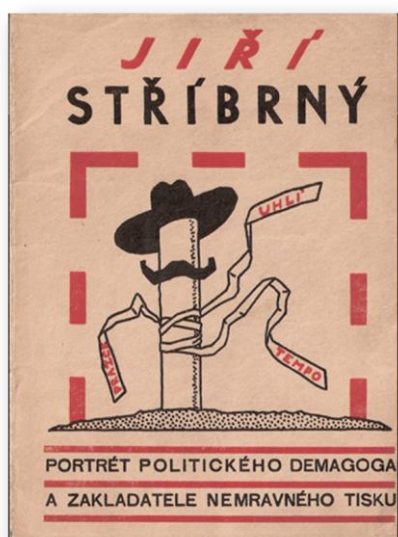
A photograph of a handwritten signature in dark ink on a light-colored, slightly aged paper. The signature is written in a cursive, somewhat stylized script. The name 'Karel Horký' is clearly legible. The signature starts with a large 'K' and ends with a long, sweeping tail that loops back up.

Úkol „Fronty“ byl těžký, těžký, než kteréhokoliv listu u nás vydávaného, protože se v ní osvědčovalo, jakou pravdu měl Masaryk, když prohlásil, že „myslet bolí“. Příliš mnoho lidí u nás mělo strach z této bolesti, a proto se vyhnuli této nepříjemnosti. Národ, který si ve své minulosti v dobách nesvodoby tolik potrpěl na kritický postoj a na samostatné myšlení, přijímal skoro bez odporu legendy, jejichž nepravdivost a dokonce i škodlivost mohla být každému zřejma.“¹⁴¹

¹⁴¹ KOPECKÝ, R. „Vzpomínky starého novináře VI.“. s. 86-88

Během roku 1929 došlo k posunu v politické orientaci „Fronty“. Časopis začal podporovat nové uskupení nazvané Liga proti vázaným kandidátním listinám, v němž se spojili Stříbrný a Gajda. Horký ve Stříbrném viděl možného vůdce „velikého lidového hnutí“, které potlačí „vedlejší vládu Hradu“. Horký se vedle publicistiky angažoval i v dění uvnitř Národní ligy. Kolem něho a bývalého šéfredaktora „Českého slova“ Otakara Skýpaly vzniklo hnutí usilující o to dát Národní lize pevný ideový a programový základ. „Frontou“ se naplnily Horkého ambice vést politický list. Horký často zdůrazňoval, že „Fronta“ představuje volné fórum názorů, a nikoliv časopis podřízený jedné straně a jejím zájmům.

3.4.1. Polední list a tiskový koncern Tempo

Obrázek č. 32

z úspor a z prodeje akcií Melantrichu.¹⁴²

Jiří Stříbrný si velmi stavěl na zakladatelství svého „Tempa“. Přitom je vlastně autorem tohoto názvu Dr. Ferdinand Kahánek. Inspiroval se dle názvu Tempa Ullsteinova.¹⁴³

Akciová společnost Tempo čítala celkem 2000 kusů akcií, jejich vlastnictví bylo roku 1930 následující: František Stříbrný, Praha II., Purkyňova ulice číslo 7 - 1000 kusů; Jiří Stříbrný, Praha VII., Ovinecká – 944 kusů; František Schwarz, Praha I., Masná ulice – 2 kusy; Rudolf Vlk, Pankrác, Třebízského ulice – 2 kusy; Jindřich Trnobranský, Praha XI., Poděbradova 5 – 10 kusů; B. Ausobský,

Stříbrného tisk začal vycházet koncem prosince roku 1926. Hned od počátku to byl tisk bulvárního rázu, využívající senzacechtivosti čtenářské obce. Odpovídala tomu i jeho vnější úprava, zvláště velké titulky.

Akciovou společností Tempo založili bratři Stříbrní v první polovině roku 1929. Fungovat začala 17. června 1929. Akciový kapitál čítal sumu 2 milióny Kč. Každý složil polovinu, František Stříbrný svůj podíl hotově již 23. ledna. Jiří Stříbrný, dle vlastního tvrzení, si na svoji polovinu z velké části půjčil od bratra. Zbytek dal dohromady

Obrázek č. 33

¹⁴² JIRÁK, J., KÖPPLOVÁ, B. *Média a společnost*. Praha, 2007. ISBN 978-80-7367-287-4. s. 694

¹⁴³ Jiří Stříbrný. *Portrét politického demagoga a zakladatele nemravného tisku*. Praha: 1930. s. 32

Praha VII., Jirečkova ulice – 5 kusů; Alois Kahánek, Moravská Ostrava, 1. Máje 9 – 10 kusů; JUDr. F. Kahánek, Praha XI., Žerotínova ulice číslo 518 – 10 kusů; JUDr. Č. Hubáček, Praha VII., Pod Kavalírkou 299 – 5 kusů; Alfréd Javorin, Praha XIII., U křížku – 2 kusy a Ant. Nehasil, Praha XI., Jeseniova ulice 1269 – 10 kusů.¹⁴⁴ Po zveřejnění seznamu akcionářů v denním tisku dva z nich veřejně dementovali vlastnictví akcií (Antonín Nehasil a František Schwarz)¹⁴⁵.

Obrázek č. 34

Stříbrný disponoval exkluzivními policejními prameny, které jej činily přitažlivějším. Významným zdrojem byl přední kriminalistický odborník pražského policejního ředitelství Borkovec, jehož bratr patřil k čelným představitelům Národní ligy. Policejním reportérem, jenž udržoval styk s policií a opatroval zprávy o zločinech, byl po mnoho let Rudolf Novák, později neblaze proslulý coby šéfredaktor „*Árijského boje*“. K rozšíření Stříbrného tisku zvláště pomohl Klepetářův případ a pád novostavby hotelu Centrum v Praze, Na poříčí dne 9. října 1928, kde příčinou katastrofy bylo ošizení stavby cementem.

Stříbrného tisk začal vycházet nejdříve v Grafii, potom u Beauforta a od roku 1929 ve vlastní tiskárně, což bylo v té doby něčím novým a nevídaným. Odborníci z oblasti mediální komunikace, Jan Jiráček a Barbara Köpplová, v této souvislosti Stříbrného přirovnávají k mediálním magnátům známým z anglosaského světa.¹⁴⁶ Dosahoval vysokého počtu výtisků. Celkový náklad činil dle údajů ředitele Melantrichu Šaldy až 200 000 výtisků denně. Můžeme toto číslo považovat za mírně nadsazený údaj, ale přesto to byl náklad na naše poměry mimořádně vysoký.

Všechny listy Tempa, až na Expres, měly prakticky stejné schéma vnitřního uspořádání. Na první stránce byly domácí události, pikantní vraždy a tragédie, na druhé zprávičky o méně významných neštěstích,

¹⁴⁴ *Národní sovobození* 11. září 1930 – citováno dle TOMÁŠEK, L. *Zákulisí bulvárního tisku* s. 10

¹⁴⁵ *Telegraf* 12. září 1930 – citováno dle TOMÁŠEK, L. *Zákulisí bulvárního tisku* s. 10

¹⁴⁶ VYKOUPILOVÁ, L. *Jiří Stříbrný. Portrét politika*. Brno, 2003. ISBN 80-210-3241-3. s. 187

Odchod Ferdinanda Kahánka z „*Poledního listu*“ Jiřího Stříbrného citelně zasáhl. Svědčí o tom pokus na jeho místo naverbovat redaktora Rudolfa Kopeckého, který svou rozmluvu se Stříbrným na toto téma zaznamenal následovně: „*Kdykoliv vidí mé jméno v tisku Pražské akciové tiskárny, mám hluboký pocit lítosti, že se to jméno nevyskytuje v tisku „Tempa“, jímž vládl on. A když nanesl hodně silně tuto chválu, přišel pojednou s velmi přívětivě formulovaným dotazem: „Nezlobte se na mne, že na vás jdu s takovými dotazy, ale kolik vám ty „Národní listy“ platí? Vždycky jsem slyšel, že Pražská akciová jsou velcí škrobi a že nedovedou ocenit dobrou a záslužnou práci. Řekněte mi jako přáteli, já s tím nepůjdu dále. To není planá zvědavost, je to zájem přátelský a stranický. Bylo by to hrozné, kdyby vás někdo přeplatil a vy se od nás odstěhoval.*

zlepšení se tisk Stříbrného znovu ponořil do bahna tak hlubokého, jak jen možno.“¹⁴⁷

Rok	Údaj v hlavičce	Odpovědný redaktor	Počet vydání	Cena
1927	Majetník a vydavatel J. Stříbrný	Dr. Ferdinand Kahánek	°9. 3. – 19. 12. / 239	20 hal.
1928	Majetník a vydavatel J. Stříbrný	Dr. Ferdinand Kahánek	2. 1. – 31. 12. / 311	20 hal.
1929	Zakladatel J. Stříbrný	Bohuš Ausobský	1. 1. – 31. 12. / 335	20 hal.
1930	Zakladatel J. Stříbrný	Bohuš Ausobský Dr. Ferdinand Kahánek Alfréd Javorin	1. 1. – 31. 12. / 362	20 hal.
1931	Zakladatel J. Stříbrný	Alfréd Javorin Dr. Ferdinand Kahánek	1. 1. – 31. 12. / 362	30 hal.
1932	Zakladatel J. Stříbrný	Alfréd Javorin Josef Hrotek Karel Werner	1. 1. – 31. 12. / 365	30 hal.
1933	Zakladatel J. Stříbrný	Karel Wener Karel Kut	1. 1. – 31. 12. / 361	30 hal.
1934	Zakladatel J. Stříbrný	Karel Kut Karel Werner Zdeněk Šafránek	1. 1. – 29. 12. / 360	30 hal.
1935	Zakladatel J. Stříbrný	Karel Kut Lomikar Otakar Kelinek	1. 1. – 31. 12. / 360	30 hal.
1936	Zakladatel J. Stříbrný	Štěpánka Doubková-Janoušková	1. 1. – 31. 12. / 362	30 hal.
1937	Zakladatel J. Stříbrný	Štěpánka Doubková-Janoušková Josef Janouše	1. 1. – 31. 12. / 362	30 hal.
1938	Zakladatel J. Stříbrný	Josef Janoušek Vilém Nejedlý	1. 1. – 31. 12. / 363	30 hal.
1939	Zakladatel J. Stříbrný	Vilém Nejedlý Gustav Dörfl Ing. Ladislav Koňas	12. 1. – 31. 12. / 362	30 hal.

¹⁴⁷ KOPECKÝ, R. „*Vzpomínky starého novináře VI.*“ s. 96

Ujistil jsem Stříbrného, že nehodlám odejít z Pražské akciové tiskárny a že nejsem ke koupění. Ale netajil jsem se tím, kolik mi Pražská akciová platí. Stříbrný byl zrovna pohoršen. Označil to za skandál a vyslovil obdiv nad tím, že tak obětavě za takový pakatel sloužím. (Abych předešel nedorozumění, musím uvést, že ač bych ochotně přijal každé zvýšení platu, nepůsobil jsem v Pražské akciové za almužnu.) Stříbrný měnil téma. Sdělil mi, že má veliké starosti se svým tiskem. Dobrých novinářů je hrozný nedostatek a on právě ztratil toho nejlepšího, kterého má. Když začal se svým podnikáním, půjčili mu agráři laskavě Ferdáčka (dr. Kahánka) a nyní ho chtějí nazpět. A komu má svěřit řízení svého tisku? „Kde se najde někdo takový jako Ferdáček nebo vy? Podívejte se, já platím Ferdáčkovi sedm táců, já vám je dám rád a budu moci klidně spát, že ty noviny jsou v dobrých rukou.“ Odmítl jsem tuto lichotivou nabídku a vyložil mu, že ačkoliv jsem mu vděčen za jeho ocenění mých schopností, nabídka je pro mne nepřijatelná z několika důvodů. (...) Jiří Stříbrný vyslovil velmi přívětivě své hluboké politování nad tímto odmítnutím a kvapně přešel na jiné téma. (...) Tak jsme se rozešli.“¹⁴⁸

„Po mém odmítnutí a po odchodu Kahánkové se stal Šéfem tisku Boh. Ausobský, za jehož režimu tisk sice zachoval politickou linii Benešovi a jeho skupině krajně nepřátelskou, ale také se vyhýbal výstřelkům éry Schwarzovy. Redaktor kulturní rubriky Jánský se dokonce snažil dát listu jakousi kulturní úroveň, ale vývoj politického dění vynesl do popředí Karla Kuta, který sice neměl novinářskou zkušenost inž. Schwarze, ale předčil tohoto svého předchůdce svým hulvátstvím. Po chvilkovém se tisk Stříbrného znovu ponořil do bahna tak hlubokého, jak jen možno.“¹⁴⁹ Poslední číslo *Poledního listu* vyšlo 6. května 1945. Otisklo svolání reakční skupinky Alex (kterou vedl bývalý generál Slunečko a nakladatel Neubert). Česká národní rada ho s okamžitou platností zastavila.

3.4.2. Další šéfredaktoři Poledního listu

Zajímavé jsou i další osudy tří pozdějších šéfredaktorů „*Posledního listu*“ a někdejších Kahánkových spolupracovníků, jimiž byli Bohuš Ausobský (1934-1941), Karel Werner (1941-1943) a Antonín Jaromil Kožíšek (1943-1945).

Bohuš Ausobský (* 19. 5. 1889 Písek - + 12. 4. 1950 Praha). Původním povoláním byl sazeč. Po ukončení studia na vyšším reálném gymnáziu v Písku (1907) pracoval v redakci národně socialistického listu „*Čas*“ ve Vysokém Mýtě. Během války náležel od roku 1915 k československým legiím v Rusku, kde dosáhl hodnosti poručíka. Jako účastník bitvy u

¹⁴⁸ KOPECKÝ, R. „*Vzpomínky starého novináře VI.*“ s. 124-125

¹⁴⁹ KOPECKÝ, R. „*Vzpomínky starého novináře VI.*“ s. 96

Zborova se seznámil s generálem Radolou Gajdou a přátelil se s ním až do roku 1945. Byl spolupracovníkem České národní rady. Od října 1924 do září 1924 pracoval jako tiskový referent zpravodajského odboru ministerstva zahraničních věcí. Byl také redaktorem vojenského listu legií „*Československý voják*“.

Od roku 1924 do prosince 1926 byl vydavatelem a šéfredaktorem deníku „*28. říjen*“. Poté začal pracovat ve vydavatelství Tempo Jiřího Stříbrného. V letech 1927-1934 působil jako politický tajemník redakce „*Večerního*“ a později „*Poledního listu*“ a titulů, které na něj navázaly. Od srpna 1928 do března 1930 byl odpovědným redaktorem „*Poledního listu*“ a od roku 1928 také „*Pondělního listu*“ (pondělní vydání „*Poledního listu*“). Působil také v „*Expresu*“ (večerní vydání „*Poledního listu*“), od roku 1931 jako jeho šéfredaktor.

Od podzimu 1934 do května 1941 byl šéfredaktorem všech listů vydavatelství Tempo. Po osvobození v květnu 1945 měl být zatčen a obžalován za svou novinářskou činnost ve vydavatelství Jiřího Stříbrného a za kontakty s generálem Gajdou; přitěžovala mu i pronacistická aktivita. K zatčení však nakonec nedošlo.

Ausobský se účastnil také činnosti v různých novinářských organizacích. Dne 3. 11. 1924 byl přijat do Syndikátu denního tisku československého v Praze. Od roku 1926 byl členem Syndikátu československých novinářů. Od roku 1930 také působil v Národní lize, kde za vedení Jiřího Stříbrného a Karla Perglera byl generálním tajemníkem. V roce 1945 vstoupil do Československé strany národně socialistické a začal se intenzivně stýkat s osobami, odsouzenými podle retribučního dekretu. Snažil se očistit Jiřího Stříbrného a pro křivé svědectví v jeho prospěch byl v roce 1946 několikrát vyslýchán a vyšetřován orgány ministerstva vnitra. Snažil se organizovat bývalé členy Národní ligy a fašisty. V září 1948 byl zajištěn při pohřbu Dr. E. Beneše (spolu se 78 dalšími osobami)¹⁵⁰ a umístěn do vazby ve věznici v Praze-Ruzyni.

Bohuš Ausobský je autorem knihy *Hvězdy nad Kremlem* (1930), kde shrnuje své poznatky ze studijní cesty po Sovětském svazu.

Karel Werner (* 20. 10. 1906 Vídeň - + 22. 4. 1947 Praha). Po narození byl vychován prarodiči v Třebechovicích u Hradce Králové. V roce 1908 si ho vzal k sobě otec. Vystudoval reálné gymnázium v Karlíně (1924) a absolvoval tři semestry Vysoké obchodní školy v Praze. Pracoval jako úředník oceláren Schöller-Bleckmann ve Vídni. Později nastoupil do „*Vídeňského obdeníku*“, českého časopisu pro Čechy v Rakousku.

---

¹⁵⁰ KAPLAN, K. *Poslední rok prezidenta*. Brno, 1994. ISBN 80-85765-31-4. s. 151

Karel Werner od 1. července 1928 do 17. února 1930 působil ve „*Vídeňském deníku*“, listu české menšiny v Rakousku. V „*Poledním listu*“ začal pracovat od 15. 2. 1930, nejprve jako stenograf, později jako redaktor. Byl odpovědným redaktorem „*Poledního listu*“ (4. 7. 1932 – 31. 5. 1933), „*Pražského listu*“, „*Pondělního listu*“ a „*Moravského listu*“ (10. 11. 1932 – 31. 5. 1933), jakož i „*Expresu*“ (1931-1932). Od roku 1938 zastával funkci zástupce šéfredaktora „*Pražského listu*“ a od jara 1941 do roku 1943 vystřídal ve funkci šéfredaktora „*Poledního listu*“ B. Ausobského.

Z rozhodnutí vedoucího výboru Národního souručenství byl pověřen řízením politické části „*Listu mladých*“. V září 1939 se účastnil zájezdu do okupovaného Polska, který pro novináře uspořádali nacisté. V červnu 1940 odjel spolu s dalšími českými a německými novináři na západní bojiště do Francie a Belgie. Byl vyslán i na zájezdy do dolního Slezska v červnu 1941 a na východní frontu v září 1942. Od 1. května 1943 do května 1945 byl šéfredaktorem „*Večerního Českého slova*“. Dne 1. února 1945 se stal také šéfredaktorem „*Nedělního Českého slova*“.

Patřil ke skupině šesti aktivistických novinářů, kteří si 18. 9. 1941 vynutili přijetí u předsedy vlády Ing. Aloise Eliáše. Po tomto setkání vypukla tzv. chlebičková aféra: někteří novináři onemocněli a Karel Lažnovský zemřel, údajně na otravu. Karel Werner se v roce 1941 podílel na sérii rozhlasových protizidovských přednášek, které byly později vydány Karlem Křížem a nakladatelstvím Orbis knižně pod názvem „*Co víte o Židech*“.

Společně s A. J. Kožíškem a J. Scheinostem navštívil po potlačení Slovenského národního povstání v říjnu 1944 obsazená území Slovenska. Po návratu do Protektorátu vydali společně knihu „*Banská Bystrica*“. Spolu s Gustavem Perglem byl z „*Národní práce*“ vyslán na maďarskou frontu a dojmy publikoval v několika úvodnicích „*Večerního Českého slova*“. Vystoupil také v rozhlasovém cyklu „*K politické situaci*“. Již 8. května 1945 byl zatčen a v roce 1947 odsouzen k smrti a popraven (22. 4. 1947).

Werner byl organizovaným členem Národní obce fašistické (1925-1926) a členem ústředního vedení mládeže Národní ligy (1930-1938). Od roku 1932 působil v Syndikátu československých novinářů. Od 18. ledna 1942 byl členem poradního sboru Národního svazu novinářů Vladimíra Krychtálka. Od 10. června 1942 byl náměstkem předsedy Národního svazu novinářů. Ve svých funkcích byl potvrzen i v roce 1943. Účastnil se i II. sjezdu Unie národních novinářů ve Vídni v roce 1943. Na základě pověření a rozhodnutí Vladimíra Krychtálka zkoumal árijský původ členů Národního svazu novinářů. Jeho zásluhy ocenil ministr školství a lidové osvěty Emanuel Moravec Národní uměleckou cenou za „*průkopnickou činnost publicistickou*“ (1942) a Cenu Karla Lažnovského (1943). V lednu

1944 patřil k zakladatelům České ligy proti bolševismu. Byl autorem úvodního manifestu a ústředním jednatelem.

Společně se šéfredaktorem listu „Svět“ J. Pelíškem a generálním referentem Kuratoria pro výchovu mládeže v Čechách a na Moravě MUDr. F. Teunerem se roku 1944 zúčastnil návštěvy okupovaných pobaltských zemí. Byl členem Pressklubu. Za svou činnost byl vyznamenán Čestným štítem Protektorátu Čechy a Morava se Svatováclavskou orlicí ve stříbře. Své články podepisoval plným jménem nebo šiframi –w–, W., –W–.¹⁵¹

Antonín Jaromil Kožíšek (* 28. 8. 1905 Brno - + 26. 3. 1947 Praha). Vystudoval pět tříd obecné školy a čtyři třídy reálného gymnázia. Do roku 1923 příležitostně přispíval za řádkový honorář do brněnských novin. Jako redaktor-elév začínal v komunistické brněnské „Rovnosti“. Poté pracoval v advokátní kanceláři, kde se dopustil zpronevěry, uprchl před trestním stíháním a až do roku 1931 žil ve Francii. Po návratu do vlasti byl v letech 1931 až 1932 správcem pivovaru Novopramen v Brně. Přispíval do živnostenského listu „Moravský deník“ (1932-1934).

Od roku 1933 vydával tiskovou korespondenci Presse-Service a nepolitický měsíčník „Defilé“. Byl vyslán do Paříže jako zpravodaj „Moravských novin“ a „Moravské orlice“ (1934-1935). Po návratu do Brna nastoupil v lednu 1935 do tiskových podniků Globus, prošel několika redakcemi (např. v Moravské Ostravě a ve Zlíně). Od října 1935 pracoval jako redaktor v Brně („Moravské noviny“). Po vypuknutí občanské války odjíždí jako reportér do Španělska. V únoru 1937 podniká na náklad tiskových podniků Globus reportážní cestu po západní Evropě, záhy je však pro nesrovnalosti z vydatelství Globus propuštěn, a to samotným majitelem Bohumile Pištělákem. Psal do různých novin – např. do „Venkova“ a německého brněnského snvníku „Morgenpost“ a působil i jako odpovědný redaktor „Moravské orlice“ (7. 8. 1937 – 1938). Od léta 1938 do 5. dubna 1939 byl vydavatelem, odpovědným redaktorem a šéfredaktorem brněnského fašistického týdeníku „Národní tábor“.

Kožíšek se věnoval se cestování – pobýval v Londýně, ve Španělsku a také v Polsku. V návaznosti na německou zatýkací akci Albrecht der Erste se stal 26. září 1939 šéfredaktorem vydavatelství Globus a listů tam vydávaných. Na této pozici setrval až do 30. dubna 1943. Navázal úzké styky s německými vedoucími představiteli tisku. Od 15. srpna 1941 byl také politickým redaktorem a šéfredaktorem „Pondělních novin“. Od 1. května 1943 se v rámci přemístění několika šéfredaktorů z popudu německé okupační správy na jiné

---

¹⁵¹ BLODIGOVÁ, A., CEBE, J., JIRÁK, J., KÖPPOVÁ, B., KRYŠPÍNOVÁ, J., ŠADOVÁ, E. *Slovník odpovědných redaktorů a šéfredaktorů legálního českého denního tisku v letech 1939 až 1945*. Praha: 2007. ISBN 978-80-86732-96-1. s. 134-135

pozice stal šéfredaktorem „*Poledního listu*“. Po odchodu odpovědného redaktora L. Koňase se 3. 12. 1944 stal také odpovědným redaktorem „*Poledního*“ a „*Nedělního listu*“.

V říjnu 1939 byl jedním z protektorátních novinářů vyslaných na propagační cestu do Polska a v první polovině roku 1940 dvakrát navštívil balkánské státy. V roce 1940 byl členem novinářské delegace, vyslané do Francie a na Západní val. Společně s novinářem J. Pelíškem podnikli na začátku roku 1941 cestu do Norska a Dánska a na jejím základě napsali knihu „*Sever dnes*“. Zúčastnil se také propagační cesty do Horního Slezska a mezinárodní výpravy novinářů na Ukrajinu a napsal o ní knihu „*Moře bídý*“ (vydáno roku 1942). V říjnu 1944 podnikl společně s K. Wernerem aj. Scheinostem cestu na Slovensku a napsal o tom knihu „*Banská Bystrica*“. Dne 5. května 1945 byl v redakci v Praze zatčen a v roce 1947 odsouzen Národním soudem k trestu smrti a popraven (26. 3. 1947) – společně s novináři Aloisem Křížem a Rudolfem Novákem.

Syndikát československých novinářů jej pro různé přehmaty (za úplatky potlačoval nepříznivá soudní rozhodnutí) odmítal přijmout do svých řad. V letech 1940-1941 byl předsedou brněnské pobočky Národního svazu novinářů. Nový předseda Národního svazu novinářů Vladimír Krychtálek jej 27. února 1942 jmenoval svým zástupcem pro všechny moravské místní organizace: Brno, Moravskou Ostravu a Olomouc. V červnu 1943 se zúčastnil II. sjezdu Unie národních svazů novinářských ve Vídni.

Byl činný ve Vlajce (od 11. září 1939 do 19. ledna 1942). Od roku 1940 působil ve výboru Národního souručenství. Byl členem České ligy proti bolševismu a výboru Českého svazu pro spolupráci s Němci. Ministr školství a lidové osvěty Emanuel Moravec mu 12. července 1942 udělil cenu za „průkopnickou činnost publicistickou“. V roce 1944 obdržel také cenu Karla Lažnovského Čestný štít Protektorátu Čechy a Morava se Svatováclavskou orlicí ve stříbře.

Byl autorem knih „*Město míru*“ (1936), „*Španělsko krví zbrocené*“ (1937) a „*Zakrvácené arény*“ (1938).¹⁵²

3.4.3. Stříbrného tiskové impérium očima jeho odpůrců

Tiskový koncern Tempo a Jiří Stříbrný prakticky po celou dobu své existence čelili řadě útoků svých odpůrců a výpadů svých četných kritiků. Někteřím z těchto ataků se dostalo i knižní podoby formou drobných brožurek, vydaných pod názvy „*Jiří Stříbrný. Portrét*

---

¹⁵² BLODIGOVÁ, A., CEBE, J., JIRÁK, J., KÖPPLOVÁ, B., KRYŠPÍNOVÁ, J., ŠÁDOVÁ, E. *Slovník odpovědných redaktorů a šéfredaktorů legálního českého denního tisku v letech 1939 až 1945*. Praha: 2007. ISBN 978-80-86732-96-1. s. 67-68

politického demagoga a zakladatele nemravného tisku“ a „Ze zákulisí bulvárního tisku“ autora Ludvíka Tomáška.

Bez servítků je Stříbrného tisk líčen jako „nemravný“ a „pornografický“. Novinám se vyčítá, že se patlají v nejnestoudnějších prasečinkách. Jedná se o nejodpornější sprostotu, kterou mohou vymýšlet jen mozky pokřiveného zvrhlými pudy. Odpůrcům vadí i to, že je čten příslušníky tzv. lepších vrstev, kteří se kochají v hrubých vtipech a oplzlostech, vytréštěnými očima hltají obrázky, které jsou surovou urážkou ženství. Tento tisk nevidí ženu, nevidí muže, nýbrž prase. V pozadí stojí individua, která by měla být zavřena pro přečiny proti mravopověstnosti.

Odpůrci očekávali, že proti Stříbrnému Tempu a jeho listům zasáhnou úřady. Volali po zavedení zákonných represí ve jménu boje proti pornografii. Slušná společnost by se dle jejich názoru měla štítit „zvrhlíků“, kteří „to špinavé svinstvo kupují a čtou“.¹⁵³

Neznámý autor brožurky, dle mnoha indicií, člen národně socialistické strany, je v účtování se Stříbrným hotov poměrně rychle:

„Na to zapomněl akce dychtivý Stříbrný, když se jeho akčnost zvrhla v pachtění po slávě, bohatství a moci. Propadl opojení z nabyté moci, kterou mu demokracie důvěřivě svěřila. Nakonec si spletl Stříbrný svůj vlastní zájem se zájmem státu. A zklamaná demokracie si zas vzala, co dřív půjčila.

*Tak často se dovolávají listy Stříbrného Bati. Ale Baťa (...) je skutečný pracovník, který klade kámen na kámen soustavně. Stříbrný nechal konstruktivní práci v půli a šel za svým ideálem **osobní moci**. Kdyby byl Stříbrný Baťou, nevím, jak by to vyhlíželo se Zlínem a s vývozem bot. Ale kdyby byl Baťa Stříbrným, udělal by z „Tempa“ vzorný tiskový a nakladatelský podnik, a nevydával by „Šejdrem“. To je právě otázka práce a smyslu práce. I dnes je třeba oceňovat energii a vytrvalost Stříbrného podle skutečné potence; ale při nedostatku sil, kterým trpí celek stále, je třeba litovat, že se tyto síly Stříbrného demokracii zpronevěřily.“¹⁵⁴*

Ludvík Tomášek¹⁵⁵, bývalý zaměstnanec Tempa, se snaží upozornovat na podvody a podvodné manipulace v Tempu. Odpovědní činitelé Tempa dle Tomáška dělali z trestních oznámení politické aféry a snažili se svést celou věc na pole domnělé politické perzekuce. Úroveň listů Tempa vidí jako kompromitující a založenou na principech bezohledného reportážního cynismu. Hovoří o podvodných a vyděračských obchodech redakčních a

¹⁵³ Jiří Stříbrný. *Portrét politického demagoga a zakladatele nemravného tisku*. Praha: 1930. s. 91-93

¹⁵⁴ Jiří Stříbrný. *Portrét politického demagoga a zakladatele nemravného tisku*. Praha: 1930. s. 47-48

¹⁵⁵ Ludvík Tomášek byl také členem strany poslance Stříbrného, neboť splnil podmínku, kterou zpravidla ukládaly podniky politických stran svým zaměstnancům.

administrativních. Noviny ovládají jediné zájmy: zájmy rodinné a osobní politiky Jiřího

Obrázek č. 37

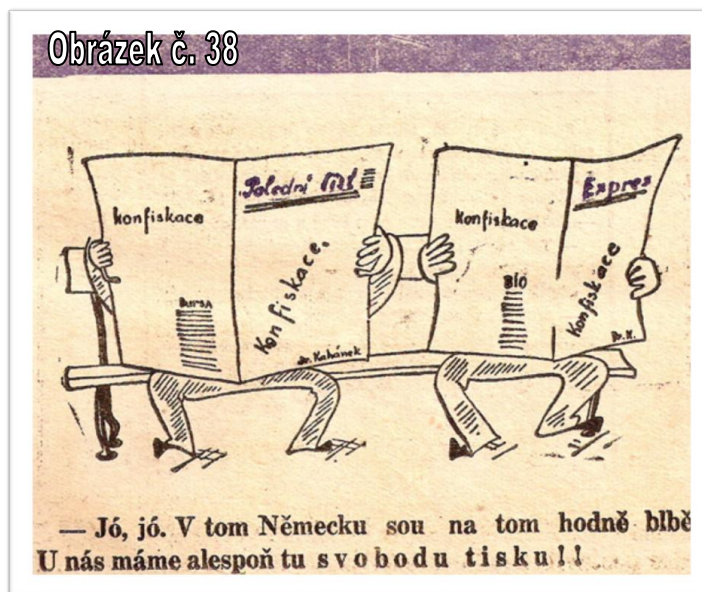
Stříbrného a jsou pod jeho rozhodujícím redakčním vlivem. V *Tempu* je přijata zásada, že časopisy si musí na sebe především vydělat a tomu je také přizpůsobena redakční praxe. Stříbrný je dle Tomáška československým typem Herostrata, který se zasloužil o nivelizaci československého tisku. Bez jeho přičinění by nebylo laciných novin, které otravují veřejný život.

Z nečestných parktik a manipulací s inzercí neviní osobně jen Stříbrného, ale též Dr. Kahánka, který se za součinnosti se Stříbrným na nich podílel a jenž nařizoval, který inzerát umístit a který vyhodit. Kahánek se Tomáškovým slově a obviněním bránil, že „*tím nebylo nic ušetřeno, ale naopak, že podnik na takovém přeskupování sazby, tj. na mutacích, jen doplácel na práci sazečů přesčas*“.¹⁵⁶

¹⁵⁶ TOMÁŠEK, L. *Ze zákulisí bulvárního tisku*. Praha: 1930. s. 12

3.5. Šejdrem

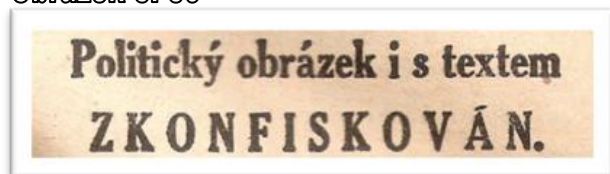
Humoristický týdeník *Šejdrem* vycházel v letech 1929-1933. V každém čísle satirického týdeníku *Šejdrem* byl na mnoha místech zesměšňován Edvard Beneš, coby Stříbrného úhlavní politický odpůrce a původce jeho vyloučení z řad národně socialistické strany. Posměšně zde byl nazýván coby „ben Ešeda“. Beneš to nikdy Stříbrnému neodpustil.

Kahánek coby šéfredaktor veškerého tisku produkovaného koncernem Tempo stál i v čele tohoto humoristického týdeníku a měl nepochybný vliv na jeho obsah. Praxe jednoho ústředního šéfredaktora pro všechny koncernové noviny a časopisy se změnila teprve za Protektorátu v roce 1941 za změněných politických podmínek a z iniciativy samotných aktivistických novinářů, nikoliv rozhodnutím Jiřího Stříbrného, který už v té době stál zcela mimo dění.

Název časopisu bývá někdy politickými odpůrci připisován Stříbrného Národní lize, která je posměšně nazývána „Liga Šejdrem“ a její představitelé jako „šejdristé“.

Obrázek č. 39

„Docela zvláštní postavení v tisku Stříbrného zaujímal satirický týdeník „Šejdrem“, který obohatil českou politickou mluvu o dvě slova.

„Šejdrem“ přešlo do politických polemik, i když se stalo zvykem Stříbrného „ligu“ nazývat ligou Šejdrem. A přezdívka Ben Ešeda pro dr. Beneše také zdomácněla.“¹⁵⁷

s takovým označením setkat i po letech po ukončení vydávání tohoto týdeníku, např. u poslance Františka Schwarze. Ve svých vzpomínkách to potvrzuje novinář Rudolf Kopecný, když o časopisu *Šejdrem* píše:

Obrázek č. 40

¹⁵⁷ KOPECKÝ, R. „Vzpomínky starého novináře VI.“. s. 96

Po neúspěchu Týdne boje národní mládeže v dubnu roku 1933 a zhoršující se situace uvnitř Národní ligy se časopis Šejdrem ocitl v centru pozornosti státních úředníků a v květnu 1933 byla zakázána jeho distribuce v trafikách. Odpovědí na to byl pokus vybudování vlastní sítě kolportérů. Jednalo dlouhodobější akci. Náklad časopisu zatím klesal. Zastavil se konečně na 20 000 kusech čísla a ani ty se neprodaly všechny. Stříbrný v této době veřejně slyšet, že hnutí už dále podporovat. Jeho nakladatelský a podnik má problémy. Finance odčerpávaly nákladné soudní procesy a hnutí není samostatně se samofinancovat. Na akci, inspirovanou Stříbrným, se sešlo jen 80 000 Kč.

Tempa o se ale o závratně každého se nechal nemůže tiskařský vleklé a schopné sbírkovou

Po zákazu prodeje časopisu *Šejdrem* na trafikách klesl jeho náklad natolik, že podnik Tempo přišel měsíčně o 100 000 Kč. Proto rozhodl, že časopis bude vycházet jen do 1. července 1933 a pak bude zastaven. Nakonec skončilo jeho vydávání už na konci května a dnem 2. června 1933 jej nahradil nový humoristický časopis *Ulice*, avšak ani ten nezměnil nepříznivou bilanci a nepřinesl tolik očekávaný úspěch. Velkoryse se začalo s nákladem 100 000 kusů u prvních čísel, ale postupně bylo třeba jej snižovat, až se ze 40 000 vtištěných kusů prodalo u každého čísla tak 15 000 kusů.¹⁵⁸

3.6. Národní liga

Stranický týdeník „*Národní liga*“ byl listem vycházejícím pravidelně každý čtvrtek. Majitelem, vydavatelem a odpovědným redaktorem byl Antonín Chmelík. Hlavním redaktorem listu byl Dr. Karel Pergler. „*Národní liga*“ vycházela v letech 1930-1934.

„*Národní liga*“ byla častokrát konfiskována, a to nejen tady, ale i v zahraničí. O zákazu časopisu „*Národní liga*“ v Jugoslávii rozhodl přípisem charge d'affaires ze dne 3. května 1933:

¹⁵⁸ VYKOUPILO, L. Jiří Stříbrný. *Portrét politika*. Brno, 2003. ISBN 80-210-3241-3. s. 187

„Rozhodnutím jehoslovanského ministra vnitra ze dne 29. m. m. č. I/13151 byl v Jihoslávii zakázán dovoz a rozšiřování listu „Národní liga“, který vychází v Praze.

Zákaz tento je v souvislosti s dřívějším zákazem jiných listů téhož podniku, jež

Obrázek č. 43

vyсланectví ohlásilo dopisem č. 1049/dův/33 ze dne 8. listopadu 1932.¹⁵⁹

I tento list byl tribunou pro názory Ferdinanda Kahánka, ale to ve mnohem menší míře nežli u kolegů Antonína Chmelíka, Dr. Karla Perglera, Ing. Františka Schwarze a Františka Pauluse.

Rok 1933 byl posledním rokem vydávání časopisu „Národní liga“.

3.7.1. Venkov

Obrázek č. 44

Ústřední list agrární strany byl založen již 1. dubna 1906 a nesl příznačný název: „Venkov“. Jeho zakladateli byli Antonín Švehla a jeho

dva bratři. Spolu se Švehlou se na jeho počátcích podíleli i další spolupracovníci: Beran, Hybš a Jůna. Začátky „Venkova“ byly skromné. Původně byl tištěn v Beaufortově tiskárně, kde byla také v jediném pokoji starého domu i jeho redakce. První adresa redakce byla: Praha II, Jungmannova 21. Tiskař Beaufort byl znám tím, že v jeho tiskárně vycházela většina nových listů a s oblibou prý prohlašoval, že „zasloužil se neobyčejně o jednotu českých stran, protože oposice u něho utopila vždy všechny peníze“. „Venkov“ však u Beauforta nezahynul a již roku 1907 přešel „Venkov“ do nově zařízených agrárních tiskových podniků v Hybernské ulici – do paláce Ústředí jednoty hospodářských družstev. V této době redakce sídlila v přízemí třetího traktu ve třech malých pokojích s okny do druhého dvora – v bezprostřední blízkosti úřadovny A. Švehly. Později byla přemístěna tak, že zaujímala celé

¹⁵⁹ Archiv Ministerstva zahraničních věcí ČR, fond III.sekce,

první poschodí druhého domovního traktu.¹⁶⁰ Na významu list nabyt zejména za Světové války, kdy v Čechách a na Moravě vládlo dusno, jediný „*Venkov*“ mluvil. Ovšem, ve Vídni neviděli tuto neohroženost rádi a dokonce byl již připraven rozkaz k zastavení listu a zatčení jeho redaktorů, avšak v posledním okamžiku si to ve Vídni rozmysleli, když uvážili úřední výstrahy z Prahy, že zastavení „*Venkova*“ by pobouřilo české sedláky. Vídeň se bála bojkotu dodávek, a proto trpěla nadále vydávání „*Venkova*“, který se tehdy stal tribunou všech vynikajících českých lidí, kteří milovali svůj národ a hledali veřejnou tribunu. Zvláště vojínů v poli rádi četli „*Venkov*“, který se tak příznivě lišil od jiných „zglajchšaltovaných“ listů. „*Venkov*“ dokonale využil všeobecného zájmu o politické události. List se obešel i bez stranických kolportérů a po venkově se sám živelně šířil.

Později samostatným listem byl „*Večer*“, založený v roce 1914. Od téhož roku vycházelo jeho mimopražské vydání „*Lidový deník*“ (pondělní vydání „*Večera*“ mělo název „*Pondělní Večer*“). Od roku 1902 vycházel časopis „*Český zemědělec*“, který se později stal zvláštním dodatkem deníku „*Venkov*“.¹⁶¹

Rozsah agrárního tisku a počet jeho stran byl poměrně značný, větší než u jiných novin. Umožňovaly to státní subvence i agrární hospodářské podniky, z nichž plynuly prostředky do pokladen Noviny přímo nebo prostřednictvím inzerce. Přesto strana dle dostupných údajů dotovala svůj tisk částkou 4 milióny korun ročně. V posledních letech I. republiky přešel agrární tisk na větší formát, čímž se lišil od ostatních novin. Od 1. ledna 1935 byl *Venkov* tištěn na „mamutí rotače“: ve všední den s černou a v neděli se zelenou hlavičkou.

Vývoj „*Venkova*“ probíhal zhruba ve třech etapách. Zachytil jej ve vzpomínkách v jubilejním čísle „*Venkova*“¹⁶² senátor Josef Vraný. Za první etapu označuje léta 1906-1911, kdy Antonín Švehla bojoval o rovnocennost v novinářství. Snažil se hlavně udržet *Venkov* oproti zavedeným „*Národním listům*“, čemuž zpočátku nikdo příliš nedůvěřoval. V druhé etapě, v letech I. světové války, dokázal „*Venkov*“ svůj význam, když „*jako jediný mluvil jménem národa*“. Ve třetí etapě, v době vzniku Vraného článku, *Venkov* představoval vedoucí veličinu jak v politice, tak v novinářství: „*Vedeme všechny. Vedeme, jako vede v politice strana republikánská. Vedli jsme k jednotě Čechů a Slováků. Vedli jsme po převratu. Když se tvořila ústava. Když se dělala pozemková reforma. Když se budovala branná moc. Když se*

---

¹⁶⁰ 30 let „*Venkova*“. Významné jubileum české žurnalistiky – Třicet let služby národu a vlasti. In: *Tisk, noviny a novináři*, ročník IX, č. 4, s. 89

¹⁶¹ BERÁNKOVÁ, M., KŘIVÁNKOVÁ, A., RUTTKAY, F. *Dějiny československé žurnalistiky III. díl. Český a slovenský tisk v letech 1918-1944*. Praha, 1988. s. 167

¹⁶² *Venkov* 12. května 1935

rozhodovalo o demokracii. Vedli jsme a vedeme na nové cesty hospodářské politiky. Vedli jsme a vedeme k novým směrům politiky finanční. Vedeme stavbu československé hospodářské demokracie...“¹⁶³

Prvním šéfredaktorem „Venkova“ byl Karel Jonáš. Byl skvělým žurnalistou, neobyčejné výkonnosti, mužem čisté a oddané duše. Na listě pracoval s celým zanícením, kterého byl schopen, až do své předčasné smrti. Denní rubriku měl Jan rytíř Lhoták, který nebyl šlechticem jen dle přídomku. Popisoval tragédie života, který byl v roce 1906 také dosti slzavý. Říkal o sobě samorostlým humorem jemu vlastním, že „*nosí brnění, jenže ne rytířské, nýbrž v nohách*“. Pohřeb měl o Vánocích 1914. Mezi redaktory a spolupracovníky „Venkova“ také patřili: hudební kritik Adolf Piskáček, redaktor Václav Šafr, rada Dvořáček, který po léta řídil v listě zvěrolékařskou rubriku, první redakční stenograf Seifert a spisovatel Karel Pelant.

Jonáše vystřídal v roce 1922 významný agrární politik Josef Vraný, činný v redakci „Venkova“ od jeho založení. Byl to nadaný žurnalista, stylista, nesmírně pilný redaktor a spisovatel lidových románů. Po léta řídil Vraný národohospořáskou rubriku. Švehla si při jedné redakční poradě povzdychl: „*Že bychom neměli co dávat do deníku, není strach. Mohli bychom hned vydávat zvláštní přílohu. Ale na tom Vraném něco je.*“¹⁶⁴

Nejvýstižnější charakteristiku Vraného ale napsal pražský dopisovatel pařížského listu „Le Temps“ Georges Marot: „Venkov je dobře řízený list, jehož šéf – senátor Vraný – dobře ví, co chce, a co chce, to chce opravdově.“

Záslouhou Vraného a generálního ředitele Noviny A. Juna, muže neobyčejně bystrého, logicky a střízlivě myslícího, který pocházel z rodiny odedávna agrárně orientované, došlo k takovému rozvoji tisku strany. Generální ředitel Jun našel velkou oporu také v generálním tajemníkovi Dr. Mrkvanovi, který tvořil a udržoval zdravý hospodářský základ listu, protože každá idea, která chce žít a růst, musí spočívat na solidní opoře.

Nástup Vraného do redakce představuje i změnu poměru sil uvnitř strany. Snažil se ovlivňovat rozhodnutí strany podle svých názorů a představ. Senátor Vraný patřil k protihradnímu křídlu strany a přispěl k prosazení Rudolfa Berana na uvolněný post předsedy strany v roce 1935. Berana, jako předsedu, nenerespektoval Vraný vůbec. Nepokládal se za zaměstnance strany, vždy se cítil jen jejím funkcionářem, a to jedním z hlavních. Rudolf Halík, který nastoupil do redakce „Venkova“ po smrti Vraného v roce 1937, viděl svého

¹⁶³ BERÁNKOVÁ, M., KŘIVÁNKOVÁ, A., RUTTKAY, F. *Dějiny československé žurnalistiky III. díl. Český a slovenský tisk v letech 1918-1944. Praha, 1988. s. 168*

¹⁶⁴ *30 let „Venkova“. Významné jubileum české žurnalistiky – Třicet let služby národu a vlasti. In: Tisk, noviny a novináři, ročník IX, č. 4, s. 90*

předchůdce jako nespoutanou, neovladatelnou osobnost. „Tam, kde nám stačily pokyny Švehlovy, Vranému nestačily ani jeho příkazy.“

Dle Josefa Nebeského hrál Vraný již od založení strany význačnou roli jako šéfredaktor „Lidového deníku“ a „Cepu“. Byl silnou individualitou a dovedl své názory ve straně i v tisku prosazovat. Patřil k nejlivnějším členům vedení strany.¹⁶⁵

Redakci *Venkova* tvořili, až na spolupracovníky v kulturní rubrice, vesměs dnes již neznámí novináři. Mezi politické redaktory patřili: Ferdinand Kahánek, Rudolf Halík; dlouholetým redaktorem *Venkova* byl Antonín Nečásek.

Po dlouholeté činnosti ve „*Venkovu*“ vystoupili z redakce, aby se věnovali jiným úkolům, parlamentní zpravodaj ve Vídni, později vládní rada Ladislav Tvarůžek, ředitel Československé tiskové kanceláře v Praze, zplnomocněný ministr Karel Mečíř, Vl. Hák, Rudolf Rolíček, jenž po dlouhá léta pracoval jako externista v národohospodářské části, Stanislav Hevera a Josef Palivec.

Z dalších známých jmen osobností, které spolupracovaly ve sloupcích „*Venkova*“, je možno ještě uvést tato jména: F. X. Šalda, E. Černý (národohospodář), ThDr. Fr. Loskot, dr. Musil (orientalista), Fr. X. Svoboda, Ant. Klášterecký, Fr. S. Procházka, Q. M. Vyskočil, Karel Babánek, Lada Zalová, Dr. Knorr (kynolog), rada J. Sekač, Ant. Nečásek, spisovatel Fr. Obrtel a specialista na denní zprávy Karel Čvančara. Studentskou hlídku vedl po léta pozdější generální ředitel Ústřední jednoty Národní banky československé a viceguvernér Národní banky československé – Dr. L. Dvořák.¹⁶⁶

Divadelním referentem byl J. Hilbert, filmovým kritikem A. M. Brousil; v beletristické části působil Fr. Nepilý, který byl zároveň i parlamentním zpravodajem, Zd. Schmoranz, J. Hais-Týnecký; noční redakci vedl Václav Tannenberger; v zahraniční redakci pracoval Dr. Václav Crha; národní hospodáře vedl Ing. Jan Vrba s redaktorem Karlem Zahradníčkem; na Ameriku a Rusko se specializoval dr. Karel Mareček; reportážím se věnovali Julius Pachmayer a Vl. Štedrý, Cízl; zpravodajové: J. Zyka-Borotínský, A. M. Brousil a Alfons Sedláček; sportáři: J. Loos a Ing. A. Bejček; krajinské zprávy zachycoval J. Šámal a v Ženevě sídlil stálý dopisovatel red. Šašek; ke spolupracovníkům kulturní rubriky patřili: Václav Tille, Arne Novák, F. V. Mokrý, Cyril Bouda, F. X. Svoboda, či Q. M. Vyskočil.¹⁶⁷

---

¹⁶⁵ DOSTÁL, V. V. *Agrární strana. Její rozmach a zánik*. Brno, 1998. s. 307

¹⁶⁶ 30 let „*Venkova*“. *Významné jubileum české žurnalistiky – Třicet let služby národu a vlasti*. In: *Tisk, noviny a novináři*, ročník IX, č. 4, s. 90

¹⁶⁷ BERÁNKOVÁ, M., KŘIVÁNKOVÁ, A., RUTTKAY, F. *Dějiny československé žurnalistiky III. díl. Český a slovenský tisk v letech 1918-1944*. Praha, 1988. s. 167

Po secesi Stříbrného a jeho skupiny z řad národních socialistů se Ferdinand Kahánek stal bezprizorním novinářem. Jeho útočištěm se nakrátko v roce 1926 stal agrárnický tisk. O okolnostech jeho přijetí a o aktérech této operace nejlépe vypovídá dopis Josefa Vraného stranickému vůdci Antonínu Švehlovi (nedatovaný dopis z roku 1926). V dopise, začínajícím oslovením „*slovutný pane předsedo*“, se po Švehlovi např. vyžaduje přísnost vůči Dr. Englišovi, který vystupuje hned jako „republikán“ a nadšený přítel agrárníků. Pod bodem 5 můžeme číst následující odstavec vztahující se k možnosti přijetí Kahánka:

„*Žádá k nám do redakce Dr. Kahánek. Ať do Venkova nebo Večera. Georg se přimlouvá. Prosím o sdělení, co dělat.*“¹⁶⁸

Z daného dopisu vyplývá, že přijetí Kahánka bylo plně v kompetenci samotného Antonína Švehly a i jinak vlivný Josef Vraný zde byl v roli zprostředkovatele. Není třeba příliš fantazie, aby bylo zřejmé, kým je onen Georg, který se přimlouvá...

Bez zajímavosti není v této souvislosti ani fakt, že dle historika Antonína Klimka k útokům Venkova proti Benešovi v roce 1925 dal podnět sám Antonín Švehla. Důvodem byly vnitropolitické příčiny. Dle agrárnického předáka Bohumíra Bradáče je „Švehla v osobních otázkách hodně ledabylý a (...) věří tomu, co mu kdo nakuká“. Jeho hlavními informátory jsou: vedoucí propagačního odboru ministerstva vnitra Jan Hajšman a redaktor Ferdinand Kahánek. Ti jej tlačí napravo, proti Hradu.¹⁶⁹

V roce 1934 si Kahánka najali (požádali o jeho navrácení) agrárníci, aby jejich tisk zmodernizoval a učinil jej přitažlivější a působivější. Ten s sebou z „*Poledního listu*“ přivedl další čtyři redaktory. Byli přijati v naději, že zvětší čtenářskou obec, neboť Kahánek byl znám jako redaktor mimořádně schopný. K přijetí Kahánka do redakce agrárnického tisku došlo na návrh a pod tlakem Josefa Vraného.¹⁷⁰

Jeho nástup ve *Venkovu* byl provázen ironickými poznámkami v sociálně demokratickém tisku, že Kahánek se „*stal zemědělcem*“. Spolu s ním přešel do *Venkova z Poledního listu* i redaktor J. V. Šmejkal, který byl popraven za heydrichiády.

Kahánkův redakční kolega z *Poledního listu* a posléze i poslanec za Národní sjednocení Karel Kut jeho přestup glosoval takto: „*Dr. Ferdinand Kahánek odjel jednou na venkov a zůstal tam. Hezky nám vzkázal, že strýček Řehoř¹⁷¹ stárne a že se mu musí starat o hospodářství. Je to grunt také na pravém břehu řeky, jsme sousedi a i když si tak někdy prioráme mez, dost dobří sousedi. Kdoví – možná, že si jednou pro své grundy obstaráme*

¹⁶⁸ NA, fond ŠVEHLA, karton 3, inventární číslo 242

¹⁶⁹ KLIMEK, A. *Boj o Hrad /1./, Hrad a pětka /1918-1926/*. Praha, 1996. ISBN 80-85846-06-3. s. 345

¹⁷⁰ DOSTÁL, V. V. *Agrární strana. Její rozmach a zánik*. Brno, 1998. ISBN 80-7108-133-7. s. 307

¹⁷¹ Narážka na hojně užívaný pseudonym Josefa Vraného ve *Venkově*, který zněl Vavřinec Řehoř.

společnou mlátičku, a to hned větší, aby stačila i pro další sousedy na našem pravém břehu.“

¹⁷² A obdobně se vyjádřil i k odchodu Josefa Hrotka: „*Josef Hrotek šel s Kahánkem za adjunkta na grunt jeho strýčka a zdá se, že mu to svědčí.*“¹⁷³

Kahánkův přestup do „*Večera*“ a následně i do „*Venkova*“ překvapil i stranickou veřejnost. Nebyl to totiž člověk, který vyrostl v řadách agrárního hnutí a neměl tudíž mentalitu vhodnou pro redaktora zemědělského tisku. Zvláště mladá generace strany byla k novým redaktorům velmi kritická, za což si Vraný od agrárníckého dorostu vysloužil ostrou kritiku. Také původní redaktoři „*Venkova*“ byli přijetím nových kolegů překvapeni a rozladěni.

Jeden z nich, redaktor Evžen Cízl, o tom po válce před Národním soudem vypověděl: „*Příchod Kahánka byl pro nás překvapením, přišel z poledního listu, a to se nás dotklo a těžce jsme to nesli. Byl to cizí živel z jiného myšlenkového okruhu. Přinesl do Venkova způsobu bulvárního tisku. Kahánek přišel ze Stříbrného tisku, který měl tvrdou tendenci proti takzvané hradní politice, když se Kahánek v roce 1924 rozešel s Benešem z osobních důvodů. Ač vedení strany i Beran, který se po svém zvolení předsedou strany stal ve smyslu stanov i předsedou Noviny, zakročoval proti psaní Venkova, neodpovídajícimu směrnicím strany, nesetkávaly se takové zákroky vždy s úspěchem, poněvadž šéf tisku senátor Vraný na výtky nic nedal, spoléhaje na svůj vliv ve straně, a dr. Kahánek použitím různých úskoků pokyny vedení strany obcházel.*“¹⁷⁴

3.7.2. Národní listy ve službách Venkova

Zajímavý pohled na specifickou formu spolupráce „*Venkova*“ a potažmo přímo Kahánka s Národními listy přináší důvěrný materiál z Archivu Ministerstva zahraničních věcí ČR, kde se píše:

„Většina starších členů redakce Národních Listů byla v posledních letech roztrpčena režimem kliky, která nabyla rozhodujícího vlivu pod patronancí p. Hodače a intrikovala k propouštění nebo pensionování různých redaktorů, nesouhlasících s jejími malicherně osobními zástěmi a ambicemi, zakuklenými v jakési fašistické radikálčení a v domnělý ideový boj proti levici, ministerstvu zahraničních věcí a Hradu. Skládala se z pp. Vicovského, Libála a Pokorného a říká se jí Politbyro. Poněvadž šlo vesměs o schůzové agitátory Hodačovy, ukázalo se brzy, že jsou jen poslušnými nástroji, vykonávající dané pokyny a že jejich úkol je

¹⁷² KUT, K. *Nesem Vám noviny. „Polední list“ – „Expres“ 1926-1936. Praha, 1936. s. 9-10*

¹⁷³ KUT, K. *Nesem Vám noviny. „Polední list“ – „Expres“ 1926-1936. Praha, 1936. s. 12*

¹⁷⁴ Národní archiv, fond Národní soud, protokoly o hlavním líčení, list. č. 1443

jiný než seriosní práce pro list. Vyvolávali aféry, aby ten či onen člen redakce byl vypuzen ze svého oboru a aby buď zaujali jeho místo nebo postavili tam svého člověka. Tak byl vytlačen z redakce Národa dr. Bauer, dr. Kopecký, z redakce Národní Listů pak byli předčasně pensionováni Tůma, Červinka, Heinz s heslem omlazení listu, do něhož však dosud přispívají jako externisté, poněvadž obsahově nahrazení nebyli, a jiní, dostali výpovědi (Musil, Hanka, Prokop aj.). Řádění Politbyra přišlo vhod úsporným plánům správy závodu, čímž se částečně vysvětluje, že se drželo dosti pevně u vesla. Mezi vyhlédnutými oběťmi byl také dr. Rutte, který však z nějaké vyšší intervence unikl propuštění, ale byl za to potrestán, podřízením J. O. Novotnému, a red. Polák, jemuž bylo zabaňováno v psaní úvodníků i jiných článků, jež psával dříve pravidelně. Tvrdili o něm, že mu nelze dát články psát pro jeho příliš hradní a oficiální stanovisko, což říkal zejména i šéfredaktor Holeček a vnucenou mu passivitu pak vykládali jako důkaz, že se v rubrice neosvědčuje, ač v ní působí už sedmnáct let. Dvakrát bylo už navrženo, aby byl propuštěn. Letos mělo být proti němu zakročeno zase po stížnosti posl. Berana a dr. Kramáře, že desvuoval kampaň Národních Listů proti Šebovi a min. Krofty. O případu prý referoval posl. Beranovi rada Šmoranz. Příznačno pro zgleichsaltování zahraniční rubriky bylo, že nikdy nebyl brán zřetel k upozorněním, jež vyřizoval red. Polák z ministerstva zahraničních věcí od min. Krofty nebo jiných úředníků. Této rubrice nebyly dodávány ke zpracování už ani nejdůležitější úřední výklady, projevy ministrovy, presidentovy apod. a zredigovala si je sama vnitropolitická redakce s příslušnou tendencí proti Kroftovi a presidentovi.

To se stalo i v případě sporu s Portugalskem. Den nato hájil šéfredaktor Holeček zabavený článek proti výtkám zlostnými výroky proti ministru zahraničních věcí a levici a ujišťoval s Vl. Síssem, že věc byla inspirována z vysokého místa. Poněvadž nejčastěji si volává presidium ministerské rady, byla domněnka, že také to vyšlo odtamtud. Proslýchá se však, že věc vyšla od p. Kahánka, který byl viděn red. Hankou odpoledne před tím v kavárně u Šroubka s p. Libalem a téhož dne prý ještě K. odjel do Mariánských Lázní. V redakci pak byl kladen důraz na to, že zpráva rozhodně od něho nepochází, poněvadž není v Praze. V době presidentské volby se denně scházeli k poradám. Dlouhá jejich noční porada byla hlášena v předvečer této volby a známé první vydání Nár. Listů s proroctvím proti Benešovi pokládalo se za její výsledek.

Býv. ministr Bečka, nynější předseda správní rady Nár. Listů, netajik se rozhořčením nad touto prohranou kampaní, již neschvaloval. Podle jeho názoru neměly Národní Listy nikdy opustit tradiční úlohu nezávislého listu nad stranami posuzujícího události domácí i zahraniční s vyššího celostátního hlediska. Jako jediný dědic rodiny Grégrů chtěl by je tomuto

poslání zachovat. Proto zaujímal zdrženlivé stanovisko k Hodačově politice spojenectví se Stříbrným a dal to jasně najevo odepřením vstupu do Národního sjednocení. Ani dnes není členem této strany a zakázal, po smrti Kramářově, otiskování Hodačova jména v ranních Národních Listech. Jen ohledy na přátelský poměr k dr. Kramářovi byla příčinou, že si ještě důrazněji vymohl v listě také změnu orientace v tom smyslu. Když dr. Kramář zemřel, neváhal však uplatnit svůj vliv jako předseda správní rady, do níž nebyli pojeti politikové (Hodač, Ježek, Lad. Rašín, Václavík), kteří tam byli dříve, a na jeho zásah bylo zase umožněno psát i Polákovi, jak by jistě sám musil potvrdit.

Starší členové redakce zvláště těžce nesli, že nemohou pro list tak samostatně pracovat jako dříve. Šéfredaktor Holeček jim i externím spolupracovníkům často docela změnil smysl článku nemožným, ba dětinským způsobem, např. protisovětsky, pro Franca, i když podpisem a šifrou si za obsah odpovídají. Proslýchalo se, že p. Kahánek uděluje Holečkovi rady jménem min. předsedy a že nelze tento stav změnit. Jasně je, že p. Kahánek uveřejňuje v Národních Listech, co nemůže s ohledem na koalici dát do Venkova a pak si to ocituje do Večera. Dále bylo pozorováno, jak p. Kahánek dává si každý svůj přehmat obratem hájit v Národních Listech některým členem Politbyra a jak sám zase omlouvá nebo spoléhají to, co některý jeho horlivý spojenec vyvede v Národních Listech. Z těchto důvodů bude si asi křídlo p. Kahánka v agrární straně chtít udržet Národní Listy pro tyto nedůstojné služby a vynaloží všechno možné, aby nezměnily orientaci. Proslýchá se, že na podzim chystají tito lidé nové věci a vyhrožují hlavně bojem o vyčištění zahraničního ministerstva. P. Hanka vypráví humoristickou epizodu z doby presidentské volby. F. Kahánek prý už v předvečer sliboval pp. Vicovskému a Líbalovi, že je udělá tiskovými šéfy na některých vyslanectvích v cizině, až se sám stane přednostou tiskového odboru ministerstva zahraničních věcí po pádu ministra Krofty a přednosty Hájka a nastoupení Hodžově. Brali to tak doopravdy, že si dali zapsat do jazykových kurzů, ale asi po dvou měsících z nich zase vystoupili, když se Kahánkovy předpovědi nesplnily. Jistě by nebylo správně tyto zjevy podceňovat a nechat je neomezeně vyvíjet. Nelze počítat s dobrou vůlí ke spolupráci u lidí, kteří se ohánějí výroky jako: v republice se už musí udělat pořádek, bude tu muset být druhé Španělsko, Krofta a všichni levičáci musejí být vypráskáni z ministerstva zahraničních věcí, Němec je lepší než náš socialista a levičák apod. Všechny uvedené informace možno si ověřit u různých členů redakce Nár. Listů (Soukupa, Urbana, Hanky, Bodláka aj.) a jistě i u dr. Bauera, p. Musila a dr. Kopeckého. ¹⁷⁵

---

¹⁷⁵ Archiv Ministerstva zahraničních věcí ČR, fond III.sekce,

3.7.3. S Krychtálkem za zády

Venkov pod vedením Kahánka a Krychtálka, který dozoroval Kahánkovy články v zahraničně politické oblasti, neměl dle mínění některých agrárníků žádoucí úroveň ústředního tiskového orgánu Republikánské strany. Jejich činnost byla předmětem kritiky delegátů na sjezdu strany v lednu 1936. Je těžko vysvětlitelné, že je vedení strany nadále trpělo, kdy jejich neloajalita k vedení strany byla známa. Dokonce bylo přijato nové ustanovení do organizačního řádu: „*Tisk musí být strážcem jednoty a kázně. Tisk si musí být vědom, že stojí ve službách strany. Nemá a nesmí hájit názor, které jsou v zásadním rozporu s linií vedení strany.*“

Možné vysvětlení vyplývá z faktu, že Dr. Kahánek byl velmi nemocný člověk a Rudolf Beran neměl povahu na to, aby jej zbavil existence.¹⁷⁶

Po Kahánkově odchodu do Polska se jej agrárnický tisk zřekl krátkou zprávičkou následujícího znění: „*Bývalý redaktor Venkova dr. F. Kahánek není již delší dobu redaktorem listu Venkov a Večer. Konstatujeme tak na některé dotazy.*“ Článek byl otištěn ve Venkovu dne 9. června 1939.

3.7.4. Venkov a novoroční anketa roku 1938

Obrázek č. 45

V jubilejním roce 1938 se připravovaly oslavy dvacátého výročí vzniku Československa. Redakce „Venkova“, ústředního tiskového orgánu Republikánské strany, uspořádala pro novoroční číslo anketu, v níž významné osobnosti národního života odpovídaly na otázku, co přejí republice k dvacátému výročí. Do ankety byly pozvány politické osobnosti jak z tábora občanského, tak ze socialistického, představitelé světa kulturního i církevního.

Ferdinand Kahánek byl inspirátorem článku Rudolfa Berana „*Republice přejeme klid a mír uvnitř i navenek*“, uveřejněném v novoročním „*Venkově*“ z roku 1938, ve kterém Beran napsal:

„Toto je jistě přání milionu obyvatelů naší republiky bez rozdílu stran, náboženství i národnosti. V tom budou naše přání jistě téměř jednotná.

¹⁷⁶ DOSTÁL, V. V. *Agrární strana. Její rozmach a zánik*. Brno, 1998. s. 308

Přejeme-li však klid a mír, musíme se o to přičiňovat, abychom, pokud je to v naší moci, klid a mír zachovali. To tedy znamená hledat cesty k dohodě a k přátelskému soužití doma a nedávat zbytečně nikomu příčinu k rušení míru navenek. Doma musíme hledat cesty, které vedou ke spolupráci všech státotvorných složek. Ve dvacátém roce mělo by být naší snahou soustředit všechny státotvorné strany ke společné správě našeho státu a ke společné odpovědnosti. Má to bezesporu mnohé obtíže – ale má to také mnohé výhody. Čím víc stran – tím těžší dohoda o vedení státu. Čím je ale větší jednota a odpovědnost. Má to bezesporu mnohé obtíže – ale má to také mnohé výhody. Čím více stran – tím těžší dohoda o vedení státu. Čím je ale větší jednota a odpovědnost za vedení státu – tím jsme silnější navenek vůči cizině. Pokládal bych proto za velmi správné, kdyby bylo možno rozšířit koalici o národní sjednocení a o stranu lidovou.

Také náš poměr k menšinám třeba upravit. Je nutno pokračovat v duchu přání předsedy vlády dr. Hodži, projeveném známým usnesením vlády 18. února.

Dohoda naše, zejména s Němci, musí být důstojná a obsoustranně poctivá. Kdyby se dohadovali čeští a němečtí zemědělci, jistě by již byli dohodnuti. Nesmí se přezírat, jaké je rozložení německého obyvatelstva u nás. Když při našich demokratických volebních rádech projevil více než jeden a čtvrt milionu německých voličů důvěru SDP – nutno s tím počítat a nutno z toho dělat příslušné závěry. Tady zastírání skutečnosti nebo jakékoliv zkreslování může jen škodit. Tady je možno poctivě se dohodnout. Němci musí uznávat náš stát – nesmí šilhat za hranice, a musí tam, kde oni vedou v obcích a různých institucích, dát možnost zastoupení českému živlu – tak, jako my musíme dát Němcům, co jim patří ve správě státu. Není možno pokládat všechny Němce, když se hlásí k určité politické straně, za velezrádce. Nelze také vykládat za hrdinský čin, když místopředseda poslanecké sněmovny nedá lístek do sněmovní lóže předsedovi strany, která dostala ve volbách největší počet hlasů. Tak bychom k dohodě nedošli.

Politika vnitřní musí se dělat důstojně a odpovědně. Nelze jednou být hrdinou a za chvíli zase zbabělcem.

Příslušníci všech menšin u nás vědí, že ve chvílích nebezpečí stojí celý československý národ pohromadě, schopen třeba v milionech krvácet a umírat za svoji svobodu. Tento národ, který po staletí trpěl, chce se však v přátelství se svými spoluobčany jiných národností našeho státu poctivě dohodnout. Takové je smýšlení nás republikánů, a jistě i více než devadesát procent příslušníků celého našeho národa. Přál bych si proto, aby jubilejní dvacátý rok naší republiky přinesl dohodu a ještě užší spolupráci s těmi menšinami, s nimiž dosud máme mnohá nedorozumění.

(...)

Zapomnělo se u nás příliš brzy, kdo v našem státě byl a je fundamentem klidu a pořádku. Zapomnělo se, kdo u nás znemožnil vniknutí komunismu do vesnic a kdo zamezil rozmachu fašismu po vítězství hitlerismu v Německu. Mnozí politikové, i některé strany, měli zpytovat trochu svědomí.

Přál bych si, aby ve stávajícím roce bylo více mezi stranami vzájemného pochopení. Zemědělský lid je schopen nejužší loyální spolupráce. Je ovšem také připraven svést jakýkoliv boj, když někdo bude chtít Švehlovo dílo – Republikánskou stranu – rozvrátit nebo oslavit. Rolnický lid Československa z toho boje poražen nepůjde.

V zahraniční politice chceme dobrý poměr se všemi sousedy. Nechceme se plést do vnitřních poměrů sousedů, jako nechceme, aby oni zasahovali do poměrů našich. „Já pán – ty pán“ – tato zásad platí na našem poměru k sousedům.

Nechci rekapitulovat a nechci vzpomínat, co vše se odehrálo za devatenáct let naší republiky. Myslím, že by bylo mnoho satisfakcí pro naši agrární stranu.

(...)

Přiznání, že nejlepším naším spojencem jsme my sami sobě – nemusí nás mrzet. My beztak byli jsme mnohdy až příliš důvěřiví. Budeme proto opatrnější i strážlivější v hledání přátel. Budeme ale vždy držet smlouvy a daná sova. Silní doma a dohodnutí mezi sebou – náležitě vyzbrojeni a opevnění – to je nejlepší cesta k nalezení přátel a spojenců.

(...)

Je třeba odpovědné spolupráce všech stran a celé státní administrativy. Je u nás – nerad to říkám – v této věci mnoho lehkomyšlnosti a neodpovědnosti. Dosud nejen v širokých vrstvách lidu, ale i u politiků nezakotvilo přesvědčení, že hospodařit se státním majetkem má být stejné, jako s majetkem vlastním. Ba mělo by hospodářství s cizím být opatrnější a lepší. Také k tomu musíme všichni pracovat.

Máme všechny podmínky pro náš další kulturní a hospodářský rozvoj. Jen více všeobecné dobré vůle – více vzájemné úcty i lásky, a můžeme dokázat u nás divy. Věřím proto ve šťastný nový, jubilejní rok.“¹⁷⁷

Tento Beranův nešťastný novoroční článek se později vykládal jako jeho součást plánu na rozsáhlou změnu vlády, ačkoliv Beran mluvil o rozšíření koalice. Věta, že je nutné dělat příslušné závěry z volebního vítězství SdP, vyvolalo bouři v levicovém tisku. V útočných komentářích vedl komunistický tisk. Komunisté zde našli vítanou záminku pro vzájemné

---

¹⁷⁷ Venkov 1. ledna 1938

sblížení se socialistickými stranami. Socialistický tisk nezůstal pozadu, zatímco noviny občanských stran a také Peroutkova „Přítomnost“ komentovaly Beranův článek jako realistický pohled na poměr k menšinám.

„Lidové noviny“ v článku „Hitlerismus v ČSR“ ze 7. ledna 1938 obvinily agrárníky, že jsou vedeni myšlenkou totalitarismu a cílevědomě na sebe strhávají moc ve státě. Nepřátelské psaní tisku trvalo skoro měsíc a zanechalo u řadového čtenáře i u angažovaných straníků dojem, že Beran a jeho strana tváří v tvář politické a národnostní expanzi německé menšiny vybočili z národní solidarity. Podle „Práva lidu“ se Beran dostal „do podobné situace, kam jej tehdy přivedl šéfredaktor Vraný a nyní organizátor novoroční ankety ve Venkově D. Kahánek. Tím se Beran ocitl v nebezpečí, že ho redakce Venkova izolovala a poškodila jeho politické jméno.“¹⁷⁸

Nejen Beran, ale i celá agrární strana byla obžalována, že zve do vlády henleinovce, kteří plně a jasně nevyznali loajalitu vůči státu. Beranův článek byl vykládán a napadán jako

odklon od postupu strany ve vládě a koalici, ačkoliv Beran zdůrazňoval, že je třeba v jednání s Němci pokračovat ve smyslu usnesení vlády a koalice.

Beran byl vyzýván, aby v zájmu uklidnění rozjitřeného tisku i veřejnosti doplnil a vysvětlil to, co napsal o německé menšině. Beranova reakce byla odmítavá a veřejně vystoupil s tím, že nemá co odvolávat a odvolal se na projev prezidenta Beneše, který v Liberci v roce 1937 zdůrazňoval československé snahy o spravedlivou dohodu s Němci. V podobném duchu se nesly i projevy ministra Krofty.

Jiné cíle byly Beranovi přisouzeny také proto, že v anketě „Venkova“ byl otištěn příspěvek Konrada Henleina, vůdce

Sudetoněmecké strany. Henlein vinil český a slovenský tábor z nepochopení pro city Němců, kteří v roce 1918 nechtěli být součástí československého státu. Po válce, v obhajovací řeči

¹⁷⁸ DOSTÁL, V. V. *Agrární strana. Její rozmach a zánik*. Brno, 1998. s. 195-196

před Národním soudem, Beran uvedl, že k uveřejnění Henleinova článku došlo bez jeho vědomí, neboť se v té době léčil v Piešťanech a odtamtud poslal také svůj příspěvek do ankety.

Sami Němci na Beranovy projevy po okupaci zareagovali tak, že je úředně nechaly konfiskovat a na rozkaz Němců ministerstvo školství zakázalo jejich rozšiřování. Mimochodem obecné stanovisko republikánské strany k Henleinovu hnutí nebylo nikdy příznivé. Někteří členové vedení strany byli pro mírnější postup vůči této straně (jako například senátor Josef Vraný), většina však byla pro radikální řešení (František Staněk a generální tajemník Ing. Jindřich Žilka).¹⁷⁹

3.7.5. Další šéfredaktoři Venkova

Je zajímavé se ve stručnosti podívat také na osoby dalších šéfredaktorů „Venkova“, působících po odchodu Ferdinanda Kahánka až do osvození republiky v roce 1945. Jednalo se o dva muže: Rudolfa Halíka (někdejší Kahánkův spolušéfredaktor) a Vladimíra Krychtálka (dříve dohlížející na obsah zahraničně politických článků Ferdinanda Kahánka).

Tady jsou jejich stručné medailonky:

Rudolf Halík (* 25. 10. 1881 Jiřice, okres Humpolec - + 27. 10. 1960 Praha) – politik a novinář. Vyrůstal v rodině učitele a hudebního skladatele. Absolvoval měšťanskou školu v Humpolci a učitelský ústav v Kutné Hoře (1896-1900). Krátce působil jako učitel ve Vepřové na Příbyslavsku a učil také v rodných Jiřicích. Vojenskou službu absolvoval v Čáslavi během první světové války.

Od roku 1918 působil jako redaktor agrárního tisku. Nejprve od roku 1919 byl redaktorem listu „*Havlíčkův kraj*“ v Německém Brodě¹⁸⁰. Byl jeho majitelem (od roku 1921), šéfredaktorem a po celou dobu až do roku 1945 také odpovědným redaktorem.

Současně psal úvodníky do „*Venkova*“ a od 26. 3. 1938 do roku 1941 byl šéfem agrárnických listů vydavatelství Novina. Od dubna 1938 společně s Ferdinandem Kahánkem vedl redakci deníku „*Venkov*“. Od roku 1939 (po Kahánkově odchodu) vedl redakci sám. V srpnu 1944 byl zbaven šéfredaktorské pozice ve „*Venkově*“ a nahrazen Vladimírem Krychtálkem.

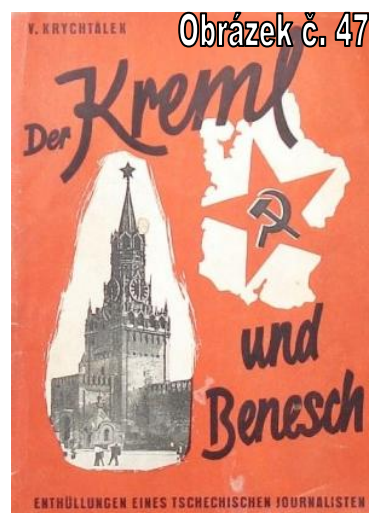
Po osvobození byl hned v květnu 1945 byla na něj uvalena vazba a v roce 1946 byl pro stejné skutky odsouzen Národním soudem k 18 měsícům těžkého žaláře. Brzy byl propuštěn, a to díky tomu, že mu do trestu byla započítána i doba vazby. Na základě obnoveného retribučního dekretu byl znovu zatčen a odsouzen k 10 letům žaláře, ztrátě

¹⁷⁹ DOSTÁL, V. V. *Agrární strana. Její rozmach a zánik*. Brno, 1998. s. 197

¹⁸⁰ Havlíčkovým Brodem se stal až v roce 1945.

občanské cti na 5 let a propadnutí jedné třetiny majetku. V březnu 1952 byl z vězení propuštěn ze zdravotních důvodů. Po svém propuštění pracoval jako úředník národního podniku Pramen v Praze až do své smrti v roce 1960. V roce 1991 v rámci obnoveného trestního řízení byl rozsudek z roku 1948 zrušen, a to z důvodu porušení zákona (nelze dvakrát odsoudit za stejnou věc).

Rudolf Halík byl celoživotně činný v agrární straně¹⁸¹, a to již od roku 1908. Byl předním činitelem ve svém rodném kraji a později působil jako předseda organizační komise. Od roku 1918 byl členem výkonného výboru předsednictva Republikánské strany zemědělského a malorolnického lidu (bývalé agrární strany). Působil také v novinářských organizacích: Jednotě českých novinářů (od roku 1920) a Národním svazu novinářů, kde byl v letech 1938-39 předsedou přípravného výboru. Byl také členem Kuratoria Havlíčkova rodného domu a muzea v Borové u Přibyslavě.

Obrázek č. 47

Rudolfu Halíkovi náleží autorství knih *Pelyněk. I. Črty ze současné války* (1918), *Přehled politických událostí v minulém roce* (1927), *Uchovat to jediné, co ještě máme...* (1931) a *Stavíme záchrannou hráz pro stát a jeho zemědělství* (1934).

Ve své novinářské praxi kromě svého plného jména používal Rudolf Halík i zkratky a šifry R.H., Lík, -l-.¹⁸²

Vladimír Krychtálek (* 27. 1. 1903 Brno - + 22. 4. 1947 Praha). Po maturitě na státním reálném gymnáziu (1921) studoval jeden a půl roku odbornou železniční školu v Brně. Dva roky pracoval pro státní dráhy, poté šest semestrů studoval architekturu na Vysoké škole technické v Brně, ale

Obrázek č. 48

¹⁸¹ Strana v té době nesla oficiální název Česká agrární strana.

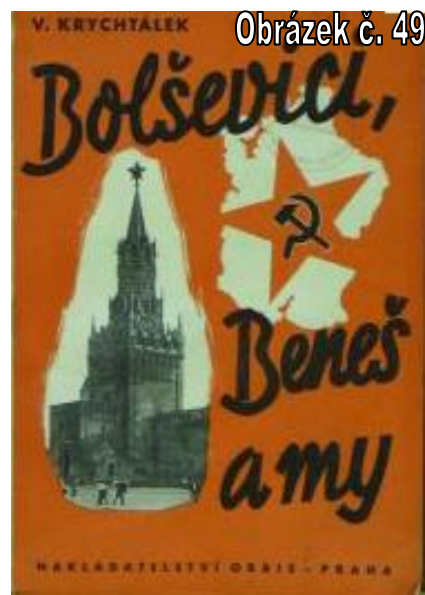
¹⁸² BLODIGOVÁ, A., CEBE, J., JIRÁK, J., KÖPPOVÁ, B., KRYŠPÍNOVÁ, J., ŠÁDOVÁ, E. *Slovník odpovědných redaktorů a šéfredaktorů legálního českého denního tisku v letech 1939 až 1945*. Praha: 2007. ISBN 978-80-86732-96-1. s. 39-40

studia nedokončil. Již za svých studií přispíval do sportovních rubrik brněnských i pražských časopisů.

Novinářsky působil nejprve v časopise „*Sport*“ (1924 až 1927), které vydávaly „*Lidové noviny*“ v Brně. Krátce pracoval jako brněnský zpravodaj Stříbrného Večerního listu. Překládal z francouzštiny a přispíval do francouzských listů. Roku 1928 odešel na rok do Francie a spolupracoval s deníkem „*L'Intransigeant*“. Po návratu se neúspěšně snažil vydávat vlastní týdeník „*Sportovní noviny*“ (1930). Znovu působil ve Francii a pak jako tajemník ředitele nově zařizené pařížské pobočky „*New York Times*“ André Duprena cestoval po Číně. Reportáže z Číny zasílal také do „*Lidových novin*“.

V září 1934 působil jako zahraniční dopisovatel „*Lidových novin*“ v Moskvě. Od května 1936 byl převeden z Moskvy do Bělehradu. Dostal se však do rozporu s oficiální československou zahraniční politikou: v září 1937 byl odvolán a k 1. 10. 1937 dokonce vypovězen z redakce „*Lidových novin*“. Stal se zahraničně-politickým redaktorem „*Venkova*“ a v této funkci působil od října 1937 do března 1939.

V létě roku 1938 navázal styky s tiskovým atašé německého velvyslanectví v Praze Karlem von Gregorym. Od prosince 1938 působil jako zástupce „*Venkova*“ v Berlíně. Po okupaci zbytku Československa se v květnu 1939 stal šéfredaktorem „*Večera*“ (odpolední vydání „*Venkova*“). Po zastavení „*Večera*“ se v roce 1944 stal šéfredaktorem „*Venkova*“. Spolu s V. Rybou aj. vystupoval v roce 1940 proti Národnímu souručenství. Dne 17. srpna 1940 byl jmenován členem výboru Národního souručenství a následně jeho zmocněncem pro propagandu a tisk, ale už v říjnu na tuto funkci rezignoval. Spolu s dalšími šesti aktivistickými novináři si 18. září 1941 vynutil přijetí u ministerského předsedy Aloise Eliáše. Když v důsledku tzv. chlebičkové aféry zemřel na následky otravy novinář Karel Lažnovský, Krychtalesk inicioval v roce 1942 internaci rodinných příslušníků českých emigrantů. Od února 1942 působil jako předseda Národního svazu novinářů. Účastnil se II. sjezdu Unie národních svazů novinářských ve Vídni v červnu 1943. Krychtalesk byl také členem České ligy proti bolševismu. Za svou aktivistickou činnost stanul v roce 1947 před národním soudem, byl odsouzen k trestu smrti a 22. 4. 1947 popraven.

Vladimír Krychtálek publikoval také pod pseudonymy V. Alexejen a Vladimír Korda. Byl autorem knih *Bolševici, Beneš a my* (1941) a románu *Trojité koruna* (1941), vydaného pod pseudonymem Vladimír Korda.¹⁸³

---

¹⁸³ BLODIGOVÁ, A., CEBE, J., JIRÁK, J., KÖPPOVÁ, B., KRYŠPÍNOVÁ, J., ŠÁDOVÁ, E.. *Slovník odpovědných redaktorů a šéfredaktorů legálního českého denního tisku v letech 1939 až 1945*. Praha: 2007. ISBN 978-80-86732-96-1. s. 70

ZÁVĚR

Ferdinand Kahánek patřil po celou dobu I. republiky k významným a uznávaným žurnalistům. Jeho články a komentáře neopouštěly titulní stránky tehdejších masově šířených deníků a dalších tiskovin. Toto postavení dokládá výkon šéfredaktorské funkce dvou významných a přitom obsahově odlišných deníků – „*Poledního listu*“ a „*Venkova*“.

Široký záběr udává také počet titulů (deníků, týdeníků a časopisů s jinou periodicitou), do kterých během svého života přispíval: „*České slovo*“, „*Moravsko-slezské listy*“, „*Moravsko-slezský deník*“, „*Ostravské listy*“, „*Socialistická budoucnost*“, „*Pondělník*“, „*Večerní list*“, „*Polední list*“, „*Expres*“, „*Pražský list*“, „*Moravský list*“, „*Fronta*“, „*Národní liga*“, „*Venkov*“.

Pod svými články bývá zpravidla podepsán plným jménem a akademickým titulem, případně pseudonymy a šiframi: Jar. Jíra, -drk-, -kek-, M. Kamínský. Záhy na novinářském poli vynikl jako „automat“ na články. Všude, kde působil („*České slovo*“, „*Polední list*“, „*Venkov*“), denně dokázal „vyrobit“ politický úvodník a v neděli dokonce dva. Rovněž svými politickými odpůrci byl vnímán jako nedostižně produktivní novinář.

Na poli žurnalistickém se významně angažoval také v Syndikátu československých novinářů, kde v letech 1936-1938 působil jako člen ústředního výboru. Byl jedním ze zástupců vedoucího syndika; jeho podpis se skvěl i na řadě členských legitimací.

Ferdinand Kahánek nebyl během svého života jen novinářem, ale i činným politikem – nejprve v řadách národně socialistické strany a následně v Národní lize Jiřího Stříbrného, kde hrál roli stranického ideologa. Až do roku 1934 patřil k blízkým spolupracovníkům a důvěrníkům Jiřího Stříbrného (ten o něm mluvil jako o „Ferdáčkovi“). Ve službách Jiřího Stříbrného představoval nejen typ uznávaného a pracovitého novináře, ale též dobře placeného žurnalisty.

V osobním a politickém životě byl spjat s takovými osobnostmi, jakými byli Jiří Stříbrný, Karel Horký¹⁸⁴, Josef Svatopluk Machar, Josef Vraný, Rudolf Beran¹⁸⁵ a mnozí další.

Kahánek významně ovlivnil a následně také zachytil průběh prezidentské volby v roce 1935: tehdy se podílel na vzniku tzv. prosincového pravicového bloku a na neúspěšné prezidentské kandidatuře profesora Bohumila Němce.

---

¹⁸⁴ Toho nazval Kahánek svým přítelem – KAHÁNEK, F. *Mečem a kladivem. Ze země hákovitého kříže*. Praha: 1934. s. 35

¹⁸⁵ Vztah Beran-Kahánek důkladně analyzuje historik Jaroslav Rokoský - ROKOSKÝ, J. *Rudolf Beran a jeho doba. Vzestup a pád agrární strany*. Praha, 2011. ISBN 978-80-7929-067-1.

Podílel se nejen na státním převratu 28. října 1918 v Moravské Ostravě, ale byl také účastníkem I. a II. odboje. Zemřel v roce 1940 v rumunském exilu. Byl ženatý, jeho žena byla evangelická Slovenka maďarského původu. Manželka se jmenovala Marta Maria Kahánková, rozená Dienešová. Narodila se 5. 12. 1905 v Banské Bystrici. Po smrti Ferdinanda Kahánka se vrátila do Protektorátu a přijala německé státní občanství.

Po II. světové válce figurovalo jeho jméno v souvislosti s probíhající retribucí a procesy s Jiřím Stříbrným, Rudolfem Beranem, Vladimírem Krychtálkem a dalšími obžalovanými před Národním soudem.

Kahánek po celý život patřil ke stoupcům československo-polského sblížení a byl pro jednostrannou orientaci na Polsko. Po celou dobu I. republiky i během svého exilového působení v Polsku kritizoval Benešovu politiku vůči této zemi. Byl polonofilem nejen duší, ale i biologicky – původem po své matce. Svou činností v exilu navazoval na odkaz poslance Josefa Düricha: prohlašoval se za jeho pokračovatele a stylizoval se do jeho role. Bohužel i se všemi negativními důsledky takřka shodně jako v případě Josefa Düricha, který patřil mezi opomíjené, pozapomenuté a zneuctěné politické osobnosti, byť se jeho morální kredit snažil v době I. republiky obhájit jeho zeť Karel Horký a v dnešních časech knihou „*Vítěz, který prohrál*“ z roku 2009 právník Jiří Dürich.

O životě a díle Ferdinanda Kahánka zajisté nebylo ještě napsáno vše. Mnohé nové se může vynořit také s postupným zpracováváním archivních materiálů, které se týkají osobností s ním souvisejících, zejména s Jiřím Stříbrným, Karlem Horkým, Josefem Vraným, Rudolfem Beranem a dalšími. Také tuzemské i zahraniční archivy ukrývají mnoho neznámého. Stranou zájmu této práce stál soukromý a intimní život Ferdinanda Kahánka. Například o jeho manželce a rodinném zázemí nevíme mimo několika fragmentů téměř nic.

*****

Resumé

There were 1300 journalists working in Czechoslovakia in years 1918-1938. Newspapers and journalists copied the political map of the country. There were only a little titles which did not have their political frame. Also, the number of published titles was high. It was happening very often that journalists fluctuated and changed several working positions, and so, ideological, sheets.

Ferdinand Kahánek was one of the most influential Czech journalists between the wars. After graduation from grammar school in Moravská Ostrava, he completed the law studies at Charles uni and in 1923. Shortly he works as a chief secretary of parliamentary club of the National Socialist party, followed by his journalist work only.

Ferdinand Kahánek started his journalist career in sheets of the National Socialist party, the most important one was „*České slovo*“. Ferdinand Kahánek joined the group of Jiří Stříbrný after its secession and he works in the publishing house Tempo as an editor in chief of all sheets, the most influential is „*Polední list*“. Since 1934 he goes to agrarian publishing and works and an editor in chief of „*Venkov*“. He symbolizes the type of a capable manager and also a prolific author who works daily at least one lead article.

His public working starts during the first World war and ends during the second one – he dies in the Rumanian exile in 1940. He was very active in socialist youth movement, CZ Socialist party, National League, the Syndicate of CZ journalist and many other organisations. He had many connections and relationships.

He is very connected with personalities such as Jiří Stříbrný, Karel Horký, Josef Svatopluk Machar, Josef Vraný, Rudolf Beran in both his political and personal life.

Despite his national socialist youth, he is regarded as opposition to the Castle, from the political point of view. He always put emphasis on the interests in foreign-political affairs, particularly in the effort to have the best possible relation of CZ to Poland, which was influenced by his Polish origin, inherited after his mother.

He also published his own books and brochures, the most famous are two of his works from 1939: „*Beneš contra Beck: reportáže a dokumenty*“ a „*Zákulší presidentské volby Dr. Beneše*“.

Seznam obrazových příloh v textu:

Obrázek č. 1 – Dvacet československých socialistů ve Slezsku (titulní strana)

Obrázek č. 2 – Josef Kotek (dobové foto)

Obrázek č. 3 – Pomník popravenému Josefu Kotkovi na dobové fotografii

Obrázek č. 4 – F. S. Šrabša: Persekuce strany nár. sociální za války (titulní strana)

Obrázek č. 5 – Pamětní deska na zdi věznice v Moravské Ostravě, připomínající popravu Josefa Kotka

Obrázek č. 6 – Antonín Chmelík: Odboj. Revoluční činnost dělníků za války (titulní strana)

Obrázek č. 7 – Ilustrace Vojtěcha Preissiga k vydání Stříbrného řeči o Thalerhofu

Obrázek č. 8 – Generál ruských legií Radola Gajda

Obrázek č. 9 – Karel Kramář a jeho osobní heslo: „Pravdou třeba proti všem!“

Obrázek č. 10 – Volební leták Národního sjednocení

Obrázek č. 11 – Hitler si podává ruku s Hindenburgem

Obrázek č. 12 – Karikatura Beneše

Obrázek č. 13 – Bohumil Němec (foto)

Obrázek č. 14 – Józef Piłsudski (foto)

Obrázek č. 15 – Józef Beck (foto)

Obrázek č. 16 – Karel Kramář při projevu

Obrázek č. 17 – Jan Šeba: Rusko a Malá dohoda ve světové politice (titulní strana)

Obrázek č. 18 – Jan Šeba (foto)

Obrázek č. 19 – Józef Beck při politickém jednání (kresba)

Obrázek č. 20 – Józef Beck ve vojenském stejnokroji

Obrázek č. 21 – Generál Lev Prchala

Obrázek č. 22 – Ludvík Svoboda (dobové foto)

Obrázek č. 23 – Jiří Stříbrný před soudem (kresba)

Obrázek č. 24 – Soud s Jiřím Stříbrným (foto)

Obrázek č. 25 – Ohlas soudu s Jiřím Stříbrným v dobovém tisku

Obrázek č. 26 – František Tomášek (foto)

Obrázek č. 27 – František Weyer (foto)

Obrázek č. 28 – Týdeník „Fronta“ (titulní strana)

Obrázek č. 29 – Karel Horký (foto)

Obrázek č. 30 – Karel Horký: Výlety do politiky (titulní strana)

Obrázek č. 31 – Podpis Karla Horkého

Obrázek č. 32 – Jiří Stříbrný. Portrét politického demagoga a zakladatele nemravného tisku (titulní strana)

Obrázek č. 33 – Hlavičkový papír vydavatelství Tempo

Obrázek č. 34 – „Polední list“ (hlavička listu)

Obrázek č. 35 – Portrét Jiřího Stříbrného

Obrázek č. 36 – Hlavičkový papír Tempa s ukázkou vydávaných produktů

Obrázek č. 37 – Leták útočící na Jiřího Stříbrného

Obrázek č. 38 – Vtip z časopisu „Šejdrem“; ve vtipu použito jméno Dr. Kahánka

Obrázek č. 39 – Zkonfiskovaný obrázek z časopisu „Šejdrem“

Obrázek č. 40 – Článek z tisku informující o zastavení časopisu „Šejdrem“

Obrázek č. 41 – „Šejdrem“ (titulní strana)

Obrázek č. 42 – Kalendář „Šejdrem“ z roku 1931

Obrázek č. 43 – „Národní liga“ (hlavička časopisu)

Obrázek č. 44 – „Venkov“ (hlavička novin)

Obrázek č. 45 – Rudolf Beran (foto)

Obrázek č. 46 – Mluvíme lidu pravdu o tom, jak se stal Rudolf Beran z 20měřicového malorolníka velkostatkářem, velkoakcionářem a milionářem (titulní strana)

Obrázek č. 47 – V. Krychtálek: Der Kreml und Benesch (titulní strana)

Obrázek č. 48 – Zájezd aktivistických novinářů; mezi nimi i V. Krychtálek

Obrázek č. 49 – V. Krychtálek: Beneš, bolševici a my (titulní strana)

Zdroj: vlastní archiv autora

Brožurky a knihy vydané Ferdinandem Kahánkem

- Beneš contra Beck: reportáže a dokumenty / Ferdinand Kahánek Kahánek, Ferdinand, 1896-1940 V Praze : Evropské vydavatelstvo, [1939]

- Jak mluví němečtí a maďarští poslanci v československém parlamentě / Ferd. Kahánek Kahánek, Ferdinand, 1896-1940 Praha : Lidová tribuna, [1922]
- Jak se dělá Polední List / [napsal Vilém Škvor s předmluvou šéfredaktora Ferd. Kahánka a dodatkem redaktora Em. Janského] Škvor, Vilém, 1886-1961 Praha : [s.n.], 1933
- Mečem a kladivem: ze země hákovitého kříže / Ferd. Kahánek Kahánek, Ferdinand, 1896-1940 Praha : Pokorný a spol., 1934
- Pohlavní otázka a trestní právo / [Autor:] Ferd. Kahánek Kahánek, Ferdinand, 1896-1940 Praha : Mars, [1926]
- Stát, země a župy : (na obranu župního zřízení) / napsal Ferd. Kahánek, Kahánek, Ferdinand, 1896-1940 Praha : Melantrich, 1926
- Zákulisí presidentské volby Dr. Beneše / Ferdinand Kahánek, Kahánek, Ferdinand, 1896-1940 Praha : Evropské vydavatelstvo, 1939
- Židovská otázka v Československu / Ferdinand Kahánek. Kahánek, Ferdinand, 1896-1940 Praha : F.S. Frabša : Obrana [distributor] : Rozhledy venkova [distributor], 1922
- Život a poprava Josefa Kotka / Ferdinand Kahánek, Kahánek, Ferdinand, 1896-1940 Praha : Mladé proudy, 1922

Výběrová bibliografie Kahánkových článků

Parlament

„Ke vzniku zákona o župách a okresích“, ročník II. č. 8-10. s. 404

České slovo

1926

„Od volebního řádu až k diktatuře“ - 14/3

Fronta

1927 (I. ročník)

„Profily odumřelých.“ – číslo 1

„Profily odumřelých. Jaroslav Stránský.“ – číslo 2

„Případ dvou generálů.“ – číslo 4

„Osm statečných a jeden zbabělý.“ – číslo 5

Polední list

1932

„Do boje hoši!“ – 15/5

„Ať žije slovanská Praha“ – 7/7

„Udržíme si svůj stát?“ – 11/9

„Nová garnitura, starý režim“ – 17/10

„Stranou národní nebo vládní?“ – 15/11

1933

„Prostý člověk do toho nevidí“ – 25/1

„Ligisté a fašisté“ – 7/2

„Kriminál školou života“ – 17/2

„Slováky vyhnali, Němce nezískali“ – 1/3

„Co nás dělí?“ - 15/3

„Fronta marxistů proti nacionalistům“ - 17/3

„Teroru se neustupuje“ - 5/4

„Židé ukřižovali Krista“ - 13/4

„Komunisté ano, LIGA NE!“ - 20/4
„Není moci, která by nás umlčela“ - 21/4
„Celý národ jde za Benešem“ – 3/5
„Národní demokracie a Národní liga“ - 27/5
„Diktatury uvolňují, demokracie utužují?“ - 1/6
„Nové volby – nové lidi“ - 8/6
„Zavřete Hlinku!“ - 29/8
„Není mezi námi“ – 16/12
„Nic než národ“ - 17/12

1934

„Už je to rok od jihlavského rozsudku“ - 20/1
„Rozklad politických stran“ - 14/1
„Co tomu říkáte – v Brně sílí Národní liga“ - 27/1
„Konec deflace“ - 20/1
„Změňte ústavu republiky“ - 28/1
„V politice není odpovědnosti“ 31/1
„Jedině dobrá vnitřní politika umožňuje dobrou politiku zahraniční“ - 7/2
„Máme prý pomoci vídeňským socialistům“ - 15/2
„Kdo je vinen“ - 19/2
„Když ne Dollfus. Tak kdo tedy?“ - 20/2
„V krvi revoluce se rodí nový řád“ - 21/2
„U nás a kolem nás – Stříbrného vylučovali pro pevnou ruku z Pětky a dnes po ni volají“ - 18/2
„Titul konfiskován“ - 18/3
„Hlinka v čelo slovanského sjednocení“ - 7/7
„Z hovorů s Andrejem Hlinkou“ - 10/7
„S Polskem nebo proti Polsku?“ - 11/7
„Z cest kolem republiky. Na hranici česko-polské“ - 25/7
„Vedle sebe, ne proti sobě“ - 3/8
„Mravní bahno v české politice“ - 20/7

Venkov

1935

„Především stát.“ – 1/1
„Je lépe nebo není?“ – 5/1
„Neujasněnost slovenské oposice.“ – 10/1
„Volební programy?“ - 13/1
„Co znamená Hitlerův projev.“ - 16/1
„Národ do zbraně.“ - 20/1
„Obraťme ten list.“ - 22/1
„Křikem to nevyhrajeme“ - 25/1
„Vydržet až k cíli.“ - 27/1
„Mozky států.“ - 30/1
„Silný stát potřebuje silná střed.“ - 2/2
„Jdeme ku předu!“ - 3/2
„Kontrolu na hranicích i doma.“ - 5/2
„Chléb a práce: splněná a nesplněná národní povinnost.“ - 10/2
„Krvácející východní hranice.“ - 12/2
„Chybné předpoklady a špatné závěry. Hladem zemřel člověk.“ - 14/2
„Změny je třeba.“ - 17/2
„V demokracii hřbety se nehrbí.“ – 23/2
„Strach z české vesnice.“ – 24/2
„Kapitán lodi musí zůstat na lodi.“ – 3/3
„Vedle sebe, ne proti sobě.“ – 10/3
„Strach z republikánů.“ – 12/3
„Rozlomené ledy.“ – 16/3
„Šídla v pytli neutajíš.“ – 17/3
„Národ ve zbrani.“ – 19/3
„Demonstrovat nebo spolupracovat?“ – 29/3
„Klín mezi Polskem a Německem.“ – 6/4
„Rozumný čin.“ – 12/4
„Na ztracené vartě. (Liberalismus proti nacionalismu.)“ – 14/4
„Polsko a Ženava.“ – 19/4
„Slova a čin.“ – 21/4
„Historický obrat.“ – 25/4
„Neschopnost vedení veřejných zaměstnanců?“ – 30/4
„Nikdo s vámi nebude mluvit.“ – 7/5

- „Voják na stráži.“ – 12/5
- „Nezatináme pěsti, ale chceme dohodu.“ – 14/5
- „Jsme pány ve svém domě?“ – 21/5
- „Zase období šesti let před námi.“ – 25/5
- „Po volbách do práce.“ – 28/5
- „Potřeby státu před požadavky stran.“ – 29/5

1936

- „Proč?“ – 3/1
- „Socialistický boj všech proti všem.“ – 15/1
- „Rakouský kancléř v Praze.“ – 17/1
- „Jak žije Berlín?“ – 7/2
- „Totální princip a naši Němci.“ – 26/2
- „Spolkaření národní chorobou.“ – 3/3
- „Bez Locarna, ale k Společnosti národů.“ – 8/3
- „Spolupráce se státy římského protokolu.“ – 12/3
- „Vzkaz Berlína a Vídně do Prahy.“ – 2/4
- „Socialistické svědectví.“ – 16/4
- „Také něco pro nás.“ – 21/4
- „Májové oslavy rozhodnou v konfliktu mezi plukovníky a vládou?“ – 25/4
- „Dvojí poučení.“ – 28/4
- „Aféra s kyticí růží.“ – 6/5
- „Po desíti letech.“ – 13/5
- „Vláda Rydz Smiglyho?“ – 19/5
- „Podívejme se pravdě do očí.“ – 24/5
- „Útěk do lidové fronty.“ – 3/6
- „Skladkowski pro spolupráci se zemědělci, ale proti emigraci?“ – 5/6
- „Tlak ulice nebo vůle vlády.“ – 7/6
- „Zemědělský program francouzské vlády.“ – 10/6
- „Italsko-německá dohoda?“ – 11/6
- „Anglický příklad pro nás.“ – 15/6
- „Velmocenský trojúhelník kolem Francie?“ – 17/6
- „Hádky o založení státu nám stát neudrží.“ – 28/6
- „Dražický zázrak.“ – 14/7

„Když je nejhůř, najdeme se!“ – 19/7
„Od roku 1932.“ – 6/8
„Pro paragrafy mají lidé hladověť?“ – 7/8
„K 15. srpnu v Polsku.“ – 8/8
„Je komunismus nebezpečný?“ – 9/8
„U hrobu neznámého vojína.“ – 15/8
„Omyl 'Zeitu' .“ – 21/8
„Od 7. března až do 19. srpna.“ – 22/8
„Gamelinova návštěva ve Varšavě a Československo.“ – 23/8
„Kam patří lidová strana?“ – 26/8
„Z Paříže do Varšavy.“ – 8/9
„Podle litery, nebo podle ducha?“ – 9/9
„Německo spěje k soběstačnosti.“ – 11/9
„Po procesu v Moskvě.“ – 15/9
„Jak daleko sahají vzájemné závazky Malé dohody?“ – 16/9
„Naivní otázka a neurčitá odpověď.“ – 18/9
„Je demokracie ještě diskusí?“ – 20/9
„Jedno veliké poučení.“ – 24/9
„Mezi kladivem a kovadlinou.“ – 26/9
„Klidné posuzování devalvace franku.“ – 27/9
„Není třeba boje proti bolševismu?“ – 1/10
„Práce pro komunisty.“ – 6/10
„Rozhodnuto.“ – 8/10
„Vyjasňování v naší zahraniční politice.“ – 11/10
„Návrat k českolipskému programu?“ – 13/10
„Živý pramen národní síly.“ – 28/10
„Švehlův 28. říjen.“ – 28/10
„Byrokracie a hospodářství.“ – 4/11
„Hesla a výroky.“ – 8/11
„Maršál Rydz Smigly.“ – 10/11
„Locarno 1925 a 1936.“ – 13/11
„Dnes Polsko, zítra střední Evropa.“ – 15/11
„Polsko hledá vnitropolitickou základnu.“ – 18/11
„Nacionalismus není anarchie.“ – 27/11

„Najde se Francie?“ – 29/11

„Svehla budoval stavovství dávno před Mussolinim. Stavovská hnutí povedou stát.“ – 2/12

„Zdvižená pěst.“ – 3/12

„Sensační obrat v polské politice?“ - 4/12

„Beckova jednoroční bilance.“ – 19/12

„O zákládech naší demokracie, čili: Zločin dvou senátů.“ – 20/12

„Vzkaz z Paříže a z Londýna.“ – 23/12

„Oprávněný optimismus?“ – 29/12

„Uprostřed neklidné Evropy na konci roku. Osvědčily se základy naší ústavy?“ – 30/12

Seznam použitých pramenů a literatura

a) Archivy

Archiv Kanceláře prezidenta republiky

Archiv Národního muzea v Praze

- Fond František Hlaváček

Archiv Ministerstva zahraničních věcí ČR

- Fond III. sekce

Archiv Univerzity Karlovy

Libri prohibiti

- rukopis paměti Rudolfa Kopeckého

Národní archiv

- Fond Archiv Syndikátu novinářů (ASYN)
- Fond Antonín Švehla
- Fond Národní soud
- Fond České strany národně socialistické

Památník národního písemnictví

- rukopis paměti Karla Horkého

Zemský archiv v Opavě

<http://matriky.archives.cz/matriky_lite/pages/zoomify.jsp?eventPg=%3E&pageTxt=93&entityRef=%28^n%29%28%28%28localArchiv%2C^n%2C%29%28unidata%29%29%282073%29%29>

b) Periodika a příležitostné tisky

České slovo

Fronta

Národní liga

Parlament

Poslední list

Tisk, noviny a novináři

Venkov

c) Paměti:

KOPECKÝ, R. „*Vzpomínky starého novináře I.-VI.*“, strojopis

Stříbrný, J.: Paměti, sv. I.-III., strojopis

d) Literatura

Monografie

- BALICKI, Z.: *Parlamentarismus. Nástin sociologický*, J. Otto, Praha 1902
- BALÍK, S., HLOUŠEK, V., HOLZER, J., ŠEDO, J.: *Politický systém českých zemí 1848-1989*, Masarykova univerzita, Brno 2006
- BEDNAŘÍK, P., JIRÁK, J., KÖPPLOVÁ. *Dějiny českých médií. O počátku do současnosti*. Praha, 2011. ISBN 978-80-247-3028-8.
- BENEŠ, E.: *Povaha politického stranictví*, Ministerstvo školství a národní osvěty, Praha 1920
- BERÁNKOVÁ, M., KŘIVÁNKOVÁ, A., RUTTKAY, F. *Dějiny československé žurnalistiky III. díl. Český a slovenský tisk v letech 1918-1944*. Praha, 1988.
- BLODIGOVÁ, A., CEBE, J., JIRÁK, J., KÖPPLOVÁ, B., KRYŠPÍNOVÁ, J., ŠÁDOVÁ, E.. *Slovník odpovědných redaktorů a šéfredaktorů legálního českého denního tisku v letech 1939 až 1945*. Praha: 2007. ISBN 978-80-86732-96-1.
- BROKLOVÁ, E., TOMEŠ, J., PEHR, M.: *Agrárníci, národní demokraté a lidovci ve druhém poločase první Československé republiky*, Masarykův ústav a Archiv AV ČR, Praha 2008
- BROKLOVÁ, E.: *Politická kultura německých aktivistických stran v Československu 1918-1938*, Karolinum, Praha 1999
- CABADA, L., ŠANC, D.: *Český stranický systém ve 20. století*. Plzeň 2005
- ČELOVSKÝ, B. *Strážce nové Evropy. Prapodivná kariéra novináře Emanuela Vajtauera*. Šenov u Ostravy, 2002. ISBN 80-86101-64-9.
- DOLEJŠÍ, Vojtěch. *Noviny a novináři. Z poznámek a vzpomínek*. Praha, 1963.
- DOMIN, VRZALÍK, MAREŠ, STREIBL, VRZALÍK. *Pravda o boji za naši universitu*. Praha, 1934.
- DOSTÁL, V. V. *Agrární strana. Její rozmach a zánik*. Brno, 1998.
- DOSTÁL, V. V.: *Antonín Švehla*, Státní zemědělské nakladatelství, Praha 1990
- FIALA, P., FORAL, J., KONEČNÝ, K., MAREK, P., PEHR, M., TRAPL, M.: *Český politický katolicismus 1848-2005*, CDK, Brno 2008
- FIC, V.: *Národní sjednocení v politickém systému Československa 1930-1938. Příspěvek ke kritice českého buržoazního nacionalismu*, Academia, Praha 1983
- FORET, M., LAPČÍK, M., ORSÁG, P. (eds.). *Média dnes. Reflexe mediality, médií a mediálních obsahů*. Olomouc, 2008. ISBN 978-80-244-2023-3.
- FRABŠA, F. S. *Persekuce strany nár. sociální za války*. Praha, 1921.
- FULBROOK, Mary. *Dějiny moderního Německa*. Praha, 2010. ISBN 978-80-247-3104-9
- HANÁK, D.: *České konzervativní myšlení (1789-1989)*, Studio Arx, Brno 2007
- HARNA, J.: *Krise evropské demokracie a Československo 30. let 20. století*, Historický ústav AV ČR, Praha 2006
- HRUBEC, M., BÁRTA, M. (EDS.): *Dějiny českého a československého sociálnědemokratického hnutí*, MDA a Doplněk, Brno 2006
- HUDEC, Vladimír. *Úvod do teorie žurnalistiky*. Praha, 1982.
- CHÁB, V.: *Andrej Hlinka. Život politika* Volná myšlenka, Praha 1934
- CHMELÍK, Antonín. *Odboj. Revoluční činnost dělníků za války*. Praha, 1927.

- JACOBI, W.: „Země zaslíbená“, Orbis, Praha 1943
- JACOBI, W.: *Golem... Metla Čechů. Rozklad českého nacionalismu*, Orbis, Praha 1942
- JANÁK, J., HLEDÍKOVÁ, Z., DOBEŠ, J.: *Dějiny správy v českých zemích od počátku stázi po současnost*, Lidové noviny, Praha 2005
- JANDERA, A., MÍKA, A.: *Kapitoly z dějin předmnichovské republiky*, Orbis, Praha 1953
- KAHÁNEK, F. *Život a poprava Josefa Kotka*. Praha, 1922.
- KAHÁNEK, F. *Život a poprava Josefa Kotka*. Praha, 1922.
- KAHÁNEK, Ferdinand. *Beneš contra Beck. Reportáže a dokumenty*. Praha, 1939
- KAHÁNEK, Ferdinand. *Zákulisí presidentské volby Dr. Beneše*. Praha, 1939.
- KAPLAN, K. *Poslední rok prezidenta*. Brno, 1994. ISBN 80-85765-31-4.
- KÁRNÍK, Z.: *České země v éře První republiky I-III*, Libri, Praha 2003
- KLÁTIL, F.: *Republika nad stranami*, Melantrich, Praha 1992
- KLÁTIL, František: *Republika nad stranami. O vzniku a vývoji Československé strany národně socialistické (1897-1948)*. Praha, 1992. ISBN 80-7023-117-3.
- KLÍMEK, Antonín. *Boj o Hrad /1./, Hrad a pětka /1918-1926/*. Praha, 1996. ISBN 80-85846-06-3.
- KLÍMEK, Antonín. *Velké dějiny zemí Koruny české, svazek XIII. 1918-1929*, Paseka, Litomyšl 2000
- KLÍMEK, Antonín. *Velké dějiny zemí Koruny české, svazek XIV. 1929-1938*, Paseka, Litomyšl 2002
- KLÍMEK, Antonín. *Vítejte v první republice*, Havran, Praha 2003
- KLÍMEK, Antonín. *Boj o Hrad /2./, Kdo po Masarykovi? /1926-1935/*. Praha, 1996. ISBN 80-85846-06-3.
- KOCIAN, J.: *Československá strana národně socialistická v letech 1945-1948. Organizace, program, politika*, Doplněk, Brno 2002
- Kolektiv autorů. *Dějiny českých médií v datech. Rozhlas. Televize. Mediální právo*. Praha 2003. ISBN 80-246-0632-1.
- KONČELÍK, Jakub, VEČEŘA, Pavel, ORSÁG, Petr. *Dějiny českých médií 20. století*. Praha, 2010. ISBN 978-80-7367-698-8.
- KOSMAN, M. *Dějiny Polska*. Praha, 2011. ISBN 978-80-246-1842-5.
- KOUNOVSKÝ, J., STANĚK, F.: *Dekorace a odznaky Československa (1935-1939)*, Česká numizmatická společnost, Praha 2007
- KOVÁCS, I. *Pilsudski... Katyň... Solidarita... Klíčové pojmy polských dějin 20. století*. Brno, 2010. ISBN 978-80-87029-85-5.
- KRÁL, VÁCLAV. *Politické strany a Mnichov*. Praha 1961.
- KREJČÍ, JAROSLAV. *Mezi demokracií a diktaturou. Domov a exil, Masarykův ústav – Archiv AV ČR*, Praha 2006.
- KREJČÍ, O.: *Kniha o volbách*, Victoria Publishing, Praha 1994
- KROUPA, J. ET AL.: *Politologie*, Masarykova univerzita, Brno 1998
- KRYCHTÁLEK, V. *Bolševici, Beneš a my*. Praha 1941
- KRÝSTLÍK, TOMÁŠ. *Zamlčené dějiny*. Praha 2008
- KUKLÍK, Jan, NĚMEČEK, Jan. *Proti Benešovi! Česká a slovenská protibenešovská opozice v Londýně 1939-1945* Praha, 2004. ISBN 80-246-0777-8.
- KURAL, V. *Vlastenci proti okupaci. Ústřední vedení odboje domácího 1940-1943*. Praha, 1997. ISBN 80-7184-397-0.
- LAINOVÁ, R., HLAVIČKOVÁ, Z., STRAKA, M. *Diktatury v rukavičkách?y*. Praha, 2003. ISBN 80-7254-334-2.
- LOCHER, K. „*Naše akce*“. Londýn, 1942.

- LOUŽEK, M.: *Max Weber. Život a dílo Weberovské interpretace*, Karolinum, Praha 2005
- MALÍŘ, J., MAREK, P. A KOLEKTIV: *Politické strany. Vývoj politických stran a hnutí v českých zemích a Československu 1861-2004, I. díl: období 1861-1938*, Doplněk, Brno 2005
- MALÍŘ, J., MAREK, P. A KOLEKTIV: *Politické strany. Vývoj politických stran a hnutí v českých zemích a Československu 1861-2004, II. díl: období 1938-2004*, Doplněk, Brno 2005
- MALÝ, K. ET AL.: *Dějiny českého a česko-slovenského práva do roku 1945*, Linde, Praha 1999
- MAREK, P., HANUŠ, J.: *Osobnost v církvi a politice. Čeští a slovenští křesťané ve 20. století*, CDK, Brno 2006
- MERTL, J.: *Politické strany, jejich základy a typy v dnešním světě*, Orbis, Praha 1931
- MOROZOV, S. V. *Polsko a Československo v evropských vztazích 1933-1939*. Praha, 2009. ISBN 978-80-7360-842-2.
- MÜLLER, K. B.: *Politická sociologie. Politika a identita v proměnách modernity*, Portál, Praha 2008
- MUSILOVÁ, D.: *Z ženského pohledu. Poslankyně a senátorky Národního shromáždění Československé republiky 1918-1939*, Němec-Veduta, Hradec Králové 2007
- NĚMEC, Bohumil. *Vzpomínky*. Praha, 2002. ISBN 80-86404-04-8.
- NĚMEČEK, Jan. *Od spojenectví k roztržce*. Praha, 2003. ISBN 80-200-1145-5.
- OLIVOVÁ, VĚRA. *Dějiny první republiky*. Praha 2000
- PECHÁČEK, J.: *Masaryk, Beneš, Hrad*, Faun, Praha 1996
- PEJČOCH, IVO. *Armády českých politiků*, Svět křidel, Cheb 2009
- PEROUTKA, F.: *Budování státu 1-4*, Academia, Praha 2003
- PODIVEN: *Češi v dějinách nové doby (1848-1939)*, Academia, Praha 2003
- PROCHÁZKA, A.: *Právní případ Dra K. Perglera. Kritický rozbor*, Orbis, Praha-Brno 1931
- PŠEJA, P.: *Stranický systém České republiky. Politické strany a jejich vývoj 1989-1998*, CDK Brno 2005
- PUTNA, Martin C. *Česká katolická literatura 1918-1945*. Praha, 2010. ISBN 978-80-7215-391-6
- RATAJ, J.: *O autoritativní národní stát. Ideologické proměny české politiky v druhé republice 1938-39*, Karolinum, Praha 1997
- *Reflexe dějin první československé republiky v české a slovenské historiografii*, Historický ústav AV ČR, Praha 1998
- ROKOSKÝ, J. *Rudolf Beran a jeho doba. Vzestup a pád agrární strany*. Praha, 2011. ISBN 978-80-7929-067-1.
- ŘEZNÍK, M. *Dějiny Polska v datech*. Praha, 2010. ISBN 978-80-7277-408-1.
- SPURNÝ, M. *Bijeme na poplach! Německá publicistika proti nacistickému nebezpečí 1930-1933*. Praha, 2009. ISBN 978-80-7106-463-3.
- STŘÍBRNÝ, J. *Thalerhof. Řeč poslance Jiřího Stříbrného*. Praha, 1934.
- SVOBODA, Ludvík. *Cestami života I*. Praha, 1971.
- SÝKORA, H.: *O parlamentu, poslancích a voličích*, Karolinum, Praha 2000
- ŠEBA, J. *Rusko a Malá dohoda v politice světové*. Praha, 1936.
- ŠEDIVÝ, I. *Češi, české země a velká válka 1914-1918*. Praha, 2001. ISBN 80-7106-274-X
- TIGRID, P.: *Kapesní průvodce inteligentní ženy po vlastním osudu*, Odeon, Praha 1990
- TOBOLKA, Z.: *Politika, Československý kompas*, Praha 1923
- TOMÁŠEK, Ludvík. *Ze zákulisí bulvárního tisku*. Praha, 1930.

- VEČEŘA, M.: *František Weyer*, Masarykova univerzita, Brno 2001
- VODIČKA, K., CABADA, L.: *politický systém české republiky. Historie a současnost*, Portál, Praha 2007
- VYKOUPIIL, Libor. *Jiří Stříbrný. Portrét politika*. Brno, 2003. ISBN 80-210-3241-3.
- WEBER, M.: *Metodologie, sociologie a politika*, Oikoymenh, Praha 1998
- WEYER, FRANTIŠEK. *Paměti 1-3*, Atlantis, Brno 1999
- WEYER, FRANTIŠEK. *Stručný výklad Ústavy Republiky československé*. Brno 1919
- WEYER, FRANTIŠEK. *Úprava právního postavení politických stran*. Brno 1924

Encyklopedie, slovníky, dokumenty

- ČAPKA, F.: *Dějiny zemí Koruny české v datech*, Libri, Praha 1999
- *Dokumenty o protilidové a protinárodní politice T. G. Masaryka*, Orbis, Praha 1953
- GRONSKÝ, J.: *Komentované dokumenty k ústavním dějinám Československa I. 1914-1945*, Karolinum, Praha 2005
- HOETZEL, J.: *Ústava Republiky československé. Zákony a nařízení z oboru práva ústavního*, Všehrad, Praha 1920
- PEHR, M. ET AL.: *Cestami křesťanské politiky. Biografický slovník k dějinám křesťanských stran v českých zemích*, Nakladatelství Akropolis, Praha 2007
- *Politická elita meziválečného Československa 1918-1938. KDO byl KDO za PRVNÍ REPULIKY*, PRAŽSKÁ EDICE, Praha 1998
- *Řeči a projevy předsedy první vlády československé Dr. Karla Kramáře*, Politický klub Československé národní demokracie, Praha 1935
- SEKANINA, F.: *Album reprezentantů všech oborů veřejného života československého*, Josef Zeibrdlich, Praha 1927
- TOMEŠ, J.: *Český biografický slovník XX. století*, Paseka, Praha 1999
- TOMEŠ, J.: *Průkopníci a pokračovatelé. Osobnosti v dějinách české sociální demokracie 1878-2003. Biografický slovník*, Demos, Praha 2004
- VYKOUPIIL, L.: *Slovník českých dějin*, Julius Zirkus, Brno 2000
- VOPRAVIL, J. *Slovník pseudonymů v české a slovenské literatuře*. Praha: 1973. ISBN 978-80-7277-369-5.
- ŽALOUDEK, K.: *Encyklopedie politiky*, Libri, Praha 2004

Edice politických programů

- HARNA, J.(ED.): *Politické programy českého národního socialismu*, Historický ústav, Praha 1998
- PROKŠ, P. (ED.): *Politické programy československé a československé sociálně demokratické strany dělnické 1878-1948*, Historický ústav, Praha 1999
- HARNA, J., LACINA, V. (EDS.): *Politické programy českého a slovenského agrárního hnutí 1899-1938*, Historický ústav, Praha 2007

Metodologie

- DRULÁK, P. ET AL.: *Jak zkoumat politiku. Kvalitativní metodologie v politologii a mezinárodních vztazích*, Portál, Praha 2008
- ECO, U.: *Jak napsat diplomovou práci*, Votobia, Olomouc 1997
- FILKA, J.: *Metodika tvorby diplomové práce*, Vydavatelství Knihař, Brno 2002

- KUBÁTOVÁ, H., ŠIMEK, D.: *Od abstraktu do závěrečné práce. Jak napsat diplomovou práci ve společenskovědních a humanitních oborech*, Univerzita Palackého v Olomouci, Olomouc 2007
- LIŠKA, V.: *Zpracování a obhajoba bakalářské a diplomové práce*, Professional publishing, Praha 2007
- ŠPINDLER, K.: *Metodické pokyny pro vypracování bakalářských a diplomových prací*, Vysoká škola veřejné správy a mezinárodních vztahů v Praze, Praha 2004

Přílohy

Příloha č. 1 - Obžalovací rozsudek vynesený nad Josefem Kotkem

C. k. soud vojenského velitelství Krakova v Moravské Ostravě.

Č. j. K 1101/14

3

Ve jménu jeho veličenstva císaře!

Zeměbranecký polní válečný soud jako nalézající náhlý soud v moravské Ostravě uznal právem po hlavním přelíčení, konaném 23. prosince 1914 za předsednictví pluk. dr. Jindřich Dürzfelda a za řízení podpluk. auditora dr. Norberta Hortwiga v přítomnosti šikovatele Aloise Otte jako zapisovatele, nadpor. auditora dr. Oskara Becka jako žalobce, obžalovaného Josefa Kotka a nadporučíka auditora dr. Františka Radlewskiho jako obhájce proti Josefu Kotkovi

pokoje dle par. 65. a) tr. z. prosince 1914 č. j. 1104/14 a o
Josef Kotek,
v Plzni, téhož okresu
Kbel, okres Přeštice
v Prostějově na Moravě,
ženatý, bezdětný, jest vinen
pokoje dle par. 65. a) tr. z.,
Smržicích, okres Prostějov, 6.
shromážděnými členy
spolku měl řeč a tuto započal
bankrot, že poslanci nemohou
poslanec Klofáč byl k smrti
živu a nechť jsou jednoho
Rakousko bude poraženo a
stalo ještě ostřejší, neboť neví
věří, že Čechy, Morava a

pro zločin rušení veřejného
vznesené žalobě ze dne 23.
návrhu podaného žalobcem.
narozen 17. června 1883
v Čechách, příslušný do
v Čechách, redaktor
jednou trestán, bez vyznání,
zločinem rušení veřejného
spáchaným v obci
Prosincé tím, že před
rozpuštěného konsumního
projevem, že válku zavinil
kosíci svých práv, že
odsouzen, jest však ještě na
smýšlení a vědí, že
vzývají boha, aby se tak
se, jaké bude dělení, ale on
Slezsko budou tvoříti klín

mezi Rakouskem a Německem a kdyby Rakousko mělo zvítězili, že budou tak germanizováni, jako německé
Polsko, čímž se snažil popouzelit lid k pohrdání a nenávisti proti jednotnému státnímu svazku a byl za to podle
par. 65. tr. z. a 444. voj. tr. z. prouc., řádu, jakož podle rozkazu nejvyššího velitelství armády (nejvyššího
velitelství etapy) z 3. srpna 1914 res. č. 44. dle náhlého soudu odsouzen k smrti provazem.

Důvody.

Dle výsledku průvodního řízení měl obžalovaný, národně sociální Čech, redaktor zastaveného, vládě nepřátelského časopisu „Pokrok“ před shromážděnými členy rozpuštěného konsumního spolku řeč a tato začínala úvodem státu nebezpečným.

Úvod řeči, jehož znění je uvedeno v rozsudkovém enuciátu, byl řízen obžalovaným jako inteligentním mužem na méně inteligentní nepatrné lidi a měl beze vší pochyby tendenci lid k nenávisti a pohrdání Rakouskem popouzetí.

Národně sociální proudy v Čechách a na Moravě podryly již značně mysl části českého lidu v těchto zemích a obžalovaný byl si zajisté vědom dosahu svých projevů.

Obžalovaný doznává, že mluvil o tom, že poslanci nemohou dojít svých práv, co český národ od války očekává, že germanisování Čechů bude následovati, že se Čechům povede tak, jako Polákům v Německu a že po válce bude Evropa rozdělena a že Čechy, Morava a Slezsko budou tvořiti klín mezi Rakouskem a Německem.

Tyto projevy nesou znaky zločinu v žalobě uvedeno. Svědek rolník Jan Mináit, stvrdil pod přísahou, že obžalovaný výslovně řekl, „že vědí, že Rakousko bude poraženo, nechť jsou stejného smýšlení a volají: Bože, jen ještě ostřeji a že při dělení Čechy, Morava a Slezsko budou vraženy jako klín mezi Rakouskem a Německem.“

Ostatní svědci, Jan Knebel, Martin Doubrava, vypovídají jen, že řeč obžalovaného byla namířena proti Rakousku.

Svědék, strážmistr I. tř. Vavřinec Kocman udal, že mimo jmenované svědky také svědci Vincenc Šnobl, Fr. Novotný a Ed. Ošťádal, potvrdili projev obžalovaného v rozsudečném enuciátu uvedený.

Z těchto výpovědí nabyl náhlý soud přesvědčení, že obžalovaný inkriminovaných projevů v plném rozsahu skutečně použil, vzal skutkovou povahu zločinu v žalobě uvedeného jako objektivním, tak v subjektivním vztahu za prokázanou a uznal obžalovaného vinným.

Jako polehčující okolnost nepřišlo nic v úvahu, naproti tomu jako přitěžující okolnost válečná doba a nebezpečí spojené s pobuřující řečí obžalovaného.

Podle par. 444. voj. tr. proc. řádu musil zníti rozsudek na smrt provazem.

Moravská Ostrava, 23. prosince 1914.

L. S.

Následují podpisy.

Potvrzuje se a trest smrti buď vykonán, vzhledem k obtíži opatření mistra popravčího, zastřelením.

Moravská Ostrava, 23. prosince 1914.

Ludvík Matuška, A. d. m. p.

vojenský velitel.

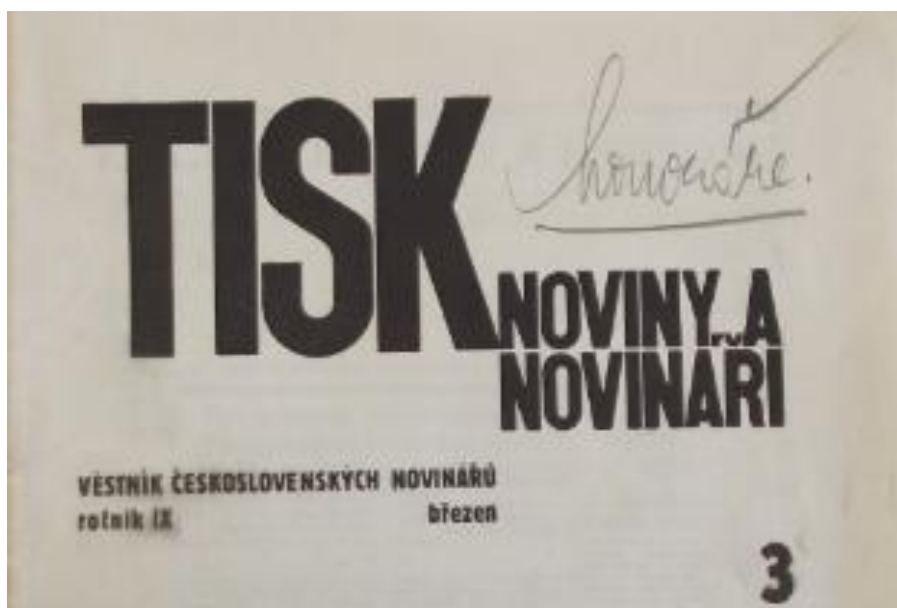
Prohlášeno 23. prosince 1914 4 hod. 30 minut.

Rozsudek vykonán 23. prosince 6 hod. 30 minut.

Dr. Hortwig, Obstl. m. p.

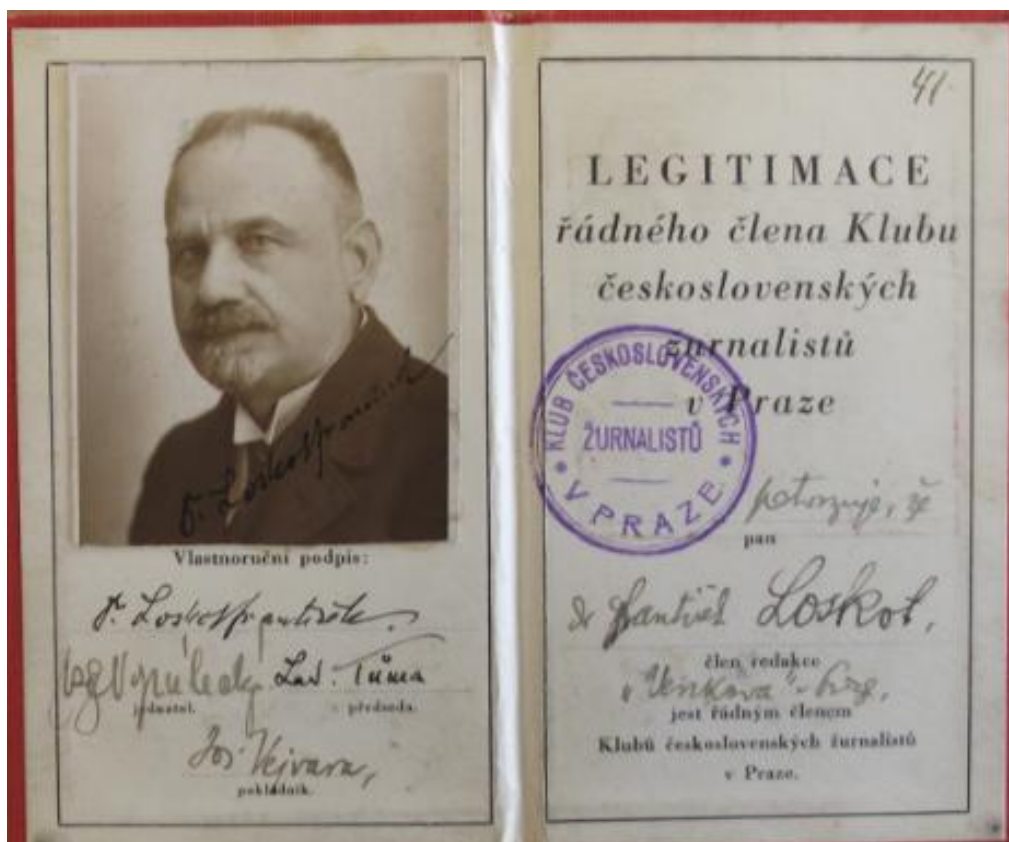
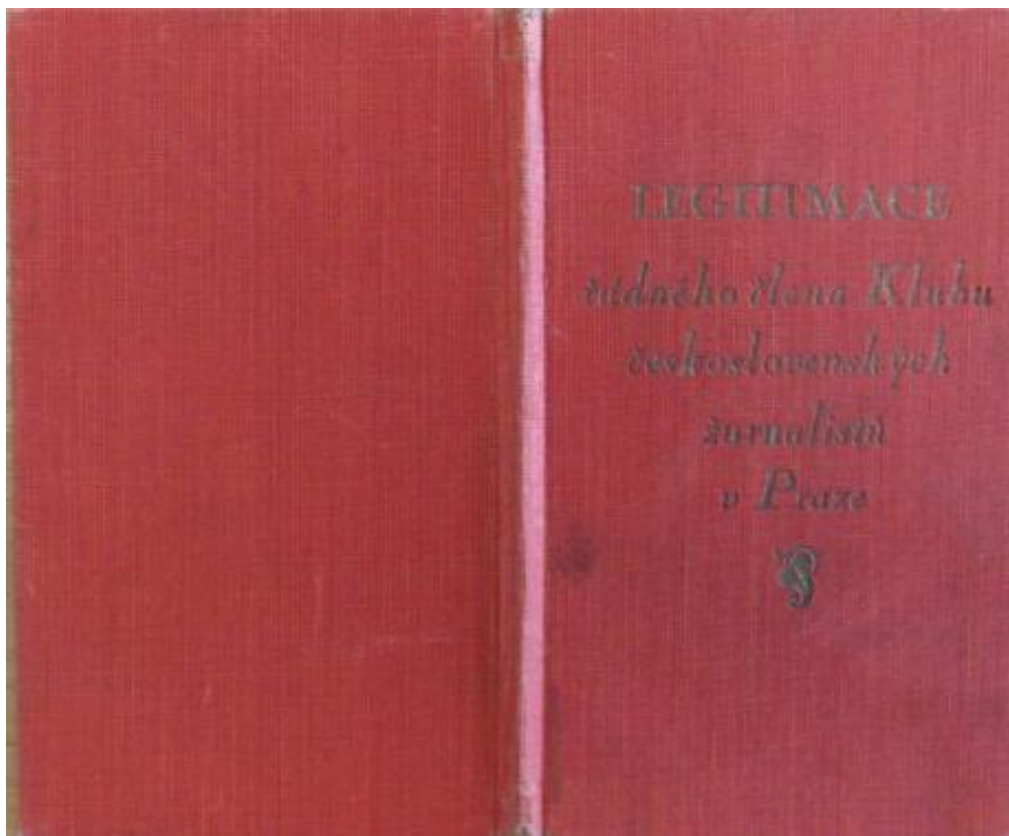
Rodní a křestní kniha <i>far. obce</i>										na rok 18 <i>06</i>					
Měsíc a den	Rok	Křestěnce					Otce			Matky		Křestitel	Kmotrův		
		Jméno	Příjmení	Podoba	Podoba	Podoba	Jméno, star a rok	Jméno, star a rok	Jméno, star a rok	Jméno, star a rok	Jméno, star a rok	Jméno, star a rok	Jméno, star a rok	Jméno, star a rok	
23	1806	Edmund					Kotyka				Jof. Háj		F. J. K.		
25	1806	Barbara					Jelavík								
25	1806	Barbara					Reckhof				Jof. Háj				
26	1806	Leona					Jemsa								
28	1806	Josefa					Ulrich				Jof. Háj				
28	1806	Sednana					Kahánek				Jof. Háj				

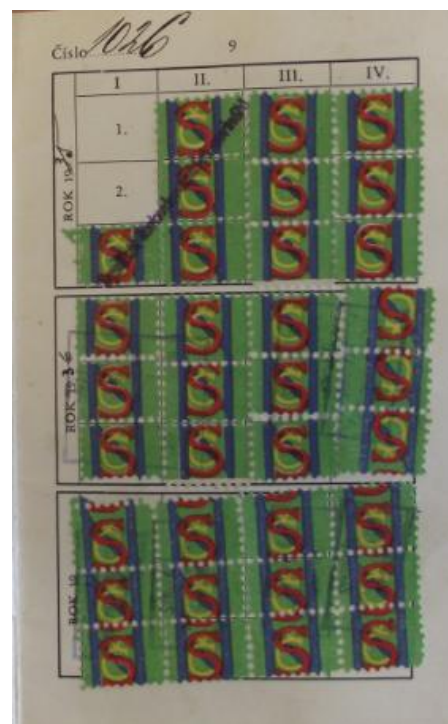
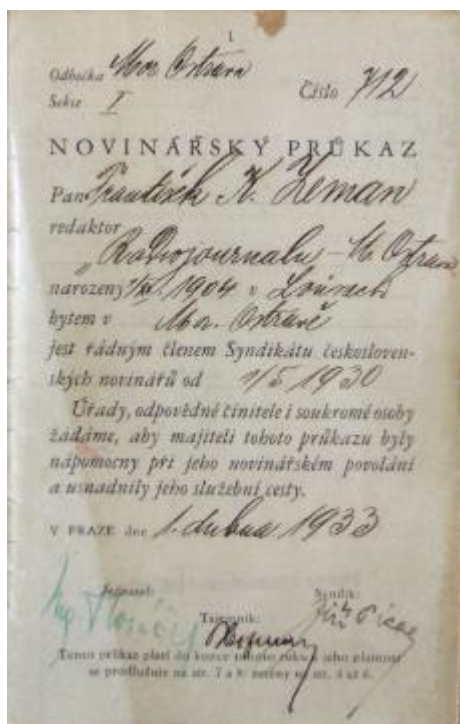
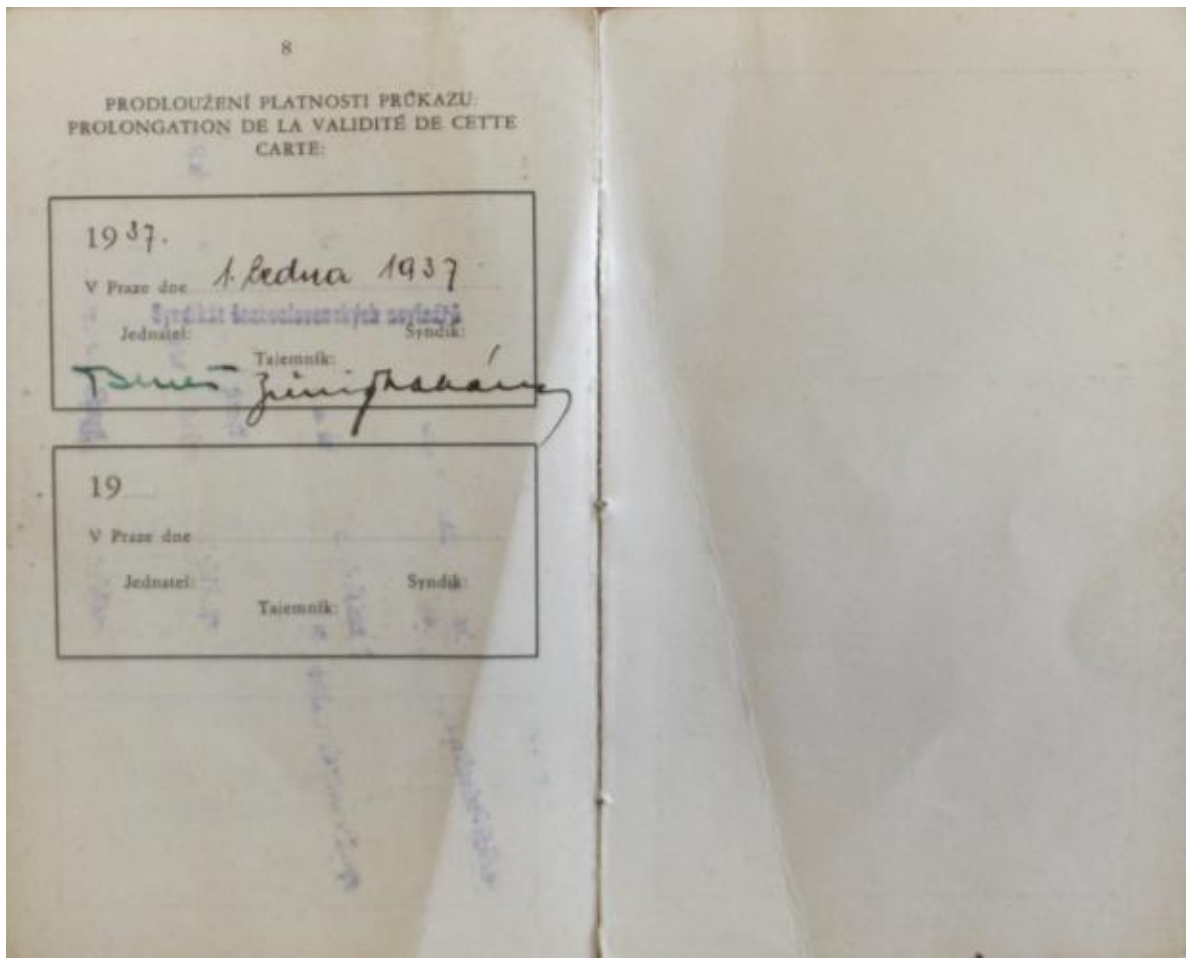
Příloha č. 2 – Matriční záznam o narození Ferdinanda Kahánka

Příloha č. 3 - Obžalovací rozsudek vyneseny nad Josefem Kotkem

Příloha č. 4 – Fotografie legitimace řádného člena Klubu československých žurnalistů

Příloha č. 5 – Fotografie novinářských legitimací s podpisy F. Kahánka, J. Pichla a nalepené členské známky

DENNÍ TISK
 Odběratel *Har* Číslo *991*
 Sekce *T*

NOVINÁŘSKÝ PRŮKAZ

Pan *Dr. Václav*
 redaktor *časopisu*
Novinářský
 narozený *11. 1908* v *Plzni*
 bytem v *Plzni*
 jest řádným členem Syndikátu československých novinářů od *11. 1934*

Úřady, odpovědné činitele i soukromé osoby žádáme, aby majiteli tohoto průkazu byly nápomocny při jeho novinářském povolání a usnadnily jeho služební cesty.

V PRAZE dne *11. 1934*

Hyšpálek
 ředitel
 Tisková
 kancelář
 Tento průkaz platí do konce říšského a jeho platnost se prodlužuje se st. 7 a 8 obč. z. st. a d. s.

Odmak 208 - vydání

Pražská odbočka Národního svazu novinářů
 zve Vás na

přátelský večer

na kterém bude vzpomenu
 organizační práce bývalého
 syndika

Jiřího Pichla
 v předvečer jeho narozenin.
 Večer se koná v Smetově re-
 stauraci v Řiegrových sádkách
 na Král. Vinohradech v sobotu
17. února 1940 o 20. h.

Pořadatelstvo věří, že se večerů zúčastní jistě
 členové bývalého Syndikátu č. novinářů, kteří
 neměli příležitost se rozloučit se svým syn-
 dikem na závěrečné valné hromadě.

Účast dám je vítána Úbor vycházkový
 Přihlášky do středy 16. února sekretariátu N. S. N.
 PRAHA XII. FOCHOVA 62 — TELEFON 332-37

Příloha č. 6 – Novinářský průkaz, pozvánka na vzpomínkový večer připomínající organizační práci syndika Jiřího Pichla a foto z valné hromady Syndikátu novinářů ze dne 7. dubna 1935 v Plzni

Po konfiskaci druhé opravené vydání

Šejdrem

50
haléřů

ČÍSLO
16

List který lže, vymýšlí, ostouzí a vydírá

Ben Ešeda

vévoda z Odřivous, pán na Plošhovicích

— Víš, proč nezbourali tu věž ved
Štítkovejch mlýnů?

— No?

— Poněvadž by byla Praha devět-
adevadesátivězatá.

„Šejdrem“ je lepší, než naše kusy
chyták.

Za Burianovo divadlo: režisér Sviták.

— Čoveče, co furt zpíváš „Já mám hol-
ku od Odkolků“?

— Ty chytřej, dyk se přeci říká: „Či
chleba jíš, toho píseň zpívej.“

Podle předpovědi „Národní práce“, listu
čís. dvořanů, volilo „Ligu“

150 zbankrotělých fašistů,

105 osobních přátel Stříbrného,

520 bláznů z Bohnic,

40 hecařů z celé Prahy,

což podle matematiky těch bohorovných pach-
tů republiky znamená sečteno

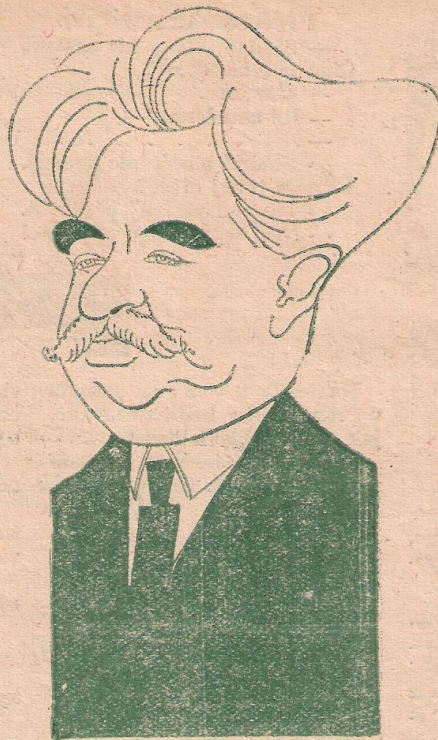
71.656 hlasů a tři mandáty.

„Ceské Slovo“
25. října:

**Liga Šejdrem
si ani
neškrtně**

27. října:

**Škrť
škrť
škrť**

Posl. Jiří Stříbrný

**Počkějí, ty budeš
liitovat...!**

Posl. Gen. r. l. R. Gajda

*
**Politické
hlavy**
*

Karikatury
bulharského malíře
A. DOBRILOVA

Posl. Dr. Karel Pergler

Příloha č. 8 – Jiří Stříbrný, Radola Gajda a Karel Pergler v karikatuře bulharského malíře A. Dobrilova (Šejdrem)

Komu: "Bc. Jan Kopel" jan.kopel 1977 /a/ seznam. cz

Vážený pane Kopale,

je mě velmi sympatické, že se zajímáte o soudobé dějiny, zvláště 20. století, které je nejen v evropských, ale i světových dějinách ovlivněno německým expanzionismem dvou světových válek, meziválečného i poválečného uspořádání.

Většina soudobých historiků toto plně nevnímá a dělá různé pomyslné dělicí čáry, které ovšem neexistují. Vždyť i Lenin a komunismus byl v Rusku v r.1917 instalován německým vojenským režimem, což historici neuvádí v souvislostech, oddělují pomyslnou čarou a berou to jako samostatné období Ruska a Evropy. Správné ovšem je, že tato historická epocha /nedemokratismu/ končí až rečen 1989 ruskou perestrojkou organizovanou Gorbačovem, rozpadem Sov.svazu, berlinské zdi a vznikem demokratických států ve střední Evropě.

Často Rusy pomlouváme, ale oni byly do této dějinné situace a velmocenské hry 20.století v plném rozsahu německou rozpínavostí vmanipulováni a vtaženi se všemi negativními důsledky pro ně i pro Evropu. Neuvědomují si, že kdyby byl Sov.svaz ve 2.svět.válce poražen, už bychom tedy nebyli s i Anglie by byla součástí německé říše, protože by vojenskému německému tlaku nedolala.

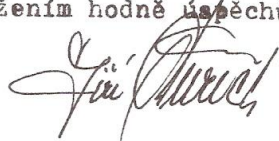
Dějiny se ovšem nevykládají objektivně, ale podle současného politického názoru a politické objednávky.

Vaši nabídku, zda bych byl ochotný přednášet musím s poděkováním odmítnout a to ze zdravotních důvodů ve svých 81 letech.

Spisovatel Karel Horký si vzal Dürichovu dceru a proto bych Vám byl vděčný, pokud byste mohl brožuru Masaryk - REDIVIVUS oskenovat a zeslat na adresu mého syna - JiříDürich /a/ centrum.cz

Přeji Vám a oběma sdružením hodně úspěchů v objektivním hodnocení historie.

MB 12.2.2011

39 hal.

II. vydání

České slovo

Ústřední orgán čs. strany národně-socialistické.

Redakce: Praha, Křižkova 12. Telefon: 2111. Cena: 1 Kč. Předplatní: 12 Kč ročně.

Provoz: Praha, Křižkova 12. Telefon: 2111. Cena: 1 Kč. Předplatní: 12 Kč ročně.

Celní přímeti.

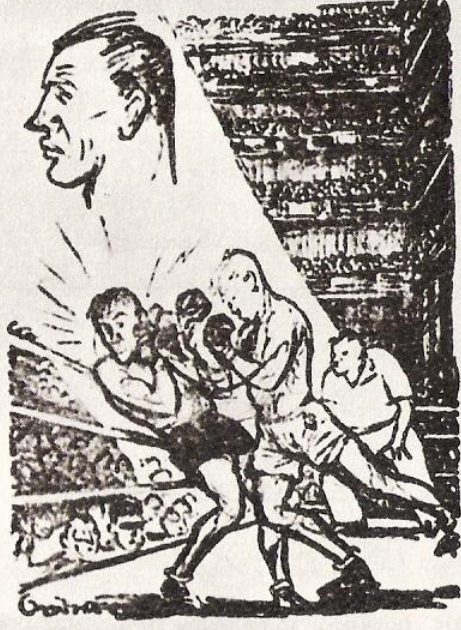
V této době, kdy se v Evropě rozvíjí boj mezi národními státy, je třeba se připravit na všechny možné případy. Celní přímeti jsou jedním z důležitých prostředků obrany domácího průmyslu a obchodu. Každý stát má právo chránit své ekonomické zájmy a uplatňovat celní práva. To platí zejména v době, kdy se v Evropě rozvíjí boj mezi národními státy. Každý stát má právo chránit své ekonomické zájmy a uplatňovat celní práva. To platí zejména v době, kdy se v Evropě rozvíjí boj mezi národními státy.

První vlak na tisk je vyroben v Evropě prvního průmyslového státu. Tento vlak je vyroben v Evropě prvního průmyslového státu. Tento vlak je vyroben v Evropě prvního průmyslového státu. Tento vlak je vyroben v Evropě prvního průmyslového státu. Tento vlak je vyroben v Evropě prvního průmyslového státu.

V tomto čísle se zabýváme sčítáním včel. Včelstvo je jedním z důležitých členů naší přírody. Každá včelka má své úkoly a přispívá k životu celého včelstva. Sčítání včel je důležitou součástí péče o včelstvo. Každý včelník by měl vědět, jak sčítat včelky a jak je chránit. Sčítání včel je důležitou součástí péče o včelstvo.

Naše země je bohatá na přírodní zdroje. Každý z nás má právo těžit z těchto zdrojů. Každý z nás má právo těžit z těchto zdrojů. Každý z nás má právo těžit z těchto zdrojů. Každý z nás má právo těžit z těchto zdrojů. Každý z nás má právo těžit z těchto zdrojů.

Momentka z pondělního boje.

Bojovník v ringu. Momentka z pondělního boje.

Námě 310.336 státních zaměstnanců.

Číslo státních zaměstnanců v naší zemi je 310.336. Každý z nás má právo vědět, jaké podmínky musí splňovat, aby se stal státním zaměstnancem. Každý z nás má právo vědět, jaké podmínky musí splňovat, aby se stal státním zaměstnancem. Každý z nás má právo vědět, jaké podmínky musí splňovat, aby se stal státním zaměstnancem.

Včelstvo je jedním z důležitých členů naší přírody. Každá včelka má své úkoly a přispívá k životu celého včelstva. Sčítání včel je důležitou součástí péče o včelstvo. Každý včelník by měl vědět, jak sčítat včelky a jak je chránit. Sčítání včel je důležitou součástí péče o včelstvo.

Poznámky k dole.

První vlak na tisk je vyroben v Evropě prvního průmyslového státu. Tento vlak je vyroben v Evropě prvního průmyslového státu. Tento vlak je vyroben v Evropě prvního průmyslového státu. Tento vlak je vyroben v Evropě prvního průmyslového státu.

V tomto čísle se zabýváme sčítáním včel. Včelstvo je jedním z důležitých členů naší přírody. Každá včelka má své úkoly a přispívá k životu celého včelstva. Sčítání včel je důležitou součástí péče o včelstvo. Každý včelník by měl vědět, jak sčítat včelky a jak je chránit. Sčítání včel je důležitou součástí péče o včelstvo.

Naše země je bohatá na přírodní zdroje. Každý z nás má právo těžit z těchto zdrojů. Každý z nás má právo těžit z těchto zdrojů. Každý z nás má právo těžit z těchto zdrojů. Každý z nás má právo těžit z těchto zdrojů. Každý z nás má právo těžit z těchto zdrojů.

Včelstvo je jedním z důležitých členů naší přírody. Každá včelka má své úkoly a přispívá k životu celého včelstva. Sčítání včel je důležitou součástí péče o včelstvo. Každý včelník by měl vědět, jak sčítat včelky a jak je chránit. Sčítání včel je důležitou součástí péče o včelstvo.

České slovo, ústřední orgán čs. strany národně socialistické, jehož obsah však určoval J. Šald. Jako stranický deník mělo poměrně malý náklad; byl určen převážně funkcionářům této strany.

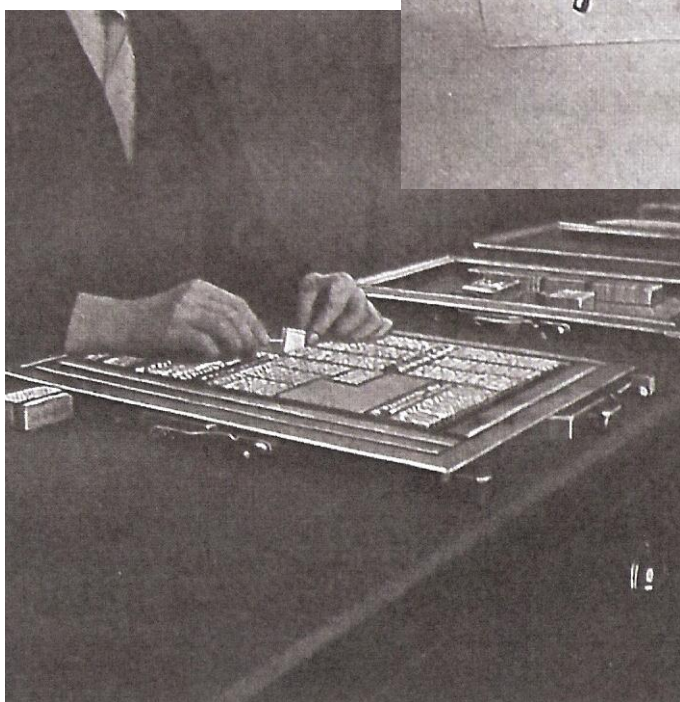
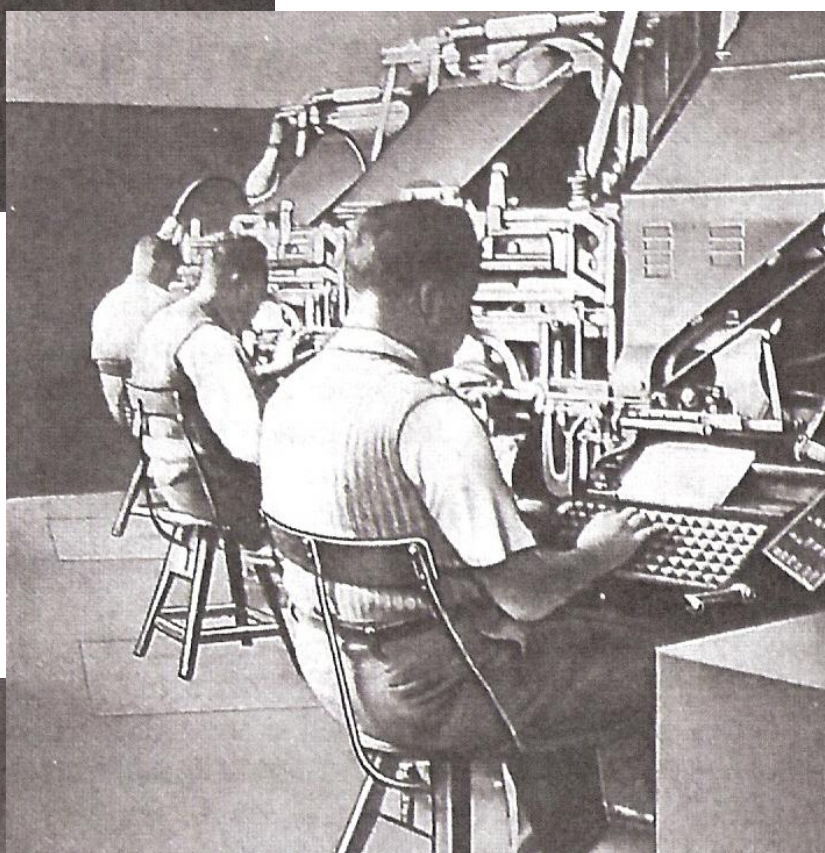
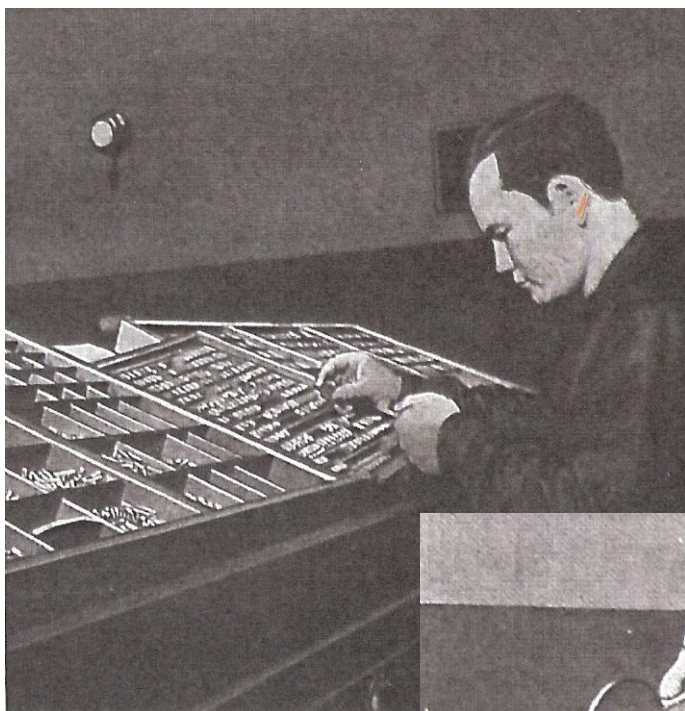

Příloha č. 11 – Mozaika titulů produkce tiskového koncernu Tempo

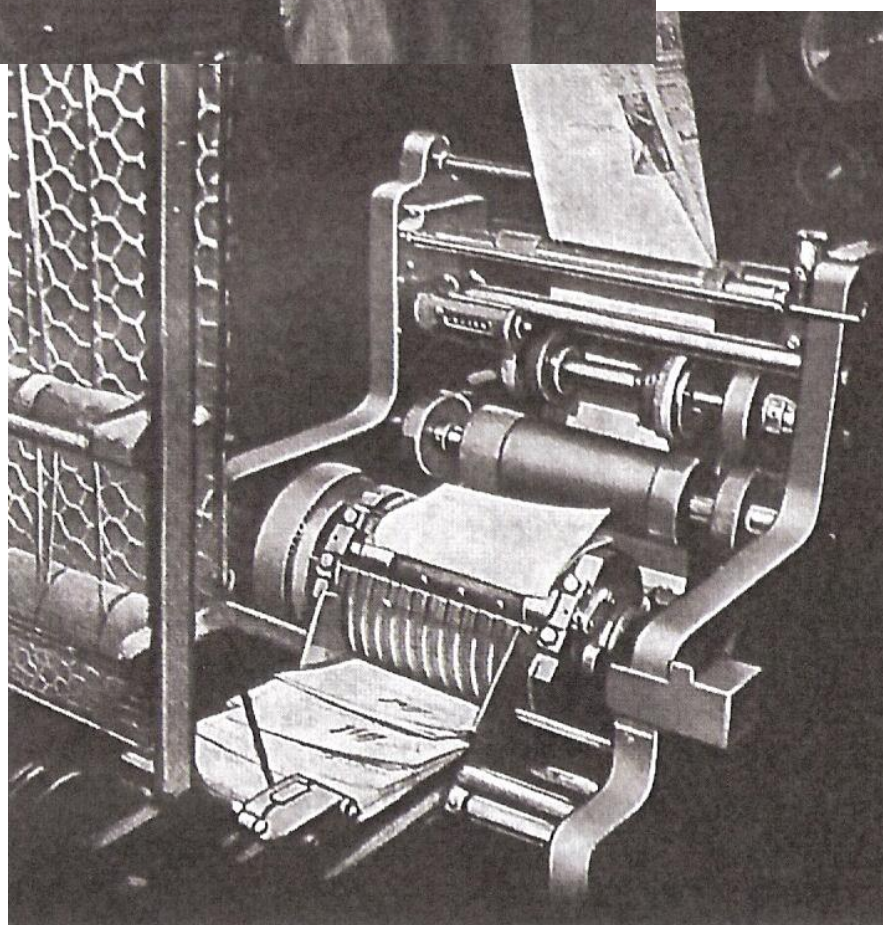
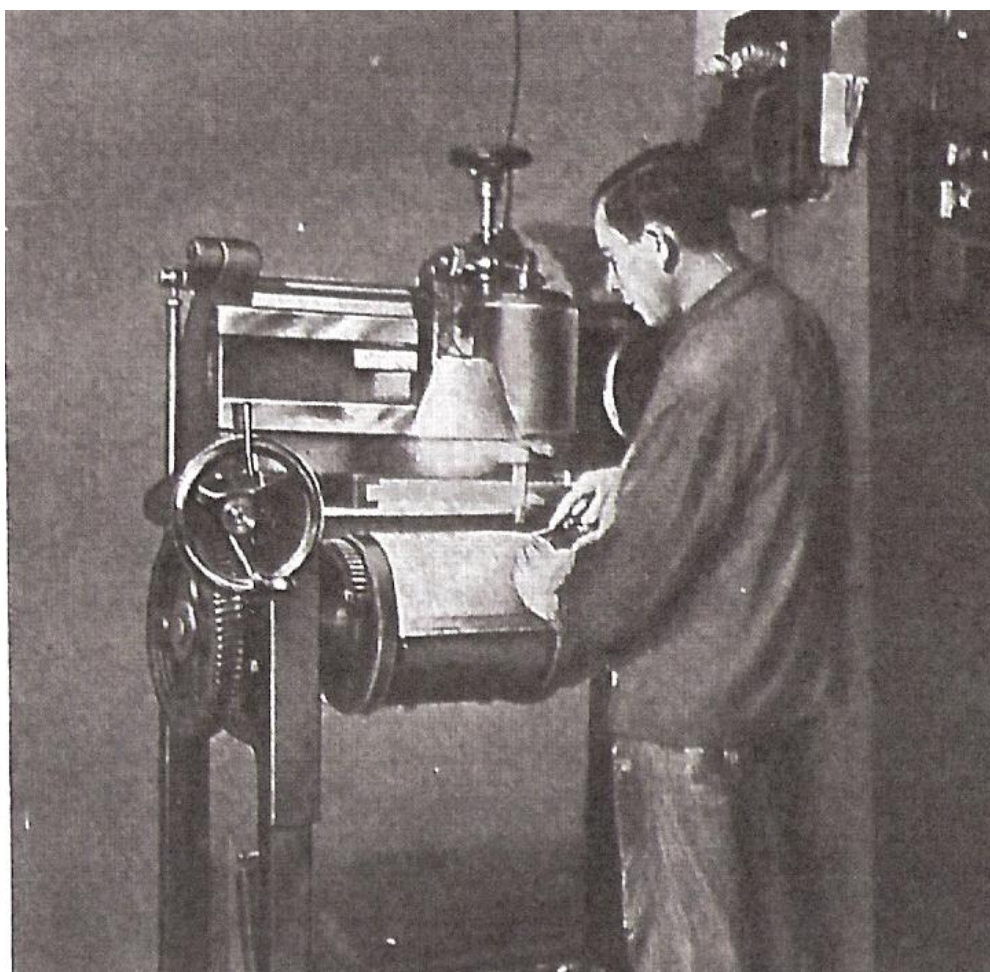

Příloha č. 12 – Mozaika titulů produkce Melantrichu

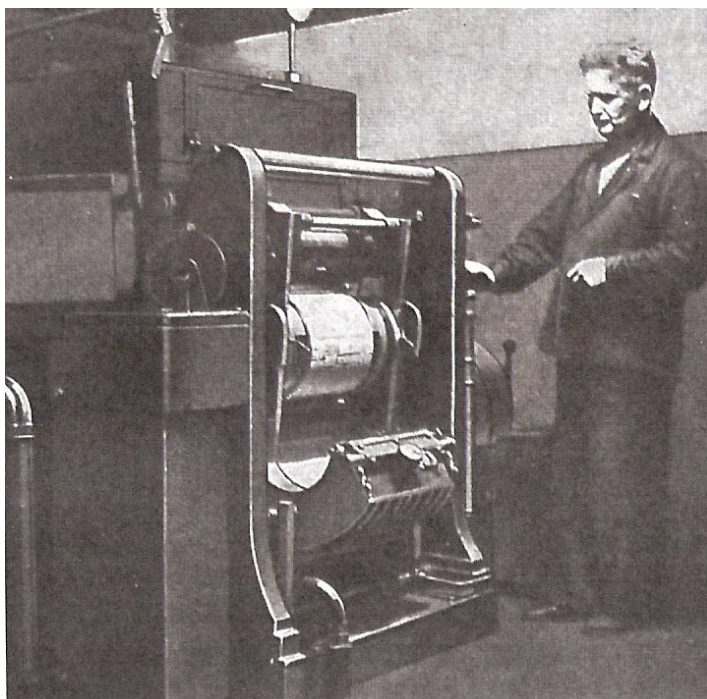
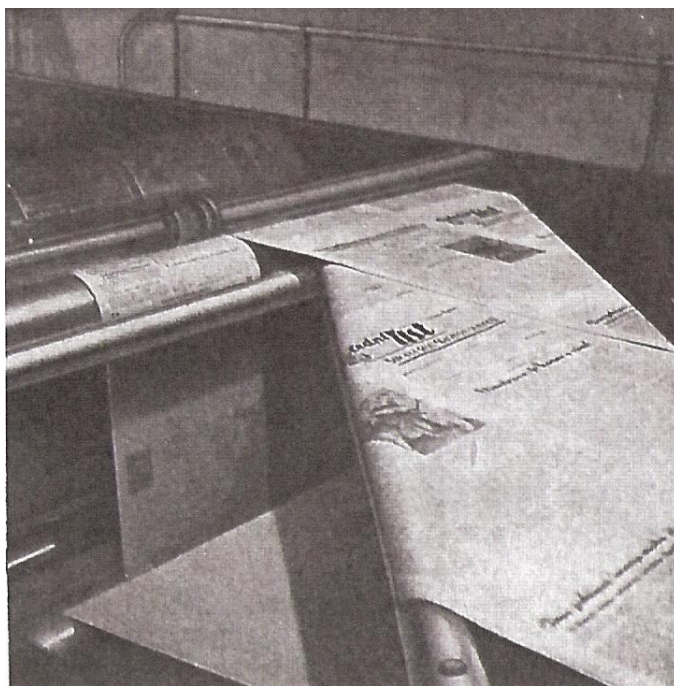
Příloha č. 13 – Postup výroby „Poledního listu“

Příloha č. 14 – „Polední list“ během tisku

Příloha č. 15 – „Polední list“ opouští rotačku

Příloha č. 16 – „Polední list“, vydání z května 1945

VYSLANECTVÍ
ČESKOSLOVENSKE REPUBLIKY
V BĚLEHRADĚ.

Beograd, 3. května 1933.

Č. 562/dáv/33.

Vec: Zákaz časopisu Národní Liga
v Jihoslavii.

CM./AS.

Ministerstvo zahraničních věcí.	
Důvě - u. v. 1933 č. 51174	
Přílohy	Selaz / / / /
Centny:	Od: / / / /
Právní č. 130098/33	

Ministerstvu zahraničních věcí

v Praze.

Rozhodnutím jihoslovanského ministerstva vnitra ze dne 29. m. m. č. I/13151 byl v Jihoslavii zakázán dovoz a rozšiřování listu „Národní liga“, který vychází v Praze.

Zákaz tento je v souvislosti s dřívějším zákazem jiných listů téhož podniku, jež vyslanectví ohlásilo dopisem č. 1049/dáv/33 ze dne 8. listopadu 1932.

Chargé d'affaires a. i.:

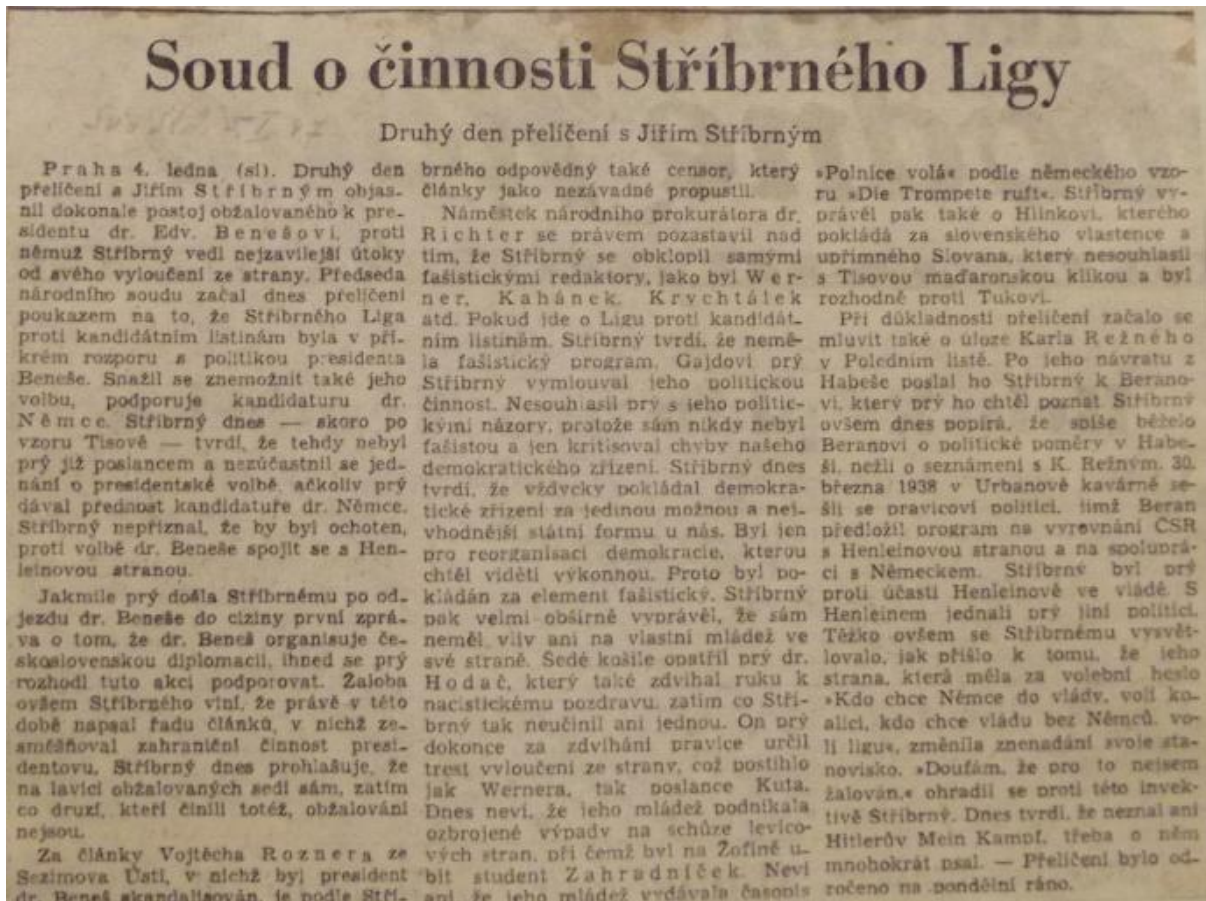
130098
Vvrat
11. V. 1933
11. V. 1933
15. V. 1933
16. V. 1933

M. Minner

16. V. 1933
Prace časopis Národní Liga

Příloha č. 17 – Dopis z jugoslávského velvyslanectví o zákazu šíření časopisu „Národní liga“

Příloha č. 20 – Poválečný tisk referující o soudu s Jiřím Stříbrným, prvorepublikový leták útočící na Jiřího Stříbrného a hlavička „Arijského boje“

Jiří Stříbrný před soud
Pro podporu nacistického hnutí

Praha 8. listopadu (zdk). Asi do čtrnácti dnů bude vypracována žaloba proti Jiřímu Stříbrnému, který bude postaven před národní soud. Je žalován podle retribučního dekretu ze zločinu proti státu a podporování nacistického hnutí. Dále proto, že svou politikou a psaním v jeho časopisech ve smyslu loyálnosti k Němcům vznikly republice velké škody.

Agrární Večer a Stříbrného Polední list s Gajdou a spol.

Kdo je Stříbrný, že chce nyní očistit národ?
Kdo je Gajda se svou touhou po diktátorství a nechává se ve fašistické straně nazývat »vůdce« (Führer)?

Jsme v cestě velkým plánům Německa a nic nás nemohlo zachránit od toho, co se stalo, nežli pomoc západních demokratických států. Nestalo se tak. Nyní stojíme před novými úkoly, chceme-li jako stát a národ existovat. Zlořečený budiž každý, kdo místo spolupráce rozsevá nesvár a zášť mezi nás, kdo místo tvořivé práce hledá záminku pro další zotročení národa!

Dnes si přečtěte na str. 3.
Býv. ministr spravedlnosti Žid Meissner ztratil vousy
a na str. 5. zprávy z šoukého života.

Ročník II. - číslo 43. V Praze 1. listopadu 1941.

Arijský boj

Vychází každou sobotu. Telefon: 313-75, 290-23.

1⁵⁰

Příloha č. 21 – Ferdinand Kahánek: Život a poprava Josefa Kotka (titulní strana)

FERD. KAHÁNEK:

Židovská otázka v Československu.

PRAHA 1922.

VYDAL F. S. FRABŠA. — TISKLI NEUBER, POUR A SPOL. V PRAZE.

Příloha č. 22 – Ferdinand Kahánek: Židovská otázka v Československu (titulní strana)

P Ř I H L Á Š K A

do místní skupiny „Národní ligy“ („Ligy proti vázaným kandidátním listinám“).

Jméno: .....

povolání: .....

bydlí: ..... Rok narození: .....

Zavazuji se platit 3 Kč čtvrtletního příspěvku.

.....
vlastnoruční podpis.

Ústředí „Národní ligy“, Praha II., Jungmannova 26.

Příloha č. 23 – Přihláška do Národní ligy

Kresba J. Lada pro novinářský měsíčník. Umělec vystihl obsah senzačního tisku.

Z galerie novinářských veličin: redaktor Národního osvobození Josef Dyma.

ROČNÍK VI **Věstník** ČÍSLO I
československých novinářů

Mařák a režisér...
Leden 1932

Redaktor Národních listů Vincenc Červinka, proslulý nenávislivými protisovetskými články, v nichž psal, že sovětská komisaři jedí počené děti.

Z galerie novinářských veličin: poslanec Jan Pešek, redaktor živnostenské Reformy.

Z galerie novinářských veličin: šéfredaktor Národních listů Josef Holeček.

Příloha č. 24 – Věstník novinářů z roku 1932

Dr. F. KAHÁNEK

BENEŠ

CONTRA

BECK

REPORTÁŽE A DOKUMENTY

EVROPSKÉ VYDAVATELSTVO V PRAZE

Kahánek:

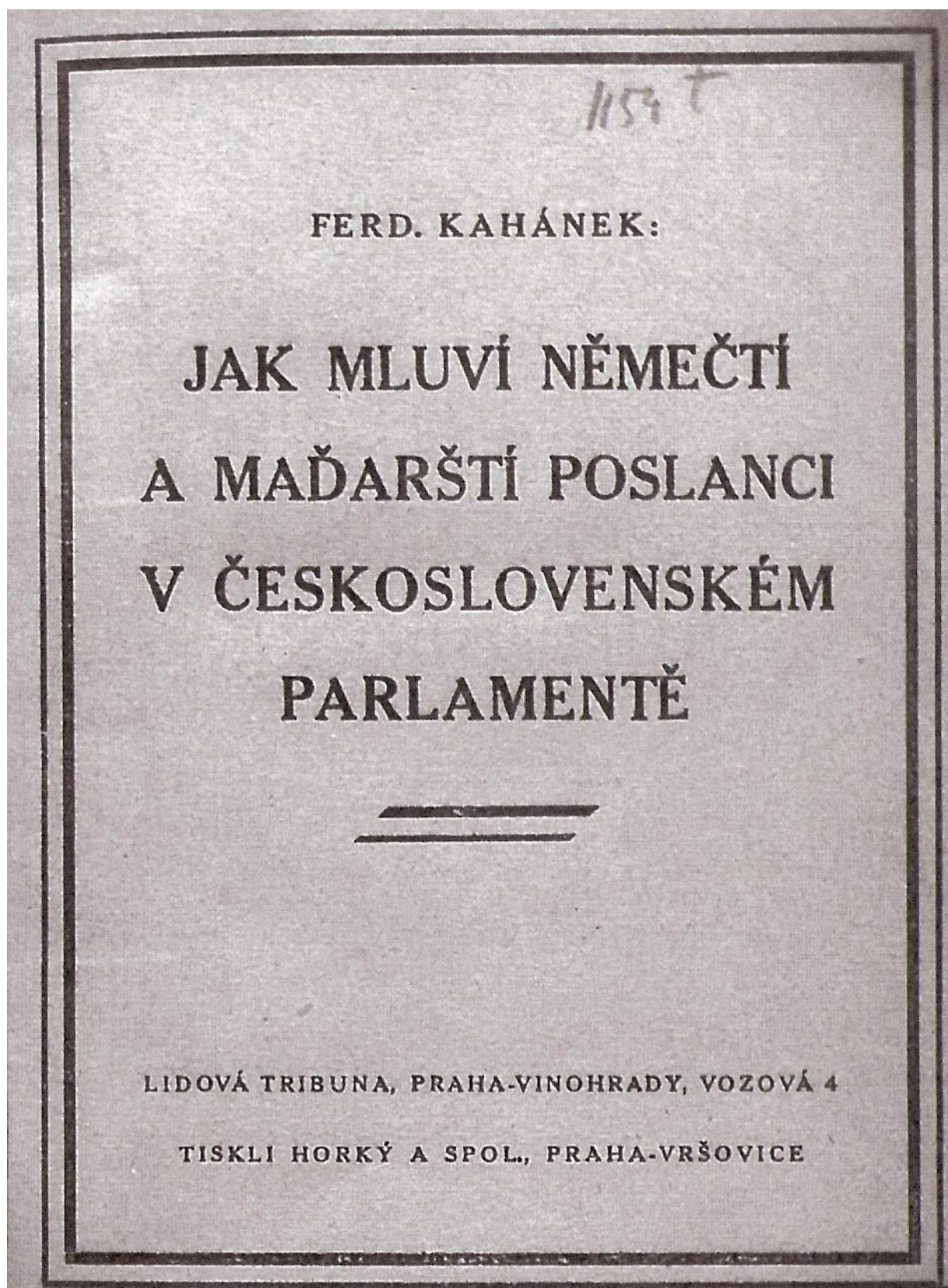
Zákulisí

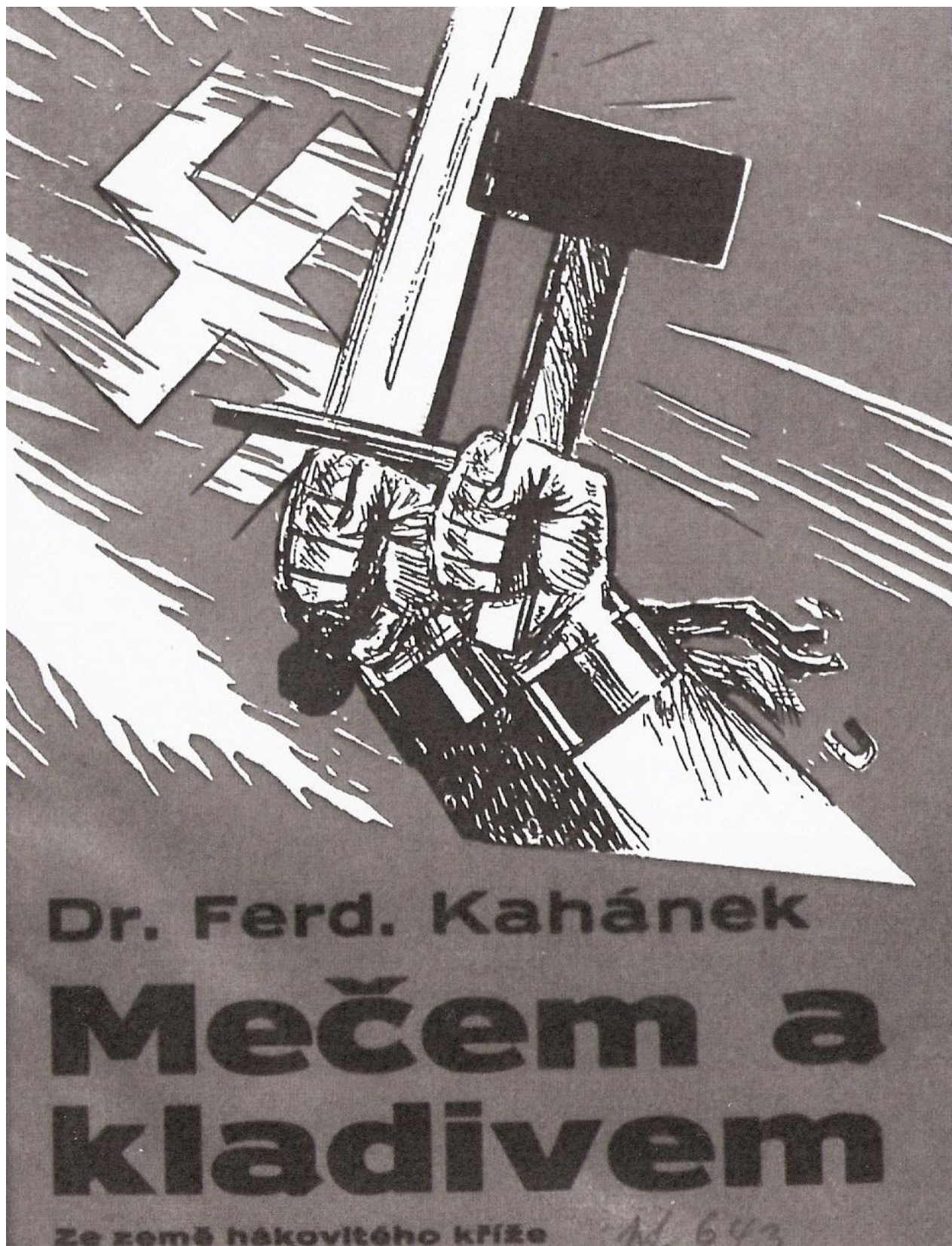
presidentské

volby

Dr. Beneše

Příloha č. 28 – Ferdinand Kahánek: Mečem a kladivem. Ze země hákovitého kříže (titulní strana)

JAK SE DĚLÁ POLEDNÍ LIST

v tiskárně Tempo akc. společnosti v Praze

Nedělní list

L VYDÁNÍ

50 haléřů

Redakce: Praha, Křižkova 12. Vydání: Praha, Křižkova 12. Kontaktní osoba: M. Křížek. Telefon: 22 44 44. Adresa: Praha, Křižkova 12. Číslo účtu: 22 44 44. Vydání: 17. prosince 1933. Cena: 50 haléřů. Redakční rada: M. Křížek, J. Štěrba, J. Štěrba, J. Štěrba.

Věrnost k určitému smyslu a namáhání jejich ducha musí být.

Věrnost duše souhlasu v periodě době shora uvedených odznaků...
Nic než národ

věrnost ke žluť věřil zastávám, což je náše novou, dorůstající generaci...
U ševcůva domu stáli se stovky národě své vzříštili. Odbyly žltovu hořimely, za kterých národ rasil i stl. Národní solidarita ukázala se živelnostem i ochotou. „Něc než národ“...
Věrnost k určitému smyslu a namáhání jejich ducha musí být.

ale ižvíti desítkami lidí přímě v obmáhání žltovněch...
Věrnost k určitému smyslu a namáhání jejich ducha musí být.

Věrnost jemu tožá polně ruznáku listu pamtěte Ant. Švečky...
Věrnost k určitému smyslu a namáhání jejich ducha musí být.

K ševcůvi se přitáhli, když někdy mluvíte mladíci. U jím...
Věrnost k určitému smyslu a namáhání jejich ducha musí být.

Věrnost k určitému smyslu a namáhání jejich ducha musí být.

Příloha č. 30 – Článek F. Kahánka „Nic než národ“ z „Nedělního listu“ ze 17. prosince 1933 a pozdější odznak Národního sjednocení

Příloha č. 31 - Trvalá bydliště Ferdinanda Kahánka v běhu času

Ferdinand Kahánek

Mládě Mladě
Klad. kraj Praha

Vorname der		Geburts		Rel. St.	Beruf	Heimats-	Anmerkung
männlichen Personen	weiblichen Personen	Datum	Ort			Gemeinde	
Kahánek Ferdinand		14/2 1896	Vel. Mladice		J. U. C.	Prácheň	14/11 30
Kahánková Marie		5/2 1905	Mlad. Mladice		Redakce immalistka	Prácheň	
						Prácheň	11/203/39 2/216/39

Veränderungen der Wohnungsanmeldung						Abmeldung	
Datum	No. C	Viertel	Gasse, Platz	Or. No.	Bei wem	Datum	Richtung
14/2 1918	261	III	Palackého	45	Větrná	2/4 19	Prácheň
11/2 1919	115	III	Saluzina	62	Ujezdů	14/2 19	okružní ulice
25/2 20	1108	IV	Truhlářská ul.	13	Mladice		

Veränderungen der Wohnungsanmeldung						Abmeldung	
Datum	No. C	Viertel	Gasse, Platz	Or. No.	Bei wem	Datum	Richtung
23/9 22	265	I	Žitkova	11	Vydrovská	6/3 23	Dělnická ul.
6/6 23	1967	I	Dělnická	23	H. Dvořákova		
17/9 23	639	III	Přemyslova	5	Štrnákův	17/9 23	9
9/3 24	284	I	Žitkova	32	Dvořákova	25/6 25	op. 382
25/6 25	382	I	Rasínova	26	Štěrba	15/2 29	9
11/12 28	518	III	Žitkova / Dubatova	26	Štěrba	11/12 29	9
15/2 29	245	I	Jungmannova	26	Štěrba	15/2 30	9
15/2 30	245	I	Jungmannova	26	Štěrba	18/2 35	Štěrba
19/2 35	1115	III	Štěrba	26	Štěrba	21/12 38	Štěrba
26/12 38	1494	I	Beloredičko	26	Štěrba	15/12 39	Prácheň

Příloha č. 32 - Manželka Marta Maria Kahánková, roz. Diennešová, narozená 5. 12. 1905 v Banské Bystrici

 Jméno a příjmení *Marta Kahánková* 4
zaměstnání *manželka redaktora (Pobed. listu)*
rok, den a měsíc narození *5. 12. 1905*
rodiště *Banská Bystrica* polit. okres *Banská Bystrica*
příslušnost *Trábor* polit. okres *Kovč. železni*
bydliště *Trábor 5745.*

Příloha č. 33 - Žádost Marty Kahánkové za účelem sňatku s říšským příslušníkem

11

5

Policejnímu ředitelství

v Praze.

Jméno a příjmení Marta Maria Kahánková

den, měsíc a rok narození 5. / X. / 1905

místo narození Pov. Rybůvka okres Amstet

místo příslušnosti Proseč okres

jméno a příjmení otce Alvondra Veneš

jméno a příjmení matky, též za svobodna Marek Hlaváčková
Flanulová

žádá o vydání vysvědčení zachovalosti

za účelem sňatku s říšským příslušníkem

V PRAZE dne 16. VI. 41

Podpis žadatelce:
Marta Maria Kahánková

Přesná adresa žadatelce
Ryboluky u Brna
Flanulová 141

Block-Nr. 116
Blk. 4.

Juxta Nr. 067
Ein. 1940. 22.289.377

Über die Abgabe der Antrags-
formulare an die Verwaltungsstellen 2-
1016 Nr. 1/10
der Verwaltung, des 20. 240/33
u. 242/40.

zu führen in diesen Fällen
sind sprachen die aus der
sachl. zahlung

Z. 240/33 u. 242/40 100.

10 K (siehe II)
(siehe II)

Marta Kahánková pod pol. 2306

Příloha č. 34 - Navracená legitimace Marty Kahánkové po přijetí německého státního občanství

**Amtsvermerk.
Úřední záznam.**

Lucie Kahánková

geboren am 5. Sep. 1905 in Reute Bystrva
 geboren am 5. Sep. 1905 in Reute Bystrva
 BIRTH Reute Bystrva geborens am Praha
 BIRTH Reute Bystrva geborens am Praha
 BIRTH Reute Bystrva geborens am Praha NC 501
 BIRTH Reute Bystrva geborens am Praha NC 501

ersucht um Berichtigung

O b e r i m a d r a t v Praze vrátil dne 29. VI 1942 Pas. odd.
 připojenou obč. leg. odstraněnou vříc jmenovně strach, jelikož
 se stala německou státní příslušnicí.
 Obč. leg. slatano v spiel.

v Österreich geboren: 000   000   000
 in 000   000   000
 ulässen v 000   000   000

ausgegeben in 000   000   000
 in 000   000   000
 ausgestellt wurde.

Heide Tag Wo Zeit Ort Kar Kin an Ort	Bitte bei der Ausstellung der Legitimation die hier stehenden Angaben der Legitimation zu beachten und die Ausstellung der Legitimation nur bei der Ausstellung der Legitimation durch den Aussteller der Legitimation zu lassen. Die Ausstellung der Legitimation ist nur durch den Aussteller möglich.	Mit dieser Legitimation wird die Person der Legitimation als Staatsangehörige der Deutschen Reichs anerkannt.	Nr. <u>000</u> DEUTSCHES REICH NĚMECKÁ ŘÍŠE PROTEKTORAT PROTEKTORÁT BÖHMEN U. MÄHREN ČECHY A MORAVA
		ALLGEMEINE VŠEOBECNÁ BÜRGERLICHE OBČANSKÁ LEGITIMATION LEGITIMACE DES STAATS STÁTNÍ ANGEHÖRIGER PŘÍSLUŠNÍKA DES PROTEKTORATES PROTEKTORÁTU BÖHMEN U. MÄHREN ČECHY A MORAVA	

Maria Kahánková
Lucie Kahánková

Příloha č. 36 - Přehled trestních věcí vedených proti Dr. Ferdinandu Kahánkovi

Okrasní
Krajský h.
Dvůrův
Bratřiči

soud v Prose se dne 11. 12. 91 e. j. PK 3A 158/17 2c

žádá za sdělení pověsti, osobních poměrů a dřívějších trestů

Dr. Ferdinand Kahánka?

nar. 1
přisl. na mizeru
zaměst.
syna, dcery
posledně bytem E. Jungmannova 16

Výpravně!

1. Hrochůvka Na ~~obal~~ původní spisu e. j. 311880 do příslušné rubriky:

do rub. 1) <poněkud zlobivá, májeleka nevyzpytkelná, zemaný, žije v dobrých poměrech,
do rub. 2) Ulov a kava rozná Gläeksteinová, matka,
do rub. 3) dle zprávích zprávi melopl domal kushin, anáči jednapr žde o něm spoy.

1. Okumilho zonda kushinů r Prose - PII 612/28, PII 3122/30, PII 1661/28-1, PII 669/28,

2) Zeman kushin zonda r Prose, odda PII 164/28-2, KII II. 546/17, KII II. 719/17, KII II. 611/17, PII 1337/4-7, PII 1351/17, PII 147/28, PII 1111/28, PII XII 817/17, PII XII 888/17, PII XII 216/17, PII XII 709/17, PII XII 1000/17, PII XII 909/17, PII XII 939/17, PII XII 757/17, PII XII 1168/17, PII XII 1321/17, PII XII 1142/17, PII XII 1123/17, PII XII 1590/17, PII XII 1540/17, PII XII 1507/28, PII XII 1033/28, PII XII 1193/17, PII XII 1198/28, PII XII 1607/28, PII XII 202/28, PII XII 1857/28, PII XII 617/17, Kuapo da zonda r Prose PII XII 1985/28, PII XII 1461/27, PII XII 1591/29, PII XII 1969/29, PII XII 729/17, PII XII 3085/28, PII XII 518/30, PII XII 1007/30, PII XII 185/30, PII XII 1043/30, PII XII 3170/31, PII XII 1337/17, PII XII 1855/28, PII XII 2267/31, PII XII 192/28, PII XII 1075/31

Příloha č. 37 - Vůdčí (řidičský) list Dr. Ferdinanda Kahánka z roku 1931

Jméno Dr. Ferdinand Kahánek, Vysvědčení o zkoušce od
zaměstnání šéfredaktor Ing. J. Hněvkýř
bydliště I. Jirgova ulice 26 ze dne 24. 3. 1931
naroč. dne 13. 10. 1896 z. 460-31.
v Vitkovicku
okres okres Větrná 46 115 197 ul. 19 31
přísahá Příhoda 47 39
okres Nový Jičín 74 HP.

žádá o vyhotovení vůdčího listu k samostatnému
řízení osobního nákladního automobilu troj-
kolky mot. kola s přívěsným vozíkem.

Odd. II., dne 24. 3. 1931

Vůdčí list vydán dne 24. 3. 1931 a raznáménán v rejstříku
pod č. 793.

Reponatur

Odděl. II., dne 27. BŘEZ 1931

Příhoda
Hněvkýř

Příloha č. 38 - Žádosti o vydání cestovního pasu a zmínka z policejních análů o uprchnutí do Polska

POLICEJNÍ ŘEDITELSTVÍ
V PRAZE.
Pod-1.VII.1938 Čj.290446

K
158
3

Tiskopis
na žádost
o cestovní pas.

Mr. Ferdinanda Kahárka

Pas vyhotoven dne *11.9.1939*
a zapsán v seznamu pasů cestovních
pod čís. *17373*. Pagein. čís. pasu *7844*
17629

Příjemí pasu stvrzuje dne:
Moham. Ferd.

*Trestní řízení nelze zavést,
jezte obviněný mluví Ferd.
Kahárek uprchl 19.8.1939
do Polska a žije t.č. ve
Varšavě*

Per.

Kom. 12. V. 1939

Staré Město.

5

Jméno a příjmení *Mr. Ferdinanda Kahárka*
zaměstnání *Repradiaktor (Vukova)*
den a místo narození *13/10 1896*
oblast *Vitkovice* polit. okres *Mos. Votrava*
bydliště *Pobor* polit. okres *N. Jiří*
náboženství *Praha Smíchov Vab. dělní 26*
stav

rodiče
manželka

Popis osoby:
muže *okl.* ženy *scav*
obličej *okl.*
barva očí *scav*
barva vlasů *okl.*
zvl. znam.

Nový cest. pas. Prodtka rozš.
Plati k cestě do *Evrop. států*
na dobu do *1/7. 1941* a zpět
účel a cíl cesty *studijní práce*

Na agromarxistické frontě.

Několik otázek dr. F. Kahánkovi

Dotyčnou otázku dr. F. Kahánka v listě pana Vraného proti národním opozitním stranám a tímto se jasně ukázal jeho dr. F. Kahánek v národním sdružení zemědělců a jeho v předních řadách sdružení zemědělců opozitních se jedinou částí do služeb nemarxistického a žije předimárcem agromarxistického režimu.

Dr. F. Kahánek se v listě pana Vraného tentéž otázkou, že je ve službách agromarxistických a tímto se jasně ukázal jeho dr. F. Kahánek v národním sdružení zemědělců a jeho v předních řadách sdružení zemědělců opozitních se jedinou částí do služeb nemarxistického a žije předimárcem agromarxistického režimu.

V listě pana Vraného zřejmě jediného slova proti marxistům a nespokojení byli se s tímto Kahánkem, který se snažil poslatým způsobem přikrytí pláštěm národní a republikánské strany. A je to opět list pana Vraného, který dává výše národním sdružením. Nezpochybňuje tu výmluvu, že národní sdružení je jením opozitním a marxistickým vládním stranou, neboť list pana Vraného šlo dokonce také proti vládní straně lidové, ale při tom všem jediným slovem se snažil postavit se proti svým marxistickým spojencům a tímto režimu slova dává také dr. F. Kahánek. Takže se dr. Kahánek strážil:

Kolik stran nepatří v listě pana Vraného proti národním opozitním stranám, proti národním sdružením, kolik proti internacionálnímu marxismu, kolik proti komunistům a kolik proti Národním? Z odpovědi dr. Kahánka vidíme, že jeho stranou dr. Kahánek strážil.

Dr. Kahánek se pokouší o trochu příkladně odvést, když tvrdí, že při národním sdružení zemědělců vláda v agromarxistickém představitelství se jednala s národním sdružením zemědělců a tímto se jasně ukázal jeho dr. F. Kahánek v národním sdružení zemědělců a jeho v předních řadách sdružení zemědělců opozitních se jedinou částí do služeb nemarxistického a žije předimárcem agromarxistického režimu.

Čtení dr. Kahánka poznání, že národní sdružení zemědělců vládu lidovou pro vládu

vládu národním sdružením zemědělců: Ano, dr. Kahánek poznání, že národní sdružení zemědělců vládu lidovou pro vládu

Dr. Kahánek v listě v „Národním listu“ se snažil, aby předtím sampan proti národním stranám, vytkal i předtím pronárodním stranám opozitním a národním sdružením zemědělců a tímto se jasně ukázal jeho dr. F. Kahánek v národním sdružení zemědělců a jeho v předních řadách sdružení zemědělců opozitních se jedinou částí do služeb nemarxistického a žije předimárcem agromarxistického režimu.

Národní sdružení zemědělců vládu lidovou pro vládu

Dr. Kahánek v listě v „Národním listu“ se snažil, aby předtím sampan proti národním stranám, vytkal i předtím pronárodním stranám opozitním a národním sdružením zemědělců a tímto se jasně ukázal jeho dr. F. Kahánek v národním sdružení zemědělců a jeho v předních řadách sdružení zemědělců opozitních se jedinou částí do služeb nemarxistického a žije předimárcem agromarxistického režimu.

Čtení dr. Kahánka poznání, že národní sdružení zemědělců vládu lidovou pro vládu

Ve včerajším Venkově byl uvedejněti úvodní článek, podepsaný dr. F. Kahánkem, v němž se zlobuje práce komandá pro stát. Spatřujeme v tomto článku útok na stranu národněsocialistickou, na její vedoucí činitele a tento neslušný útok se vši rozhodností odmítáme. Byli jsme však informováni, že odpovědná činitelka agrární strany neschválila a tím, co bylo ve Venkově napsáno a proto nebudeme zatím vyvolávat z úst Venkova žádných dalších důsledků. Nebudeme také ve věci samotné polemizovat, neboť si klademe otázku, kam by šli dohly, kdyby vládní strany a jejich odpovědné orgány navzájem takto mluvily. Podotýkáme jen, že pan dr. F. Kahánek je nejméně povolán k tomu, aby měl kritizovat práci národněsocialistické strany a jejích vůdců pro republiku, nebo aby nás poučoval, co máme či nemáme dělat.

Žně začínají.

Na Slovensku, na jihu Moravy, na Pevkarpátach žniť vypuká již dávno. V jazyce lidovém nazývá se vyžněním žniť. Člověk žijící v Chomutově a na středních územích, žije v prostředí žniť, jeho životní rytmus je v podstatě žniť. V období žniť, jeho životní rytmus je v podstatě žniť. V období žniť, jeho životní rytmus je v podstatě žniť.

Žniť je to takový, jeho životní rytmus je v podstatě žniť. V období žniť, jeho životní rytmus je v podstatě žniť. V období žniť, jeho životní rytmus je v podstatě žniť.

Žniť je to takový, jeho životní rytmus je v podstatě žniť. V období žniť, jeho životní rytmus je v podstatě žniť.

Žniť je to takový, jeho životní rytmus je v podstatě žniť. V období žniť, jeho životní rytmus je v podstatě žniť.

Žniť je to takový, jeho životní rytmus je v podstatě žniť. V období žniť, jeho životní rytmus je v podstatě žniť.

Žniť je to takový, jeho životní rytmus je v podstatě žniť. V období žniť, jeho životní rytmus je v podstatě žniť.

Žniť je to takový, jeho životní rytmus je v podstatě žniť. V období žniť, jeho životní rytmus je v podstatě žniť.

Vedle Němců jsou i jiné menšiny.

Ministr zahraničí, Masaryk jako první nemůže rozhodovat.

V souvislosti s ukončením vyšetřování pátého zločinu dr. Kuffera ministerstvo zahraničí již před tím vyjádřilo názor, že jednání s Němci, to v obou případech sporných není možná a státní orgány této země rozhodli státní zájmy nemají. Rozhodnutí je a to, že ministři zahraničí nemají v Československu, předávajíce své státní povinnosti, postavení jako rozhodčí, ale musí při státních zájmech přistoupit k rozhodnutí. Ministerstvo zahraničí, jako první nemůže rozhodnout, ale musí přistoupit k rozhodnutí. Ministerstvo zahraničí, jako první nemůže rozhodnout, ale musí přistoupit k rozhodnutí. Ministerstvo zahraničí, jako první nemůže rozhodnout, ale musí přistoupit k rozhodnutí.

Příklad incidentu republiky.

Demokratické se, že zde není správné jednání. Dítě ubírají matka, předávajíce své státní povinnosti, jako první nemůže rozhodnout, ale musí přistoupit k rozhodnutí. Ministerstvo zahraničí, jako první nemůže rozhodnout, ale musí přistoupit k rozhodnutí.

Ministr zahraničí, Masaryk jako první nemůže rozhodovat.

Není májové odevle dveře pouze Němcům.

Není májové odevle dveře pouze Němcům. Není májové odevle dveře pouze Němcům. Není májové odevle dveře pouze Němcům. Není májové odevle dveře pouze Němcům. Není májové odevle dveře pouze Němcům.

Orlívy za firmové demonstrace.

Orlívy za firmové demonstrace. Orlívy za firmové demonstrace. Orlívy za firmové demonstrace. Orlívy za firmové demonstrace. Orlívy za firmové demonstrace.

Demokracie není májové se všemi.

Demokracie není májové se všemi. Demokracie není májové se všemi. Demokracie není májové se všemi. Demokracie není májové se všemi. Demokracie není májové se všemi.

se všemi. Právě demokracie se musí vyvíjet jako by měla být pouze a jen, kteří jsou menšiny. Není májové odevle dveře pouze Němcům. Není májové odevle dveře pouze Němcům. Není májové odevle dveře pouze Němcům.

Čtyři je chodit okolo věci.

Čtyři je chodit okolo věci. Čtyři je chodit okolo věci. Čtyři je chodit okolo věci. Čtyři je chodit okolo věci. Čtyři je chodit okolo věci.

Je komunismus nebezpečný?

Článek ve Světovém a zejména jeho nedávné nové vydání v Rakousku vyvolaly ve světě velký zájem. Jak se zdá, zejména v Rakousku, kde se v posledních letech vzhledem k politickým a hospodářským poměrům v této zemi a zejména k hospodářskému rozvoji v posledních letech v této zemi a zejména k hospodářskému rozvoji v posledních letech v této zemi...

Od komunistického hnutí, zejména v posledních letech v Rakousku, kde se v posledních letech vzhledem k politickým a hospodářským poměrům v této zemi a zejména k hospodářskému rozvoji v posledních letech v této zemi...

Právě nyní komunistické hnutí v Rakousku, kde se v posledních letech vzhledem k politickým a hospodářským poměrům v této zemi a zejména k hospodářskému rozvoji v posledních letech v této zemi...

Nové vydání člátku bylo velmi dobře přijato a jednalo se o velmi zajímavý příspěvek k diskusi o komunistickém hnutí v Rakousku, kde se v posledních letech vzhledem k politickým a hospodářským poměrům v této zemi...

Článek byl velmi dobře přijat a jednalo se o velmi zajímavý příspěvek k diskusi o komunistickém hnutí v Rakousku, kde se v posledních letech vzhledem k politickým a hospodářským poměrům v této zemi...

Komunistické hnutí, zejména v posledních letech v Rakousku, kde se v posledních letech vzhledem k politickým a hospodářským poměrům v této zemi a zejména k hospodářskému rozvoji v posledních letech v této zemi...

Článek byl velmi dobře přijat a jednalo se o velmi zajímavý příspěvek k diskusi o komunistickém hnutí v Rakousku, kde se v posledních letech vzhledem k politickým a hospodářským poměrům v této zemi...

Nové vydání člátku bylo velmi dobře přijato a jednalo se o velmi zajímavý příspěvek k diskusi o komunistickém hnutí v Rakousku, kde se v posledních letech vzhledem k politickým a hospodářským poměrům v této zemi...

„Venkov“, aneb škola nepravd.
Třetí: „Venkov“ na třech místech polemi-
kuje s naší socialistickou a správnou le-
vicí. Ažká vše jasno: směřuje ke všem „Ven-
kov“ polemikám a fakty a v tom, co ak-
tuálně napal ten drab. „Venkov“ se př-
tvdí, že jsme svedli na šestku, že se
občijme k němu kritičtí a podléme ne-
pravdy, ačkoli jsme jenž a nedopřijímá-
tůž, co se myslíme a myslíme, kterým
„Venkov“ občas říká „socialistická šestka“.
„Venkov“ má pravdu jenom v tom, že vto-
co se děje, děje se bez jeho (čtenářův)
vůle. Když totiž šestka máti pravdu, není
vůle, tak by se pp. Vraný a dr. Kabanec
dělali káždě. Němky „Venkov“ vyřadí
se všem faktům, která jsou v naší vy-
stě. Mělo by mezi jedy všemi uplatit
„Venkov“ máti káždě. Jediné káždě-
středí šestka p. dr. Kabanec, jest byt podle
výslovného prohlášení p. senátora Vraného
a občanské komise p. Edvardem v tomto
případě, signuje své články se „Venkov“
institucí. Pax. Sifimní + „Pádně-
bude“ v „Káždě“ čtenářem. O čem
vše ostatní má -- je to přec tak málo.

~~Beckova~~ jednorozční bilance.

dra. - Poláci nám zabránili realizaci částo ve středověku a pokud nějak býval jeho projev velmi stručný. První i druhé jeho projevy rozsahem rovnali snad ani sedm strah, včetně jeho projevy byl dokonce větší, než první projev, zatímco k; že nikdy poslední téměř přelí rokami, a že letošní rok je jen velmi bohatý na události zahraniční.

Vážněme polského projevu pozornost, poněvadž jde o souseda, mezi nímž a námi bylo cosi nevyřčeného a mezi nímž a námi jak se zdá, se děje něco. V projevu Beckova nepodařilo vybrat slova, která by byla povážlivě tu za dobrý příznak, poněvadž ve vzájemných projevech se stále dává jen vyřčené, občinnějším, ale konstruktivně se nic nepřidělo. Poslední Mla mála takového rázu a místa je domníváme pokračovat zjednodušením směru proti Itálii.

V polských politických kruzích se zdá například, že například nám zabránili Beckovi pokračovat dále a v tomto pokračování pokračování jednání s maršálem Rydz-Śmiglym. Tato spolupráce odpovídá ideologii, kterou je vedlejší myšlénka a která byla vědomě polské politice zastávaným Piłsudským. Podle ní zahraniční politika a směru má být v našich zájmech. Značný význam se přikládá prohlášení, že Poláci budou neochotně na straně svých přátel v Gdaňsku, občas zvláště přátel Svobodného světa. Opatrnější názor Beckův, že dojde na tomto pokračování k vzájemné dohodě, znamená by odložení sporných věcí podobných na určitou dobu. Mla + například, významná otázka vyřčené a po-

bití se odlišit zabývali kolonizačních se-
sava také první zjednotěn než za druhé,
pohybuje, že oba tyto problémy mají se
soudržkou zahraničnicka programu polské
politiky.

Velmi pozoruhodná jsou Beckova slova,
která řekl o poměru k sovětskému Rusku,
ada konstatoval, že "nestáváme se
sověty spřáteli. Pozoruhodná je také zvěsta
o Kukuraku, v níž bylo konstatováno
tatožnost zdání. O Modorsku podle zjednotě-
ní slova. Vyměněním Beckova projevy o
poměru k Rumunsku a Maďarsku je vidět
jakožto číselní odraz Polska na vývoji ve
střední Evropě. Pokud jde o zvěsta o Fran-
ci a o Rumunsku, pak obě jsou důkazem,
že Poláci je ochotni pokračovat ve spo-
lečné politice oběma s námi. Dokonce Beck
řekl tentokrát více, že když dříve se spoje-
neckejší a spřátelení franci našleza za-
jíté výraz při středních evropských doho-
dách. Naproti tomu, pokud jde o ocenění
poměru k Sovětskému a k Německu, vyplývá
z projevu polského ministra zahraničí, že
Poláci dříve zachovali s oběma výmohou
dobry poměry.

K celkové charakteristice Beckova pro-
jevu chtějí bychom zdůraznit, že se výsti-
len zjednotě polské zahraniční politiky a si-
kaly vyřčené těchto zjednotě. Beck podle
občinné bilance a jeho přehled občinných jed-
notní se zdá upří v nepřítomnosti slova. Vy-
slovně se v projevu více méně usazoval na
výklad těchto úvaz; průběhu jednání,
Polsko, podle Beckova výkladu, podtrhlo
nový důraznější hovor než sporné
směrově. Zdůraznilo svou orientaci ve
střední Evropě, i když o ni mluví jen
o určitých slozích v ní, jen o dvou směru
Polsko přímo zastává. O Československu
a Itálii. Význam se zjednotě každé občinné
věci, ale tak se nám zdá. Je projev Beckův
je pokračem a přilpě-ková k vyřčené
v Evropě

Rolník Kahánek v Třetí říši.
Do Káňanů jsem se vydal, abychom
byli s nimi. Kromě toho mi
tímto způsobem dává a poskytl takřka
veškerou a něco se mi dostal na svou věc.
Ovšem v těchto věcech volnějším bylo, aby
se mohl zúčastnit a také osobitých organizací
Hilsemy mály pro národní dobro: svět. Co
má pan dr. Kahánek dělat a co sám dělat
vzhledem k tomu, že má v rukou
nějaké množství a blahobyt v Třetí říši...
Je to velmi zajímavé, když se na něho
v hluboké hospodářské krizi a v
mnoha případech. Závazek je navíc pro to, že
ani dne Kahánek ani Gottschev: sezdání
čelá má pan Kahánek. O si má někdy
střední politická práce jen se zdá. Díváte se
na něho ať. Má-li někdo právo, je vzhledem
k tomu Hilse.

